

**T.C.
POLİS AKADEMİSİ
GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI GÜVENLİK ANABİLİM DALI**

**ABD’NİN YAPILANDIRICI GÜVENLİK EĞİTİMLERİ
STRATEJİSİ: ALMANYA, JAPONYA VE IRAK
ÖRNEKLERİNİN KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ**

**DOKTORA TEZİ
Birce BEŞGÜL**

**Danışman
Prof. Dr. Mustafa YAYLA**

**Eş Danışman
Prof. Dr. M. Akif KİREÇCİ**

Ankara – 2023

T.C.
POLİS AKADEMİSİ
GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI GÜVENLİK ANABİLİM DALI

ABD’NİN YAPILANDIRICI GÜVENLİK EĞİTİMLERİ
STRATEJİSİ: ALMANYA, JAPONYA VE IRAK
ÖRNEKLERİNİN KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

DOKTORA TEZİ
Birce BEŞGÜL

Danışman
Prof. Dr. Mustafa YAYLA

Eş Danışman
Prof. Dr. M. Akif KİREÇCİ

Ankara – 2023

**TURKISH NATIONAL POLICE ACADEMY
INSTITUTE OF SECURITY SCIENCES
DEPARTMENT OF INTERNATIONAL SECURITY**

**THE US RECONSTRUCTIVE MILITARY TRAINING
STRATEGY: A COMPARATIVE ANALYSIS OF
GERMANY, JAPAN AND IRAQ**

**Ph. D. DISSERTATION
Birce BESGUL**

**Supervisor
Prof. Dr. MUSTAFA YAYLA**

**Co- Supervisor
Prof. Dr. M. Akif KİREÇCİ**

Ankara- 2023

TELİF HAKLARI BEYANNAMESİ

GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Doktora tezi olarak sunduğum bu çalışmayı bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yol ve yardıma başvurmaksızın yazdığımı, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlardan her seferinde yollama yaparak yararlandığımı belirtir; bunu şerefimle beyan ederim.

Enstitü veya başka herhangi bir mercii tarafından belli bir zamana bağlı kalmaksızın, tezimle ilgili bu beyana aykırı bir durumun tespit edilmesi durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara katlanacağımı bildiririm.

Tarih...../...../.....

İmza

Birce Beşgül

COPYRIGHT DECLARATION

I hereby declare that this Ph. D. Dissertation been written by myself in accordance with the academic rules and ethical conduct. I also declare that all materials benefited in this thesis consist of the mentioned resources in the reference list. I verify all these with my honor.



Date

.../.../....

Birce Beşgöl

Signature

ÖNSÖZ

Bu dünyada iyi insanların varlığını bana hatırlatan, bilgi ve tecrübesinden sadece tez sürecimde değil tüm hayatımda istifade etme şansına eriştiğim, her daim varlığına duacı olacağım kıymetli danışmanım Prof. Dr. Mustafa Yayla'ya;

Lisans dönemimden bugüne değin sabırla beni yetiştiren, her türlü teşekkürün emeği karşısında az kalacağı, bir hocadan öte hayatımın her alanında bana rehberlik eden, yanında kök salmaktan onur duyduğum kıymetli hocam ve yardımcı danışmanım Prof. Dr. Mehmet Akif Kireçci'ye;

Tez yazma sürecimin her adımında desteğini benden esirgemeyen, sabır ve anlayışıyla akademik ve insani ilerlememe katkı sağlayan, gelecek akademik hayatımda kendisi gibi bir danışman olmayı yürekten dilediğim değerli hocam Prof. Dr. Hamit Emrah Beriş'e;

Yanlarından her ayrıldığımda güvenle, inançla ve umutla dolduğum, bana bu dünyada şükredilecek birçok şeyin olduğunu sevgiyle hatırlatan, bilgi ve tecrübeleriyle karanlıkta kaldığımda yoluma ışık tutan kıymetli hocalarım Prof. Dr. İbrahim Dursun ve Prof. Dr. Hasan Hüseyin Tekin'e;

Desteklerini hiçbir zaman benden esirgemeyen, bu süreçte ve her zaman koşulsuz yanımda olan Prof. Dr. Mustafa Kibaroglu, Prof. Dr. Önder Kutlu, Doç. Dr. Yusuf Sayın, Dr. Öğr. Üyesi Ülkü Nur Zengin ve Dr. Öğr. Üyesi K. Betül Biçen Gören'e;

Varlıklarına her gün şükrettiğim sevgili aileme ve ailemden ayırt edemeyeceğim, manevi babam Doç. Dr. Kadir Vefa Tezel ve kardeşim Cansu Ege Başçıl'a;

Yokluğunu her gün daha çok hissettiğim, kalbimde sevgisini, desteğini ve dürüstlüğünü taşımaktan onur duyduğum kıymetli dedem Zühtü Özel'e içten teşekkürlerimi sunuyorum.

ÖZET

T.C. Polis Akademisi

Güvenlik Bilimleri Enstitüsü

Uluslararası Güvenlik Anabilim Dalı

ABD'nin Yapılandırıcı Güvenlik Eğitimleri Stratejisi: Almanya,

Japonya ve Irak Örneklerinin Karşılaştırmalı Analizi

Doktora Tezi

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Mustafa YAYLA

2023, sayfa sayısı 314

Güvenlik eğitimleri, askeri kuvvetlerin uygulama ve normlarını etkileyen kritik bir güç unsurudur. Barışı koruma, barış inşası, askeri kapasite geliştirme gibi çeşitli alt dalları olan bu alanda yapılandırıcı güvenlik eğitimleri işgal sonrasında gerçekleştirilmesiyle farklı bir konumda yer almaktadır. Bu çalışma, ABD'nin milli güvenliğini koruma, hegemonluğunu sürdürme ve uzun dönemli ekonomik çıkar elde etme politikaları kapsamında Batı Almanya, Japonya ve Irak'ta yeniden yapılandırdığı askeri kuvvetleri yapılandırıcı güvenlik eğitimleri aracılığıyla nasıl etkilediğini analiz etmeyi amaçlamaktadır. ABD, Batı Almanya'da Nazi milliyetçiliğinin tekrar ortaya çıkışı, Japonya'da Sovyetlerin yayılması ve Irak'ta ABD karşıtı terör örgütlerinin güçlenmesi olarak ortaya çıkan dönemsel tehditlere karşı insan sermayesine odaklanan yapılandırıcı güvenlik eğitimleri aracılığıyla yeniden oluşturulan silahlı kuvvetlerin normlarını ve uygulamalarını etkileyerek hegemonluğunu korumayı, milli güvenliğini sağlamayı ve bu ülkelerde uzun dönemde ekonomik çıkar elde etmeyi amaçlamıştır. Bu çerçevede çalışma, belirtilen üç ülkedeki yapılandırıcı güvenlik eğitimlerini hazırlık, eğitim, uygulama ve sürekliliğin sağlanması aşamalarıyla incelemektedir.

Anahtar Kelimeler: ABD, devlet inşası, yapılandırıcı güvenlik eğitimi, askeri kuvvetler, ordu, polis.

ABSTRACT

Police Academy

Institute of Security Sciences

Department of International Security

**The US Reconstructive Military Training Strategy: A Comparative
Analysis of Germany, Japan and Iraq**

Supervisor: Prof. Dr. Mustafa YAYLA

2023, Page Number: 314

The military training is a critical element that influences the practices and norms of military forces. Situated within the realm of diverse subfields such as peacekeeping, peacebuilding, and military capacity development, constructive military trainings occupy a distinctive position when conducted post-occupation. This study aims to analyze how the US has impacted re-structured armed forces in West Germany, Japan, and Iraq through constructive military trainings within the framework of safeguarding its national security, sustaining its hegemony, and securing its long-term economic interests. In response to periodic threats manifested by the resurgence of Nazi nationalism in West Germany, the expansion of Soviets in Japan, and the strengthening of anti-US terrorist organizations in Iraq, the US has pursued the objective of upholding its hegemony, ensuring national security, and achieving sustained economic gains through security trainings that focus on human capital development. Within this context, the study examines the constructive military trainings in the aforementioned three countries across stages of preparation, instruction, implementation, and sustainability. By adopting a comprehensive academic approach, this research sheds light on how these trainings have reshaped the norms and practices of reconstituted armed forces, thereby enabling the US to achieve its multifaceted strategic objectives.

Keywords: The US, state building, constructive military training, military forces, army, police.

İÇİNDEKİLER

ONAY	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
TELİF HAKLARI BEYANNAMESİ	IV
COPYRIGHT DECLARATION	V
ÖNSÖZ	VI
ABSTRACT	VIII
KISALTMALAR LİSTESİ	XII
TABLolar LİSTESİ.....	XIII
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	XV
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

TEMEL KAVRAM VE YAKLAŞIMLAR

1.1. İŞGAL KAVRAMI.....	8
1.1.1. İşgal ve Müdahale Kavramı Farklılığı	11
1.2. İŞGAL SÜRECİ.....	16
1.2.1. İşgal Kararının Alınması.....	19
1.2.2. Askeri Belgenin Hazırlanması	23
1.2.3. İşgalin Gerçekleştirilmesi	24
1.2.4. İşgal Bölgesinin Ele Geçirilmesi ve Güvenliğin Sağlanması	25
1.2.5. İnsani Yardımların Planlanması	26
1.2.6. Askeri Birlik Liderinin Seçilmesi	27
1.3. DEVLET İNŞASI KAVRAMI.....	29
1.3.2. Yapılandırıcı Güvenlik Eğitimi Süreci.....	40

İKİNCİ BÖLÜM

ABD VE YAPILANDIRICI GÜVENLİK EĞİTİMLERİ

2.1. ABD’NİN İŞGAL KARARI ALMA SÜRECİ.....	49
2.2. ABD’NİN DEVLET İNŞA SÜRECİ YÖNETİMİ	52
2.3. ABD’NİN GÜVENLİK EĞİTİMLERİ POLİTİKASI.....	54
2.3.1. İkinci Dünya Savaşı’nda ABD Politikası	55
2.3.2. İkinci Dünya Savaşı’nda ABD’nin Güvenlik Eğitimi Stratejisi	59
2.3.3. Soğuk Savaş Dönemi ve ABD.....	61
2.3.4. Soğuk Savaş Dönemi’nde ABD’nin Güvenlik Eğitimi Stratejisi	
.....	63
2.3.5. Soğuk Savaş Sonrası Dönem ve ABD.....	74
2.3.6. George H.W. Bush Dönemi	76
2.3.7. George H.W. Bush Dönemi’nde ABD’nin Güvenlik Eğitimi	
Stratejisi	78
2.3.8. Bill Clinton Dönemi (1993-2001)	85
2.3.9. Bill Clinton Dönemi’nde ABD’nin Güvenlik Eğitimi Stratejisi.	87
2.3.10. George W. Bush Yönetimi (2001-2009).....	94
2.3.11. George W. Bush Dönemi’nde ABD’nin Güvenlik Eğitimi	
Stratejisi	95

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ABD’NİN BATI ALMANYA, JAPONYA VE IRAK’TA

VERDİĞİ YAPILANDIRICI GÜVENLİK EĞİTİMLERİ

3.1 ALMANYA	101
3.1.1. Almanya’nın İşgal Kararı Süreci	101
3.1.1.1 II. Dünya Savaşı’nda Almanya	101
3.1.2 Almanya’nın Devlet İnşasına Dair Karar Süreci.....	104
3.1.3. Almanya’nın Askeri Yeniden Yapılandırılma Süreci.....	109
3.1.4. Batı Almanya’da Verilen Yapılandırıcı Güvenlik Eğitimleri ..	118

JAPONYA.....	139
3.2.1. Japonya'nın İşgal Kararı Süreci	140
3.2.2 Japonya'nın Teslimiyeti ve Devlet İnşası Karar Süreci	148
3.2.3 Japonya'nın Askeri Yeniden Yapılandırılma Süreci.....	150
3.2.4. Japonya'da Verilen Yapılandırıcı Güvenlik Eğitimleri	154
IRAK	174
3.3.1. Irak'ın İşgal Kararı Süreci.....	174
3.3.2. Irak'ın İşgali	184
3.3.3. Irak'ın Devlet İnşa Süreci	188
3.3.4. Irak'ın Askeri Yeniden Yapılanma Süreci	207
3.3.5. Irak'ta Verilen Askeri Güvenlik Eğitimleri	209

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ABD TARAFINDAN BATI ALMANYA, JAPONYA VE IRAK'TA SİLAHLI KUVVETLERE VERİLEN YAPILANDIRICI GÜVENLİK EĞİTİMLERİNİN KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

4.1. ASKER VE POLİS SEÇİM KRİTERİ.....	226
4.2. EĞİTİCİLERİN EĞİTİMİ	230
4.3. POLİSLERE VERİLEN EĞİTİMLER	233
4.4. ORDUYA VERİLEN EĞİTİMLER.....	238
4.5. UYGULAMA SÜRECİ	240
4.6 SÜREKLİLİĞİN SAĞLANMASI	242
SONUÇ	245
KAYNAKÇA	250

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
ACC	: Müttefik Kontrol Konseyi
ACOTA	: Afrika Acil Durum Operasyonları Eğitimi
BM	: Birleşmiş Milletler
BMGK	: Birleşmiş Milletler Güvenlik Kurulu
CENTCOM	: Irak Merkezi Komutanlığı
CPA	: Irak Geçici Koalisyon Yönetimi
CTFP	: Terörle Mücadelede Bölgesel Savunma Programı
EADRCC	: Avrupa-Atlantik Afet Müdahale Koordinasyon Merkezi
FID	: Yabancı İç Savunma Programı
FMS	: Askeri Ekipman Satışı Karşılığında Verilen Eğitimler
IGC	: Irak Geçici Yönetim Konseyi
IMET	: Uluslararası Askeri Eğitim ve Öğretim Programı
JCET	: Ortak Değişim Eğitimi Programı
MAAG	: Askeri Yardım Danışma Grupları
MAP	: Askeri Yardım Programı
MTT	: Mobil Eğitim Ekipleri (MTT)
NATO	: Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü
NPA	: Japon Ulusal Polis Teşkilatı
OECD	: Ekonomik Kalkınma ve İş birliği Örgütü
OCHA	: Birleşmiş Milletler İnsani İşler Koordinasyon Ofisi
OMGUS	: Batı Almanya Askeri Hükümet Ofisi
OSS	: Stratejik Hizmetler Ofisi
PfP	: Barış için Ortaklık Programı
PKOT	: Barışı Koruma Operasyonları Eğitimi
PNAC	: Yeni Amerikan Yüzyılı Projesi
PWC	: Savaş Sonrası Program Komitesi
SCAP	: Japonya Askeri Hükümet Ofisi
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
SWNCC	: Devlet-Savaş-Donanma Koordinasyon Komitesi
TAL	: Irak Geçici İdari Yasası
USAID	: Amerikan Uluslararası Kalkınma Ajansı

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 2.1:	ABD Askeri Yardım Danışma Gruplarının Yer Aldığı Ülkeler	66
Tablo 2.2.:	Yabancı İç Savunma Programı (FID) Kapsamında Yer Alan Ülkelere Verilen ABD İç Güvenlik Eğitimleri	71
Tablo 2.3:	Mobil Eğitim Ekipleri Tarafından Verilen Bölgesel Eğitimler	73
Tablo 2.4.:	Barışı Koruma Operasyonlarında Verilen Eğitimler	74
Tablo 2.5:	George H. W. Bush Dönemindeki ABD Dış Politika Öncelikleri ve Diğer Ülkelere Verilen Askeri Güvenlik Eğitimi Programları	79
Tablo 2.5:	George H. W. Bush Dönemindeki ABD Dış Politika Öncelikleri ve Diğer Ülkelere Verilen Askeri Güvenlik Eğitimi Programları (Devamı)	79
Tablo 2.6:	Uluslararası Askeri Eğitim ve Öğretim Programına Katılan Ülkeler	81
Tablo 2.7:	Askeri Satış Karşılığında Verilen Eğitimler ve İçerikleri.....	82
Tablo 2.8:	George H.W. Bush döneminde Terörle Mücadelede Bölgesel Savunma Programına Katılan Ülkeler ve Aldıkları Eğitimler.....	84
Tablo 2.9:	Bill Clinton Dönemindeki ABD Dış Politika Öncelikleri ve Diğer Ülkelere Verilen Askeri Güvenlik Eğitimi Programları	88
Tablo 2.10:	Genişletilmiş Uluslararası Askeri Eğitim ve Öğretim Programında Verilen Ortak Eğitimler	90
Tablo 2.11:	Clinton Döneminde JCET Programı Kapsamında Eğitim Alan Ülkeler	91
Tablo 2.12:	Barış için Ortaklık Programında Verilen Eğitimler	92
Tablo 2.13:	George W. Bush Dönemi E-IMET Programında Eğitim Alan Ülkeler	96
Tablo 2.14:	Afrika Acil Durum Operasyonları Programında Verilen Eğitimler .	100
Tablo 3.1:	Batı Almanya’da Eğitimcilere Verilen Yapılandırıcı Güvenlik Eğitimi Dersleri.....	130
Tablo 3.2:	Batı Almanya’da Polislere Verilen Yapılandırıcı Güvenlik Eğitimi Dersleri.....	132
Tablo 3.3:	Batı Almanya’da Askerlere Verilen Yapılandırıcı Güvenlik Eğitimi Dersleri.....	135

Tablo 3.4.: Japonya’da Yapılandırıcı Güvenlik Eğitimlerinin Verildiği Kamplar	163
Tablo 3.5.: Japonya’daki Asker ve Polislerin Yapılandırıcı Güvenlik Eğitimlerinde Kullanılan El Kitapları.....	166
Tablo 3.6.: Japonya’da Asker ve Polislere Verilen Ortak Yapılandırıcı Güvenlik Eğitimi Dersleri.....	167
Tablo 3.7.: Japonya’da Eğiticilere Verilen Yapılandırıcı Güvenlik Eğitimi Dersleri.....	169
Tablo 3.8.: Japonya’da Polislere Verilen Yapılandırıcı Güvenlik Eğitimi Dersleri.....	170
Tablo 3.9.: Japonya’daki Polis Özel Kolluk Kuvvetlerine Verilen Yapılandırıcı Güvenlik Eğitimi Dersleri.....	171
Tablo 3.10.: Japonya’da Askerlere Verilen Yapılandırıcı Güvenlik Eğitimi Dersleri.....	172
Tablo 3.11.: Irak’ta Yapılandırıcı Güvenlik Eğitiminin Verildiği Okullar, Eğitim Merkezleri ve Kompleksler.....	212
Tablo 3.12.: Irak’ta Eğiticilere Verilen Eğitimler ve İçerikleri.....	214
Tablo 3.13.: Irak Ordusu ve Alt Birimlerine Verilen Yapılandırıcı Güvenlik Eğitimleri	217
Tablo 3.14.: Irak’ta Polislere Verilen Yapılandırıcı Güvenlik Eğitimleri.....	219
Tablo 4.1.: Batı Almanya, Japonya ve Irak’ta Yapılandırıcı Güvenlik Eğitimi Alacak Asker ve Polis Seçim Kriterleri.....	227
Tablo 4.2.: Batı Almanya, Japonya ve Irak’ta Eğiticilere Verilen Yapılandırıcı Güvenlik Eğitimi Karşılaştırması	231
Tablo 4.3.: ABD’nin Batı Almanya, Japonya ve Irak’ta Polislere Verdiği Yapılandırıcı Güvenlik Eğitimleri Karşılaştırması	235
Tablo 4.4.: ABD’nin Batı Almanya, Japonya ve Irak’ta Ordulara Verdiği Yapılandırıcı Güvenlik Eğitimleri Karşılaştırması	239

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1:	İşgal Süreci Adımları	16
Şekil 1.2.:	Dış Politikada Karar Alma Süreci	21
Şekil 1.3:	Devlet İnşa Süreci Adımları	35
Şekil 1.4:	Yapılandırıcı Güvenlik Eğitimi Süreçleri	41
Şekil 2.1:	ABD'nin Kurumsal Yapısı ve İşleyişi	50
Şekil 2.2.:	Amerika Tarafından Gerçekleştirilen Devlet İnşa Süreçlerinde Askeri Yapılanma	53
Şekil 2.3.:	Stratejik Hizmetler Ofisi Tarafından Verilen Atış Eğitimi Dersi	60
Şekil 3.1:	Almanya'nın Devlet İnşa Sürecine Yönelik Hazırlanan Askeri Karar Belgelerinin Gelişim Süreci.....	117
Şekil 3.2:	Batı Almanya'daki Yapılandırıcı Güvenlik Eğitimlerinin Verildiği Sonthofen Polis Okulu	124
Şekil 3.3:	Batı Almanya'da Yer Alan Grafenwoehr Tank Eğitim Merkezi	126
Şekil 3.4:	Batı Almanya'nın Yapılandırıcı Güvenlik Eğitimlerinde Kullanılan Albay J. H. Harwood'un Askerin El Kitabı Eseri	127
Şekil 3.5:	Batı Almanya Kırsalında Güvenliği Sağlayan Atlı Polis.....	137
Şekil 3.6:	Japonya'daki Askerlerin Teslim Oluşu.....	148
Şekil 3.7:	Japonya'nın Devlet İnşa Sürecine Yönelik Hazırlanan Askeri Karar Belgesi	152
Şekil 3.8.:	Mac Arthur'un SCAP Askerlerine Bilgilendirme Verdiği Süreç	157
Şekil 3.9:	Japonya'daki Yapılandırıcı Güvenlik Eğitimleri Süreci.....	162
Şekil 3.10:	Japonya'daki Polislerin Yapılandırıcı Güvenlik Eğitimi Aldığı Crawford Kampı	165
Şekil 3.11:	Japonya'daki Yapılandırıcı Güvenlik Eğitimlerinin Uygulama Süreci	173
Şekil 3.12:	Irak'ın Devlet İnşa Sürecine Yönelik Hazırlanan Askeri Karar Belgeleri.....	208
Şekil 3. 13:	Irak'taki Yapılandırıcı Güvenlik Eğitimleri Süreci	211
Şekil 3.14:	Irak'ta Yeniden Yapılandırılan Askeri Kuvvetler.....	211

Şekil 3.15: Irak Ulusal Muhafızları.....	218
Şekil 3.16: Irak Polisi Eğitimi.....	220



GİRİŞ

Güvenlik eğitimi, silahlı kuvvetlerin tehditlere karşı her daim hazır olmasını sağlayan bir çeşit güç unsurudur. Ülkelerin ulusal ve uluslararası güvenliğinin yapılanmasında kritik rol oynayan güvenlik eğitimi hem iç istikrarın hem de uluslararası dış politika hedeflerinin temelini oluşturan çok yönlü bir öneme sahiptir. İçişleri alanında güvenlik eğitimi, disiplinli ve yetkin silahlı kuvvetlerin yetiştirilmesiyle ülkenin iç güvenlik tehditlerine, doğal afetlere ve diğer acil durumlara etkili bir şekilde yanıt verme kapasitesini güçlendirmektedir. Nitekim, bireylerin yaşamlarını güven içerisinde sürdürebileceği toplum, ülke içinde hukukun üstünlüğünü gözeterek sınırları koruyan ve güvenlik sağlayan donanımlı bir askeri kuvvetle mümkündür.

Uluslararası sistemde güvenlik eğitimi, ortak tehditlere karşı küresel güvenliği teşvik ederek yumuşak güç kavramını somutlaştıran diplomatik bir boyut kazanmaktadır. Ülkeler, dönemsel politikalarına paralel olarak güvenlik yardımı ve yabancı askeri eğitim programları aracılığıyla başka “topraklardaki” etkisini genişletmektedir. Ülkelere askeri eğitim sağlanması, ortak değerler ve çıkarlar duygusunu teşvik etmekte, diplomatik bağları güçlendirmekte ve iş birliğine dayalı bir yaklaşımla eğitim veren ülkenin desteklenmesine katkıda bulunmaktadır. Başka bir deyişle, güvenlik eğitimi, stratejik bir araç olarak geleneksel sert güç kavramının ötesinde uluslararası ilişkilerde işgalin sağlayamayacağı kontrol ve yönetim gücünü ülkelere sağlama potansiyeline sahiptir. Güvenlik eğitim programlarıyla eğitim alan ülkelerin askerleri yetenekleri gelişirken aynı zamanda eğitim veren ülkenin ilke ve normlarına yakınlık geliştirmektedir. Bu bağlamda, eğitim veren ülke kendi toprakları dışında sınır ötesi askeri kuvvetler tarafından desteklenme imkanı elde etmektedir.

Güvenlik eğitimleri, başta eğitim programına dahil olan ülke ordusu ve kolluk kuvveti olmak üzere barışı koruma güçleri ve sivil toplum kuruluşlarına verilmektedir. Ordulara verilen güvenlik eğitimleri, gelişmiş silahların, ekipmanların ve teknolojik sistemlerin işletilmesi, bakımı ve onarımı kapsayan teknik eğitim, saha operasyonları için taktiksel eğitim, atış eğitimi, özel senaryolar üzerine uygulanan tatbikat eğitimi gibi bir dizi eğitimi içermektedir. Ek olarak, ülkede yaşanan güvenlik tehdidine özel

olarak geliştirilmiş eğitimler de ihtiyaç duyulması halinde programa eklenmektedir. Kolluk kuvvetleri, uluslararası organize suçlarla mücadele, iç istikrarı koruma yöntemleri, kaçakçılığın önlenmesi, isyan ve ayaklanmaların bastırılması eğitimlerini almaktadır. Orduya verilen özel eğitimlere benzer olarak, olağan dışı durumlarda kolluk kuvvetleri de özel eğitime tabi tutulmaktadır. Barışı koruma güçleri ve sivil toplum kuruluşları, insani yardım ve yeniden yapılanma süreçlerinde askeri güçlerle ortak çalışmalara katkı sağlamak için eğitim programlarında yer almaktadır.

Uluslararası sistem düzeyinde yer alan güvenlik eğitimleri, eğitim veren ülkenin stratejik çıkarlarına, eğitim verilecek askeri kuvvetin ihtiyacına ve eğitim programının genel amacına göre farklı programları kapsamaktadır. Bu çerçevede, güvenlik eğitimleri barışı koruma, barış inşası, askeri kapasite artırma ve yapılandırıcı güvenlik eğitimlerini içermektedir. Barışı koruma eğitimi (peace keeping trainings) çatışmaları durdurmak ve tekrar ortaya çıkmasını engellemek için askeri kuvvetlere gereken bilgi ve becerileri sağlamaktadır. Barış inşası eğitimi (peace building trainings) çatışmaların sonlandırılmasından sonra isyan ve ayaklanmaların asıl nedenlerinin diplomatik yollarla çözülmesine katkı sağlamayı hedeflemektedir. Diplomatik görüşmelerin başlaması ve sürdürülmesi süresince barış inşasında yer alan askeri kuvvetler, çatışmaların tekrar ortaya çıkmasını engellemek için görev yaptıkları ülkede güvenliği ve insani ihtiyaçları sağlamaktan sorumludur. Barışı koruma ve barış inşası eğitimleri, Birleşmiş Milletler ve NATO gibi uluslararası organizasyonların desteğiyle gerçekleştirilmektedir. Askeri kapasite artırma eğitimleri, ülkelerin askeri kuvvetlerine yapılan maddi desteği ve eğitimleri kapsamaktadır. Bu bağlamda, askeri kapasite artırma eğitimleri, destek programları olarak da isimlendirilmektedir. Askeri kuvvetlere verilen özel eğitimler, destek veren ülkeyle gerçekleştirilen ortak tatbikatlar ve silahlı kuvvetlere yapılan maddi destek bu program aracılığıyla ülkelere sağlanmaktadır.

Güvenlik eğitimleri kapsamında yer alan yapılandırıcı güvenlik eğitimi, işgal edilen ülkelerin yeniden oluşturulan askeri kuvvetlerine verilmektedir. Devlet inşaa sürecinin son adımı olarak kabul edilen yapılandırıcı güvenlik eğitimi, asker ve polis olarak seçilen personelin aldığı eğitim olarak tanımlanmaktadır. İşgal ve devlet inşaa sürecinin maliyetine ek olarak, yapılandırıcı güvenlik eğitimleri, eğitim materyalinin sağlanması, eğiticilerin görevlendirilmesi, askeri mühimmat sağlanması gibi ek

giderlere neden olmaktadır. Bu nedenle, başlıca bir ülkenin yapılandırıcı güvenlik eğitimlerini tercih etmesi için kritik önem arz eden tehditlerin olması beklenmektedir.

Uluslararası sistemde güvenlik eğitimlerini kendi politikasını desteklemek için kullanan en etkin aktör ABD'dir. Çeşitli güvenlik eğitimi türlerinin kullanıldığı bu süreçte, ABD, dönemsel politikalarına paralel olarak çıkarlarını korumuş ve milli güvenliğini güvence altına almıştır. Jeopolitik hedefleriyle uyumlu ülkelerin askeri kuvvetlerini güçlendirerek bölgesel istikrarı sağlamayı ve potansiyel tehditleri engellemeyi amaçlayan ABD, eşzamanlı olarak askeri ortaklıklar ve silah satımı sağlayarak hegemonyasını güçlendirmiştir. Eğitim verilen ülkelerin askeri kapasitelerinin gelişmesi, bu ülkelerin potansiyel ticaret ortakları ve yatırım merkezlerine dönüşmesine yol açmış ve böylece ABD, güvenlik eğitimlerinden uzun vadede ekonomik olarak da faydalanmıştır.

Bu çalışma, daha maliyetli ve uzun süreli olmasına rağmen ABD'nin Batı Almanya, Japonya ve Irak'ta gerçekleştirdiği işgallerden sonra bu ülkelerin asker ve polis eğitimlerine odaklanmaktadır. ABD, halihazırda yüksek maliyete yol açan Batı Almanya, Japonya ve Irak işgallerinin ardından bu ülkelerde güç elde etmesine karşın, kendisine ek maliyete sebep olan askeri kuvvetlere yapılandırıcı eğitim programları sağlamıştır. Fayda- zarar analizi kapsamında ABD'ye ek masraf olarak ortaya çıkan bu durumun nedeni, ABD'nin yapılandırıcı güvenlik eğitimlerini insan sermayesine yapılan yatırım olarak görmesidir. Başka bir deyişle, yapıcı güvenlik eğitimi, ABD'ye stratejik bir araç olarak hizmet etmektedir. Bu çerçevede, çalışma, "ABD, Batı Almanya'da Nazi milliyetçiliğinin tekrar ortaya çıkışı, Japonya'da Sovyetlerin yayılması ve Irak'ta ABD karşıtı terör örgütlerinin güçlenmesi olarak ortaya çıkan dönemsel tehditlere karşı insan sermayesine odaklanan yapılandırıcı güvenlik eğitimleri aracılığıyla yeniden oluşturulan silahlı kuvvetlerin normlarını ve uygulamalarını etkileyerek hegemonluğunu korumayı, milli güvenliğini sağlamayı ve bu ülkelerde uzun dönemde ekonomik çıkar elde etmeyi amaçladığı" hipotezini savunmaktadır.

Diğer güvenlik eğitimleriyle karşılaştırıldığında, yapılandırıcı güvenlik eğitimleri uluslararası güvenlik literatüründe daha önce çalışılmamış, bakir bir alan olarak tespit edilmiştir. Literatürdeki çalışma eksikliğinin tespiti üzerine, ABD'nin

kendi çıkarları doğrultusunda diğer ülkelerin silahlı kuvvetlerini yapılandırıcı güvenlik eğitimleri aracılığıyla nasıl etkilediği çalışma alanı olarak belirlenmiştir. ABD, Batı Almanya, Japonya ve Irak haricinde Afganistan, Bosna Hersek, Liberya, Haiti, Sierra Leone, Kosova ve Güney Sudan'da da yapılandırıcı güvenlik eğitimi vermiştir. Çalışmada özel olarak Batı Almanya, Japonya ve Irak'ın seçilme nedeni, bu üç ülkenin ABD'nin yapılandırıcı güvenlik eğitimlerini kendi çıkarları için kullandığına dair dönüm noktası teşkil edecek nitelikte belirgin örnek teşkil etmesidir. ABD, Batı Almanya'da verdiği güvenlik eğitimleriyle ülkede yeniden yapılandırılan askeri kuvvetler aracılığıyla Nazi milliyetçiliğinin etkisini önemli ölçüde azaltmış; uluslararası sistemde hüküm süren saldırgan milliyetçilik politikalarını sonlandırmayı başarmıştır. Atom bombası saldırılarının ardından Japonya'daki devlet inşa süreci, Japonya'nın kapalı toplum yapısını dönüştürerek ülkeyi uzun dönemde etkin bir güç haline getirmiştir. Sanılanın aksine, ABD'nin Afganistan işgalinden ziyade Irak'taki devlet inşa süreci, ABD'nin son dönemdeki Ortadoğu politikasında dönüşüme yol açmıştır. İşgalden ziyade bölgedeki etnik gruplarla iş birliğini seçen ABD, yapılandırıcı güvenlik eğitimlerine bu grupları da dahil ederek bölge politikasında önemli kırılmaların önünü açmıştır. Ek olarak, Batı Almanya, Japonya ve Irak, konumları ve tarihsel bağlamları nedeniyle ABD için jeopolitik önem taşımaktadır.

Çalışmada nitel araştırma yöntemi ve içerik analizi kullanılmıştır. ABD'nin resmi sitesinde yer alan II. Dünya Savaşı arşiv dokümanları, askeri saha kılavuzları, Başkan bildirimleri ve açıklamaları, Savunma Bakanlığı tarafından kullanıma açık askeri eğitim dokümanları, Batı Almanya, Japonya ve Irak işgalinde görev yapan askeri liderlerin hatıratları başta olmak üzere konu kapsamında yer alan kitaplar, makaleler ve tezlerden çalışma süresince yararlanılmıştır. Eğitim dokümanlarının analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Çalışmada başlıca yararlanılan ABD eğitim dokümanları belgeleri Başkanlık Direktifi 196 (1953), Başkanlık Kararı Direktifi 25 (1994), Başkanlık Karar Yönergesi 56 (1997), ABD Ordusu Saha El Kitabı 3-07, İstikrar Operasyonları (2008), Ortak Yayın 3-07, Savunma Bakanlığı Direktifi 3000.05 (2010) gibi dokümanlara ABD'nin resmi arşivinden ulaşmak mümkündür. Çalışmada bu dokümanlara ek olarak eğitim sürecinde kullanılan askeri saha kılavuzları ve eğitim kitaplarından yararlanılmıştır. Bu kılavuz ve kitapların incelemesinde içerik analizi kullanılmıştır.

Yukarıda belirtilen çerçevede, çalışmanın ilk bölümü olan temel kavram ve yaklaşımlar, ilgili literatürde yer alan işgal, devlet inşası, yapılandırıcı güvenlik eğitimi kavramlarının temel tanım ve tartışmalarını içermektedir. Yapılandırıcı güvenlik eğitimleri, işgal sonrası gerçekleştirilen devlet inşa sürecinin son adımıdır. Bu çerçevede, birinci bölümde öncelikli olarak işgal kavramı ele alınmakta ve sık sık bu kavramın yerine kullanılan müdahale kavramından farklılığı açıklanmaktadır. İşgal kavramının tanımlanmasının ardından işgal süreci detaylı olarak birinci bölümde incelenmektedir. İşgal süreci, işgal kararının alınması, askeri belgenin hazırlanması, işgalin gerçekleştirilmesi, işgal bölgesinin ele geçirilmesi ve güvenliğinin sağlanması, insani yardımların yapılması ve askeri birlik liderinin seçilmesi adımlarından oluşmaktadır. İşgal kararının alınması adımı, ülke liderlerinin karar alma süreci ve bu süreci etkileyen faktörler analiz edilmektedir. İşgal sürecinin ikinci adımı, askeri belgenin hazırlanmasıdır. Askeri belgeler, işgalin ve ardından uygulanacak olan devlet inşa sürecinin nasıl gerçekleştirileceğini içeren temel planlardır. Askeri belgenin hazırlanmasıyla, üçüncü adım olan işgal planı uygulanmaktadır. İşgalin ardından askeri birliklerin ilk görevi, işgal edilen bölgenin güvenliğini sağlayarak insani yardımlara başlamaktır. Böylece, işgal süreci bölgenin kontrol altına alınması ve yerel halka yardım ulaştırılmasıyla sonlanmaktadır.

ABD işgalinden sonra bu üç ülkede uygulanan devlet inşa süreci, yine ilk bölümde detaylı olarak incelenmektedir. Devlet inşası süreci, ülkede güvenliğin sağlanması, yönetimin oluşturulması, ekonomik planın hazırlanması, hukuk sisteminin oluşturulmasını kapsayan uzun dönemli bir plandır. Bu planın son adımı olan yapılandırıcı güvenlik eğitimleri, devlet inşasının gerçekleştirildiği ülkenin askeri kuvvetlerinin yeniden yapılanması için verilen eğitimleri içermektedir.

Yapılandırıcı güvenlik eğitimleri, hazırlık süreci, eğitim süreci, uygulama süreci ve eğitimde sürekliliğin sağlanması olmak üzere dört aşamada gerçekleştirilmektedir. Tezin birinci bölümünde bu süreçler detaylı olarak incelenmekte ve polisler ve orduya verilen güvenlik eğitimleri genel çerçevede değerlendirilmektedir.

Çalışmanın ikinci bölümü, ABD'nin II. Dünya Savaşı'ndan Irak işgalinin sonuna kadar olan süreçte diğer ülkelere verdiği güvenlik eğitimi programlarını

incelemektedir. ABD'nin işgal kararı alma süreci, devlet inşa süreci yönetimi ve güvenlik eğitimi politikası eğitim programlarının amaçlarını tespit etmek için öncelikli olarak açıklanmaktadır. ABD, kendi politikasını uygulamak ve diğer ülkeler üzerinde hegemonluğunu sürdürmek için güvenlik eğitimlerini bir araç olarak kullanmaktadır. ABD'nin güvenlik eğitimlerini kendi amacına yönelik kullanımı, II. Dünya Savaşı dönemiyle başlamaktadır. Bu çerçevede, ikinci bölüm, öncelikli olarak II. Dünya Savaşı, Soğuk Savaş ve Soğuk Savaş sonrası ABD politikalarını içermektedir. ABD'nin tarihsel süreçteki politikaları, diğer ülkelere sağladığı tüm güvenlik eğitimi programlarının içerikleriyle takip eden alt başlıklarda analiz edilmektedir.

ABD'nin eğitim politikalarını inceleyen ikinci bölümün ardından çalışmanın üçüncü bölümü, Batı Almanya, Japonya ve Irak örneklerinde ABD'nin işgal, devlet inşa süreci ve bu ülkelerin askeri kuvvetlerine verilen yapılandırıcı güvenlik eğitimlerini incelemektedir. Çalışmanın bu bölümünde, tüm ülkelerin öncelikli olarak işgal ve devlet inşa süreci kararları açıklanmaktadır. Seçilen üç ülkede devlet inşa sürecini yöneten askeri lider ve ekibine dair bilgiler bölümde yer almaktadır. İşgalin ardından askeri yapılanma süreci alt başlıklarında, işgal ve devlet inşa sürecinin planlandığı askeri belgelerin içerikleri değerlendirilmektedir. Batı Almanya, Japonya ve Irak'ta verilen yapılandırıcı güvenlik eğitimleri, hazırlık, eğitim, uygulama ve sürekliliğin sağlanması olmak üzere dört adımda değerlendirilmektedir. Hazırlık aşamasında eğitimlerde kullanılan kitap ve belgeler, eğitim yerleşkesinin seçimi, askeri liderin eğitim sürecine yaklaşımı açıklanmaktadır. Eğitim sürecinde, asker ve polislerin seçim süreci, eğitimcilerin eğitimi, polislerin eğitimi ve ordunun eğitiminde yer alan dersler detaylı olarak analiz edilmektedir. Uygulama aşamasında asker ve polislerin görevlendirilme yerleri incelenmektedir.

Çalışmanın dördüncü bölümü, ABD'nin Batı Almanya, Japonya ve Irak'ta verdiği yapılandırıcı güvenlik eğitimlerini karşılaştırmalı olarak analiz etmektedir. Bu bağlamda, her üç ülkeye verilen yapılandırıcı güvenlik eğitimleri, eğitimcilerin eğitimi, polislere verilen eğitimler, orduya verilen eğitimler ve eğitimlerin uygulama süreçleri kapsamında karşılaştırılmaktadır.

Çalışmanın sonuç bölümü, ABD'nin Batı Almanya'da Nazi milliyetçiliğinin tekrar ortaya çıkışı, Japonya'da Sovyetlerin yayılması ve Irak'ta ABD karşıtı terör

örgütlerinin güçlenmesi olarak ortaya çıkan dönemsel tehditlere karşı insan sermayesine odaklanan yapılandırıcı güvenlik eğitimleri aracılığıyla yeniden oluşturulan silahlı kuvvetlerin normlarını ve uygulamalarını etkileyerek hegemonluğunu korumayı, milli güvenliğini sağlamayı ve bu ülkelerde uzun dönemde ekonomik çıkar elde etmeyi amaçladığını göstermektedir. Bu kapsamda, çalışmanın hipotezini destekleyen eğitim içeriklerinin özeti okyucuya sunulmaktadır.



BİRİNCİ BÖLÜM

TEMEL KAVRAM VE YAKLAŞIMLAR

1.1. İŞGAL KAVRAMI

İşgal, bir bölgenin yabancı bir güç tarafından kontrol edilmesi ve yönetilmesidir. Başka bir deyişle, uluslararası sistemde bir devlet, çatışma sırasında veya sonrasında askeri olarak başka bir devletin topraklarını devletin rızası olmadan ele geçirmek için saldırı düzenlediğinde işgal süreci başlamıştır.¹ İşgal genellikle, işgal gücünün bölge üzerinde fiziksel kontrol kazandığı ve yönetimi üzerinde yetki kullandığı savaşlar veya askeri müdahaleler gibi silahlı çatışma durumlarıyla ilişkilendirilmektedir. Uluslararası hukukta işgal, 1949 tarihli Dördüncü Cenevre Sözleşmesi'nde belirtilen kural ve ilkeler başta olmak üzere çeşitli uluslararası yasal anlaşmalara tabidir.² Bu kurallar, işgal gücünün hak ve sorumluluklarının yanı sıra işgal altındaki nüfusa sağlanan korumaya yönelik maddeleri içermektedir.

İşgalin temel unsurlarını genel kapsamda kontrol, geçici nitelik, işgal altındaki nüfusun korunması, işgal gücünün sorumlulukları ve işgal edilen devletin direniş ve kendini savunma hakkı olarak incelemek mümkündür.³ Kontrol unsuru, işgalin içeriğini ortaya koymaktadır. İşgalci devlet, işgal ettiği bölge toprakları, hava sahası ve kaynakları dahil olmak üzere her alanda etkili kontrol sağlamaktadır. Bu kontrol, askeri güçlerin konuşlandırılmasını, idari yapıların kurulmasını ve yasa ve yönetmeliklerinin uygulanmasını içermektedir. İşgalin ikinci temel unsuru, uluslararası ilişkiler ve güvenlik literatüründe sıkça tartışılan işgalin geçici niteliğidir. Literatürde yer alan çalışmaların bir bölümü, işgal gücünün eninde sonunda geri çekileceği ve işgal altındaki devletin egemenliğinin yeniden tesis edileceğini

¹ Jyoti Rattan, "Changing Dimensions of Intervention Under International Law: A Critical Analysis", *SAGE open*, Vol.9:2, 2019, ss. 12-19.

² Rattan, "Changing Dimensions of Intervention Under International Law: A Critical Analysis", ss. 12-19.

³ Jeffrey Pickering and Emizet F. Kisangani, "Political, Economic, and Social Consequences of Foreign Military Intervention", *Political Research Quarterly*, 59(3), 2006, ss.363–376.

savunarak işgalin geçici bir durum olduğunu dile getirmektedir.⁴ Bu görüşe karşıt olarak diğer çalışmalar, işgalin devlet inşası sürecinin bir parçası olduğunu savunmaktadır.⁵ İşgalin geçici olmadığını savunan görüşe göre, işgalci güç, işgal altındaki toprakları ilhak etmemeli veya üzerinde kalıcı egemenlik talep etmemelidir. Bu hususta, işgal altındaki nüfusun kendini savunma hakkı dayanak olarak gösterilmektedir.⁶ İşgalci devletin kendi çıkar ve görüşleri doğrultusunda işgal edilen bölgenin idari yapılanmasını, yasal süreçlerini ve yönetimini gerçekleştirdiği süreçte, işgal altındaki nüfusun meşru direniş eylemlerinde bulunma hakkının ihlal edildiği ve kısıtlandığı belirtilmektedir.⁷

İşgalin geçici niteliğine yönelik farklı görüşlerin aksine, işgal gücünün sorumlulukları ve işgal altındaki nüfusun korunması konusunda fikir birliği mevcuttur. İşgal gücü, güvenlik ihtiyaçları veya insani hususlarla çelişmediği ölçüde hukuk ve düzeni sağlama, nüfusu koruma, kamu hizmetlerini sağlama ve mevcut hukuk sistemine saygı gösterme sorumluluğunu almakla yükümlüdür.⁸ İşgal gücünün sorumluluklarına paralel olarak, uluslararası hukuk, işgal altındaki nüfusun hakları ve refahı için belirli güvencelerin sağlanması gerekliliğini vurgulamaktadır. Bunlar arasında toplu cezanın yasaklanması, insan haklarına saygı, sivil yaşamların ve mülklerin korunması ve sağlık, gıda ve su gibi temel hizmetlerin sağlanması yer almaktadır.⁹

Uluslararası ilişkilerde gücü, ulusal çıkarları ve güvenlik arayışını önceleyen realist yaklaşım, işgal kavramını devletlerin stratejik hesaplamaları ve güç politikalarının bir sonucu olarak kabul etmektedir. Realistler, devletlerin kendi sınırlarını, kaynaklarını veya stratejik konumlarını güvende tutmak ve genişletmek

⁴ Sidita Kushi, Monica Duffy Toft, "Introducing the Military Intervention Project: A New Dataset on US Military Interventions", 1776–2019, *Journal of Conflict Resolution*, 67(4), 2023 ss.752–779.

⁵ Rattan, "Changing Dimensions of Intervention Under International Law: A Critical Analysis", ss. 12-19.

⁶ Jeffrey Pickering, Emizet F. Kisangani, "The International Military Intervention Dataset: An Updated Resource for Conflict Scholars", *Journal of Peace Research*, 46(4), 2009, ss. 589–599.

⁷ Michael J. Butler, "U.S. Military Intervention in Crisis, 1945-1994: An Empirical Inquiry of Just War Theory", *Journal of Conflict Resolution*, 47(2), 2003, ss.226–248.

⁸ Butler, "U.S. Military Intervention in Crisis, 1945-1994: An Empirical Inquiry of Just War Theory", s. 227.

⁹ Butler, "U.S. Military Intervention in Crisis, 1945-1994: An Empirical Inquiry of Just War Theory", s. 227.

için diğer devletleri işgal ettikleri görüşündedir. Uluslararası sistemde güç dengesinin korunabilmesi için her devletin kendi güvenliği ve çıkarını sürekli olarak gözetmesi gerektiğini savunan bu yaklaşımın öncülerinden Hans Morgenthau, *Politics Among Nations* adlı çalışmasında işgal kavramını devletlerin güç arayışı çerçevesinde değerlendirmektedir.¹⁰ Morgenthau, devletlerin güvenlik çıkmazına düştüğü durumlarda ulusal çıkarlarını ve sınırlarını korumaya yönelik her türlü eylem ve adımı gerçekleştirmesi gerektiğini dile getirmektedir. Bu çerçevede, devletler için işgal, ulusal güvenliğin tehlikede olduğu durumlarda başvurulabilecek bir yöntem olarak görülmektedir.¹¹

Liberal yaklaşım, kurumların, uluslararası hukukun ve uluslararası sistemde yer alan aktörlerin iş birliğinin önemine dikkat çekmektedir. Savaş ve çatışma yerine devletlerin iş birliği içerisinde barındığı bir dünyanın herkese kazanç sağlayacağını savunan liberal yaklaşım, işgal kavramını devletlerin egemenlik ve kendi kaderini tayin hakkının ihlali olarak kabul etmektedir. Uluslararası hukukun üstünlüğünü ve gerekliliğini ön plana çıkaran liberaller, anlaşmazlıkların çözümünde uluslararası örgütleri ve diplomatik çözümleri savunmaktadır. Klasik liberal yaklaşımıcılardan Andrew Hurrell, çatışmanın işgal seviyesine taşınmadan nasıl önlenmesi gerektiğine odaklanmaktadır.¹² Hurrell, devletlerin kendi çıkarlarını elde etmesi için işgali bir seçenek olarak görmemekte ve işgali insan hakları ihlali olarak kabul etmektedir. Ek olarak, devletler, kendi çıkarlarını iş birliği ve demokratik yöntemlerle karşıladığında daha az maliyetli bir politika tercih etmiş olacaktır.¹³ Bu çerçevede, işgal yerine iş birliği sağlandığında devletlerin fayda zarar analizinde daha karlı olacağı dile getirilmektedir.

Yapısalcılık devletler arası ilişkilerin yürütülmesinde fikirlerin, normların ve sosyal yapının rolüne odaklanmaktadır. Yapısalcı yaklaşım, işgal kavramını da normlar, algılar ve söylemlerle şekillenen sosyal bir uygulama olarak görmekte ve işgalin farklı aktörler tarafından nasıl tanımlandığını ve anlaşıldığını, bu anlayışların

¹⁰ Hans Morgenthau, *Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace*, A. A. Knopf, 1948, s.114.

¹¹ Morgenthau, *Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace*, A. A. Knopf, 1948, s.114.

¹² Andrew Hurrell, "Explaining the Resurgence of Regionalism in World Politics", *Review of International Studies*, Vol. 21, No. 4, 1995, ss. 331-358

¹³ Hurrell, "Explaining the Resurgence of Regionalism in World Politics", ss. 331-358

devlet davranışını ve uluslararası tepkileri nasıl etkilediğini araştırmaktadır. Bu kapsamda, işgal kavramı, işgalin dinamikleri gözetilerek incelenmektedir. Yapısalcı yaklaşım, realist ve liberal yaklaşımdan farklı olarak işgal kavramının tanımlanmasından ziyade işgalin toplumda yarattığı etkiye odaklanmaktadır.¹⁴ Alexander Wendt, işgalin sosyal olarak nasıl inşa edildiğini ve işgali çevreleyen normların devlet davranışını ve uluslararası tepkileri nasıl etkilediğini incelemektedir. Wendt'e göre, tarihsel ve sosyo- kültürel dinamikler, devlet politikalarının şekillenmesinde önemli bir paya sahiptir.¹⁵ Bu nedenle, işgallerin gerçekleştirilmesinde ulusal çıkarlar kadar, toplumsal kodların da önemi büyüktür.¹⁶

Post-kolonyalizm ve feminizm gibi eleştirel yaklaşımlar, uluslararası güvenlik literatüründe yer alan birçok konuda olduğu gibi işgal kavramına da kritik bakış açısıyla yaklaşmaktadır. Egemen güç yapılarına ve normlarına karşı çıkan eleştirel yaklaşım, genellikle birçok işgalin temelini oluşturan eşitsiz güç ilişkilerini ve sömürge miraslarını işgal kavramı tartışmalarında öne çıkarmaktadır.¹⁷ Bu çerçevede, işgal sürecindeki askeri ve siyasi hiyerarşi, işgale maruz kalan halkın sömürülmesi ve adaletsizliğe maruz bırakılışı eleştirel söylemde dile getirilmektedir.

İşgal ve müdahale kavramları, birbirinden farklı anlamlara sahiptir. Ancak, devletlerin çıkarları doğrultusunda diğer ülkeleri uluslararası hukuk kurallarını ihlal etmeden kontrol etme isteği, her iki kavramın birbirinin yerine kullanılmasına yol açmıştır. Devletlerin kendi işgal planlarını müdahale kavramı kapsamında yer alan politik hamlelere uygun hale getirmesi sonucu oluşan bu kavramsal karışıklık, askeri müdahale ve işgal kavramı arasındaki farklılığın incelenmesini zorunlu kılmaktadır.

1.1.1. İşgal ve Müdahale Kavramı Farklılığı

İşgal (occupation) ve müdahale (intervention) kavramları, uluslararası güvenlik literatüründe yer alan İngilizce kaynaklarda sıklıkla birbirinin yerine kullanılmaktadır. Özellikle askeri müdahale (military intervention) ve işgal kavramları çerçevesinde ortaya çıkan bu durum, her iki kavramın amaç, kapsam ve hukuki sınırlar temelinde

¹⁴ Steve Smith, "Wendt's World", *Review of International Studies*, 26(1), 2000, ss.151-163.

¹⁵ Smith, "Wendt's World", ss.151-163.

¹⁶ Smith, "Wendt's World", ss.151-163.

¹⁷ Christian Reus-Smit, "The Concept of Intervention", *Review of International Studies*, 39(5), 2013.

farklılıklarını incelemeyi zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda, müdahale ve askeri müdahale tanımlamaları ve koşulları farklılıkların tespit edilmesinde gerekmektedir.

Müdahale (intervention) kavramı, bir devletin başka bir devletin iç veya dış işlerindeki tutumunu değiştirmek ya da bu devlette bazı değişiklikler oluşturmak amacıyla zorlayıcı ya da emredici olarak karışmasını ifade etmektedir.¹⁸ Tanımdan görüldüğü üzere, müdahale kavramının etki ettiği alan son derece geniş bir boyutu içermektedir. Bu noktada dikkat çeken husus, müdahale kavramının alan gözetimsizizin özgürlük kısıtlamasına yol açtığıdır. Müdahale kavramının nedenleri genel olarak değerlendirildiğinde, mevcut durumun değiştirilme ve yönlendirilme isteği ortaya çıkmaktadır. Müdahaleci devlet, diğer devlete kendi isteğini ve çıkarını kabul ettirme amacı güttüğünden, kavram uluslararası uyuşmazlıkların barışçıl yollarla çözülmesi içerisinde yer alan arabuluculuk ya da dostça girişimden farklı bir nitelik taşımaktadır.¹⁹

Müdahale kavramının devlet ve sistem seviyesinde incelenmesine yönelik çalışmalar, müdahale kavramını çoğunlukla uluslararası hukuk ihlalleri, müdahale türleri, nedenleri ve devletlerin müdahale etme kararına yönelik dış politika değerlendirmelerini kapsamaktadır. Güvenlik literatüründe müdahale kavramının amaçları, devletlerin güç dengesini sürdürmek veya değiştirmek, bir ideolojiyi hâkim kılmak ya da insan haklarını korumak gibi gerekçelerle başvurulmuş bir yöntem olarak öne çıkmaktadır.²⁰ Nitekim, Rosenau müdahalenin düzen bozucu ve otorite odaklı olduğunu ifade etmiş ve söz konusu iki ayırt edici özelliği sayesinde müdahalenin işlevsel bir tanıma sahip olabileceğini vurgulamıştır.²¹ Bu çerçevede, müdahaleye maruz kalan ülkenin farklı yöntemlerle kısıtlamalara tabi tutularak mevcut düzeninin değiştirilmesine yönelik baskıya uğradığı görülmektedir.

İşgal kavramının yerine sıklıkla kullanılan askeri müdahale, bir ülkede düzeni sağlamak veya bir devrimi desteklemek amacıyla bir bölge/ülkeye asker

¹⁸ Seha L. Meray, *Devletler Hukukuna Giriş*, C. 2, 1975 s.429.

¹⁹ Yusuf Eren, “Uluslararası Hukukta Savaşa Varmayan Kuvvet Kullanma Yolları”, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt:3, Sayı:2, 2012, pp. 229-256.

²⁰ Emirhan Kaya, “Karar Alma Yaklaşımı Çerçevesinde ABD’nin Soğuk Savaş Sonrası Dönemde Askeri Müdahaleleri”, *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, 2020, pp. 135-140.

²¹ James N. Rosenau, “The Concept of Intervention, *Journal of International Affairs*”, Cilt 22, Sayı 2, *Intervention and World Politics*, 1968, ss. 166-167.

gönderilmesini ya da ülkesinde güvende olmayan bir hükümete veya komşusuyla çatışan bir devlete askeri yardım yapılmasına yöneliktir.²² Hedef ülke topraklarına önceden konuşlandırılmış olan ve askeri üslerde hazır bulunan askeri kuvvetlerin eylemleri de bu tanıma dâhil edilmektedir.²³ Doğrudan kara saldırısının yanı sıra füze ve hava saldırıları, abluka ve silah yardımı ile eğitim, lojistik ve istihbarat alanlarında sağlanan destekler askeri müdahalenin yöntemleri arasında yer almaktadır.

Herbert K. Tillema tanımı doğrultusunda, bir devletin düzenli askeri kuvvetleri tarafından yabancı bir ülkede açık bir biçimde yürütülen ve her an savaşa dönüşme riski taşıyan operasyonları askeri müdahale olarak tanımlamaktadır.²⁴ Tillema, her askeri operasyonun askeri müdahale olarak değerlendirilemeyeceğini belirtmekte ve askeri operasyonların niteliklerini göz önüne alarak askeri müdahale sayılacak eylemleri sınırlandırmaktadır. Böylece, örtülü operasyonlar, sınır ötesi taciz ateşleri, hava ve denizde gerçekleşen karşılaşma ya da tacizler, askeri ikazlar ya da güç gösterileri askeri müdahale kapsamı dışında tutulmaktadır.²⁵ Richard N. Haas'ın askeri müdahale tanımı ise uygulanan operasyonlar temelinde daha geniş bir çerçeve çizmektedir. Haas, askeri müdahaleyi olağan eğitim faaliyetlerinin bir parçası olarak ya da ulusal çıkarlar gereğince önceden planlanmış destek ifadesi mahiyetinde gerçekleştirilen eylemlerin ötesinde belirli bir amaç kapsamında yeni ya da ilave muharebe kuvvetlerinin devreye sokulması ya da konuşlandırılmasını gerektiren silahlı müdahaleler olarak tanımlamaktadır.²⁶ Her iki tanımlamadan da görüldüğü üzere, hangi operasyonların hangi koşullarda askeri müdahale kapsamında yer aldığı hususunun ucu açık bırakılmıştır. Bu durum, başta Amerika olmak üzere tüm ülkelere uluslararası hukukun geniş maddelerinden faydalanarak başka ülkelerin egemenlik ilkelerini ihlal etme fırsatı sunmaktadır.

²² R. J. Vincent, *Nonintervention and International Order*, Princeton University Press, Princeton 1974, s. 10.

²³ Frederic Pearson, "Foreign Military Interventions and Domestic Disputes", *International Studies Quarterly*, Cilt 18, Sayı 3, Eylül 1974, s. 261.

²⁴ Herbert K. Tillema, "Foreign Overt Military Intervention in the Nuclear Age: A Clarification", *Journal of Peace Research*, Cilt 26, Sayı 4, 1989, s. 419.

²⁵ Tillema, "Foreign Overt Military Intervention in the Nuclear Age: A Clarification", s. 419.

²⁶ Richard Haass, "Intervention: The Use of American Military Force in the Post-Cold War World", *Brookings Institution Press*, Washington D.C. 1999, ss. 19-20.

İşgal ve müdahale kavramlarını birbirinden ayıran temel husus, rıza ve egemenlik kavramlarını temel almaktadır. Müdahale, hedef devletin rızası ile veya meşru hükümetin talebi üzerine gerçekleştirilmektedir. Bu gibi durumlarda müdahale, uluslararası hukuk çerçevesinde müdahale eden devlet ile hedef devlet arasında iş birliğine dayalı bir çaba olarak kabul edilmektedir.²⁷ Bu durumun istisnası insani müdahale sürecidir. İnsani müdahale durumlarında müdahale edilmesi planlanan devletin kendi halkını koruyamayacak durumda olması veya korumayı tercih etmemesi durumunda insani müdahale devletin rızası olmadan da yasal olarak gerçekleştirilmektedir.²⁸ İşgal ise karşıt devletin rızası olmadan planlanmakta ve uygulanmaktadır. İşgalci güç, işgal altındaki devletin meşru hükümetinin onayı veya anlaşması olmaksızın bölge üzerinde kontrol sağlamaktadır. Bu bağlamda, işgal, genellikle işgal altındaki devletin egemenliğine ve toprak bütünlüğüne meydan okuyan niteliktedir. Bu temel farklılık çerçevesinde, işgal ve müdahale kavramları devletlerin amacı, müdahale ve işgalin kapsamı ve uluslararası hukuk kapsamında yer alan yasal hükümler noktalarında birbirinden ayrılmaktadır.

İşgal ve müdahale kavramları, devletin amaçları doğrultusunda farklılık göstermektedir. Bir devlet, işgal ettiği devletin her kademesindeki kontrolü ele geçirmekte ve kendi çıkarlarına paralel olarak bu bölgede yeni bir yapılanma yaratmaktadır. Müdahale ise işgal kavramına göre çok daha dar ve sınırlı hamleleri içermektedir. Müdahale, devletin dönemsel ihtiyaçları doğrultusunda çeşitli yöntemlere başvurarak diğer devlete istediği politikayı uygulatması ve onu kontrol altında tutmasını sağlamaktadır. Başka bir deyişle, müdahale kavramı, bir devletin veya bir grup devletin başka bir devletin iç işlerine karışma durumu olarak ifade edilmektedir.²⁹ Müdahalenin amacı, hedef devlet içindeki siyasi, sosyal veya askeri dinamikleri etkilemek veya değiştirmektir. Bu amaçlar kapsamında, devletler, diplomatik, ekonomik, insani veya askeri yöntemlerle kendi çıkarları doğrultusunda başka bir devleti kontrol etmeye yönelik politikalar geliştirmektedir. Bu durumdan farklı olarak, işgal kavramı ise bir bölgenin yabancı bir güç tarafından kontrol

²⁷ Tillema, "Foreign Overt Military Intervention in the Nuclear Age: A Clarification", s. 419.

²⁸ Tillema, "Foreign Overt Military Intervention in the Nuclear Age: A Clarification", s. 419.

²⁹ B. Toygar Halistoprak, "İnsani Müdahale", *Güvenlik Yazıları*, no 21, 2019, s.4,

https://trguvenlikportali.com/wpcontent/uploads/2019/11/InsaniMudahale_ToygarHalistoprak_v.1.pdf

edilmesini ve yönetilmesi olarak tanımlanmaktadır. İşgalci devlet, işgal altındaki bölge ve nüfusu üzerinde otorite kurmayı, kontrolü sürdürmeyi ve etki yaratmayı amaçlamaktadır. İşgal kavramı, müdahaleye göre çok daha kapsamlı ve uzun bir süreçtir. İşgal aşamasında, işgalci devletin saldırıda bulunduğu topraklarda askeri gücü bulunmaktadır. İşgalci devlet saldırıda bulunduğu devletin hükümeti, yönetimi ve kaynakları da dahil olmak üzere bütün kontrolünü ele geçirmektedir. Müdahale ise işgal sürecine göre çok daha kısa ve dar bir çerçevede gerçekleştirilmektedir. İnsan hakları ihlallerini durdurmak, bir çatışmayı çözmek veya ulusal çıkarları korumak gibi belirli hedeflere yönelik eylemleri içeren müdahale, devletin amacına paralel olarak diplomatik müzakereler, ekonomik yaptırımlar, yardım sağlanması veya askeri operasyonlar aracılığıyla gerçekleştirilmektedir.³⁰

Uluslararası hukukta müdahale kavramı, bir devletin kendi çıkarlarını gözeterek yasa dışına çıkmadan başka bir devlet üzerinde kontrol sağlamasına araç olarak kullanılan bir stratejik hamleye dönüşmüştür. Bu durum, müdahale yöntemlerinin çeşitliliğinden kaynaklanmaktadır. Müdahale çerçevesinde yer alan yöntemlerin yasal dayanakları birbirinden farklılık gösterdiği gibi aynı zamanda ve koşullara bağlı olarak da değişmektedir. Müdahale, meşru müdafaa, insani müdahale, toplu güvenlik veya Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi gibi ilgili uluslararası kuruluşlar tarafından yetkilendirme ilkeleri altında yasal olarak gerçekleştirilmektedir.³¹ Bununla birlikte, çeşitli müdahale biçimlerinin yasallığı ve meşruiyeti konusunda süregelen tartışmalar ve farklı yorumlar mevcuttur. Müdahaleden farklı olarak, işgal kavramı 1949 4. Cenevre Sözleşmesi'ne tabidir.³² İşgal gücü, işgal altındaki halka karşı belirli sorumluluklar ve yükümlülükleri yerine getirmek zorundadır. Bireylerin refahını sağlamak, haklarını korumak, güvenlik ihtiyaçları veya insani düşüncelerle çelişmediği ölçüde mevcut hukuk sistemine saygı duymak bu yükümlülükler arasındadır. İşgalci devletin bu yükümlülükleri yerine

³⁰ Halistoprak, *İnsani Müdahale*, s.4.

³¹ Butler, "U.S. Military Intervention in Crisis, 1945-1994: An Empirical Inquiry of Just War Theory", s. 227.

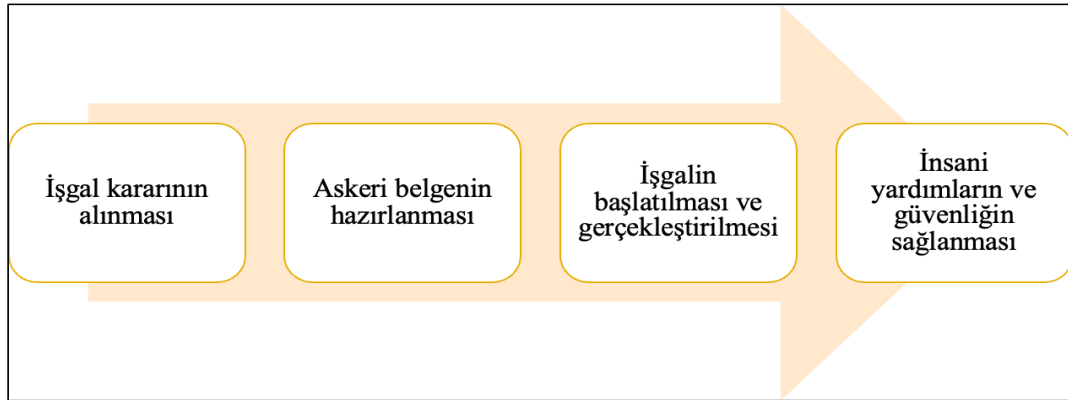
³² Butler, "U.S. Military Intervention in Crisis, 1945-1994: An Empirical Inquiry of Just War Theory", s. 227.

getirmesi maliyetli olduğu için devletler, işgal koşulları kapsamında yer alan saldırıları askeri müdahale adı altında gerçekleştirmeye yönelmektedir.

1.2. İŞGAL SÜRECİ

İşgal, işgalci devlet ordusunun saldırı gerçekleştirmesinden önce başlayan bir süreçtir. Tarih boyunca gerçekleşen işgallerin amaçları, devletlerin ulusal güvenliğini sağlama, çıkarlarını koruma veya genişletmektir. Ancak, her işgalin muhakkak ki kendine has amaçları bulunmakta ve bu amaçlar dönemin uluslararası sistem dinamiklerine göre şekillenmektedir. İşgallerin amaçlarına benzer olarak, işgal sürecinde de tehdit derecesinin yüksekliğine göre işgalci devlet yönetimi tarafından değişiklikler yapılmaktadır.³³ Bu durumlarda, işgal sürecinde yer alan bazı adımların atlanarak hızla sonuca ulaştırılması ve işgalin bir an önce gerçekleştirilmesi öncelikli durum olarak kabul edilmektedir. Planlanan bir işgal süreci, işgal kararının alınması, askeri belgenin hazırlanması, işgalin başlatılması ve gerçekleştirilmesi, insani yardımların ve güvenliğin sağlanması adımlarını içermektedir.³⁴ ABD tarafından gerçekleştirilen işgallerin ortak noktaları göz önüne alındığında, işgal sürecini aşağıdaki gibi şekillendirmek mümkündür:

Şekil 1.1: İşgal Süreci Adımları



Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

³³ Seung-Whan Choi, Patrick James. “Why Does the United States Intervene Abroad? Democracy, Human Rights Violations, and Terrorism”, *Journal of Conflict Resolution*, 60(5), 2016, ss. 899–926.

³⁴ Choi, James, “Why Does the United States Intervene Abroad? Democracy, Human Rights Violations, and Terrorism”, *Journal of Conflict Resolution*, ss. 899–926.

İşgal sürecinin ilk adımı, işgal kararının alınmasıdır. Dış politika çalışmalarında karar alma süreci kapsamında yer alan bu aşama, kendi içerisinde başlıca ayrı bir süreci içermektedir. Devlet başkanı, işgal kararı almadan önce işgal edilmesi muhtemel ülke ile ilgili çeşitli bakanlıklar tarafından hazırlanan bilgi dosyaları talep etmektedir. Dosyaların Başkana ulaştırılmasını takiben, başkan ekibi ve bakanlar ile işgal kararını değerlendirmektedir. Devlet başkanının işgal kararı almasında başlıca iki temel unsur etkili olmaktadır. Bunlardan ilki, ülkenin ulusal güvenliğinin tehlikede olmasına yol açacak gelişmelerdir.³⁵ İkincisi ise, devlet başkanının işgal ihtimali için yaptığı fayda zarar analizi sonrasında işgalin zarardan ziyade ülkeye yarar sağlayacağına dair inancıdır.³⁶ Burada belirtilmesi gereken kritik husus, bu iki unsurun genel çerçevede öne çıkan unsurlar olduğudur. Bu unsurlar haricinde işgal kararının alınmasında başka nedenler de yukarıda belirtildiği üzere mevcuttur. Başkanın işgal kararı alması durumunda, Savunma Bakanlığı ve Dışişleri Bakanlığı İstihbarat biriminden destek alarak askeri belge hazırlamakla görevlendirilmektedir.³⁷

Askeri belgenin hazırlanması, işgal sürecinin ikinci adımıdır. Askeri belge, işgal süreci, operasyonlar, güvenlik tesisi ve ardından gerçekleştirilecek muhtemel devlet inşaa sürecinin detaylarını içeren, işgale özel hazırlanan temel kılavuz niteliği taşımaktadır. Askeri belgelerin işgalle ilgili olan bölümleri, Savunma Bakanlığı tarafından hazırlanmaktadır.³⁸ İşgal süresi, işgalin yaklaşık maliyeti, ordu yapılanması, işgal edilecek ülkenin fiziki koşulları, işgal sırasında karşılaşılabilecek muhtemel sorunlar gibi unsurlar, İstihbarat biriminin araştırmalarıyla paralel olarak hazırlanmaktadır.³⁹ Askeri belgelerin devlet inşaa sürecini içeren bölümü ise Dışişleri Bakanlığı tarafından

³⁵ Barry Blechman, Stephen S. Kaplan, “Force without War: U.S. Armed Forces as a Political Instrument”, *Brookings Institution Press*, 1978, <https://www.brookings.edu/books/force-without-war/>

³⁶ Choi Seung-Whan, “What determines U.S. Humanitarian Intervention?”, *Conflict Management and Peace Science*, vol.30, 2013, ss.121–40.

³⁷ Choi, James, “Why Does the United States Intervene Abroad? Democracy, Human Rights Violations, and Terrorism”, ss. 899–926.

³⁸ Benjamin O. Fordham, “A Very Sharp Sword: The Influence of Military Capabilities on American Decisions to Use Force”, *Journal of Conflict Resolution*, 48(5), 2004, ss.632–656.

³⁹ Choi, James, “Why Does the United States Intervene Abroad? Democracy, Human Rights Violations, and Terrorism”, ss. 899–926.

hazırlanmaktadır.⁴⁰ İşgal sonrası isyan çıkarması muhtemel grupların tespiti ve bu grupların nasıl bastırılacağı, insani yardımların nasıl organize edileceği, kontrolü sağlayacak askeri birliğin özellikleri ve lideri, kurulması planlanan devlet yapısı ve bu yapıya dair detaylı bilgiler, ekonomik yapılanma planları ve güvenlik güçlerinin oluşturulması için verilecek yapılandırıcı güvenlik eğitime dair bilgiler bu bölümde yer almaktadır.⁴¹ İstihbarat biriminden alınan bilgiler doğrultusunda, Dışişleri Bakanlığı ve Savunma Bakanlığı'nın askeri belgeleri güncellemesi mümkündür. Askeri belge hazırlandıktan sonra Başkan onayına sunulmaktadır. Başkan'ın belgeyi kabul etmesini takiben, işgalin başlama zamanı kararlaştırılmakta ve işgal sürecinin üçüncü adımı olarak işgal başlatılmakta ve gerçekleştirilmektedir.

İşgal bölgesinin ele geçirilmesi ve güvenliğin sağlanması, işgal sürecinin dördüncü aşamasıdır. İşgal sahasında yer alan ordunun öncelikli olarak gerçekleştirmesi gereken üç görevi vardır. İsyanların bastırılması, stratejik lokasyonlarda güvenliğin sağlanması ve insani yardımların halka ulaştırılması olan bu görevler, işgal bölgesinin kontrol altına alınmasında son derece önemlidir. İşgal edilen her devlette isyan çıkmamaktadır. İsyanın olmadığı durumlarda ordu, kontrolsüz göç, kaçakçılık ve yağmalamanın önüne geçmek için havaalanı, limanlar ve sınırları kapsayan stratejik lokasyonların güvenliği sağlamaktadır. İşgal sahasında kontrolün sağlanmasında kritik öneme sahip olan diğer lokasyon hükümet binaları ve şehir merkezidir. Ordunun hükümet binasını ele geçirmesi ve şehir merkezinde güvenliği sağlamasıyla işgal tamamlanmış olarak kabul edilmektedir.⁴²

İnsani güvenliğin sağlanması, işgal sürecinin son adımını devlet inşa sürecine bağlamaktadır. Yerel halka gıda, temiz su, kıyafet tedarik edilmesi, hastalar için sahra hastanelerinin kurulması, hapishanedeki suçluların güvenliğinin kontrolü, bebek ve engellilerin ihtiyaçlarının karşılanması gibi unsurları içeren bu aşama, yerel halkın güvenliğini kazanılması ve toplumsal düzenin kurulacağına dair inancın benimsenmesinde önemli rol oynamaktadır.

⁴⁰ Blechman, Kaplan, "Force without War: U.S. Armed Forces as a Political Instrument", <https://www.brookings.edu/books/force-without-war/>

⁴¹ Fordham, "A Very Sharp Sword: The Influence of Military Capabilities on American Decisions to Use Force", ss.632–656.

⁴² Choi, James, "Why Does the United States Intervene Abroad? Democracy, Human Rights Violations, and Terrorism", ss. 899–926.

1.2.1. İşgal Kararının Alınması

İşgal kararının alınma süreci, dış politikada karar alma süreci çerçevesinde incelenen bir konu başlığıdır. Karar alma sürecinde yer alan aktörler, konuya göre değişkenlik gösterse de başkan, başkanın ekibi, Savunma Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı ve istihbarat birimi karar alma sürecinde yer alan temel aktörler olarak kabul edilmekte ve karar birimi olarak isimlendirilmektedir.⁴³ Aktörlerin birbiriyle olan ilişkisi, uluslararası sistemdeki değişen dinamikler, ülkelerin tehdit algısını şekillendiren faktörler gibi birçok etmen, karar alma sürecine dair çalışmaların çok boyutlu ve geniş bir kapsamda analiz edilmesini zorunlu kılmaktadır. Dış politika kararları, bireylerin aldığı kararlar, grupların aldığı kararlar ve koalisyonların aldığı kararlar olmak üzere üç seviyede analiz edilmektedir.⁴⁴ Her üç seviyede de karar alma sürecindeki seçimler, karar birimleri tarafından şekillendirilmektedir. Karar birimi, karar alma eyleminin tartışıldığı ve olasılıkların değerlendirilerek nihai seçeneğin gerçekleştiği aşama olarak tanımlanmaktadır.⁴⁵ Bu bağlamda, karar alma biriminin boyutu ve oluşumu dış politika yapım sürecini doğrudan etkilemektedir.

Ülkeler tarafından problem olarak algılanan durumlar, alınan kararları tetikleyici özellikte olmaktadır. Problemin tehdit derecesi, önemi ve aciliyet durumu karar biriminin harekete geçmesinde önemli bir etkiye sahiptir.⁴⁶ Her ülkenin politika ajandasında bireylerinkine benzer olarak gündeme taşınacak, değerlendirilmesi gereken konular mevcuttur. Bu konular, ülkenin güvenlik ve ekonomik planlarına paralel olarak ön sıraya alınmaktadır. Ancak, uluslararası sistemde aniden oluşan ve/ya ülke tarafından tehdit olarak algılanan bir konu, bu ajandadaki tüm başlıkların önüne geçebilmektedir.⁴⁷ Bu çerçevede, karar birimlerinin tehdit algısı, sürecin başlaması noktasıyla doğrudan ilişkilidir. Sonuç olarak hükümetler, dış politikada bir problem algıladıklarında harekete geçmekte; kararlar ise problemlere çözüm arayışında ortaya

⁴³ Blechman, Kaplan, "Force without War: U.S. Armed Forces as a Political Instrument", <https://www.brookings.edu/books/force-without-war/>

⁴⁴ Mintz, DeRouen, *Understanding Foreign Policy*, Cambridge University Press, 2010, s.18.

⁴⁵ Mintz, DeRouen, *Understanding Foreign Policy*, s.18.

⁴⁶ Choi, James, "Why Does the United States Intervene Abroad? Democracy, Human Rights Violations, and Terrorism", ss. 899–926.

⁴⁷ Choi, James, "Why Does the United States Intervene Abroad? Democracy, Human Rights Violations, and Terrorism", ss. 899–926.

çıkılmaktadır.⁴⁸ Ülkelerin aldığı işgal kararları, artan tehdit seviyesi ve çıkarlara göre şekillenmektedir. Nitekim, ülkeler için işgal kararı da politik olarak çözülemeyen bir soruna alternatif bir seçenek olarak değerlendirilmektedir.

Dış politikada karar alma sürecinin ilk aşaması, karara konu olacak olayın farkına varılması olarak tanımlanan algılama aşamasıdır. Karar alıcının konu veya olayın farkına varmasını takiben bu olaya verdiği ilk tepki algılama olarak ifade edilmektedir. İlk etkinin objektif ve rasyonel olarak verilmesi, karar verme sürecinin diğer aşamalarını etkileyecektir.⁴⁹ Bu çerçevede, ilk etkinin doğru algılanması, ülke çıkarlarını gözeterek rasyonel karara ulaşılması adına atılan ilk kritik adım olarak kabul edilmektedir. Karar alıcılar gelişmeleri takip etmek, onları doğru bir şekilde algılamak ve süreç boyunca bu algılamayı sürdürmek zorundadırlar. İşgal kararı alımında karar alıcı olan başkanların politik olayları rasyonel olarak değerlendirmesi ve gelişmeleri takip etmesi, işgal planının uygulanmasında direkt olarak etkilidir. Başkanın işgal edilmesi planlanan ülkeye dair kendi görüşlerini göz ardı ederek ülke çıkarlarına odaklanıp karar alması gerekmektedir. Ek olarak, gelişmelerin objektif olarak değerlendirilmesi, işgal kararının alınıp alınmayacağına belirleyici bir unsurdur.

Karar alıcı, olay veya konuyu algılamasının ardından kararla ilgili seçeneklerin belirlenmesi sırasında bilgiye ihtiyaç duymaktadır. Karar alıcı, bu seçenekleri değerlendirmek ve bu seçenekler arasından rasyonel yaklaşım olarak belirtilen ülke için en yararlı olacak olanı seçmekle yükümlüdür.⁵⁰ Burada karar alıcının dikkat etmesi gereken en önemli durum, kendilerine ulaşan bilgilerin yardımcıları ve bürokratların akıl süzgecinden geçerek ayıklandığıdır. Başka bir deyişle, bilgiler çoğu zaman nihai karar alıcı olan lidere iletilmeden süreçte değişikliğe uğramaktadır. Karar alma sürecinin her aşamasında olduğu gibi, özellikle bu aşamasında karar alıcı, bilgilerin belirli bir görüşü temsil edip etmediğine, ülke çıkarlarına yönelik olduğuna ve eksiksiz olarak her ihtimali göz önüne aldığına dikkat etmeli ve yanlış algılamaların önüne geçmelidir. İşgal kararı, ülkelerin alacağı en kritik kararlardan biridir. Bu

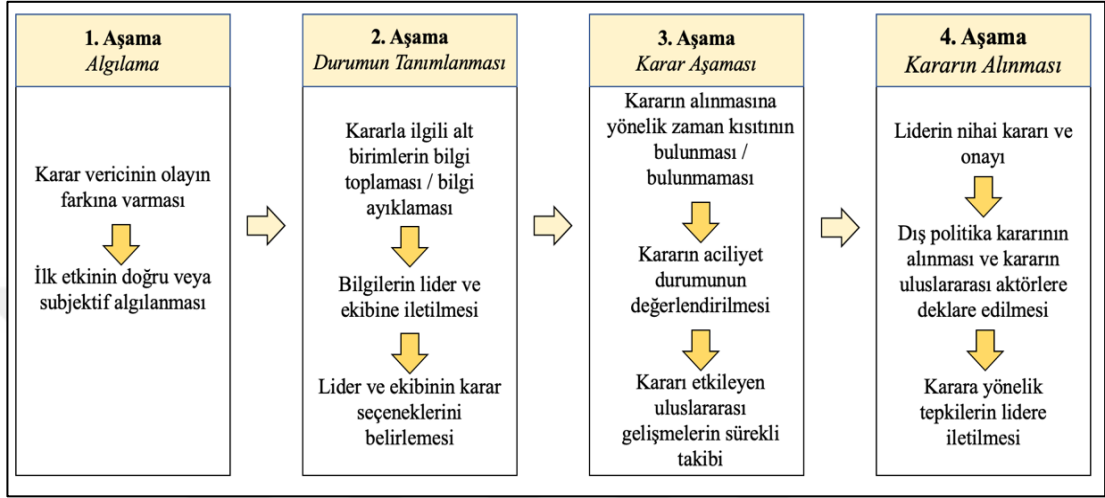
⁴⁸ Charles F. Hermann, *When Things Go Wrong: Foreign Policy Decision Making under Adverse Feedback*, Routledge, 2011, pp.11-36.

⁴⁹ Mintz, DeRouen, *Understanding Foreign Policy Decision Making*, pp.15-20.

⁵⁰ Mintz, DeRouen, *Understanding Foreign Policy Decision Making*, pp.15-20.

nedenle, işgal edilme ihtimali olan ülkeye dair istihbarat bilgilerinin, güncel gelişmelerin, ülkenin sosyo- kültürel özelliklerinin, askeri gücünün ilgili birimler tarafından objektif olarak başkana sunulması gerekmektedir.

Şekil 1.2.: Dış Politikada Karar Alma Süreci



Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Olayın algılanmasını takiben karar verme sürecinde ikinci aşama, durumun yorumlanması ve tanımlanmasıdır. Karar alıcıya konuyla ilgili bilgi sunulması bu aşamada gerçekleşmektedir. Bilgilerin yorumlanması ve karar alıcı tarafından değerlendirilmesiyle durum tespiti yapılmakta ve karar alma sürecindeki tercih seçenekleri belirlenmektedir.⁵¹ Karar alıcının psikolojik durumu, olaya karşı bakış açısı, önceki tecrübeleri gibi etmenler bilgilerin yorumlanmasına etki eden faktörler arasında yer almaktadır.⁵² Bu noktada, karar alıcının değer yargılarından bağımsız olarak hareket etmesi gerektiğinin farkında olması son derece önemlidir. Olayın yorumlanması ve değerlendirilmesi sonucu karar alma sürecinde seçenekler belirlenmektedir.

Ülke için en yararlı ve maliyeti en düşük seçeneğin belirlendiği aşama, karar alma aşaması olarak tanımlanmaktadır. Kararın alınmasında yer alacak kişilerin sayısı, tehdidin derecesi ve karar verme zamanı değişkenleri göz önüne alınarak

⁵¹ Morton H. Halperin, *Bureaucratic Politics and Foreign Policy*, Brookings Institution Press, 2006, pp. 99-226.

⁵² Halperin, *Bureaucratic Politics and Foreign Policy*, pp. 99-226.

belirlenmektedir.⁵³ Önceden fark edebilme kavramı, ilk akla gelen şekliyle, dış politikada ülkeyi etkileyebilecek olan durumun gerçekleşmeden önce tahmin edilme seviyesi olarak ifade edilmektedir.⁵⁴ Ortaya çıkan durum, ne derecede karar alıcının temel değerlerine ters düşen sonuçlar ortaya çıkarıyorsa, tehdit o derece büyük demektir.⁵⁵ Karar alıcının değer yargılarından bağımsız olarak karar alması ve seçenekleri rasyonel olarak yorumlaması için bu gibi durumlarda konuyla ilgili uzmanlığı bulunan devletin yetkili kişileri sürece dahil edilmektedir.⁵⁶ Karar alma zamanının kısıtlı olduğu durumlarda, karışıklığı önlemek adına, karar az sayıda kişi tarafından belirlenmektedir. Yine zamanın dar olduğu durumlarda, karar vericiye ulaştırılan bilginin hazırlanma süreci de hızlandırılmaktadır. Karar alınacak olan durum önceden tahmin edilmeyen ve önlem alınmayan bir nitelikteyse, ülke için yüksek tehdit olarak algılanmışsa ve karar verme zamana kısıtlı ise, karar az sayıda uzman kişi tarafından en üst seviye önlem ve bilgiler gözetilerek alınmaktadır.⁵⁷ Karar alınması gereken durumun önceden tahmin edilmesi ve tehdit seviyesinin düşük olarak belirlenmesi sonucunda karar alım süreci alt derecede görevlendirilen bürokratlardan oluşan kalabalık bir grubun ortak katılımıyla gerçekleşen bir toplantı sürecinde tamamlanmaktadır.⁵⁸

Karar alma sürecinin son aşamasında, dış politikaya ilişkin olarak alınan karar, artık ülkedeki siyasal iktidarın politikası olarak kabul edilmektedir. Başka bir ifadeyle, seçenekler arasından belirlenen karar uygulamaya alınmış ve sistemde yer alan aktörlere sunulmuştur.⁵⁹ Hangi kaynakların ne kadar ve nasıl tahsis edileceği, yapılacak girişimlerin zamanlanması, hangi stratejilerin izleneceği ve bunların sivil mi

⁵³ Alex Roberto Hybel, *US Foreign Policy Decision-Making from Truman to Kennedy: Responses to International Challenges*, Palgrave Macmillan, 2014, pp. 183-201.

⁵⁴ Hybel, *US Foreign Policy Decision-Making from Truman to Kennedy: Responses to International Challenges*, pp. 183-201.

⁵⁵ Kürşat Yalın, "İstihbarat Örgütlerinin Dış Politikada Karar Almaya Etkisinin İncelenmesi: 2'nci Körfez Savaşı Örneği", *İstanbul Üniversitesi*, ss. 6-17.

⁵⁶ Charles F. Hermann, *When Things Go Wrong: Foreign Policy Decision Making under Adverse Feedback*, Routledge, 2011, pp.11-36.

⁵⁷ Hermann, *When Things Go Wrong: Foreign Policy Decision Making under Adverse Feedback*, pp.11-36.

⁵⁸ Hermann, *When Things Go Wrong: Foreign Policy Decision Making under Adverse Feedback*, pp.11-36.

⁵⁹ Hybel, *US Foreign Policy Decision-Making from Truman to Kennedy: Responses to International Challenges*, pp. 183-201.

yoksa askeri bürokratlar aracılığıyla mı gerçekleştirileceği bu aşamada kararlaştırılması gereken konular olarak öne çıkmaktadır.⁶⁰ Kararın uluslararası sistemde yer alan aktörler tarafından nasıl karşılandığı, verilen tepki ve açıklamalar uzmanlar tarafından bu aşamada değerlendirilmektedir. Eğer alınan karar ülkeye katkı sağlayacak ve uzun zamanlı kazanç getirecekse, kararın uygulanmasına devam edilmektedir. Ters bir senaryoda ise, alınan kararın yenilenmesi için başka bir karar verme süreci başlatılmaktadır.

Karar alma sürecinin son aşaması, işgal kararlarında farklılık göstermektedir. Başkanın işgal kararı aldığı durumda, Savunma Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı ve istihbarat birimi askeri belgenin hazırlanmasıyla görevlendirilmektedir. Savunma Bakanlığı, askeri belgede yer alan işgal sürecinin askeri boyutunu güncel istihbarat bilgilerini göz önüne alarak hazırlamaktadır. Dışişleri Bakanlığı ise yine askeri belgede yer alacak olan devlet inşaa sürecinin adımlarını planlamakla yükümlüdür. İşgal kararı alınan ülke uzmanlarının da katkı sağladığı bu sürecin tamamlanmasının ardından, işgal planı uluslararası sistemde yer alan aktörlere başkan tarafından duyurulmaktadır. Aktörlerden gelen tepkilere göre işgal kararının tekrar değerlendirilme ihtimali vardır. Bu durumda, işgal kararının gerekliliği tekrar karar alma sürecinde tartışılmaktadır.

1.2.2. Askeri Belgenin Hazırlanması

Askeri belgeler, işgalin nasıl gerçekleştirileceğini, işgalin ardından ordunun görevlerini, yeni oluşturulacak askeri birliğin hangi aşamada ne yapacaklarını ve işgalin ardından devlet inşaa sürecini nasıl yöneteceklerini belirten stratejik belgeler olarak isimlendirilmektedir. Başka bir deyişle, askeri belgeler gerek işgal gerekse işgal sonrası sürecin detaylı bir yol haritası olarak nitelendirilmektedir.⁶¹ Askeri belgelerin hazırlanmasında Savunma ve Dışişleri Bakanlığı birbirini tamamlayan iki aktör olarak öne çıkmaktadır. Savunma Bakanlığı, işgal sürecinin planlamasına odaklanırken, Dışişleri Bakanlığı'nın bu plana paralel olarak işgal edilen bölgenin tarihsel, sosyo-

⁶⁰ Yalın, "İstihbarat Örgütlerinin Dış Politikada Karar Almaya Etkisinin İncelenmesi: 2'nci Körfez Savaşı Örneği", ss.6-17.

⁶¹ Fordham, "A Very Sharp Sword: The Influence of Military Capabilities on American Decisions to Use Force", ss.632-656.

kültürel, etnik ve mezhepsel özelliklerini göz önüne alarak devlet inşa sürecinin her aşamasını detaylandırması beklenir.⁶² Bu çerçevede, Savunma ve Dışışleri Bakanlığı'nın gerekli çalışmaları yapmasını takiben sahadan alınan istihbaratlar doğrultusunda askeri belgelerin hazırlanma süreci tamamlanmakta ve nihai onay için devlet liderine sunulmaktadır. Askeri belgelerin hazırlanması, son derece tartışmalı ve zorlu bir süreçtir. İşgalin maliyeti, işgalde yer alacak asker sayısı, liderin işgalle ilgili görüşü, Savunma ve Dışışleri Bakanlıkları arasında yaşanan çatışmalar, süreçten çıkar sağlamak isteyen lobiler gibi birçok aktör, askeri belgenin hazırlanma sürecini dolaylı olarak etkilemektedir.

Askeri belgelerde gerek işgal aşamasında gerekse işgal aşamasını takiben gerçekleştirilen devlet inşa sürecinde güncel gelişmelere paralel olarak değişiklik yapılabilmektedir.⁶³ Bu değişiklikler, uluslararası sistemde yer alan aktörlerin tepkisi gibi sistem boyutundan kaynaklanabileceği gibi sahada yaşanan beklenmedik problemler nedeniyle de gerçekleştirilebilmektedir. Örneğin, askeri belgede belirtilen ordu görevleri arasında halka müdahale edebilme yetkisi yer almıyorsa, ordu sahada yağmalamayla karşılaştığında bu durumu engellemeyi reddedebilmektedir. Bu bağlamda, askeri belgede yer alan her talimatın ve detayın karışıklığa mahal vermeden açık ve net olarak belirtilmesi bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır.

1.2.3. İşgalin Gerçekleştirilmesi

Askeri belgenin hazırlanmasının ardından, lider ve ekibi Savunma Bakanlığı ve Dışışleri Bakanlığı ile koordineli çalışarak işgalin gerçekleştirileceği en uygun zamana karar vermektedir.⁶⁴ İşgalin gerçekleştirilme sürecinin medyada uluslararası sistemde yer alan aktörlere duyurulması, işgalci ülke için kritik bir dönüm noktasıdır. Bu durumun temel nedeni, uluslararası hukukun ihlal edilme nedenlerinin kamuoyu gözünde meşrulaştırılma gerekliliğidir. İşgalin meşrulaştırılmasında işgalci ülkenin milli güvenliğine tehdit oluşturan etmenler, işgal edilen ülkede yaşanan hukuk dışı

⁶² Hybel, *US Foreign Policy Decision-Making from Truman to Kennedy: Responses to International Challenges*, pp. 183-201.

⁶³ Fordham, "A Very Sharp Sword: The Influence of Military Capabilities on American Decisions to Use Force", ss.632–656.

⁶⁴ Blechman, Kaplan, "Force without War: U.S. Armed Forces as a Political Instrument", <https://www.brookings.edu/books/force-without-war/>

eylemler, uluslararası sistem seviyesinde tehdit oluşturacak kitle imha silahlarının üretimi gibi birbirinden farklı nedenler yer almaktadır.

İşgal sürecinde lider ve ekibi işgal edilen devletin durumu, halkın tepkisi gibi hususlarda düzenli olarak bilgilendirilmektedir. İşgal sürecinde yapılan açıklamalarda hangi bilginin ne ölçüde paylaşılacağı Dışişleri Bakanlığı tarafından kararlaştırılmakta ve başkana sunulmaktadır.⁶⁵ İşgal sürecinin tamamlanmasının ardından başkan ve ekibi işgalin sonlandığına dair Dışişleri Bakanlığı tarafından hazırlanan açıklamayı kamuoyuna duyurmaktadır.⁶⁶

1.2.4. İşgal Bölgesinin Ele Geçirilmesi ve Güvenliğin Sağlanması

İşgal bölgesinin ele geçirilmesini takiben, işgalde görev alan ordu tarafından art arda gerçekleştirilen üç adım bulunmaktadır. Bu adımlar sırasıyla isyanların bastırılması, stratejik lokasyonlarda güvenliğin sağlanması ve insani yardımların halka ulaştırılmasıdır.⁶⁷ İşgal edilen her devlette isyancı veya para-militer gruplara rastlanmamaktadır. Bu nedenle ilk adım olarak belirtilen isyanların bastırılması opsiyoneldir. İşgal edilen her devlette isyana rastlanmasa da işgalin ardından kendini güvenceye almak isteyen halkın yağmalama, sınırdan kaçma gibi eylemlere yöneldiği sıklıkla görülmektedir. Bu çerçevede, devlet inşasını gerçekleştirecek olan askeri birlik lideri ve ekibi belirlenene dek, ordu işgal edilen topraklarda güvenliği sağlamakla yükümlüdür.

İsyanların bastırılması esnasında ordunun isyancı grupların kimliğine dair bilgi sahibi olması, grupların etkisizleştirilmesinde önem kazanmaktadır. Nitekim, askeri belgelerde ordunun sahada karşı karşıya kalması olası riskler, detaylı olarak açıklanmalıdır. İsyancı grupların devlet lideri yanlısı, devlet ideolojisi destekçisi veya para-militer örgüt mensuplarından hangisine mensup olduğunun ordu tarafından bilinmesi veya en kötü ihtimalle tahmin edilmesi, uygun müdahale tekniğinin

⁶⁵ Blechman, Kaplan, “Force without War: U.S. Armed Forces as a Political Instrument”, <https://www.brookings.edu/books/force-without-war/>

⁶⁶ Fordham, “A Very Sharp Sword: The Influence of Military Capabilities on American Decisions to Use Force”, ss.632–656.

⁶⁷ Jeffrey Pickering, Emizet F. Kisangani. “Foreign Military Intervention and Post-Colonial State-Building: An Actor-Centric Analysis”, *Conflict Management and Peace Science*, 31(3), 2014, ss. 244–264.

seçilmesinde önem kazanmaktadır. İsyanların bastırılmasında zorluk yaşandığı durumlarda, ordu kendi arasında gruplara ayrılarak güvenliği sağlamak için yukarıda belirtilen üç adımı aynı anda gerçekleştirebilmektedir.⁶⁸

İşgal bölgesinde isyanların bastırılmasını takiben, ordu şehir merkezi, hava alanı, varsa deniz kıyısı ve hükümet binalarını kontrol altına almaktadır. Şehir merkezi ve bu alanda yer alan meydanlarda güvenliğin sağlanması işgal bölgesinin ana arterlerinin kontrol altına alınmasını sağlamaktadır.⁶⁹ Hava alanı ve deniz kıyısının kontrolü, hapishaneden işgal sırasında sınırdan kaçmak isteyen suçlu veya yerel halkın engellenmesine yöneliktir.⁷⁰ Hükümet binalarının ele geçirilmesiyle, işgal edilen devletin bakanı ve destekçilerinin takip eden zamanda yargılanmak üzere ele geçirilmesi amaçlanmaktadır.

1.2.5. İnsani Yardımların Planlanması

İşgalin ardından sağlanan insani yardım, kendilerini silahlı çatışma ve şiddetin ortasında bulan sivil nüfusa sağlanan hayati yardım ve desteği ifade eder. Bu yardım, işgale maruz kalan toplumun öncelikli olarak temel ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik gerçekleştirilmektedir. Tipik olarak gıda, temiz su, tıbbi yardım, barınak gibi temel malzemelerin sağlanmasının yanı sıra ilerleyen süreçte toplumun eğitime ve psikolojik desteğe erişimini içermektedir. Bir işgal sırasında insani yardımın nihai amacı, savaşın kaosu ve yıkımı arasında kadınlar, çocuklar ve yaşlılar da dahil olmak üzere en savunmasız bireylerin unutulmamasını sağlayarak insanlık ilkelerini korumayı hedeflemektedir. Birleşmiş Milletler İnsani İşler Koordinasyon Ofisi (OCHA), insani yardım sürecini acil durumlar sırasında ve sonrasında hayat kurtarmak, acıyı hafifletmek ve insan onurunu için tasarlanmış yardım olarak tanımlamaktadır.⁷¹ Bu bağlamda, insani yardım, herhangi bir aktörün siyasi, ekonomik veya askeri

⁶⁸ Han Dorussen, “Governance, Development and State Building”, *The European Journal of Development Research*, 17:3, 2005, ss.411-422.

⁶⁹ Tobias Debiel, Daniel Lambach. “How State-Building Strategies Miss Local Realities”, *Peace Review*, 21:1, 2009, ss.22-28,

⁷⁰ Debiel, Lambach, “How State-Building Strategies Miss Local Realities”, s. 24.

⁷¹ Birleşmiş Milletler İnsani İşler Koordinasyon Ofisi, “Sınır Ötesi İnsani Faaliyetler”, <https://www.unhcr.org/tr/sinir-otesi-faaliyetleri> erişim tarihi: 4.06.2023.

hedeflerine değil, etkilenen insanların ihtiyaçlarına dayanmaktadır.⁷² OCHA'nın tanımı, insani yardım sağlayıcılarının, özellikle silahlı çatışmalar, doğal afetler ve diğer acil durumlarda ihtiyaç sahiplerine yardım ulaştırırken uydukları temel ilkeleri vurgulamaktadır. İnsani yardım, siyasi, askeri veya ekonomik çıkarlardan bağımsız olarak işgale maruz kalan topluma sağlanmalıdır.

Bu gerekliliğe paralel olarak, ordu, işgal edilen bölgedeki kontrolü sağladıktan sonra ilk olarak insani yardımların sağlanmasıyla görevlidir. Askeri belgelerde belirtilen organizasyon çerçevesinde, yerel halka öncelikli olarak su ve yiyecek dağıtımı planlanmaktadır. Barınma yerlerinin belirlenmesi, ihtiyaç dahilinde çadırların kurulması ve sahra hastanelerinin oluşturulması insani yardım kapsamında yer alan faaliyetlerdir. Çocuklar, engelliler, bakıma muhtaç olan yaşlılar ve hamilelerin ihtiyaçlarının karşılanması bu plana göre önceliklidir. Hapishanede olan suçluların ihtiyaçlarının düzenli olarak karşılanması ve hapishaneden kaçak olup olmadığının tespiti için sayım yapılması, yine ordu tarafından gerçekleştirilmektedir. Devlet işgalini gerçekleştirecek olan askeri birlik lideri, Başkan ve ekibi tarafından belirlenene kadar işgali gerçekleştiren ordu, bölgenin güvenliğini sağlamakla ve insani yardımların sürdürülmesinde görev almaya devam etmektedir.

1.2.6. Askeri Birlik Liderinin Seçilmesi

Ordunun temel insani yardımları gerçekleştirme süreci devam ederken, işgalci devlet lideri, devlet inşa sürecini yönetmekle görevlendirilecek olan askeri lideri belirlemektedir. Askeri birlik lideri, sahadaki devlet inşa sürecinin yönetiminden sorumludur. Bu bağlamda, süreçte ortaya çıkması muhtemel güvenlik sorunları, eksiklikler ve sahayla ilgili düzenli bilgilendirmenin işgalci devlet yönetimine yapılması askeri birlik liderinin temel görevleri olarak ortaya çıkmaktadır.⁷³ Askeri birlik liderinin seçilmesi, yeniden yapılanma sürecinin gidişatını ve başarısını önemli ölçüde etkileyen kritik bir adımdır. Askeri birlik liderinin işgal edilen devletin sosyo-kültürel, etnik ve özhepsel yapısı hakkında bilgi sahibi olması, toplumda ortaya

⁷² Birleşmiş Milletler İnsani İşler Koordinasyon Ofisi, "Sınır Ötesi İnsani Faaliyetler", <https://www.unhcr.org/tr/sinir-otesi-faaliyetleri> erişim tarihi: 4.06.2023.

⁷³ Sean T. Hannah, Peter L. Jennings & Orly Ben-Yoav Nobel, "Tactical Military Leader Requisite Complexity: Toward a Referent Structure", *Military Psychology*, 2010, 22:4, ss. 412-449.

çıkması muhtemel çatışmaların ve isyanların önlenmesine yönelik stratejilerin geliştirilmesini sağlamaktadır.⁷⁴ Liderin toplum yapısı hakkında bilgi sahibi olması, askeri birlik ve toplum arasında güven ilişkisinin kurulmasını sağlayan önemli bir etmendir. İşgalin ardından devlet yapısının ortadan kalkması nedeniyle geleceklerine yönelik güvensizlik yaşayan toplumun askeri birliklere güvenin sağlanması, devlet inşa sürecinin temel gereksinimidir. Bu nedenle, işgalci devlet başkanının toplum hakkında bilgisi olan, tecrübeli, isyan ve çatışmaları yönetebilen ve toplum tarafından güven kazanma olasılığı yüksek bir askeri birlik lideri seçmesi beklenmektedir.

Askeri birlik liderinin seçim sürecinde Başkan, Savunma Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı ve İstihbarat biriminin görüşlerini almaktadır.⁷⁵ Bu aşamada, bakanlıklar arasında yaşanan rekabet ve lobi faaliyetleri askeri birlik liderinin seçim sürecini etkilemektedir.⁷⁶ Savunma Bakanlığı'nda görevlendirme için öne çıkan isimlerin diğer bakanlıklar tarafından desteklenmesi, askeri birlik lideri adayını Başkan nezdinde öne çıkarmaktadır. Başkan'ı etki altında bırakan tüm bu sürecin rasyonel kararlar sonuçlanması çoğunlukla gerçekleşmemektedir.⁷⁷ Nitekim, devlet inşa sürecini sahada yöneten askeri birlik liderinin ekibini oluştururken Dışişleri Bakanlığı'ndan destek alamaması, liderin devlet inşa sürecinde yönetimi bilgilendirmeden karar alması, Başkanın gündemde yer alan diğer politik kararlara yönelmesi ve süreçten uzaklaşması, askeri birlik liderinin seçim sürecinde rasyonel karar alınmaması nedeniyle sıklıkla yaşanan ortak problemler olarak görülmektedir.⁷⁸

⁷⁴ Hannah, Jennings, Nobel, "Tactical Military Leader Requisite Complexity: Toward a Referent Structure", s.438.

⁷⁵ Orly Ben-Yoav Nobel, Donald Campbell, Sean T. Hannah, Brian Wortinger. "Soldiers' Negotiations in Combat Areas: The Effects of Role Clarity and Concern for Members of the Local Population". *International Journal of Conflict Management*, 21, ss. 202–227.

⁷⁶ Nobel, Campbell, Hannah, Wortinger, "Soldiers' Negotiations in Combat Areas: The Effects of Role Clarity and Concern for Members of the Local Population", ss. 220.

⁷⁷ Nobel, Campbell, Hannah, Wortinger, "Soldiers' Negotiations in Combat Areas: The Effects of Role Clarity and Concern for Members of the Local Population", ss. 220.

⁷⁸ Fordham, "A Very Sharp Sword: The Influence of Military Capabilities on American Decisions to Use Force", ss.632–656.

1.3. DEVLET İNŞASI KAVRAMI

Zayıf devletlerin uluslararası sistemde tehdit olarak kabul edilmesi ve bu tehdidin engellenmesine yönelik olarak ortaya çıkan devlet inşası kavramı, uluslararası sistemde tarihsel köklere sahiptir. Devlet inşası kavramı, uluslararası güvenlik literatüründe hegemon devletin zayıf olarak nitelenen devleti çeşitli sebep ve politikalar doğrultusunda başta ekonomik, askeri ve hukuksal olmak üzere kontrol altına alması olarak tanımlanmaktadır. ABD liderlerinin son dönem dış politika söylemlerinde ulus ve devlet inşasını eş anlamlı olarak kullanması, devlet inşası (state building) ve ulus inşası (nation building) kavramlarının farklı anlamlarına karşın birbirinin yerine kullanılmasına yol açmıştır.⁷⁹

Devlet inşası ve ulus inşası kavramları arasındaki farklılık, temelde devlet ve ulus kavramlarını birbirinden ayıran özelliklerle bağlantılıdır. Devlet, bireylerin bir arada güven ve refah içerisinde yaşamasını sağlayan bir yapıyı temsil etmektedir. Ulus kavramı ise bireylerin farklı kökenlere sahip olmasına karşın tek bir kimlik altında toplayan boyutuyla devlet kavramını kapsamaktadır. Bu duruma paralel olarak, ulus inşası; bir ülke içindeki keskin etnik, mezhepsel ve aşiretsel farklılıkları gidermek, farklı kimlik ve bağlılık seçeneklerini ortadan kaldırmak ve halka ortak bir ulus duygusunu kazandırmak maksadıyla yapılmaktadır.⁸⁰ Genellikle ulusal aktörler tarafından devlet inşasıyla bir arada, kitleleri harekete geçirerek yürütülmektedir. Ulus inşası, devlet inşasına nazaran çok boyutlu ve geniş kapsamlı sosyo- politik bir süreç olarak ifade edilmektedir. Devlet inşası ise devlet ve toplumsal gruplar arasındaki karşılıklı taleplerin etkileşimini mümkün kılan etkin bir politik süreçle bağlantılı olarak devletin meşruiyetini, kurumlarını ve kapasitesini geliştirmek için yürütülen faaliyetlerdir.⁸¹

Devlet inşası kavramı yerine kullanılan çatışma sonrası yeniden inşa ve barış inşası terimleri de farklı anlamlara sahiptir. Barış inşası, iç çatışma ve kaosun hakim

⁷⁹ Şeyma Kızılay, “Uluslararası İlişkilerde Ulus İnşası Kavramı Bağlamında Irak Örneği”, *Kırşehir ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, 2019, s. 3-15.

⁸⁰ Oktay Bingöl, “Afganistan’da Devlet İnşası Sürecinde Savaş Ağaları İle İşbirliği”, *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü*, 2012, ss. 8-16.

⁸¹ Bingöl, “Afganistan’da Devlet İnşası Sürecinde Savaş Ağaları İle İşbirliği”, ss. 8-16.

olduğu devletin tekrar güvenli duruma getirilmesi süreci olarak tanımlanmaktadır.⁸² Çatışma sonrası yeniden inşa terimi ise yine kaos ve güvenlik ortamının bulunmadığı devlet yapılarına uygulanan kısa süreli çözüm süreci için kullanılmaktadır.⁸³ Devlet inşası, gerek barış inşası gerekse çatışma sonrası yeniden inşa süreçlerinden geniş kapsamı ve uzun vadeli süreciyle farklılık göstermektedir.

Devlet inşası, birçok çalışma alanında farklı odak noktaları gözetilerek incelenen bir kavramdır. Uluslararası ilişkiler literatüründe devlet inşası, çoğunlukla fayda zarar analizi kapsamında ele alınmaktadır. Bu doğrultuda, devlet inşasının hegemon devlete sağladığı kazanç ve maliyet boyutu tartışılmaktadır. Siyaset bilimi ise kavramın kültürel boyutu, reformların sıralanışı ve önceliklendirilmesi yönünde çalışmaları içermektedir. İktisat literatüründe devlet inşasına dair disiplinler arası çeşitli çalışmalar mevcuttur. Devlet inşası ve ekonomik büyüme kalıplarına dair araştırmalar son dönemde gerçekleştirilen çalışmalar arasında yer almaktadır. Siyasi tarih çalışmaları, devlet inşasının gelişim sürecine odaklanmaktadır. Berger, tarihsel boyutun göz ardı edildiği devlet inşası çalışmalarını eleştirmektedir.⁸⁴ Benzer olarak, Dodge, geçmişte yaşanan devlet inşa süreçlerinin detaylı ve karşılaştırmalı incelemeleri sayesinde gelecekte yaşanabilecek maliyetli başarısızlıkların önlenmesinin mümkün olacağını dile getirmektedir.⁸⁵ Devlet inşasının hukuksal boyutunu inceleyen çalışmalarda, devlet egemenliği ve egemen devletlerin iç işlerine karışmama ilkesini ortaya koyan Birleşmiş Milletler Şartı öne çıkmaktadır.⁸⁶ Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi, barışı koruma operasyonları ve geçiş yönetimlerine yetki veren Birleşmiş Milletler Şartı'nın VII. bölümü aracılığıyla devlet inşası süreçlerini iyileştirmeyi amaçlayan müdahaleler için yasal çerçeve sağlamaktadır.⁸⁷

⁸² Xavier Mathieu, Pol Bargués-Pedreny, *The Politics of Peacebuilding in a Diverse World: Difference Exposed*, Routledge, 2019, ss. 22-30.

⁸³ Mathieu, Bargués-Pedreny, *The Politics of Peacebuilding in a Diverse World: Difference Exposed*, ss.22-30.

⁸⁴ M. Berger; H. Weber, "Beyond State-Building: Global Governance and the Crisis of the Nation-state System in the 21st Century", *Third World Quarterly*, 2006, vol.27, no. 1., s.203

⁸⁵ Toby Dodge, "Iraq: the Contradictions of Exogenous State-building in Historical Perspective", *Third World Quarterly*, 2006, s.190.

⁸⁶ United Nations, *UN Charter*, <https://www.un.org/en/about-us/un-charter> (erişim tarihi: 19.09.2023)

⁸⁷ United Nations, *UN Charter*, <https://www.un.org/en/about-us/un-charter>

Literatürde devlet inşası üzerine yapılan çalışmalar, devlet inşası sürecini çoğunlukla birbiriyle doğrudan bağlantılı, üç aşamada incelemektedir. Bu aşamalardan ilki, kaos ve iç çatışmanın hüküm sürdüğü devlette meşruiyet ve güvenliğin tekrar sağlanmasını hedeflemektedir. Bu hedefi gerçekleştirmek adına anayasal sürecin etkin hale getirilmesi, seçimler aracılığıyla demokratik yönetimin sağlanması gerekmektedir. İkinci adım, devletin ekonomisinin geliştirilmesine yöneliktir. Ekonomik liberalleşme ve güvenliğin sağlanmasının ardından güçlü pazar ekonomisinin yaratılması bu aşamada uygulanmaktadır. Devlet inşasının üçüncü ve son adımı, bireylere temel hizmetlerin sunulması, ardından bu hizmetleri gerçekleştiren kurumların güçlendirilmesi ve yapılandırıcı güvenlik eğitimlerinin kolluk kuvvetleri ve orduya sağlanmasından oluşmaktadır.

Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) devlet inşası sürecini ilgili literatüre nazaran daha detaylı sınıflandırmaktadır. OECD tarafından geliştirilen devlet inşası süreci yaklaşımında yukarıda belirtilen üç aşamanın detaylandırıldığı ve toplum – devlet bağı vurgusunun öne çıkarıldığı görülmektedir. OECD, devletin kapasitesini, kurumlarını ve meşruiyetini güçlendirme olarak tanımladığı devlet inşası sürecini beş aşamada açıklamaktadır.⁸⁸ Bu aşamalardan ilki, seçimlerin yapılması, parlamenter süreçleri ve yönetimin yerleştirilmesini içeren politik süreçtir.⁸⁹ İkinci aşama, devlet ve toplum arasındaki ilişkilerin sağlamlaştırılmasıdır.⁹⁰ Bu aşama, toplum ve devlet arasındaki iletişimin sağlanması ve toplumun politika yapım sürecine dahil edilmesini sağlamaya yöneliktir. Üçüncü adım, farklı görüşe sahip toplum yapısının sadakat ve güvenini sağlayarak devletin meşruiyetinin oluşturulmasını amaçlamaktadır.⁹¹ Dördüncü adım, devlet meşruiyetinin sağlanmasını takiben farklı görüşe sahip toplum yapısının devletten beklentilerini değerlendirerek devlet yapısını güçlendirmeyi hedeflemektedir.⁹² Beşinci ve son adım ise güvenlik, adalet, vergi, toplumsal

⁸⁸ Mehmet Nesip Ogun, Murat Aslan, “Theory and Practice of State Building in the Middle East: A Constitutional Perspective on Iraq and Afghanistan”. *Journal of Applied Security Research*, 8:3, ss. 374-403

⁸⁹ James Dobbins, “America's Role in Nation-Building: From Germany to Iraq”, *RAND Corporation*, 2005, ss.40-44.

⁹⁰ Dobbins, “America's Role in Nation-Building: From Germany to Iraq”, ss. 40-44.

⁹¹ Dobbins, “America's Role in Nation-Building: From Germany to Iraq”, ss. 40-44.

⁹² Dobbins, “America's Role in Nation-Building: From Germany to Iraq”, ss. 40-44.

hizmetler, ekonomik ve çevresel yönetim gibi devlet kurumlarının etkinleştirilmesi olarak belirtilmektedir.⁹³

OECD devlet inşa kuramında, iç çatışmanın hüküm sürdüğü devlette güvenliğin sağlanmasıyla toplum ilişkilerinin iyileştirilmesi ve huzurun sağlanmasının önemine dikkat çekmektedir. Devlet inşa süreci yaklaşımında her adımın bir sonraki adımın temellerini hazırlaması beklenmektedir. Bu bağlamda, devlet inşası birbirini takip eden çok katmanlı ve uzun zamanda oluşturulabilecek bir süreçtir. Her bir aşamanın alt adımları OECD'nin devlet inşası kuramına göre devlet ve toplum ilişkisini öncelikli olarak tekrar kurmaya, düzenlemeye ve sonrasında istikrara kavuşturmaya odaklanmaktadır. Bunun gerçekleştirilmesi ise toplumsal güven ortamının sağlanmasının ardından devlet – toplum ilişkisinin ortak kabul gören bir anayasa ile güvence altına alınmasıyla mümkündür. Bu bağlamda, toplumla devletin birbirine bağlandığı seçimler ve anayasa hazırlanması gibi faaliyetleri kapsayan siyasi sürecin yapılandırılması birinci aşamada yer almaktadır.⁹⁴

Mevcut literatürde yer alan ikinci aşama, devlet ve toplum arasındaki güven ortamının sağlanmasına yönelik adımlardan oluşmaktadır. Toplumda farklı görüşe sahip kesimlerin talep ve eleştirilerinin duyulduğu devlet mekanizmasının oluşturulması, rasyonel politika üretimini beraberinde getirecektir. İkinci adımı destekler nitelikte olan üçüncü ve dördüncü adım, toplumun devlete karşı güvenini sağlamayı amaçlamaktadır. Son adım ise, ihtiyaç duyulan hizmetlerin sağlanması için devlet kurum ve yapılarının geliştirilmesini içermektedir. Yapılandırıcı güvenlik eğitimlerinin sağlanması, toplumun ihtiyaçlarına yönelik devlet kurumlarının etkinleştirilmesi devlet fonksiyonlarının etkin kılınmasının temeli olarak kabul edilmektedir. OECD yaklaşımına göre, devlet inşası için dış aktörler; ilgili ülkenin devletine ilaveten devlet dışı ve yerel aktörlerle çalışmalı, siyasi uzlaşma çabalarına destek vermeli, güvenlik ve adalet, gelir ve gider yönetimi, istihdam, yaratıcı ekonomik kalkınma gibi kritik devlet işlevlerinin yerine getirilmesine öncelik vermelidir.⁹⁵

⁹³ Dobbins, "America's Role in Nation-Building: From Germany to Iraq", ss. 40-44.

⁹⁴ Bingöl, "Afganistan'da Devlet İnşası Sürecinde Savaş Ağaları İle İşbirliği", ss. 8-16.

⁹⁵ Bingöl, "Afganistan'da Devlet İnşası Sürecinde Savaş Ağaları İle İşbirliği", ss. 8-16.

OECD'nin önerdiği devlet inşa süreci yaklaşımına ek olarak, sürecin nasıl ilerlemesi gerektiğine dair literatürde birçok çalışma mevcuttur. Örneğin, Andrew Goldsmith, devlet inşa sürecini ulus inşa sürecinin bir parçası olarak kabul etmektedir. Bu bağlamda, devlet inşası süreci, devletin etkin kamu kurumlarının geliştirilmesi olarak ele alınmaktadır.⁹⁶ İşgal edilen toprakların güvenliğinin sağlanması, insani yardım sürecinin başlatılması, sivil halkın güveninin kazanılması gibi temel prensiplerin yok sayıldığı bu tanımlamada devlet inşası kamu kurumlarının etkin çalışmasının sağlanmasına yönelik sürecin bir parçası olarak görülmektedir.

William Zartman, devlet inşa sürecinde sivil toplumun ihtiyaçlarının önde tutulması gerekliliğini vurgulamaktadır. Devlet ihtiyaçlarıyla sivil toplum ihtiyaçlarının birbiriyle doğrudan ilişkili olmasına karşın farklılık gösterdiğini belirten Zartman, sivil toplumun yeniden gelişmesi için öncelikli olarak güvenliğin sağlanması gerektiğini dile getirmektedir.⁹⁷ Devletin siyasi yapılara ve kurumlara ihtiyaç duymasıyla bireylerin güvenliklerinin sağlanarak normal hayatlarına dönmesi eş zamanlı gerçekleştirilmesi gereken adımlar olarak görülmektedir. Bu çerçevede, Zartman, iktidar yapılarının aşağıdan yukarıya inşa edilmesini önerilmektedir.⁹⁸ Başka bir deyişle, devlet inşası, birer birer atılan bir dizi ayrı adımdan ziyade, sivil halkın dahil edildiği politika üretimi sürecinde gerçekleştirilmelidir.⁹⁹

Zartman'a benzer olarak, Robert Rotberg, devlet inşa sürecinde öncelikli olarak bireylerin güvenliğinin sağlanması gerektiğini belirtmektedir. İşgalin ardından korkunun ve bilinmezliğin hakim olduğu bir toplumda devlet inşasının gerçekleştirilemeyeceğini savunan Rotberg, toplumun güvenliğini kazanmanın önemini vurgulamaktadır. Bu çerçevede, toplum güvenliği sağlandıktan sonra hukuk ve düzenin yeniden sağlanması devlet inşa sürecindeki ikinci adım olarak dile getirilmektedir. Rotberg, güvenliğinden emin olan, askere güvenen, hukukun tahsis

⁹⁶ Andrew Goldsmith, 'Does Nation-building Work?' in Brinkerhoff, D., ed. 'Governance in Post-Conflict Societies – Rebuilding Fragile States', 2007, Routledge, p.28.

⁹⁷ William Zartman, *Putting Things Back Together* from 'Collapsed States: The Disintegration and Restoration of Legitimate Authority', Lynne Reiner, 1995, p.273.

⁹⁸ Zartman, *Putting Things Back Together* from 'Collapsed States: The Disintegration and Restoration of Legitimate Authority', s. 273.

⁹⁹ Zartman, *Putting Things Back Together* from 'Collapsed States: The Disintegration and Restoration of Legitimate Authority', s. 273.

edildiğini gören halkın devlet inşasını kabul edeceğini açıklamaktadır.¹⁰⁰ Güven ve hukukun sağlanmasının ardından devlet inşası sürecinde aynı anda üç paralel hedefin izlenmesi gerekmektedir.¹⁰¹ Bu hedefler ekonominin canlandırılması, halkın normal hayatlarına dönmesini sağlayacak sosyal ortamın düzenlenmesi ve hukuk sisteminin sürdürülebilir bir devlet mekanizmasıyla eş zamanlı geliştirilmesidir.¹⁰²

Amitai Etzioni, birey güvenliğinin sağlanması, toplumsal yaşam koşullarının iyileştirilmesi ve halkın askere güveninin kazanılması unsurlarını devlet inşa sürecinde barışın sağlanması adımı olarak ifade etmektedir.¹⁰³ Etzioni, diğer çalışmalardan farklı olarak devlet inşa sürecini üç ana başlıkta ele almaktadır. Bu bağlamda, devlet inşa sürecinin ilk adımı barışın sağlanması, ikinci adımı demokratikleşme, üçüncü adımı ise ekonomik yeniden yapılanma olarak belirtilmektedir.¹⁰⁴ Bu üç adımın alt başlıkları, OECD'nin devlet inşa süreci yaklaşımıyla benzerlik göstermektedir. Etzioni'nin çalışmasını diğerlerinden farklı kılan unsur ise devlet inşa süreci için geliştirdiği kolaylaştırıcı faktörlerdir. Bu faktörler, güvenin sağlanması, bölge halkının dilinin askerler tarafından öğrenilmesi, halkla iyi ilişkiler geliştirilmesi ve ihtiyaçların öncelikli olarak karşılanmasıdır.¹⁰⁵

Tobby Dodge'ın devlet inşa sürecine dair çalışması, barışçıl yaklaşımlardan ziyade güç kullanımı ve uygulamasına yöneliktir. Dodge, devlet inşasının üç farklı aşamasının olduğunu belirtmektedir. Bu aşamalardan ilki, devlet inşasına maruz kalan devlete zorlamanın dayatılması ve halkın kontrol altına alınmasıdır.¹⁰⁶ Bu çerçevede, işgalin ardından toplum güvenliğinin sağlanması, güç kullanımıyla gerçekleştirilmektedir. Dodge'ın devlet inşa süreci yaklaşımı birey güvenliğinden ziyade toplumun kontrol altına alınmasını hedeflemektedir. İkinci aşama, “sözde”

¹⁰⁰ Robert Rotberg, “The Failure and Collapse of Nation-States: Breakdown, Prevention and Repair” in *When States Fail: Causes and Consequences*, Princeton University Press, 2004, pp.137- 140.

¹⁰¹ Rotberg, “The Failure and Collapse of Nation-States: Breakdown, Prevention and Repair”, ss. 137-140.

¹⁰² Rotberg, “The Failure and Collapse of Nation-States: Breakdown, Prevention and Repair”, ss. 137-140.

¹⁰³ Amitai Etzioni, “A Self-Restrained Approach to Nation-Building by Foreign Powers”, *International Affairs*, vol. 80, no. 1., 2004, ss.22-32.

¹⁰⁴ Etzioni, “A Self-Restrained Approach to Nation-Building by Foreign Powers”, ss.22-32.

¹⁰⁵ Etzioni, “A Self-Restrained Approach to Nation-Building by Foreign Powers”, ss.22-32.

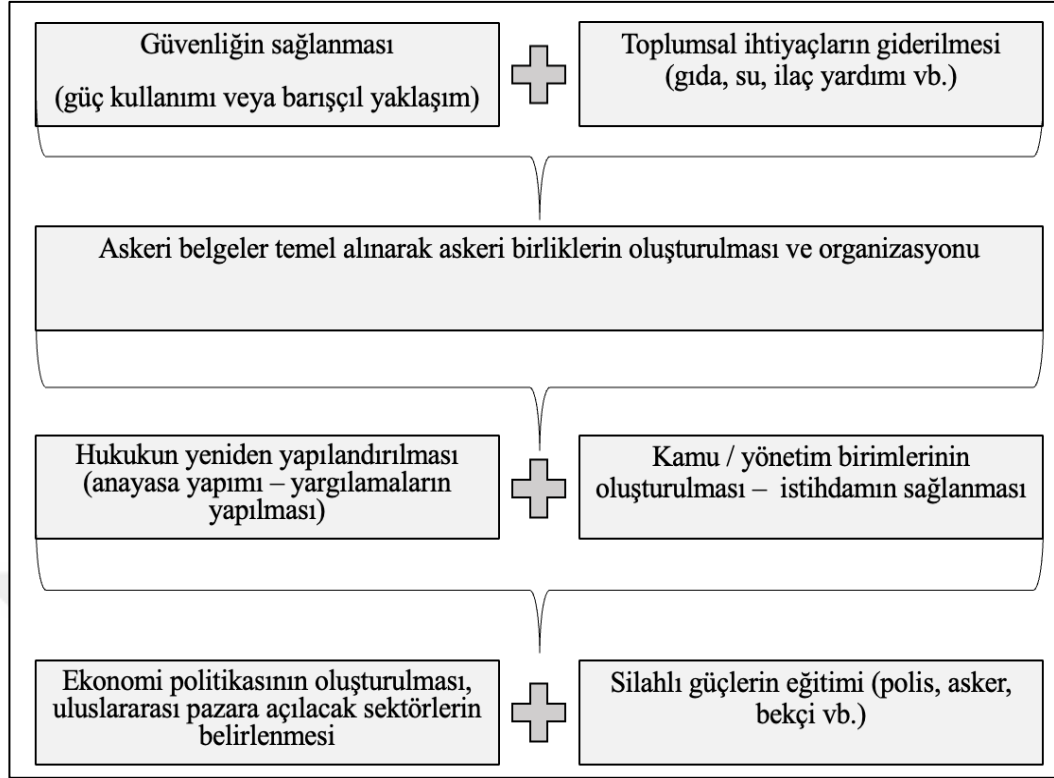
¹⁰⁶ Dodge, “Iraq: the Contradictions of Exogenous State-building in Historical Perspective”, ss.41-48.

meşruiyete geçişi temsil etmektedir. Askeri gücün süreç içerisinde azaltılması ve yerini yeni kurulacak ve yine askerler tarafından seçilecek olan alt yapı gücüne bırakması ikinci aşamadır. Üçüncü aşama ise devlete bağlı kolektif bir sivil kimliğin evrimi olarak isimlendirilmektedir. Üçüncü aşamanın gerçekleştirilmesinin uzun zaman alabileceğini belirten Dodge, kolektif sivil kimliğin geliştirilmesinin koşulu olarak yönetimin etkinliğini ve halk üzerindeki gücünü vurgulamaktadır.¹⁰⁷ Yönetime inanan ve güvenen bireylerin ortak unsurlarda birleşmesiyle sivil kimliğin zaman içerisinde toplumda gelişeceği belirtilmektedir.

Devlet inşa sürecine dair yaklaşımlar göz önüne alındığında, süreçte yer alan unsurların benzer olduğu görülmektedir. Farklı sıralamalarda dile getirilen bu unsurlar, güvenliğin sağlanması, ihtiyaçların karşılanması, hukuk sisteminin kurulması, yönetim birimlerinin oluşturulması ve ekonomi politikasının belirlenmesini kapsamaktadır. Devlet inşa sürecinin tamamlanması ve “başarılı” olarak kabul görmesinde kritik bir unsur olan askeri gücün yeniden yapılandırması ise ilgili literatür çalışmalarında yer almamaktadır. Bu çerçevede, çalışma, literatürdeki bu boşluğu doldurmak üzere ortak süreç bileşenlerine ek olarak askeri yeniden yapılanma sürecini devlet inşa süreci modeline eklemektedir. Buraya kadar incelenen çalışmaların ortak özellikleri ve tanımlamaları kapsamında, askeri yeniden yapılanma unsurunun da eklenmesi ile devlet inşa sürecine dair ortak bir model aşağıdaki gibi tasvir etmek mümkündür:

Şekil 1.3: Devlet İnşa Süreci Adımları

¹⁰⁷ Dodge, “Iraq: the Contradictions of Exogenous State-building in Historical Perspective”, ss.41-48.



Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Devlet inşa sürecinin ilk aşaması, işgal sonrası ülke güvenliğinin sağlanmasıdır. İç savaş ortamının engellenmesi, ayaklanmaların bastırılması, can kaybının engellenmesi bu adımda hedeflenen ve planlanan adımlardır. Güvenliğin sağlanmasıyla eş zamanlı olarak insani yardımlar gerçekleştirilmektedir. İşgal sonrası can ve mal güvenliğinin bulunmadığını düşünen vatandaşın ülkeyi terk etmesi, mültecilerin yerleştirilmesi, vatandaşın temel ihtiyaçlarının karşılanması ve barınakların güvenli bir yere kurulması, olası salgın hastalıkların engellenmesi bu aşamada elzem olarak gerçekleştirilmelidir. İkinci aşama, devlet inşasını gerçekleştiren askeri birliklerin birimlere ayrılarak organize edilmesini içermektedir. Bu aşamada, inşa sürecini gerçekleştiren devlet, bürokratik karar mekanizması sonucunda oluşan askeri belgeleri sahada yer alan birimlerine iletmekte ve birimleri yönetecek olan liderleri seçmektedir. Askeri belgeler, sahada yer alan askerlerin hangi aşamada ne yapacaklarını, süreci nasıl yöneteceklerini belirten stratejik belgeler olarak isimlendirilmektedir. Bu çerçevede, devlet inşa sürecinin ikinci aşaması, bürokrasinin sahaya dahil olduğu kritik bir eşik olarak kabul edilmektedir. Askeri belgelerin detaylı olmaması, belgeleri hazırlayanların saha ile ilgili bilgi sahibi olmaması, saha ve

bürokrasi kanadı arasındaki iletişimsizlik, sahadan gelen bilgilerin bürokrasi kanadı tarafından önemsenmemesi gibi birçok problem bu aşamada ortaya çıkmaktadır.

Devlet inşa sürecinin üçüncü aşaması eş zamanlı veya art arda gerçekleştirilen hukuk sisteminin yeniden yapılandırılması ve devletin yönetim kademelerinin oluşturulmasını içermektedir. Devlet inşa sürecinin hukuksal boyutunda ele alınması gereken öncelikli konu, hangi yasanın uygulanacağıdır.¹⁰⁸ Literatürde bu duruma çözüm olarak ülkenin en son yayınlanan ceza kanununun revize edilmesi ve kanunun suistimale açık olan tüzüklerden temizlemesinin ardından yürürlüğe alınması önerilmektedir.¹⁰⁹ Uzun vadeli istikrar ve toplumsal uzlaşma için, anayasal süreçte geniş halk katılımının sağlanması ve anayasanın meşruiyet kazanması önem teşkil etmektedir. Halkın katılımının eksik kaldığı durumlarda, devlet inşası sürecinde oluşturulan kurumların etkisiz kaldığı ve ayakta kalamadığı görülmektedir.¹¹⁰ Bu nedenle anayasa yapım sürecinin demokratik ve geniş katılımlı olması önem teşkil etmektedir. Yine ülke özelinde yargılamaların yapılması bu aşamada gerçekleşmektedir.

Yönetim, devlet inşasına maruz kalan devletin geleceğinin kurulması adına atılan temel adım olarak görülmektedir. İşgal sonrası devlet inşasına maruz kalan devlet, müdahale öncesi güçlü bir hükümet yapısına sahipse, devlet inşasını gerçekleştiren devlet bu hükümeti tekrar kurmak yerine reformlar aracılığıyla mevcut olanı güçlendirmeyi tercih etmektedir.¹¹¹ Ancak, müdahale sonrası hükümet devrilmişse ve devlet başarısız olarak kabul edilmekteyse, devlet inşasını gerçekleştirmeye çalışan devlet, alternatif olarak, seçimden başka bir mekanizma yoluyla- oybirliği, atama veya istişare yoluyla- geçici bir hükümet kurmayı seçebilmektedir.¹¹²

Son aşamada devlet inşasına maruz kalan ülkenin ekonomik politikasının belirlenmesi ve sürdürülebilir düzeye erişmesi hedeflenmektedir. Uluslararası pazarda

¹⁰⁸ Jochen Hippler, *Nation-Building: A Key Concept for Peaceful Conflict Transformation?*, Pluto Press, 2005, ss.121-130.

¹⁰⁹ James Dobbins, *The Beginner's Guide To Nation-Building*, RAND, 2007, s.212.

¹¹⁰ Dobbins, *The Beginner's Guide To Nation-Building*, s.212.

¹¹¹ Hippler, *Nation-Building: A Key Concept for Peaceful Conflict Transformation?*, ss.121-130.

¹¹² Hippler, *Nation-Building: A Key Concept for Peaceful Conflict Transformation?*, ss.121-130.

devleti öne çıkaracak sektörlerin tespitinin yapılmasını takiben bu alanlarda gelişme sağlanması için adımlar atılabilmektedir. Bu çerçevede, ekonomik istikrar, devlet inşasına maruz kalan ülkenin uluslararası sistemde kendini tanıtarak öncelikli olarak yardım sonrasında ise dış yatırım kaynakları elde etme sürecini içermektedir.

Devlet inşa sürecinde yer alan bileşenler, yaklaşımlarda sıralama farklılığı gösterse de sürecin şekillenmesinde aynı temele dayanmaktadır. Burada belirtilmesi gereken kritik nokta ise her devlet inşasının gerçekleştiği dönemseller dinamikler, ulusal çıkarlar ve toplumsal yapıya göre farklılık gösterdiğidir. Başka bir deyişle, devlet inşa sürecinde yer alan unsurlar aynı olsa da devlet inşasının gerçekleştiği uluslararası yapı ve dönem muhakkak ki süreci etkilemektedir.

Karşılaştırmalı analizde bu durumun neden olacağı problemleri önlemek için bu çalışma, Amerika'nın gerçekleştirdiği devlet inşa süreçlerini ele almaktadır. Böylece, tek bir ülke tarafından gerçekleştirilen devlet inşa süreçlerinin nasıl geliştiği, bürokraside yer alan dönemseller hangi etmenler tarafından eğitimlerin şekillendirildiği göz önüne alınmaktadır.

Daha önce belirtildiği üzere, devlet inşa sürecinde güvenliğin sağlanması öncelikli bir husustur. Sürecin başlangıcında toplumsal huzurun sağlanması, kaos ortamının engellenmesi ve ihtiyaçların giderilmesine yönelik elzem adım olan güvenlik, sürecin sonunda da aynı şekilde gerekliliğini korumaktadır. Devlet inşasının gerçekleştirildiği ülkede birimlere ayrılan askerler, farklı alanlarda görevlendirilmektedir. İletişimin sağlanması, yönetim kademesinde yer alacak yerel halkın geçmişlerinin araştırılarak yeniden görevlendirilip görevlendirilmeyeceğine karar verilmesi, suçluların yargılamaya sevk edilmesi gibi birbirinden son derece farklılık gösteren bu görevler, süreç ilerledikçe ve toplumsal düzen yerleştikçe askerin sahadan uzaklaşmasıyla sonuçlanmaktadır.¹¹³ Başka bir deyişle, işgalci ülke devlet inşası gerçekleştirdiği ülkeden çekilene dek sürecin güvenli ilerlemesi durumunda askerler kontrol mekanizması olarak görev yapmayı sürdürebilmektedir.

¹¹³ Cynthia A. Watson, *Nation-Building and Stability Operations: A Reference Handbook*, Praeger Security International, 2008, ss.24-46.

1.3.1. Yapılandırıcı Güvenlik Eğitimleri

Devlet inşa sürecinin son adımı olan yapılandırıcı güvenlik eğitimi, işgal edilen devletin güvenlik güçlerine verilen eğitimlerdir. Bu eğitimler işgal edilen devlette kurulması planlanan güvenlik güçlerine yönelik gerçekleştirilmektedir. İşgalci ülke tarafından belirlenen polis ve asker seçimi ile ilgili kriterleri sağlayan bireyler, askeri belgelerde yer alan eğitimleri tamamladıktan sonra polis ve asker olarak görevlerine başlamaları hedeflenmektedir. Yapılandırıcı güvenlik eğitimleri, devlet inşa sürecinin bir parçası olarak verildiği gibi, askeri ve insani müdahale kapsamında yer alan operasyonlarda da ihtiyaç dahilinde uygulanan bir süreçtir.¹¹⁴ Bu çerçevede, yapılandırıcı güvenlik eğitimleri, güvenlik paradigmasında işgal ve müdahale kavramlarının alt başlığı olarak incelenen geniş bir alanı oluşturmaktadır. Bu çalışma kapsamında, devlet inşa sürecinin son adımı olarak işgal edilen devlette verilen yapılandırıcı güvenlik eğitimleri incelenmektedir.

Güvenlik literatüründe yapılandırıcı güvenlik eğitimi tanımlamaları, sürecin farklı unsurlarına değinmektedir. Christopher J. Lamb, devlet inşa sürecinin önemli bir aşaması olarak nitelendirdiği yapılandırıcı güvenlik eğitimi devlet kurma süreçleri sırasında profesyonel ve hesap verebilir askeri kurumlar inşa etmek amacıyla bir ülke tarafından diğerine askeri eğitim, öğretim ve yardım sağlanması olarak tanımlamaktadır.¹¹⁵ Lamb, yapılandırıcı güvenlik eğitimi sürecinin devlet inşasındaki önemine değindiği çalışmasında, yapılandırıcı güvenlik eğitimlerini güvenlik sektörü reformunun bir bileşeni olarak kabul etmektedir. David Law, yapılandırıcı güvenlik eğitimlerinin askeri kapasite gelişimi, istikrarın sağlanması ve etkili yönetim yapılarının kurulmasındaki rolünü incelemektedir.¹¹⁶ Law'a göre, yapılandırıcı güvenlik eğitimi süreçlerinin devlet inşa sürecinin gerçekleştirildiği ülkeye özel olarak hazırlanan bir plan dahilinde tamamlanması gerekmektedir. Müfredatın önemine dikkat çeken Law, gerekli koşullarda uluslararası örgütlerden eğitmen desteği alınarak eğitim kalitesinin yükseltilebileceğini savunmaktadır. Nora Bensahel, yapılandırıcı güvenlik eğitimlerini zayıf devletlerde güvenlik güçleri oluşturmak için bir araç olarak kabul etmektedir. Bensahel, kısa vadeli güvenlik ihtiyaçlarının uzun vadeli kurum

¹¹⁴ Watson, *Nation-Building and Stability Operations: A Reference Handbook*, s.37.

¹¹⁵ Watson, *Nation-Building and Stability Operations: A Reference Handbook*, s.37.

¹¹⁶ Watson, *Nation-Building and Stability Operations: A Reference Handbook*, s.37.

inşası ile dengelenmesi ve askeri eğitimin daha geniş devlet kurma hedefleriyle uyumlu hale getirilmesinin önemini vurgulamaktadır.¹¹⁷ Devlet inşasının gerçekleştirildiği zayıf ülkelerde güvenliğin sürdürülebilir nitelik kazanması, ülkedeki istikrarın temel güvencesi niteliğindedir. Bu nedenle, yapılandırıcı güvenlik eğitimlerinin sürdürülebilirlik ilkesi çerçevesinde organize edilmesi gerektiği belirtilmektedir.

Emma A. Foster, yapılandırıcı güvenlik eğitimlerinin güvenlik sektörü reformu ve devlet inşasındaki rolünü incelemektedir.¹¹⁸ Yeni oluşturulan güvenlik güçlerinin profesyonelleştirme, sivil gözetimi ve etkili sivil-asker ilişkilerini geliştirme üzerindeki etkisini analiz eden Foster, yapılandırıcı güvenlik eğitimlerinin güvenlik kurumlarının profesyonelliğini, etkinliğini ve hesap verebilirliğini uzun vadede arttırdığını açıklamaktadır. Charles T. Hunt, sivil-asker iş birliği ve yapılandırıcı güvenlik eğitimi arasındaki ilişkiyi devlet inşası bağlamında incelemektedir. Sürdürülebilir güvenlik sektörü gelişimi ve başarılı devlet inşası sonuçları elde etmede askeri ve sivil aktörler arasındaki etkili koordinasyonun önemini belirten Hunt, yapılandırıcı güvenlik eğitimlerinin ardından yetenekli ve sürdürülebilir güvenlik güçleri oluşturulması için işgal edilen ülkede güvenlik güçlerinin halkın güvenini kazanması gerektiğini açıklamaktadır.¹¹⁹ Bu nedenle, asker ve polislerin üniformalarının özenle hazırlanması, müfredatta dil eğitimi ve iletişim derslerinin olması ve güvenlik güçlerinin halka güven teşkil edecek yaklaşımlar geliştirmesi gerekmektedir.

1.3.2. Yapılandırıcı Güvenlik Eğitimi Süreci

Yapılandırıcı güvenlik eğitimleri, yeni oluşturulacak olan ordu ve polislerin alacağı bir dizi, birbirini tamamlayan eğitim sürecidir. Yeni bir güvenlik gücünün oluşturulma aşaması hem temel hem de özel eğitim gerektirmektedir. Devlet inşasının son aşaması olan yapılandırıcı güvenlik eğitimleriyle, işgalci devlet, bu eğitimleri kendi milli güvenliğini sağlama, uzun dönemli ekonomik çıkarlarını destekleme gibi amaçlar

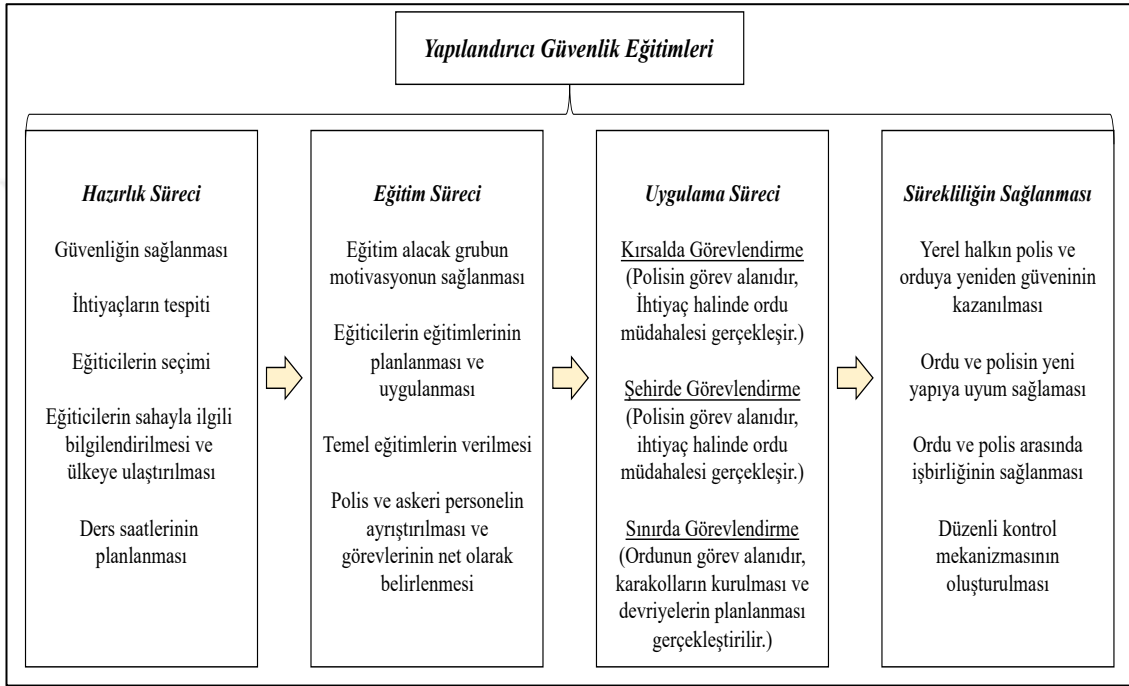
¹¹⁷ Watson, *Nation-Building and Stability Operations: A Reference Handbook*, s.37.

¹¹⁸ Watson, *Nation-Building and Stability Operations: A Reference Handbook*, s.37.

¹¹⁹ Charles T. Hunt, Bryn Hughes, Jodie Curth-Bibb, *Forging New Conventional Wisdom Beyond International Policing: Learning from Complex Political Realities*, Brill Publication, 2013, s.31.

doğrultusunda şekillendirebilmektedir. Bu bağlamda, yapılandırıcı güvenlik eğitimi süreci ve süreçte kullanılan eğitim materyallerinin eleştirel bir bakış açısıyla incelenmesi, işgalci devletin bu eğitimler aracılığıyla amaçlarını tespit etmek için önemli bir adımdır. Yapılandırıcı güvenlik eğitimi süreci, hazırlık, eğitim, uygulama ve sürekliliğin sağlanması olmak üzere dört aşamada gerçekleştirilmektedir.¹²⁰

Şekil 1.4: Yapılandırıcı Güvenlik Eğitimi Süreçleri



Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

1.3.2.1 Hazırlık Aşaması

Hazırlık aşaması, devlet inşasının gerçekleştirilmeden önce yapılandırıcı güvenlik eğitimlerinin önceden hazırlanan askeri belge çerçevesinde mevcut koşullara göre yeniden değerlendirilmesiyle başlamaktadır. Güncel bilgilerin toplanması, rapor olarak hazırlanması ve askeri belge ışığında eğitim planlamasının yapılması bu aşamada gerçekleştirilir.¹²¹ Bu noktada, devlet inşasının gerçekleştirildiği ülkede tarihsel, sosyo-kültürel, etnik ve mezhepsel yapının güncel süreçteki durumu nasıl

¹²⁰ United States. War Dept. Military Intelligence Service, *Germany Military Training*, 1942, pp.5-10.

¹²¹ Rachel Tecott, Heidi A. Urban, Sharan Grewal, "Norm Diffusion through US Military Training: An Exchange", *Security Studies*, 31:3, 2022, ss. 533-551

etkilediği son derece önemlidir. Mezhepsel, dini veya etnik ayrılıkçı grupların isyanlarının devam etmesi durumunda eğitimin başlama tarihi ileriye alınabilmektedir.

Eğitim yerinin seçimi, yapılandırıcı güvenlik eğitimlerinin sürdürülebilir nitelik kazanmasında büyük rol oynamaktadır. Yapılandırıcı güvenlik eğitimlerinin verilmesinde atış yapılabilecek, korunaklı ve güvenli bir bölgenin seçilmesi gerekmektedir. İşgalci devlet, yapılandırıcı güvenlik eğitimlerinin verileceği okul için çoğunlukla kırsal alanda yer alan, eski hükümet binası, yatılı okullar gibi yerleri tercih etmektedir.¹²² Okulların öğrenci kapasitesini karşılayamadığı durumlarda, ek binaların inşası veya ek eğitim merkezlerinin organize edilmesi yapılandırıcı güvenlik eğitimlerini yöneten kurul tarafından kararlaştırılmaktadır.¹²³ Eğitim yerinin belirlenmesinin ardından, yapılandırıcı güvenlik eğitimlerinin plan ve organizasyonun sağlanması adına derslerin uygun departmanlara dağılımı ve günlük ders planlarının oluşturulması gerçekleştirilmektedir. Her departmanın başında bir yetkili bulunmakta ve bu yetkili eğitim sürecinde ortaya çıkması muhtemel sorunlara karşı önlem almaktadır. Böylece, yapılandırıcı güvenlik eğitimlerinin organizasyonu ve sürekliliği sağlanmaktadır. Eğitim yerinin seçimi kadar önemli olan diğer bir husus, eğitim materyallerinin sağlanmasıdır. İşgalin ardından el konulan askeri tanklar, tüfekler ve silahların eğitimlerde kullanılabilir nitelikte olup olmadığı kontrol edilmektedir.¹²⁴ İhtiyaç halinde, işgalci ülkenin eğitim materyalleri desteği sağlaması zorunludur. Bu durumda ek olarak, eğitimde kullanılacak kitapların basımı, güvenlik güçlerine zimmetlenmesi ve kayıt altına alınması gerekmektedir. Eğiticilerin sahaya gönderilmeden önce ülkeyle ilgili bilgilendirilmesi ve ülke dilini bilmesi eğitim sürecinde yaşanabilecek iletişim problemlerin önlenmesinde kritik rol oynamaktadır. Yapılandırıcı güvenlik eğitimleri kapsamında verilecek derslerin bir kısmı temel nitelikte olduğundan değişime uğramadan uygulanmakta; bir kısmı ise ülkenin gereksinimlerine göre değiştirilebilmektedir.

¹²² United States. War Dept. Military Intelligence Service, *Germany Military Training*, pp. 5-10.

¹²³ Tecott, Urban, Grewal, "Norm Diffusion through US Military Training: An Exchange", s. 540.

¹²⁴ Robert Daniel Wallace, "Whither State? The Institutional Politics of American Nation-building Policy", *Contemporary Security Policy*, 31:1,2010, s. 123,

1.3.2.2 Eğitim Aşaması

Eğitim aşaması, yapılandırıcı güvenlik eğitimlerinin sahada başladığı aşamadır. Eğitim alacak grubun seçilmesi bu aşamada yer almaktadır. İdeolojik görüşlerden uzak, önceki hükümeti desteklemeyen, güvenilir olarak görülen bireyler polis ve orduda görevlendirilmek üzere sahadaki Amerikan birimi tarafından seçilmektedir.¹²⁵ Bu seçimin ardından, planlanan eğitim yerinde temel eğitimler verilmektedir. Eğitimcilerin eğitimi, temel eğitimlerle eş zamanlı ilerlemektedir.¹²⁶

Ülkenin devlet inşa sürecinin ardından güvenliğini sürdürmesinde güvenlik güçlerinin eğitiminin devam etmesi temel bir gerekliliktir. Bu bağlamda, eğitimcilerin eğitimi, yapılandırıcı güvenlik eğitimlerinde öncelik verilen adımlardan bir tanesidir. Temel eğitimlerin verilmesinin ardından, eğitim alan personel arasında polis ve asker olarak görev dağılımı yapılmaktadır.¹²⁷ Polis ve askerin sahada olaya müdahale etme esnasında yaşanacak karışıklığın engellenmesi için görev tanımlarının net olarak belirlenmesi gerekmektedir. Görevlendirmelerin tamamlanmasını takiben, yeni polis ve asker adaylarına alanlarına göre ek eğitimler verilmektedir. Polis ve askerlerin aldıkları eğitimler birbirinden farklıdır.

1.3.2.1.1. Polislere Verilen Yapılandırıcı Güvenlik Eğitimleri

Polislerin yapılandırıcı güvenlik eğitimi müfredatında yer alan eğitimleri devriye gezme, olay yeri koruma, temel polis prosedürleri, fiziksel güvenlik, sivil çatışma operasyonları, gümrük işlemleri, trafik kontrolü, güç kullanımı, uyuşturucuyla mücadele veya terörle mücadele operasyonları gibi özel birim eğitimleri ve insan hakları eğitimi olarak belirtilmektedir.¹²⁸ Parmak izi tanımlama ve temel adli delil testi yapma becerisi de dahil olmak üzere bağımsız bir adli tıp kapasitesi geliştirme

¹²⁵ United States Department of the Army, *How to prepare and conduct military training*, 1975, pp. 23-51.

¹²⁶ Tecott, Urban, Grewal, "Norm Diffusion through US Military Training: An Exchange", s. 541.

¹²⁷ United States Department of the Army, *How to prepare and conduct military training*, pp. 23-51.

¹²⁸ Gregory Hooks. "The Rise of the Pentagon and U.S. State Building: The Defense Program as Industrial Policy." *American Journal of Sociology*, vol. 96, no. 2, 1990, pp. 358-404.

alışmaları da zaman zaman bu eğitimleri destekleyici olarak sağlanan çalışmalardandır.¹²⁹

Saha eğitimi ideal olarak uluslararası polis memurlarının gözetiminde gerçekleşmelidir. Polis akademisi mezunları, sınıf içi dönemlerin yanı sıra iş başında deneyim içeren bir saha eğitim programını tamamlamalıdır.¹³⁰ Temel polis eğitimi normalde en az birkaç ay, ardından uluslararası polis uzmanlarının gözetiminde yürütölen kapsamlı iş başında eğitim gerektirmektedir.¹³¹ Genişletilmiş temel eğitimle bile, yeni polis, deneyimli memurlar tarafından yönetilmedike ilk aşamada tecrübesizliğı nedeniyle hatalar yapmaya açık olarak kabul edilmektedir. Bu tür pozisyonlar için adaylar, ilgili deneyime sahip kişiler arasından seçilmektedir.¹³² Bu tür bireyleri seçmek, eğitmek ve onlara rehberlik etmek, ortaya çıkan gücü kararlı bir şekilde istikrarını sağlamaktadır. Yeni polis teşkilatını örgötmeye yönelik ilk çabalar sonuç vermeye başladıktan sonra, eğitimin odak noktası, profesyonel kurum ve uygulamaları sürdürmek için ihtiyaç duyulan uzun vadeli becerilerin geliştirilmesine yönltilmelidir.¹³³ Bu çerçevede, devlet inşasını gerçekleştiren müdahale makamları, ikinci adımda eğitimcilerin eğitimini sağlamakla yükümlüdür. Saha eğitim programları, uzun vadeli rehberlik, sürekli mesleki eğitim ve yönetim ve uzmanlık eğitimi, yerel polis arasında reformla değıştirilen uygulamaları, tutumları ve yeni becerileri kurumsallaştırmanın anahtarı olarak görölmektedir.¹³⁴

Hesap verebilirlik, polis otoritesinin dış denetime boyun eğmesi ve kabul etmesiyle gerçekleşmektedir. Mahkemeler, yasama organları ve medya şikayet süreçlerinin tümü hesap verebilirlik araçları olarak görölmektedir. Hesap verebilirlik, polisin sadece mevcut hükümete değıl, nihai olarak yasalara karşı sorumlu olduğunu

¹²⁹ Hooks, “The Rise of the Pentagon and U.S. State Building: The Defense Program as Industrial Policy.”, pp. 358–404.

¹³⁰ Hooks, “The Rise of the Pentagon and U.S. State Building: The Defense Program as Industrial Policy.”, pp. 358–404.

¹³¹ Hooks, “The Rise of the Pentagon and U.S. State Building: The Defense Program as Industrial Policy.”, pp. 358–404.

¹³² Paul D. Miller, *Armed state building: confronting state failure: 1898–2012*, Cornell University Press, 2012.

¹³³ Wallace. “Whither State? The Institutional Politics of American Nation- building Policy”, pp.114-133

¹³⁴ Wallace. “Whither State? The Institutional Politics of American Nation- building Policy”, pp.114-133

gösterir.¹³⁵ Kolluk kuvvetleri bağımsız ve etkili bir yargıya karşı sorumlu tutulmalıdır. Polis, kovuşturmayaya karşı dokunulmazlıktan yararlanamamaktadır.¹³⁶ İdeal şartlar altında arama veya telefon dinleme gibi faaliyetlerde bulunmadan önce polisin bir hakimden izin alması istenmektedir.¹³⁷ Polisi eylemlerinden sorumlu tutmak için, ulusal hukuka ve uluslararası standartlara dayanan politika belgeleri ve operasyonel kılavuzlar geliştirmek ve bu prosedürler ve standartların polis eğitiminin tüm yönlerine tam olarak entegre edilmesini sağlamak da bu çerçevede gerçekleştirilmesi gereken hususlar olarak belirtilmektedir.¹³⁸

Devlet inşasına yönelik çalışmalarda, sürecin sonunda asker sayısının genellikle toplumun ihtiyaçlarını aşacak polis memurlarının sayısının ise muhtemelen eksik olacağı dile getirilmektedir.¹³⁹ Bu nedenle, yapılandırıcı güvenlik eğitimlerinde polislerin eğitimi kadar askerilerin tabi tutulacakları eğitim ve sayılarının planlanması önemlidir. Devlet inşasına maruz kalan ülkelerde ordudaki asker sayısının azaltılması, polis gücünün artırılması stratejisi uygulanmaktadır.¹⁴⁰ Devletin güvenlik gücünün yeniden yapılandırma sürecinde güvenlik güçlerinin etkin ve sürdürülebilir güvenli ortamı sağlayacak şekilde yetiştirilmesi gerekmektedir.¹⁴¹

1.3.2.2.2. Orduya Verilen Yapılandırıcı Güvenlik Eğitimleri

Orduya sağlanacak yapılandırıcı güvenlik eğitimlerinde, görevli ve astsubayların eğitimi, istikrar operasyonlarının önemli bir bileşeni olarak kabul edilmektedir. Burada dikkat edilmesi gereken öncelikli durum, planlama aşamasında halkın neye ihtiyaç duyduğunun belirlenmesidir.¹⁴² İstikrar operasyonları üzerine eğitim, her seviyedeki liderlerin istikrar operasyonlarının amaçlarını, ilkelerini ve özelliklerini anlamalarını

¹³⁵ Hooks, “The Rise of the Pentagon and U.S. State Building: The Defense Program as Industrial Policy.”, pp. 358–404.

¹³⁶ Dobbins, *The Beginner’s Guide To Nation-Building*, pp.21-22.

¹³⁷ Dobbins, *The Beginner’s Guide To Nation-Building*, pp.21-22.

¹³⁸ Miller, *Armed state building : confronting state failure: 1898–2012*, p.122.

¹³⁹ Wallace, “Whither State? The Institutional Politics of American Nation- building Policy”, pp. 114-133.

¹⁴⁰ Miller, *Armed state building : confronting state failure: 1898–2012*, p.123.

¹⁴¹ Wallace, “Whither State? The Institutional Politics of American Nation- building Policy”, pp. 114-133.

¹⁴² Hooks, “The Rise of the Pentagon and U.S. State Building: The Defense Program as Industrial Policy.”, pp. 358–404.

ve bu operasyonları planlayıp yürütebilmelerini sağlamalıdır. Lider eğitimi, tartışmaları, öğrenilen dersleri ve durumsal tatbikatları içermeli ve istikrar operasyonu tatbikatları sırasında komuta veya personel pozisyonlarında görev yapan kıdemli liderlerle gerçekleştirilmelidir.¹⁴³

Yerleştirme öncesi eğitim, bireysel beceri eğitimini içermelidir. Diğer eğitimler ise durumsal eğitim alıştırma, saha eğitim çalışmaları, birleşik silahlarla yapılan ateş tatbikatları, komuta sonrası alıştırma ve simülasyon tatbikatları çalışmalarından oluşmaktadır.¹⁴⁴ Fiili konuşlandırmadan önce yeterli zaman varsa, birimler için dağıtım öncesi eğitim, öngörülen operasyona dayalı ortak bir eğitim tatbikatı ile sonuçlanmalıdır.¹⁴⁵

Yapılandırıcı güvenlik eğitimleri, devlet inşasının gerçekleştiği her ülkede toplumsal durum, ekonomik yardım oranları, eğitmenlerin düzeyi gibi çeşitli etkenler nedeniyle aynı düzeyde gerçekleştirilememektedir. Bu noktada, Amerika'nın güvenlik eğitimlerine ayırdığı bütçe eğitimin kalitesi ve düzeyini belirleyici niteliktedir. Eğitimlere ayrılması gereken ve sağlanan bütçe ise bürokrasi ve saha arasındaki iletişimle belirlenmektedir. Ancak, saha ve bürokrasi arasındaki iletişimde çeşitli problemler yaşanmakta ve bu problemler literatürde yer aldığı şekliyle dile getirildiğinde devlet inşasını "başarısız" kılmaktadır. Örneğin, sahadan gelen bilgilerin ve taleplerin önem derecesi, Dışişleri Bakanlığı veya Savunma Bakanlığı'nda görev yapan yetkililer tarafından belirlenmektedir. Yetkilinin bu bilgiyi veya talebi önemli görmesi veya göz ardı etmesi, yetkilinin bilgi düzeyine, algısına, tecrübesine ve daha birçok etmene bağlıdır. Bu çerçevede, sahada yer alan askerler için son derece gerekli görülen herhangi bir unsur, bürokrasi tarafından göz ardı edilebilmektedir. Benzer durum, yapılandırıcı güvenlik eğitimlerine ayrılan bütçe için de geçerlidir. Sahada gerekli görülen donanım ve ekipmanların bütçeyi zorlayacak nitelikte olması, lider ve ekibinin bu isteği reddetmesi ile sonuçlanabilmektedir.

¹⁴³ Dobbins, *The Beginner's Guide To Nation-Building*, pp.23-24.

¹⁴⁴ Dobbins, *The Beginner's Guide To Nation-Building*, p.34.

¹⁴⁵ Miller, *Armed state building : confronting state failure: 1898–2012*, p.125.

1.3.2.3. Uygulama Aşaması

Uygulama aşaması polis ve askerlerin teorik bilgileri almaya devam ederken bir yandan sahada görev yapmaya başladığı aşamadır.¹⁴⁶ Devlet inşasının gerçekleştirildiği ülkenin güvenlik ihtiyacı ve coğrafi koşullar gözetilerek, asker ve polisin görev dağılımına uygun olarak kırsal bölge, şehir ve sınırda görevlendirilmesi gerçekleştirilmektedir.¹⁴⁷ Ders saatleri ve saha görevlendirilmesi, yine ülke ihtiyaçlarına göre düzenlenmektedir. Genel koşullar altında, kırsal bölgelerde polisler görevlendirilmektedir. Hırsızlık, kavga, ateşli silahla yaralama, isyan ve çatışma gibi olası suçlara müdahalede görevlendirilen polislerin yetersiz kaldığı durumlarda ordunun bu alana sevk edilmektedir. Polisin görevlendirildiği diğer alan şehirlerdir. Kırsal kesimde ortaya çıkması muhtemel suçlara ek olarak şehir güvenliğinin sağlanması, birey güvenliğini tehdit eden ve huzuru bozan davranışlarda bulunan bireylerin gözaltına alınması ve sorgulanması ve devlet kurumlarında güvenliğin tesisi gibi görevler, şehirde yer alan polisler tarafından gerçekleştirilmektedir. Sınırın korunması, ordunun kontrolündedir. Mültecilerin yakalanması, olası çatışmalar, karakolların güvenliğinin sağlanması, uyuşturucu ve yasak maddelerin yakalanması, terör örgütü mensuplarının sınır geçişlerinin engellenmesi, sınır güvenliği kapsamında yer alan görevler arasındadır.

1.3.2.4. Sürekliliğin Sağlanması

Yapılandırıcı güvenlik eğitimlerinin son ve en uzun süreli adımı sürekliliğin sağlanmasıdır. Toplumun güvenliğini sağlamakla yükümlü olan polis ve ordunun halk tarafından benimsenmesi, toplumdaki huzurun sağlanmasında son derece önemlidir. Polis ve ordunun halkın güvenliğini kazanması zamanla gerçekleşecek bir süreçtir. Yeniden kurgulanan ordu ve polisin uyum içerisinde çalışması, bu güvenliğin kazanılmasında bir etmendir. Güvenlik güçleri arasında ortaya çıkan herhangi bir çatışma, halkın yeni oluşturulan yapıya olan inancını yitirmesine ve bu birimlerden yardım isteme, ihbarda bulunma gibi durumlarda çekinmesine neden olmaktadır.¹⁴⁸ Bu bağlamda, polis ve askerlerin iş birliği yaparak görevlerini yerine getirmesi için

¹⁴⁶ Wallace, “Whither State? The Institutional Politics of American Nation-building Policy”, s. 128.

¹⁴⁷ United States Department of the Army, *How to prepare and conduct military training*, pp. 23-51.

¹⁴⁸ Wallace, “Whither State? The Institutional Politics of American Nation-building Policy”, s. 128.

öncelikli olarak yeni yapı ve görevlere alışması ve motivasyonlarının sağlanması gerekmektedir.



İKİNCİ BÖLÜM

ABD VE YAPILANDIRICI GÜVENLİK EĞİTİMLERİ

2.1. ABD’NİN İŞGAL KARARI ALMA SÜRECİ

İşgal kavramı en yalın tanımıyla bir ulusun stratejik çıkarları, değerleri ve algıladığı tehditlerin sonucu olarak alınan bir dış politika kararıdır. Özünde, dış politika, bir devletin ulusal güvenlik, ekonomik refah ve daha geniş hedeflerinin ilerletilmesi için diğer uluslarla ilişkisini yürüttüğü stratejiler bütünü olarak ortaya çıkmaktadır. Bu çerçevede, işgal kararı, devletlerin politikalarını gerçekleştirmek için başvurdukları son dış politika seçeneğidir. İşgalin maliyetli olması, uluslararası hukuk kurallarının ihlal edilmesi ve uluslararası sistemdeki güç dengesinin bozulması bu durumun nedenleri arasındadır. İşgal kararının alınmasının ardında tek ve belirgin bir neden yoktur. Ülkelerin ekonomik ve politik çıkarları, Başkanın geçmiş tecrübesi, tarihsel çatışmalar, ihtiyaçların karşılanması, etnik ve mezhepsel çatışmalar ve daha birçok sebep işgal kararının alınmasına yol açmaktadır. İşgal kararının alınma süreci, dış politika karar alma süreciyle aynı ilerlemektedir.

Amerika’daki siyasal yapı, güçler ayrımı, kontrol ve denge ve federalizm olmak üzere üç ilke temelinde şekillenmektedir.¹⁴⁹ Siyasi yapılanmadaki yetkiler, öncelikli olarak federal düzeyde yasama, yürütme ve yargı organları arasında sonra da federal hükümet ile eyaletler arasında paylaşılmıştır. Yetkilerin dağıtımı, bu mekanizmalar arasındaki olası çatışma ve iş birliğini dengelemeyi sağlamaktadır. Böylece, federal ve eyalet hükümetleri daha etkin, birbirini destekler şekilde görevlerini yerine getirmektedir.¹⁵⁰ Güçler ayrımı ilkesi çerçevesinde, yasalar Kongre

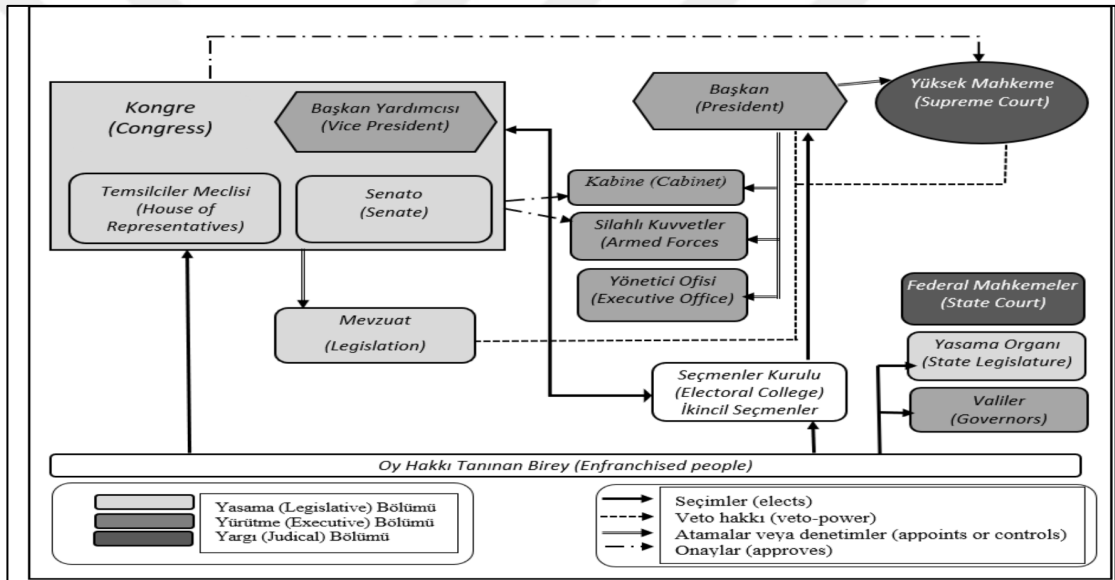
¹⁴⁹ Samuel Workman, *The Dynamics of Bureaucracy in the US Government: How Congress and Federal Agencies Process Information and Solve Problems*, Cambridge University Press, 2015, pp. 16-60.

¹⁵⁰ Workman, *The Dynamics of Bureaucracy in the US Government: How Congress and Federal Agencies Process Information and Solve Problems*, p.22.

tarafından yapılmakta, Başkan bu yasaları uygulamaktadır. Federal Anayasa Mahkemesi ise süreçte gerçekleşen uygulamaların denetiminden yükümlüdür.

Amerika’da yasaların oluşumu Kongre’de gerçekleştirilmektedir. Kongre, Temsilciler Meclisi ve Senato’dan oluşmaktadır. Kontrol dengesi, Kongre ve Başkan arasındaki bağlantı ile sağlanmaktadır. Buna göre, Kongre’den geçen bir yasa Başkan tarafından veto edilebilirken, antlaşmalar ve üst düzey bürokratların atamaları Senato’nun onayını gerektirmektedir.¹⁵¹ Bunun dışında Kongre’nin ve Başkan’ın birçok eylemi Anayasa Mahkemesi’nin mütalaasına tabidir.¹⁵²

Şekil 2.1: ABD’nin Kurumsal Yapısı ve İşleyişi



Kaynak: Ümit Metin, “Amerika Birleşik Devletleri’nde Ordu’nun Dış Politikadaki Yeri: ABD Dış Politikasında Karar Verme Süreci”, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, 2004, s.24.

Karar verme sürecinin ilk adımını oluşturan bilgi toplama ve hazırlama aşaması, alt düzey çalışanlar tarafından gerçekleştirilmektedir. Bilgi toplama ve hazırlama aşamasında oluşturulan çalışma, ikinci aşamada karar verme sürecine dahil

¹⁵¹ Ümit Metin, “Amerika Birleşik Devletleri’nde Ordu’nun Dış Politikadaki Yeri: ABD Dış Politikasında Karar Verme Süreci”, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, 2004, ss. 24.

¹⁵² Mehmet Gönlübol, Uluslararası Politika, Sevinç Matbaası, 1979, s.30.

edilen diğer departmanlardan gelen çalışmalarla birleştirilmektedir.¹⁵³ Departmanlar arası rekabet, tarihsel süreçte Amerikan bürokrasisinin bir parçası haline dönüşmüştür. Özellikle askeri karar alma süreçlerinde Savunma Bakanlığı ve Dışişleri Bakanlığı arasındaki çekişme, başkan ve ekibinin rasyonel karara ulaşmasını engelleyen temel faktörlerden birisi olarak kabul edilmektedir.¹⁵⁴ Bu aşamada, ilgili departmanların üst düzey yetkilileri, kendi görüşlerini başkana iletmek için hızlıca süreci tamamlamaya çalışmaktadır. Diğer departmanın etkisinde kalmadan başkana ulaşan ilk görüşün destekleneceği inancı, aktörleri gizli görüşme ayarlamaya yönlendirmektedir.¹⁵⁵

Üçüncü aşamada başkan ve ekibi kendilerine ilgili departmanlardan ulaştırılan raporları incelemekte ve görüşlerini tartışmaktadır. Başkanın politik görüşü, geçmiş tecrübeleri, konuyla ilgili bilgi düzeyi, ekibiyle aynı ortak kalıp düşüncelere sahip olması ve psikolojik durumu nihai kararın ortaya çıkışında belirleyici nitelik taşımaktadır.¹⁵⁶

Amerikan sisteminde kuramsal olarak, önemli dış politika konularında karar alabilmek için, devletin yetkili iki organı başkan ve kongre arasında görüş birliğinin sağlanması gereklidir.¹⁵⁷ Amerikan sisteminde başkan, dış politikanın oluşturulması ve yürütülmesini tekeline alabilecek üstün bir konumda yer almaktadır.¹⁵⁸ Bu çerçevede, kongreye nazaran başkanın dış politika yapım sürecinde temel karar verici olduğu görülmektedir.¹⁵⁹ Dış politikada başkanın öncü rolü iki nedene dayanmaktadır. Bunlardan birincisi, başkanın Amerikan Anayasası'nda belirtildiği üzere tüm yürütme yetkilerine sahip olma hakkıdır.¹⁶⁰ Parlamenter sistemden farklı olarak, başkanın belirtilen yetkileri kullanması onun kendisinde olan yürütme erkine dayanmaktadır.

¹⁵³ Metin, Amerika Birleşik Devletleri'nde Ordu'nun Dış Politikadaki Yeri: ABD Dış Politikasında Karar Verme Süreci, ss. 25.

¹⁵⁴ Metin, Amerika Birleşik Devletleri'nde Ordu'nun Dış Politikadaki Yeri: ABD Dış Politikasında Karar Verme Süreci, ss. 25.

¹⁵⁵ Workman, *The Dynamics of Bureaucracy in the US Government: How Congress and Federal Agencies Process Information and Solve Problems*, p.22.

¹⁵⁶ Marijke Breuning, *Foreign Policy Analysis: A Comparative Introduction*, Palgrave Macmillan, 2007, p. 56.

¹⁵⁷ Breuning, *Foreign Policy Analysis: A Comparative Introduction*, p.56.

¹⁵⁸ Metin, Amerika Birleşik Devletleri'nde Ordu'nun Dış Politikadaki Yeri: ABD Dış Politikasında Karar Verme Süreci, ss. 26.

¹⁵⁹ Workman, *The Dynamics of Bureaucracy in the US Government: How Congress and Federal Agencies Process Information and Solve Problems*, p.23.

¹⁶⁰ Breuning, *Foreign Policy Analysis: A Comparative Introduction*, p.56.

Bu bağlamda, başkan, yetkileri temelinde ülke hükümetinin kişisel temsilcisi olarak kabul edilmektedir.

Dış politika kararının ortaya çıkma sürecinde yer alan aktörlerin etkisine ek olarak alınan kararın niteliksel farklılığı, her ülke için geçerli olan bir durumdur. Bu çerçevede, dış politika karar süreci incelenmesinde dış faktörlerin göz önüne alınması gerekmektedir. Uluslararası sistemde yer alan diğer aktörlerin hamlelerin karar süreci üzerindeki etkisi, mevcut sistem dinamikleri, güvenlik ikilemi, uluslararası organizasyonların kararları gibi dış faktör olarak kabul edilen bu unsurlar, her ülkenin politik karar verme sürecini etkilemektedir. Bu durum, tüm dış politika kararını bir diğerinden ayıran temel farklılık olarak ortaya çıkmaktadır.

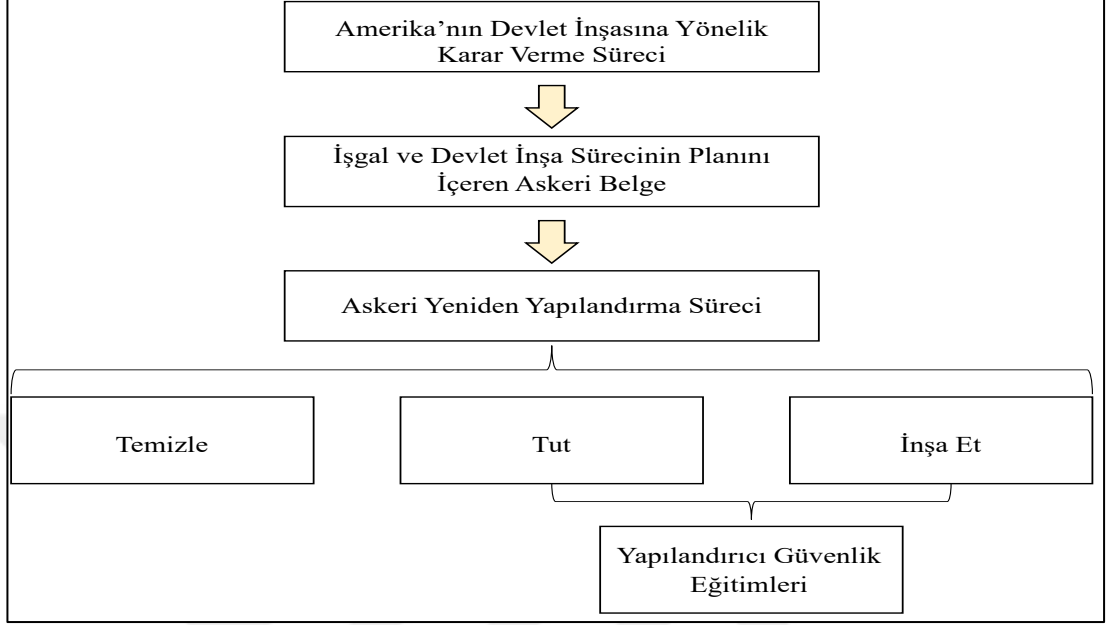
2.2. ABD’NİN DEVLET İNŞA SÜRECİ YÖNETİMİ

Devlet inşasını gerçekleştiren devlet, sürecin nasıl ilerleyeceğini, topluma etki eden hangi unsurların engellenmesi gerektiğini, bu unsurlarla ilişkili olan paramiteler veya dernek gibi yer altı yapılandırmalarının nasıl ortadan kaldırılacağını askeri belgelerde belirtmektedir.¹⁶¹ Bu belgeler, güncel ulusal çıkarlara, uluslararası etkenlere, bürokraside etkili olan üst düzey yetkililerin hırsına, lobilerin isteklerine ve daha birçok etmenin etkisine bağlı olarak güncellenebilmektedir. Başka bir deyişle, devlet inşasını gerçekleştiren devlet, yeni yapılandırılan toplumun politik, sosyolojik, hukuki ve hatta bazen kültürel yol haritasını bürokratik karar verme süreci sonunda ortaya çıkan askeri belgeler aracılığıyla çizmektedir.

Devlet inşa sürecinde askeri yapılanma, bu belgeler temel alınarak gerçekleştirilmektedir. Devlet inşasını gerçekleştiren her devletin askeri yapılanmaya yönelik stratejisi birbirinden farklıdır. Çalışmada vaka olarak incelenen üç ülkenin devlet inşa süreci ABD tarafından gerçekleştirilmiştir. Almanya, Japonya ve Irak’taki askeri yeniden yapılanma süreci askeri strateji belgeleri temel alınarak oluşturulmuştur. Belirtilen ülkelerde ABD, devlet inşa sürecinde yer alan askeri yapılanmayı aşağıda görüldüğü üzere üç aşamada gerçekleştirmektedir:

¹⁶¹ Noah Feldman, *What We Owe Iraq: War and the Ethics of Nation Building*, Princeton University Press, 2004, s.78

Şekil 2.2.: Amerika Tarafından Gerçekleştirilen Devlet İnşa Süreçlerinde Askeri Yapılanma



Kaynak: Şekil yazar tarafından oluşturulmuştur.

Askeri yeniden yapılanma sürecinin ilk adımı *temizlemedir*. Burada temizleme ile kastedilen eylem, Amerika'nın devlet inşasını gerçekleştirdiği ülkede kendisine karşı tehdit oluşturan ideolojinin, paramiliter yapı/ yapıların veya toplumun ülke liderine olan bağlılığının ortadan kaldırılmasını sağlamaktır. Görevlendirilen Amerikan askerleri ve askeri liderler, aday asker ve polisleri bu kriterler doğrultusunda seçmektedir. Örneğin, Amerika tarafından Almanya'nın Nazizm'den temizlenmesi devlet inşa sürecindeki öncelikli hedeftir. Bu hedef, askeri belgelerin hepsinde detaylı olarak belirtilmektedir. Almanya'da görevli olan Amerikan askerleri, yerel asker ve polis birliklerinin seçiminde adayların Nazi yanlısı olup olmadığını öncelikli olarak belirlemekle yükümlüdür. Nazi yanlısı olan adaylar için yargılanma süreci başlatılmaktadır. Devlet inşasına maruz kalan ülkedeki işsizlik oranının yüksekliği göz önüne alındığında, yerel halkın büyük bir bölümünün asker ve polisliğe başvurması şaşırtıcı değildir. Böylelikle, Amerikan askerleri, diğer süreçlerde gözden kaçan, "engellenmesi gereken" hedefleri tespit etmek için temizleme adımını etkin şekilde kullanmaktadır.

Süreçte yer alan ikinci adım *tutma* olarak isimlendirilmektedir. Bu adımda, seçilen asker ve polisler, eğitim alacakları alanlara yönlendirilmektedir. Askerler ve polislerin aldıkları eğitimler birbirinden farklıdır. Tutma sürecinde eğitimcilerin seçimi, ders kitaplarında yer alacak olan bilgilerin düzenlenmesi, eğitim süresinin tespiti gibi çeşitli düzenlemeler gerçekleştirilmektedir.¹⁶² Askeri yeniden yapılandırmanın son adımı *inşa et* olarak belirlenmiştir. Bu aşamada, eğitimlerini tamamlayan asker ve polislerin görev yerleri, görevleri, yetki ve sınırları belirlenmektedir. İnşa et aşamasında, yetiştirilen asker ve polisler görevlerine başlamakta ve güvenlik yapısının unsurlarını oluşturmaktadır.

Askeri yeniden yapılanma sürecinde yer alan temizle, tut ve inşa et aşamaları, devlet inşa sürecinde yer alan diğer adımlara göre daha uzun ve titiz bir çalışma süreci gerektirmektedir. Özellikle temizle aşaması, Amerika'nın devlet inşasını gerçekleştirdiği ülkede kendisine tehdit unsuru olarak gördüğü, ortadan kaldırmak istediği yapının yerel kesimdeki oranını tespit etmede etkin bir strateji olarak kullanılmaktadır. Tutma aşamasında asker ve polislerin aldığı eğitimlerin incelenmesi, devlet inşasının güvenlik boyutunda nasıl gerçekleştirildiğini göstermektedir. Bu çerçevede, yapılandırıcı güvenlik eğitimlerinin kapsamı ve içeriğini incelemek öncelikli bir gerekliliktir.

2.3. ABD'NİN GÜVENLİK EĞİTİMLERİ POLİTİKASI

ABD'nin güvenlik eğitimi sağlaması, uluslararası sistemdeki hegemonik bir rolü sürdürmek ve stratejik olarak uzun vadeli siyasi ve ekonomik hedeflerini gerçekleştirmek için stratejik bir unsurdur. Baskın bir süper güç olarak ABD, askeri uzmanlığın ve eğitimin yabancı uluslara yayılmasını ittifakları teşvik etmenin ve etkisini sağlamlaştırmanın bir aracı olarak kullanmaktadır. Nitekim, Soğuk Savaş Dönemi'nden itibaren askeri ortaklıklar aracılığıyla ABD, uluslararası sistem dinamiklerini çıkarları doğrultusunda şekillendirme yeteneğine erişmiştir. ABD'ye klasik bir yumuşak güç unsurundan çok daha fazla imkan tanıyan yabancı askeri eğitim, silahlı kuvvetlerin birlikte çalışabilirliğini teşvik etmek, ortak istihbarat ve

¹⁶² Wang Gungwu, "Nation-Building: Five Southeast Asian Histories", *Institute of Southeast Asian Studies*, 2005, p.12.

operasyonel yetenekleri kolaylaştırmak ve böylece müttefiklerinin kolektif gücünü artırmak için uygulanan bir stratejidir. Bu uzun vadeli strateji, yalnızca ABD'nin jeopolitik konumunu güçlendirmekle kalmamış, aynı zamanda askeri satışlar aracılığıyla uzun dönemli ekonomik avantaj sağlamıştır.

ABD tarafından diğer ülkelere sağlanan askeri eğitimlerin içeriği, ABD'nin dönemsel ihtiyaçlarına yönelik oluşturulmuştur. Başka bir deyişle, ABD, bu eğitimlerin müfredatını ve kapsamını jeopolitik çıkarlarıyla uyumlu hale getirmek, ittifaklarını güçlendirmek ve kritik bölgeler üzerindeki etkisini genişletmek için stratejik olarak tasarlamıştır. ABD, bu eğitimler aracılığıyla çıkarlarına uygun hareket edebilecek müttefik kuvvetler ağının oluşturmayı hedeflemiştir. Bu doğrultuda, kendisiyle ortak ülkelerin operasyonel yeteneklerini askeri eğitimlerle geliştirme stratejisini benimsemiş ve uygulamıştır. Eğitimlerde ortak ülkelerin genellikle ABD güçleriyle birlikte çalışması, ortak askeri operasyonlarda sorunsuz koordinasyon ve entegrasyonu kolaylaştırmıştır. Böylece, ABD'nin küresel askeri varlığı güçlendirilmiştir.

2.3.1. İkinci Dünya Savaşı'nda ABD Politikası

Birinci Dünya Savaşı'nda gerek uluslararası sistemde güç dengesinin sağlanamaması gerekse ülkelerin kaybettiği toprakları ve gücü geri kazanma isteği, çok geçmeden başka bir dünya savaşının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Avrupa ülkelerinin ABD'den aldığı ekonomik yardımlarla toparlanma süreci devam ederken, devletler arası birbirini tetikleyerek bireyleri etkisi altına alan milliyetçilik akımı, ülkeleri savaşa yönelten başka bir etmen olarak ortaya çıkmıştır. Başka bir deyişle, Birinci Dünya Savaşı sonuçları itibarıyla, İkinci Dünya Savaşı'nın nedenlerini de hazırlamıştır.¹⁶³

Birinci Dünya Savaşı'nın ardından ağır şekilde cezalandırılan Almanya ve Sovyet Rusya, bulundukları durumdan son derece rahatsız olmuştur. Hitler'in toprak genişletme politikası ve Sovyet Rusya'nın komünizmi yayma isteği sonucunda 1930'lu yılların ilk evresinde her iki ülkenin hızlı bir şekilde yeniden silahlandığı

¹⁶³ Yavuzaslan, 21. Yüzyılda Amerikan Hegemonyası, p.88.

görülmüştür. Yaralarını yeni sarmaya çalışan ve ekonomik yardımlarla henüz tam olarak toparlanmayı başaramayan Avrupa ülkeleri, Almanya ve Sovyetlerin artan agresif politikasına karşın milli güvenliklerinin tehlikede olduğu düşüncesinde birleşerek birbirlerini destekleme kararı almıştır. Başka bir deyişle, Almanya ve Sovyetlerin silahlanması, uluslararası sistemde yer alan Avrupa ülkelerini güvenlik sağlama temelinde bir araya getirmiştir. Askeri kapasite ve gücünü yükselten Almanya ve Sovyetler karşısında Amerika sessizliğini korumuş ve İkinci Dünya Savaşı'na Japonya ile karşı karşıya gelene değin katılmamıştır.

Pasifik bölgesinde Japonya'nın genişleme politikasına paralel olarak, Almanya ve Sovyetlere katılması ve ardından bu üçlü ittifaka İtalya'nın dahil oluşu, Avrupa ülkelerinin güvenlik tehdidini daha da arttırmıştır. İlk dünya savaşına benzer olarak, 1941 yılında başlayan İkinci Dünya Savaşı'na da özellikle Birleşik Krallığın teşviklerine rağmen katılmayı tercih etmeyen Amerika, Japonya'nın Pearl Harbor askeri tesislerine gerçekleştirdiği ani saldırı ile savaşa katılma kararı almıştır. Birinci Dünya Savaşı'ndan farklı olarak, Amerika'nın İkinci Dünya Savaşı'na dahil oluşu ve Japonya'ya karşı iki kere atom bombası kullanması, Japonya'yı onlarca yıl sürecek bir felakete sürüklemiştir. Amerika'nın Japonya'ya karşı kullandığı atom bombaları ardından Japonya teslim olmuş ve Amerika, tüm dünyanın en etkili ve güçlü ülkesi konumuna erişmiştir.¹⁶⁴

İkinci Dünya Savaşı'nın son bulmasının ardından, müttefiklerin isteği yönünde Amerika Avrupa'nın da güvenliğini üstlenmiştir. Özellikle Batı Avrupa devletleri, Sovyet tehdidine karşı kendi güvenliklerinin sağlanması için yaklaşık 50 yıl boyunca Amerika'ya stratejik olarak bağımlı hale gelmişlerdir.¹⁶⁵ Bu çerçevede, savaşın ardından uluslararası sistemde Amerika'nın liderliğinde bir yanda bir dizi Avrupalı ve transatlantik medya kuruluşu ile siyasi partiler ve kiliseler gibi sivil toplum liderleri,

¹⁶⁴ Pnina G. Abir-Am, "Introduction to Spotlight on Post-WW2 Transatlantic Science Policies: Comparing Strategic, Political, and Economic Agendas in the United States of America, Europe, and East Asia", *Centaurus*, Vol. 52, 2010, s. 277.

¹⁶⁵ Russell Ruth, *A History of the United Nations Charter: The Role of the United States, 1940–1945*, Washington, D.C.: Brookings Institution, 1958, s. 209.

diğer yanda ise ılımlı örgütlü işgücü ve büyük sermayeyi içeren bir mekanizma kurulmuştur.¹⁶⁶

1945'ten itibaren Amerikan hegemonyasının uluslararası piyasayı kontrol altında tuttuğu görülmektedir.¹⁶⁷ Amerika, kurduğu kapitalist sistemde güç dengesi, altın standardı ve liberal temelli işleyen piyasalar aracılığıyla güçlenirken, diğer ülkeleri ekonomik olarak kontrol etme yetisini de elde etmiştir. 1945'ten sonra uygulanan uluslararası ekonomik sistemin esasları ve Amerika'nın günümüze uzanan küresel para hakimiyetini korumasının temelleri Bretton Woods sistemine dayanmaktadır. 22 Temmuz 1944'te, 45 ülkenin katılımıyla Amerika'nın New Hampshire eyaletinde gerçekleştirilen Birleşmiş Milletler Para ve Finans Konferansı'nda savaş sonrası uluslararası ekonomik yapının yeni işleyiş biçimi belirlenmiştir.¹⁶⁸

Dünya tarihinde ulus-devletlerin ortak parasal düzene karar verdiği konferans neticesinde ortaya çıkan Bretton Woods sistemi, paranın uluslararası ticari ve finansal işlemlerde nasıl kullanılacağına dair uyulması gereken temel kuralları içermektedir. İkinci Dünya Savaşı'nın ardından gerek ekonomik gerekse siyasi olarak yıpranan Avrupa'nın yeniden güçlenmesini sağlamak, ülkelerin paralarını teminat altına alarak küresel ticaretteki engelleri ortadan kaldırmak istikrarlı ilerleyen bir dünya parasal sistemi kurmak amacıyla oluşturulan mekanizma, doların küresel rezerv para olarak konumlanmış olmasının arkasındaki en önemli etken olmuştur. Böylece, Amerika, hegemon olarak üstlendiği koruyuculuk misyonunu ekonomik olarak doların küresel para konumuna gelmesiyle yerine getirmiş olmaktadır.¹⁶⁹

Bretton Woods Konferansı'nda Amerika'yı Herry Dexter White, İngiltere'yi John Maynard Keynes temsil etmiştir. Konferansta, Keynes'in iktisadi yaklaşımlarını temel alarak uluslararası ekonomik sistemin nasıl şekilleneceğine karar verilmiştir. White'ın planı başlangıçta, yabancı kur oranlarının bozulmasını, finans ve kredi

¹⁶⁶ Yavuzaslan, *21. Yüzyılda Amerikan Hegemonyası*, p.88.

¹⁶⁷ Samir Amin, *Kaos İmparatorluğu Yeni Kapitalist Küreselleşme*, çev. Işık Soner, İstanbul, Kaynak Yayınları, 1993, s.12.

¹⁶⁸ Susan Strange, "The Persistent Myth of Lost Hegemony", *International Organization*, Vol. 41, No. 4, Autumn 1987, s. 560.

¹⁶⁹ Yavuzaslan, *21. Yüzyılda Amerikan Hegemonyası*, p. 88.

sisteminin çökmesini önlemeyi, dış ticaretin yeniden tesisini sağlamayı ve dünya çapındaki savaş sonrası çöküntüyü onarabilmek için gerekli ve büyük miktardaki sermayeyi sağlayabilmeye yönelik olmuştur.¹⁷⁰ Bu adımların istikrarlı olarak gerçekleştirilmesi için Uluslararası Para Fonu'nun (International Monetary Fund-IMF) ve Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası'nın (International Bank for Reconstruction and Development-IBRD, günümüzde yaygın kullanılan ismiyle Dünya Bankası) kurulması önerilmiştir.¹⁷¹ Keynes'in planında kredi otomatik işleyen bir mekanizmayla alınabilecekken, White'ın planında borç alacak ülkeler için katı koşullar hazırlanmıştır.¹⁷²

Dünya Bankası'nın kuruluşu esnasında iki savaş arasında yaşanan ekonomik problemler göz önüne alınarak uluslararası ekonominin işlerlik kazanabilmesi için büyük miktarda sermayeye ihtiyaç olacağı öngörülmüştür. Bu bağlamda, özel ve kamu yatırımlarının oluşturulması amacıyla Dünya Bankası tarafından sağlanan fonların kullanılmasına karar verilmiştir. Dünya Bankası kuruluşunun ardından yatırımları harekete geçirmek için garantiler vermeye başlamış ve özel sektörün mevcut ekonomik şartlarda yatırım yapmayacağı projeleri finanse etmiştir.¹⁷³ Keynes yaklaşımıyla şekillenen uluslararası ekonomik sistemde Dünya Bankası'nın sağladığı fonlardan yararlanan ülkeler, en neticesinde Amerika'ya bağlı konuma getirilmiştir. Bu bağlamda, İkinci Dünya Savaşı'nın sonu ve Soğuk Savaş arasındaki tarihsel dönem, Amerikan hegemonyasının gelişim sürecine dair belirgin etmenleri kapsamaktadır. Avrupa ülkelerinin Amerikan şemsiyesi altında korunmaya alınması, yine Amerika'nın askeri gücünü gösteren başka bir hegemonik unsurdur. Burada belirtilmesi gereken kritik nokta, her ne kadar Amerika hegemon ülke koşullarını sağlasa da Sovyetlerin halihazırda uluslararası sistemde hegemonya adayı olduğu gerçekliğidir. Bu çerçevede, küresel üstünlük amacıyla savaştan sonraki 50 yıl boyunca, iki kutuplu Amerikan-Sovyet çekişmesi ideolojik, askeri ve ekonomik alanlarda egemen olmuştur.

¹⁷⁰ Yavuzaslan, *21. Yüzyılda Amerikan Hegemonyası*, p. 89.

¹⁷¹ Yavuzaslan, *21. Yüzyılda Amerikan Hegemonyası*, p. 89.

¹⁷² Robert A. Isaak, *Managing World Economic Change*, New Jersey, Prentice Hall, 2000, s. 39.

¹⁷³ Yavuzaslan, *21. Yüzyılda Amerikan Hegemonyası*, p.89.

2.3.2. İkinci Dünya Savaşı'nda ABD'nin Güvenlik Eğitimi Stratejisi

II. Dünya Savaşı döneminde ABD'nin öncelikli politikası Hitler, İtalya ve Sovyetlerin yayılmacı politikasını durdurmak olmuştur. Bu çerçevede, ABD gerek kendi ulusal güvenliğini korumak gerekse kendisinden yardım isteyen Avrupa ülkelerine destek olmak için güvenlik eğitimlerini stratejik bir araç olarak kullanmıştır. Ödünç verme programı (Lend-Lease Program), stratejik hizmetler ofisinin (The Office of Strategic Services) kurulması ve burada ajan yetiştirme eğitimlerinin verilmesi bu durumun bir örneğidir.

2.3.2.1. Ödünç Verme Programı (Lend-Lease Program)

ABD'nin müttefik ülkelere askeri teçhizat ve malzeme sağlanmasını amaçlayan Ödünç Verme Programı (lend-lease program), 1941 yılının mart ayında yürürlüğe girmiştir. ABD'nin milliyetçiliği önleme politikasına paralel olarak uygulanan program, ilerleyen zamanlarda müttefik devlet mensubu yabancı askeri personelin yeteneklerini geliştirmek için askeri eğitim programlarını da içermiştir. Ödünç verme programı kapsamında Birleşik Krallık, Çin, Fransa ve Norveç gibi çeşitli ülkelere askeri personel için ABD tarafından eğitim programları hazırlanmış ve yürütmüştür.¹⁷⁴ Bu programlar, piyade taktikleri, topçu operasyonları, havacılık, deniz operasyonları ve lojistik dahil olmak üzere çeşitli askeri disiplinlerden oluşturulmuştur.¹⁷⁵

ABD, yabancı askeri personelin eğitimi için kendi topraklarında pilotlar için uçuş okulları, piyade eğitim merkezleri, topçu okulları ve eğitim tesisleri kurmuştur.¹⁷⁶ ABD topraklarında verilen eğitimlerde, ABD Silahlı Kuvvetleri'nde görev yapan askeri eğitmenler görevlendirilmiştir. Eğitim programlarının süresi, en az 2 hafta en çok 3 ay olmak üzere müttefik ülkelerin savaştaki durumuna ve ABD ile yürütülen ortak hedeflere göre belirlenmiştir.¹⁷⁷ Ödünç Verme programı kapsamında sağlanan

¹⁷⁴ Mary Earhart, "The Value of Universal Military Training in Maintaining Peace", *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 1945, ss.48-49.

¹⁷⁵ Earhart, "The Value of Universal Military Training in Maintaining Peace", ss.48-49.

¹⁷⁶ Halford L. Hoskins, "Universal Military Training and American Foreign Policy", *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 1945, s.58.

¹⁷⁷ The CIA, "The Office of Strategic Services: America's First Intelligence Agency", erişim tarihi: 12.03.2023 <https://www.cia.gov/legacy/museum/exhibit/the-office-of-strategic-services-n-american-first-intelligence-agency/>

yabancı askeri eğitim, müttefik kuvvetlerin savaşta etkinliğinin ve operasyonel yeteneklerinin iyileştirilmesine önemli ölçüde katkıda bulunmuştur.

2.3.2.2.2 Stratejik Hizmetler Ofisi (The Office of Strategic Services)

1942 yılında General William J. Donovan liderliğinde kurulan Stratejik Hizmetler Ofisi (OSS), İkinci Dünya Savaşı sırasında yabancı ajanlara eğitim veren ABD istihbarat teşkilatıdır. Öncelikli amacı istihbarat toplama ve gizli operasyonlar yürütmek olarak belirlenen Stratejik Hizmetler Ofisi'nde direniş hareketlerini desteklemek ve istihbarat toplamak amacıyla ajanlara sabotaj, casusluk ve gerilla savaşı teknikleri gibi çeşitli beceriler konusunda eğitim verilmiştir.¹⁷⁸ Stratejik Hizmetler Ofisi'nin savaş sırasında hem Amerikan hem de yabancı uyruklu binlerce ajanı çeşitli uzmanlık alanlarında eğittiği bilinmektedir.¹⁷⁹

Stratejik Hizmetler Ofisi, Amerika Birleşik Devletleri'nde çeşitli eğitim tesisleri ve okullarında yabancı müttefik askerleri ve ajanları eğitmiştir. Ajanların gerilla savaşı, sabotaj ve diğer gizli beceriler konusunda eğitim aldığı Maryland, Catoctin Mountain Park'taki üs "F Bölgesi" olarak adlandırılmıştır.¹⁸⁰ Stratejik Hizmetler Ofisi'nin ayrıca kapsamlı eğitim sağlamak için hem yurt içinde hem de yurt dışında başka yerlerde eğitim kampları ve tesisler kurduğu bilinmektedir.

Şekil 2.3.: Stratejik Hizmetler Ofisi Tarafından Verilen Atış Eğitimi Dersi

¹⁷⁸ The CIA, "The Office of Strategic Services: America's First Intelligence Agency".

¹⁷⁹ The CIA, "The Office of Strategic Services: America's First Intelligence Agency".

¹⁸⁰ The CIA, "The Office of Strategic Services: America's First Intelligence Agency".



Kaynak: The CIA, “The Office of Strategic Services: America's First Intelligence Agency”, erişim tarihi: 12.03.2023 <https://www.cia.gov/legacy/museum/exhibit/the-office-of-strategic-services-n-america's-first-intelligence-agency/>

Stratejik Hizmetler Ofisi, II. Dünya Savaşı sırasında geniş bir misyonunun parçası olarak yabancı askeri eğitim yürüten kritik bir istihbarat teşkilatı olarak kabul edilmektedir. Stratejik Hizmetler Ofisi, eğitim programları aracılığıyla sabotaj, casusluk, gerilla savaşı ve istihbarat toplamaya yönelik çalışmaları yürütmek için ajanlara ve askerlere özel bilgi ve beceriler kazandırmıştır.

2.3.3. Soğuk Savaş Dönemi ve ABD

İkinci Dünya Savaşı'nın ardından uluslararası sistem iki kutuplu yapıya evrilmiştir. Amerikan kamuoyunda yayılan “kızıl tehlike” korkusu gerek halkın gerekse yöneticilerin Sovyetler Birliği'ne ilişkin düşüncelerinde büyük bir yön değişikliğine yol açmıştır.¹⁸¹ Konvansiyonel gücün tehdit unsuru olarak kenarda tutulduğu, yumuşak güç kavramının ise etkin bir şekilde kullanıldığı Soğuk Savaş dönemi, iki hegemon adayının ekonomik, siyasi ve ideolojik olarak rekabetini içermektedir. 1991 yılında Sovyetlerin dağılmasıyla son bulan bu dönemde, Avrupa ve Ortadoğu ülkeleri kendi güvenliklerini sağlamayı önceleyerek iki kutup arasında denge politikasını seçmiştir. Soğuk Savaş dönemi, adından da görüleceği üzere, sıcak çatışmaların yaşanmadığı, ideolojiye dayalı bir kutuplaşmayı temsil etmektedir. Amerikan liberalizmi ve Sovyet komünizminin yayılmasına – engellenmesine dayalı çatışma ortamında nihai hedef, uluslararası sistemdeki diğer aktörleri etki altına almaktır.

¹⁸¹ Yavuzaslan, *21. Yüzyılda Amerikan Hegemonyası*, p.92.

Başka bir deyişle, Amerika veya Sovyetler Birliği dışındaki tüm ülkelere ya Sovyet ya da Amerikan bloğu içinde yer alma zorunluluğu algısı yaratılmış ve başka bir seçenek sunulmamıştır.¹⁸²

Amerika, Avrupa ülkelerinin bağımsızlığını koruması için maddi yardım planları hazırlamıştır. Bu şekilde, Avrupa ülkelerinin Sovyet etkisinden uzaklaştırılması planlanmıştır. Avrupa'nın bir anlamda sorumluluğunu üstlenen Amerika, bu yeni rol doğrultusunda uluslararası politikanın kurallarını belirlemeye de başlamıştır. Müttefiklerle onların ihtiyaçlarına yönelik kurulan ilişkiler, beraberinde rakip bloğa yönelik değişik stratejilerin üretilmesini getirmiştir. Dünya savaşlarından çok farklı bir boyutta ve yapıda ilerleyen Soğuk Savaş döneminde, mücadeleler etki altına alma politikalarının geliştirilmesi ve yumuşak güç unsurları aracılığıyla gerçekleşmiştir.

Soğuk Savaş döneminde yaşanan gelişmeler, Amerika'nın hegemon rolü üstlenmeye yönelik dış politikasında değişimlere yol açmıştır. İkinci Dünya Savaşı'nda Japonya'ya atılan atom bombalarıyla sert güç kullanımı uygulayan Amerika, uluslararası sistemdeki diğer aktörlerin tehdit algısını nükleer gücün tekrar kullanım ihtimaline paralel olarak tetiklemiş ve güvenlik çıkmazına yol açmıştır. Başka bir deyişle, Amerika, elindeki bu nükleer güç kaynağı ile hegemonyasının acımasız tarafını gözler önüne sermiştir.¹⁸³ Avrupa ülkelerinin İkinci Dünya Savaşı sonrasında Amerika'dan güvenlik ve ekonomik yardım talebinde bulunması, ülkenin dış politikasında hegemon rolü üstlenmesine yönelik değişikliğe neden olmuştur. Sert güç kullanımıyla uluslararası sistemdeki askeri gücünü vurgulayan Amerika, Avrupalı müttefiklerin yardım talebiyle koruyucu ülke konumuna erişerek liderlik vazifesini dış politika etmenlerine eklemiştir. Bu hususta, İkinci Dünya Savaşı dönemi ve sonrasında, Amerikan dış politikasının hegemon ülke gereklilikleri ve vazifelerini temel alarak şekillendiği görülmektedir. Hegemon ülke rolü Amerikan dış politikasında giderek hakimiyet kazanmış ve Soğuk Savaş döneminde kalıcı bir yapıya dönüşmüştür. Soğuk Savaş dönemi sonrasında demokrasinin yayılması, medyanın

¹⁸² Simon Bromley, *American Power and the Prospects for International Order*, Polity Press, 2008, s. 85.

¹⁸³ Michael Hogan, *The Marshall Plan: America, Britain and the Reconstruction of Western Europe 1947-1952*, New York, Cambridge University Press, 1983, s.22.

büyümesi ve gelişimi, küresel sivil toplumun gelişmesi ve protesto hareketleri, gücün doğasını değiştirmiş ve Nye tarafından da dile getirilen yumuşak güce dayalı politikaların çıkmasına imkan vermiştir.¹⁸⁴

Soğuk Savaş sonrası dönemde Amerika'nın yumuşak güç kullanımı, ülkenin iktisadi ve siyasi açıdan sahip olduğu değerlerin küresel anlamda tanınmasını ve benimsenmesini sağlamıştır. Bu durum, Amerika'nın demir perde ülkelerinin imrendiği bir model olmasını sağlamıştır.¹⁸⁵ İki kutuplu sistemde oluşan uluslararası örgütlerin karşılaştırılmasında, NATO'nun gücü ve etkisi bu durumu açıklamak için temel bir örneklem niteliği taşımaktadır. Varşova Paktı dağılmışken, Amerika'nın kurucusu olduğu ve özünde Amerikan liderliğinde işleyen bir yapı içindeki NATO'ya üyelik pek çok ülke için önemli bir hedef haline gelmiştir.¹⁸⁶ Üstelik bu ülkelerin NATO'ya üye olma yarışı sadece askeri güç desteği için değil, aynı zamanda Amerikan imajına yakın ve barışçıl bir ülke olma isteği doğrultusunda gerçekleşmiştir.¹⁸⁷ Amerika, sert gücüne ek olarak yumuşak güç kullanımıyla, devletleri kendi rızasıyla yanına çekmeyi başararak hegemonya rolünü elde etmiştir.

2.3.4. Soğuk Savaş Dönemi'nde ABD'nin Güvenlik Eğitimi Stratejisi

ABD'nin güvenlik eğitimlerini kendi politikası için en etkin kullandığı dönem, Soğuk Savaş dönemidir. İki kutuplu sistemde gerek ABD gerekse Sovyetler diğer ülkeleri kendi kontrolü ve etkisinde tutmak adına yumuşak güç kullanımına sıklıkla başvurmuştur. Maddi yardım programları, askeri eğitim programları, medyanın kullanımı gibi birçok yumuşak güç unsuru her iki ülke tarafından sıklıkla tercih edilen stratejilerdir.

ABD, Sovyetlerden farklı olarak güvenlik eğitimi stratejisiyle diğer ülkelerin askeri kuvvetlerine eğitim vererek bu ülkeleri kendi kontrolünde tutmuştur. Bu bağlamda, ABD, uluslararası sistemde yer alan diğer ülkelerin askeri kuvvetlerine

¹⁸⁴ Gaye Aslı Sancar, *Kamu Diplomasisi ve Uluslararası Halkla İlişkiler*, Beta Yayınları, İstanbul, 2012, s. 23.

¹⁸⁵ Zbigniew Brzezinski, *Stratejik Vizyon: Amerika ve Küresel Güç Buhranı*, s. 15.

¹⁸⁶ M. Turgut Demirtepe, Hasan S. Özertem, "Yükselen Tehdit Algısı Karşısında Çin'in Yumuşak Güç Siyaseti: Politikalar ve Sınırlılıkları", *Bilig Dergisi*, 2013, s. 96.

¹⁸⁷ Sancar, *Kamu Diplomasisi ve Uluslararası Halkla İlişkiler*, s.26.

Askeri Yardım Programı (Military Advisory Program), Askeri Yardım Danışma Grupları (Military Assistance Advisory Group), Uluslararası Askeri Eğitim ve Öğretim Programı (International Military Education and Training), Ortak Değişim Eğitimi Programı (Joint Combined Exchange Training), Terörle Mücadelede Bölgesel Savunma Programı (Regional Defense Combatting Terrorism Program), Yabancı İç Savunma Programı (Foreign Internal Defense), Mobil Eğitim Ekipleri (Mobile Training Team) ve Barışı Koruma Operasyonları Eğitimi (Peace Keeping Operation Program) vermiştir.

2.3.4.1. Askeri Yardım Programı (Military Advisory Program)

Askeri yardım programı (MAP), Soğuk Savaş döneminde ABD'nin dış askeri yardımlarının büyük bir kısmını kapsamıştır. Bu program aracılığıyla Sovyet tehdidine karşı çeşitli müttefik ülkelere eğitim, teçhizat ve danışmanlık desteğine ek olarak savunma kuvvetlerinin güçlendirilmesi için askeri eğitim yardımında da bulunulmuştur. Taktikler, liderlik gelişimi, lojistik ve teknik beceriler gibi çok çeşitli alanları kapsayan kapsamlı eğitim programlarıyla yabancı askerlerin yeteneklerinin geliştirilmesi hedeflenmiştir.¹⁸⁸ Eğitime ek olarak, askeri yardım programı ülkelere silah, araç, uçak ve deniz gemisi dahil olmak üzere birçok askeri teçhizat sağlamış ve eğitim tesisleri, üsler ve iletişim ağları gibi askeri altyapının geliştirilmesine katkıda bulunmuştur.¹⁸⁹

Amerika Birleşik Devletleri, askeri yardım programına mali kaynaklarının önemli bir bölümünü ayırmıştır. Örneğin, 1951 yılında ABD, eğitim, teçhizat ve destek hizmetleri dahil olmak üzere askeri yardım için yaklaşık 1,3 milyar dolar harcamıştır.¹⁹⁰ Yabancı askeri personelin Amerika Birleşik Devletleri'nde eğitim almasını sağlayan değişim programları da bu bütçeden karşılanmıştır. Bu programlar, ABD ile yabancı askeri güçler arasında anlayış ve iş birliğini teşvik etmiştir.

2.3.4.2. Askeri Yardım Danışma Grupları (Military Assistance Advisory Group)

¹⁸⁸ Nathaniel R Weber, "US Military Advisory Assistance Groups During The Cold War: 1945-1965", *Texas A&M University*, 2016, s. 53.

¹⁸⁹ Weber, "US Military Advisory Assistance Groups During The Cold War: 1945-1965", s. 53.

¹⁹⁰ Weber, "US Military Advisory Assistance Groups During The Cold War: 1945-1965", s. 53.

Soğuk Savaş Dönemi'nde ABD, askeri yardım danışma grupları (MAAG) kurarak birçok ülkeye yabancı askeri eğitim ve yardım sağlamıştır. Müttefik ülkelerin askeri güçlerini geliştirmek için kurulan bu danışma grupları, yabancı askerlerin eğitime ek olarak ihtiyaç halinde ekipman desteğinin organize edilmesinde de görev almıştır.¹⁹¹ Askeri yardım danışma gruplarının yer aldığı ülkeler aşağıdaki tabloda yer almaktadır:



¹⁹¹ National Archives, “Records of Interservice Agencies”, <https://www.archives.gov/research/guide-fed-records/groups/334.html>

Tablo 2.1: ABD Askeri Yardım Danışma Gruplarının Yer Aldığı Ülkeler

MAAG Vietnam	MAAG Vietnam, 1950'de kurulmuştur. Vietnam Savaşı sırasında Güney Vietnam askeri kuvvetlerine istihbarat, taktik operasyonlar ve liderlik gelişimi dersleri verilmiştir.
MAAG Tayvan	MAAG Tayvan, 1951'den 1979'a kadar faaliyet göstermiştir. Çin Cumhuriyeti Silahlı Kuvvetleri'ne karşı Tayvan'a taktik operasyon dersleriyle kapsamlı askeri eğitim ve yardım sağlanmıştır.
MAAG Yunanistan	MAAG Yunanistan, 1940'ların sonlarından ve 1950'lerin ilk dönemine kadar devam etmiştir. Ülkede çıkan Komünist isyanları bastırmaya yönelik müdahale yöntemleri, savunma ve operasyon eğitimi verilmiştir.
MAAG Türkiye	Türkiye'nin askeri yeteneklerini ve savunmaya hazırlığını güçlendirmesine yardımcı olmak için 1950'lerin başında kurulmuştur. Türkiye'nin savunmasına katkı sağlamak için danışmanlık desteği ve ekipman yardımı verilmiştir.
MAAG İran	MAAG İran, 1950'lerden 1970'lerin sonlarına kadar faaliyet göstermiştir. İran silahlı kuvvetlerine savunmaya yönelik eğitim ve yardım sağlanmıştır.
MAAG Pakistan	MAAG Pakistan, Pakistan ordusuna eğitim ve danışmanlık desteği sağlamıştır. Pakistan'ın askeri eğitimleri arasında taktik savunma, atış ve operasyon dersleri bulunmaktadır. Bu çerçevede, Pakistan silahlı kuvvetlerinin savunma kapasitesinin artırılarak ülkenin bölgesel güvenlikte etkin rol oynaması hedeflenmiştir.
MAAG Tayland	MAAG Tayland, Tayland ordusunun savunma modernizasyonunun sağlanmasında rol oynamıştır. ABD tarafından sağlanan askeri eğitimlerle Tayland'ın bölgesel güvenliği sağlaması sağlanmıştır.

Kaynak: National Archives, Records of Interservice Agencies, <https://www.archives.gov/research/guide-fed-records/groups/334.html>, erişim tarihi: 21.04.2023

2.3.4.3. Uluslararası Askeri Eğitim Ve Öğretim Programı (International Military Education And Training)

Uluslararası Askeri Eğitim ve Öğretim Programı (IMET), yabancı askeri eğitim ve öğretime destek sağlayarak bölgesel istikrarı teşvik etmeyi ve ABD'nin askeri ortaklıklarını güçlendirmeyi amaçlamıştır. Ortak ülkelerden gelen askeri subaylara, astsubaylara ve sivil yetkililere askeri profesyonellik, liderlik gelişimi, operasyonel planlama ve savunma yönetimi temel eğitim olarak verilmiştir.¹⁹² Bu temel eğitimleri desteklemek için, ABD askeri kurumlarında kısa süreli ve uzun süreli olmak üzere ek eğitimler planlanmıştır. Kısa süreli eğitimler arasında seminer, çalıştay, mesleki

¹⁹² Joshua Kurlantzick, "Reforming the U.S. International Military Education and Training Program, Council on Foreign Relations", 2016, <https://www.cfr.org/report/reforming-us-international-military-education-and-training-program>

gelişim programları ve teknik eğitimler yer almıştır.¹⁹³ Uluslararası Askeri Eğitim ve Öğretim Programı bölgesel önceliklere önem vermiştir. Eğitim programları, temel eğitimi takiben farklı coğrafi alanların ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde uyarlanmıştır. Bu durumun en belirgin örneği, Asya-Pasifik bölgesinde verilen deniz güvenliği, terörle mücadele ve insani yardım kurslarıdır.¹⁹⁴

Uluslararası Askeri Eğitim ve Öğretim Programı kapsamında birçok ülkeye askeri eğitim verilmiştir. ABD, bu programın uygulamasına halihazırda devam etmektedir. Kanada, Birleşik Krallık, Almanya, Fransa, İtalya, İspanya, Türkiye, Polonya, Romanya, Bulgaristan, Macaristan, Çek Cumhuriyeti, Estonya, Letonya, Litvanya, Japonya, Güney Kore, Avustralya, Tayland, Filipinler, Endonezya, Malezya ve Singapur, Kolombiya, Brezilya, Arjantin, Şili, Peru, Meksika ve Dominik Cumhuriyeti, Mısır, Ürdün, Tunus, Fas, Suudi Arabistan, Kenya, Nijerya, Gana, Etiyopya ve Güney Afrika gibi ülkeler bu program dahilinde askeri eğitim almıştır.¹⁹⁵

2.3.4.4.Ortak Değişim Eğitimi Programı (Joint Combined Exchange Training)

Ortak Değişim Eğitimi Programı (JCET), bölgesel güvenlik ve istikrarın sağlanması amacı çerçevesinde, ABD kuvvetleri ile ortak ülkelerin silahlı kuvvetleri arasında askeri birliklerin yeteneklerini geliştirmek amacıyla kurulmuştur. Programda, Soğuk Savaş Dönemi'nde ulusal güvenliğini sağlamaya çalışan birçok ülke yer almıştır. ABD'nin Sovyetlerin yayılmasını engellemek için organize ettiği JCET, öncelikli olarak İngiltere, Almanya, Fransa ve İtalya gibi NATO ülkeleriyle ortak askeri tatbikat düzenlemiş ve bu sırada birçok askere kapsamlı bir eğitim sağlamıştır.¹⁹⁶ İlerleyen dönemlerde JCET programına birçok ülke dahil edilmiştir. Bunlardan ilki, Güney Kore'dir.¹⁹⁷ Soğuk Savaş sırasında Kore Yarımadası'nın stratejik önemini göz önüne

¹⁹³ Kurlantzick, "Reforming the U.S. International Military Education and Training Program, Council on Foreign Relations", <https://www.cfr.org/report/reforming-us-international-military-education-and-training-program>

¹⁹⁴ John A. Cope, "International Military Education And Training: An Assessment", *National Defense University*, 1995, <https://www.files.ethz.ch/isn/23524/mcnair44.pdf>

¹⁹⁵ Cope, "International Military Education And Training: An Assessment", <https://www.files.ethz.ch/isn/23524/mcnair44.pdf>

¹⁹⁶ Robert Thomasson, "U.S. Military Trains Foreign Troops", *The Washington Post*, 1998, <https://www.washingtonpost.com/wp-srv/national/longterm/overseas/overseas1b.htm#TOP>

¹⁹⁷ Thomasson, "U.S. Military Trains Foreign Troops", <https://www.washingtonpost.com/wp-srv/national/longterm/overseas/overseas1b.htm#TOP>

alan ABD, Güney Kore'nin askeri kuvvetlerine programda yer alan askeri eğitimleri vermiştir. ABD'nin Asya-Pasifik bölgesinde kilit müttefiki olan Japonya, ABD antlaşması müttefiki olan Filipinler, Tayland ve Türkiye de programa Güney Kore'nin ardından katılmıştır.¹⁹⁸

JCET programında yer alan her ülke ile ABD ortak eğitim tatbikatı düzenlemiş ve tatbikat sırasında bu ülkelerin askeri kuvvetlerine özel eğitim vermiştir. Programda özel hareket eğitimi, taktiksel eğitim, yetenek geliştirme ve dil ve kültür dersleri verilmiştir.¹⁹⁹ Özel hareket eğitiminde, terörle mücadele, isyanla mücadele, geleneksel olmayan savaş ve diğer kritik görev setleri gibi alanlarda yabancı askerlerin yeteneklerinin geliştirmeleri amaçlanmıştır.²⁰⁰ Taktiksel eğitim dersinde ortak ülke güçlerinin operasyonel hazırlığını ve birlikte çalışabilirliğini artırmaya odaklanan eğitim tatbikatları yürütülmüştür. Bu tatbikatlar, gerçek dünya senaryolarını simüle etmek ve ortak operasyonel yetenekleri geliştirmek amacıyla düzenlenmiştir.²⁰¹ Yetenek geliştirme dersinde nişancılık, savaş zayıat bakımı, küçük birim taktikleri, istihbarat toplama ve operasyonel planlama dahil olmak üzere çeşitli alanlarda yetenek geliştirme eğitimi verilmiştir.²⁰² Etkili iletişim ve anlayışı kolaylaştırmak için JCET Programı kapsamında yer alan ülke askerlerine dil ve kültür eğitimi dersi de vermiştir. Bu ders aracılığıyla, ABD güçleri ile programda yer alan ülkeler arasında daha güçlü ilişkilerin geliştirilmesi amaçlanmıştır.

2.3.4.5. Terörle Mücadelede Bölgesel Savunma Programı (Regional Defense Combatting Terrorism Program)

¹⁹⁸ John Rudy and Ivan Eland, "Special Operations Military Training Abroad and Its Dangers", *CATO Institute*, 1999, <https://www.cato.org/foreign-policy-briefing/special-operations-military-training-abroad-its-dangers>

¹⁹⁹ Thomasson, "U.S. Military Trains Foreign Troops", <https://www.washingtonpost.com/wp-srv/national/longterm/overseas/overseas1b.htm#TOP>

²⁰⁰ Thomasson, "U.S. Military Trains Foreign Troops", <https://www.washingtonpost.com/wp-srv/national/longterm/overseas/overseas1b.htm#TOP>

²⁰¹ Adam Isacson and Nicole Ball, "U.S. Military and Police Assistance to Poorly Performing States", *Center for Global Development*, <https://www.cgdev.org/sites/default/files/archive/doc/shortofthegoal/chap13.pdf>

²⁰² Kurlantzick, "Reforming the U.S. International Military Education and Training Program", <https://www.cfr.org/report/reforming-us-international-military-education-and-training-program>

ABD'nin Soğuk Savaş sırasında bölgesel iş birliğini geliştirme ve Sovyet tehdidinden uzak tutma politikası çerçevesinde hazırlanan Terörle Mücadelede Bölgesel Savunma Programı (CTFP), yabancı askerlerin terörizm, ayaklanma ve isyanla mücadelesindeki yeteneklerini kapasite geliştirme ve eğitimler aracılığıyla güçlendirmeyi amaçlamıştır. CTFP, diğer programlardan farklı olarak aynı bölgede yer alan ülkelerin askerlerini bir araya getirerek benzer yapıda olan terör saldırıları, isyanlar ve ayaklanmalara karşı bilgi ve deneyim paylaşımıyla etkin müdahale yönteminin belirlenmesine olanak sağlamıştır.²⁰³ Latin Amerika (Kolombiya, Peru, El Salvador ve Honduras), Güneydoğu Asya (Tayland, Filipinler, Endonezya ve Malezya), Ortadoğu (Ürdün, Mısır ve Suudi Arabistan) ve Afrika (Kenya, Nijerya, Senegal ve Uganda) programda yer alan bölgelerdir.²⁰⁴

CTFP kapsamında verilen eğitimler, programda yer alan her ülkenin ihtiyaçlarına ve önceliklerine göre düzenlenmiştir. Programda yer alan her ülkenin aldığı eğitimler, terörle mücadele taktik ve teknikleri, özel harekat eğitimi, istihbarat paylaşımı ve analizi, sınır güvenliği ve deniz operasyonları, kriz yönetimi ve acil müdahaledir.²⁰⁵ Terörle mücadele taktik ve teknikleri dersi, istihbarat toplama, gözetleme, rehine kurtarma ve patlayıcı cihazların kullanımı dahil olmak üzere gelişmiş terörle mücadele taktiklerine yönelik askerlerin eğitimini amaçlamıştır.²⁰⁶ Bu dersi destekler nitelikte olan özel harekat eğitimi, terörle mücadele operasyonları, alışılmadık savaşlar ve askerin hızlı müdahaledeki yeteneklerini geliştirmek için hazırlanmıştır. İstihbarat paylaşımı ve analizi dersiyle CTFP, ortak ülkeler arasında etkili istihbarat ağları kurmayı hedeflemiştir. Bu hedefe paralel olarak, bilgi paylaşım mekanizmaları geliştirmeye odaklanarak istihbarat toplama, analiz ve yayma konusunda eğitimler verilmiştir.²⁰⁷ Sınır güvenliği ve deniz operasyonları dersi

²⁰³ Theodore McLauchlin, Lee JM Seymour, Simon Pierre Boulanger Martel, "Tracking The Rise of United States Foreign Military Training: IMTAD-USA, A New Dataset and Research Agenda", *Journal of Peace Research*, 2022, s. 288.

²⁰⁴ McLauchlin, Seymour, Martel, "Tracking The Rise of United States Foreign Military Training: IMTAD-USA, A New Dataset and Research Agenda", s. 288.

²⁰⁵ McLauchlin, Seymour, Martel, "Tracking The Rise of United States Foreign Military Training: IMTAD-USA, A New Dataset and Research Agenda", s. 288.

²⁰⁶ John Sager, "Universal Military Training and the Struggle to Define American Identity During the Cold War", *Federal History*, 2013, s. 61.

²⁰⁷ McLauchlin, Seymour, Martel, "Tracking The Rise of United States Foreign Military Training: IMTAD-USA, A New Dataset and Research Agenda", s. 288.

kapsamında gözetim teknikleri, yasadışı faaliyetlerin yasaklanması ve deniz güvenliği operasyonları dahil olmak üzere sınır kontrol önlemlerini geliştirmek için eğitim programları yürütülmüştür.²⁰⁸ Kriz yönetimi ve acil müdahale dersi ise terör olaylarının veya doğal afetlerin etkisini azaltmak için kriz yönetimi, afet müdahalesi ve acil durum operasyonlarının koordinasyonu konusunda askerlere eğitim sağlamıştır.²⁰⁹

2.3.4.6. Yabancı İç Savunma Programı (Foreign Internal Defense)

Soğuk Savaş döneminde yumuşak güç kullanımının bir sonucu olarak birçok ülkede isyan, ayaklanma ve karşıt görüşler arasında gerçekleşen çatışmalar yaşanmıştır. ABD gerek komünizmin yayılmasını engellemek gerekse Sovyet ilerleyişini önlemek amacıyla diğer programlara benzer olarak Yabancı İç Savunma Programını (FID) hazırlamıştır. FID programıyla, ABD'nin yanında yer alan ülkelerin askerlerine isyan, terörizm veya organize suç gibi iç tehditlerle mücadele etmeleri için iç güvenlik eğitimi verilmiştir.²¹⁰ FID programının diğer bir özelliği, programa dahil olan her müttefik ülkenin güvenliğe dair özel ihtiyaçlarının tespit edilerek ülkelere özel askeri eğitim verilmesidir.²¹¹ Bu bağlamda, FID programlarına katılan ülkeler ve bu ülkelerin askerlerine verilen eğitimler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir:

²⁰⁸ Cope, "International Military Education And Training: An Assessment", <https://www.files.ethz.ch/isn/23524/mcnair44.pdf>

²⁰⁹ Cope, "International Military Education And Training: An Assessment", <https://www.files.ethz.ch/isn/23524/mcnair44.pdf>

²¹⁰ US Government Accountability Office, "International Military Education and Training: Agencies Should Emphasize Human Rights Training and Improve Evaluations", 2011, <https://www.gao.gov/products/gao-12-123>

²¹¹ US Government Accountability Office, "International Military Education and Training: Agencies Should Emphasize Human Rights Training and Improve Evaluations", <https://www.gao.gov/products/gao-12-123>

Tablo 2.2.: Yabancı İç Savunma Programı (FID) Kapsamında Yer Alan Ülkelere Verilen ABD İç Güvenlik Eğitimleri

Bölge – Ülke Adı	Verilen Eğitimler
Afrika Bölgesi (Kenya, Nijerya, Senegal, Mali ve Uganda)	Bu bölgedeki eğitim faaliyetleri isyanla mücadele, barışı koruma operasyonları, sınır kontrolü ve istihbarat gibi alanları kapsamıştır.
Ortadoğu Bölgesi (Ürdün, Mısır, Suudi Arabistan ve Yemen)	Orta Doğu bölgesindeki eğitim programları terörle mücadele operasyonları, istihbarat paylaşımı, kentsel savaş, kritik altyapı koruması ve sınır güvenliğine odaklanmıştır.
Güneydoğu Asya Bölgesi (Filipinler, Tayland, Endonezya, Malezya ve Vietnam)	Bu bölgedeki eğitim faaliyetleri terörle mücadele stratejilerini, orman savaşını, deniz güvenliğini ve kurumlar arası koordinasyonu vurgulamıştır.
Latin Amerika Bölgesi (Kolombiya, Peru, El Salvador, Honduras, Guatemala ve Meksika)	Bu bölgedeki eğitim faaliyetlerinde isyanla mücadele taktikleri, istihbarat toplama, özel kuvvetler eğitimi, sınır güvenliği ve narkotikle mücadele operasyonlarına odaklanılmıştır.

Kaynak: US. Army Training and Doctrine Command, “Cold Region Operations: The Official U.S. Army Tactics, Techniques, and Procedures Manual Attp 3-97.11/McRp 3-35.1d (FM 31-70 and FM 31-71)”, *Military Bookshop*, 2011, ss.112.

FID programı kapsamında yer alan ülkelerin askerlerine temel düzeyde ortak eğitimler de verilmiştir. İsyarla mücadele operasyonları, terörle mücadele stratejileri, istihbarat paylaşımı ve analizi, sınır güvenliği ve deniz operasyonları eğitimleri bu kapsamda verilen ortak eğitimlerdir.²¹² İsyarla mücadele operasyonları eğitimi, isyanlarla mücadele taktikleri, teknikleri ve prosedürleri konusunda askerlere verilmiştir. Nüfus merkezli yaklaşımlar, istihbarat odaklı operasyonlar ve toplum katılımı gibi konular bu eğitim kapsamında yer almıştır.²¹³ FID temel ortak eğitiminde yer alan terörle mücadele stratejileri eğitimi, özel hareket taktikleri, rehine kurtarma ve doğaçlama patlayıcı cihaz (IED) operasyonları özelinde terörle mücadele

²¹² U.S. Army Training and Doctrine Command, “Cold Region Operations: The Official U.S. Army Tactics, Techniques, and Procedures Manual Attp 3-97.11/McRp 3-35.1d (FM 31-70 and FM 31-71)”, *Military Bookshop*, 2011, s.112.

²¹³ U.S. Army Training and Doctrine Command, “Cold Region Operations: The Official U.S. Army Tactics, Techniques, and Procedures Manual Attp 3-97.11/McRp 3-35.1d (FM 31-70 and FM 31-71)”, ss.112-113.

stratejilerine yönelik bilgiler içermiştir.²¹⁴ FID programları, istihbarat toplama, analiz etme ve paylaşma eğitimiyle istihbarat ağlarının kurulma yöntemleri askerlere öğretilmiştir. Bu eğitim aracılığıyla, ABD, programda yer alan ortak ülkelerin kendisi ve diğer müttefik ülkelerle istihbarat paylaşımını arttırmayı amaçlamıştır. Sınır güvenliği ve deniz operasyonları eğitiminde, askerlere ülkelerin sınırlarını güvence altına alma, ulus ötesi tehditlerle mücadele etme, deniz yasağı ve kıyı gözetimine yönelik bilgiler verilmiştir.²¹⁵

2.3.4.7. Mobil Eğitim Ekipleri (Mobile Training Team)

ABD, iş birliği içerisinde olduğu ülkelere güvenlik ihtiyacına yönelik uzman askerler ve eğitmenlerden oluşturulan mobil eğitim ekipleri (MTT) göndermiştir. Temel eğitim veya uzmanlık eğitimi ülkelere seyahat eden mobil eğitim ekipleri birçok ülkede görev almıştır. Mobil eğitim ekiplerinin verdiği eğitimlerde yer alan ortak dersler arasında piyade taktikleri, nişancılık, taktik ve operasyonel eğitim, iletişim sistemleri, lojistik yönetimi, terörle mücadele taktikleri, istihbarat toplama ve analizi, patlayıcı mühimmat imhası, tıp eğitimi ve arama kurtarma teknikleri yer almaktadır.²¹⁶ Bu eğitimlere ek olarak, barışı koruma ilkeleri, angajman kuralları, çatışma çözümü ve insan hakları konularını içeren barışı koruma operasyonlarıyla ilgili eğitimler ülke askerlerine verilmiştir. Mobil eğitim ekiplerinin eğitim verdiği bölgeler ve bu bölgelerde verilen eğitimler aşağıdaki tabloda yer almaktadır: ²¹⁷

²¹⁴ U.S. Army Training and Doctrine Command, “Cold Region Operations: The Official U.S. Army Tactics, Techniques, and Procedures Manual Attp 3-97.11/McRp 3-35.1d (FM 31-70 and FM 31-71)”, ss.112-113.

²¹⁵ U.S. Army Training and Doctrine Command, “Cold Region Operations: The Official U.S. Army Tactics, Techniques, and Procedures Manual Attp 3-97.11/McRp 3-35.1d (FM 31-70 and FM 31-71)”, ss.112-113.

²¹⁶ Amnesty International, *Unmatched Power Unmet Principles: the Human Rights Dimensions of US Training of Foreign Military and Police Forces*, Amnesty International USA, 2002, s.80.

²¹⁷ Amnesty International, *Unmatched Power Unmet Principles: the Human Rights Dimensions of US Training of Foreign Military and Police Forces*, s.80.

Tablo 2.3: Mobil Eğitim Ekipleri Tarafından Verilen Bölgesel Eğitimler

Bölge Adı	Verilen Eğitim
Orta Doğu ve Kuzey Afrika (Ürdün, Tunus, Fas ve Lübnan)	Bu bölgedeki eğitim programları terörle mücadele, sınır güvenliği, askeri lojistik ve komuta kontrol sistemleri gibi konuları kapsamıştır.
Sahra Altı Afrika (Kenya, Nijerya, Gana ve Burkina Faso)	Bu bölgedeki eğitim faaliyetleri barışı koruma operasyonları, isyanla mücadele taktikleri, askeri liderlik ve insan hakları bilinci gibi alanları ele almıştır.
Asya-Pasifik (Filipinler, Endonezya, Tayland ve Vietnam)	Bu bölgedeki eğitim programları deniz güvenliği, afet müdahale, özel hareket eğitimi ve askeri istihbarat gibi konulara odaklanmıştır.
Doğu Avrupa (Polonya, Romanya, Ukrayna ve Baltık ülkeleri)	Bu bölgedeki eğitim faaliyetleri NATO'nun birlikte çalışabilirliği, savunma planlaması, askeri karar alma süreçleri ve operasyonel taktikler gibi alanlara odaklanmıştır.

Kaynak: Amnesty International, *Unmatched Power Unmet Principles: the Human Rights Dimensions of US Training of Foreign Military and Police Forces*, Amnesty International USA, 2002, s.80.

2.3.4.8. Barışı Koruma Operasyonları Eğitimi (Peace Keeping Operation Program)

Barışı koruma operasyonları eğitimi (PKOT), uluslararası barışı koruma misyonu kapsamında ülkelerdeki askeri personelin eğitilmesini amaçlamıştır. ABD hükümeti, ABD Dışişleri Bakanlığı ve ABD Savunma Bakanlığı aracılığıyla ortak ülkelerle iş birliği içinde barışı koruma operasyonları eğitimi vermiştir.²¹⁸ Eğitimlere dünyanın çeşitli bölgelerinden gelen birçok asker katılmıştır. Amerika tarafından Ruanda, Etiyopya, Gana, Nijerya ve Güney Afrika'da askerlere barışı koruma destek eğitimi verilmiştir.²¹⁹ Benzer şekilde, Güneydoğu Asya bölgesindeki çatışmaların engellenmesi ve müdahale tekniklerinin geliştirilmesi amacıyla Endonezya, Malezya ve Filipin orduları PKOT programına dahil edilmiştir. Ürdün, Mısır ve Birleşik Arap Emirlikleri'nin orduları da bölgesel güvenliğin sağlanması için eğitim alan ordular arasındadır.²²⁰

²¹⁸ Gordon Adams, Shoon Murray, *Mission Creep: The Militarization of US Foreign Policy*, Georgetown University Press, 2014, s. 221.

²¹⁹ Adams, Murray, *Mission Creep: The Militarization of US Foreign Policy*, s. 221.

²²⁰ Colonel J. Michael Hardesty, Jason D. Ellis, "Training for Peace Operations: The U.S. Army Adapts to the

Barışı koruma operasyonları eğitimleri, ABD'deki eğitim merkezleri, ortak ülkelerin askeri tesisleri veya uluslararası barışı koruma eğitim merkezleri gibi farklı yerde gerçekleştirilmiştir.²²¹ Eğitimler, her ülkenin özel ihtiyaçlarına ve gereksinimlerine göre düzenlenmiştir. PKOT programında verilen askeri eğitimler, barışı koruma operasyonlarıyla ilgili bir dizi konu ve beceriyi kapsamaktadır. Programda yer alan ortak eğitim alanları aşağıdaki konuları içermektedir:

Tablo 2.4.: Barışı Koruma Operasyonlarında Verilen Eğitimler

Birleşmiş Milletler (BM) Standartları ve Yönergeleri	Birleşmiş Milletler tarafından barışı koruma misyonları kapsamında belirlenen ilkeler, politikalar ve yönergelerin öğretilmesine yönelik konuları içermiştir.
Konuşlandırma Öncesi Eğitim	Misyona özgü prosedürler, kültürel farkındalık, dil becerileri, durumsal farkındalık ve gerektiğinde güç kullanımı konularındaki eğitimleri kapsamaktadır.
Taktik ve Operasyonel Beceriler	Eğitim, devriye teknikleri, kontrol noktası yönetimi, arama ve el koyma prosedürleri ve çatışma çözümü gibi barışı koruma operasyonlarında gerekli olan çeşitli taktik ve operasyonel becerilerini geliştirmeye yöneliktir.
Sivil-Askeri İş birliği	Barış Güçleri, insani yardım kuruluşları, sivil toplum kuruluşları ve yerel yönetimler dahil olmak üzere yerel halk ve sivil aktörlerle etkin bir şekilde çalışma konusunda eğitilmiştir. Bu eğitim, ilişkiler kurmaya, diyalogu kolaylaştırmaya ve ev sahibi topluluğu destekleme çabalarını koordine etmeye odaklanır.
Toplumsal Cinsiyet ve Koruma	Eğitim, toplumsal cinsiyetin kaynaşmasını, savunmasız grupların korunmasını, cinsel sömürü ve istismarın önlenmesini ve barışı koruma misyonlarında toplumsal cinsiyet eşitliğinin teşvik edilmesini ele almaktadır.

Kaynak: Adams, Murray, *Mission Creep: The Militarization of US Foreign Policy*, s. 221.

2.3.5. Soğuk Savaş Sonrası Dönem ve ABD

Soğuk Savaş Dönemi ile güncel sistem arasındaki geçiş dönemi, sistem yapılanması sürecini kapsamaktadır. Bu noktada, uluslararası ilişkiler literatüründe yer alan yaklaşımların devletlerin yapılanmasına yönelik olduğu görülmektedir. Soğuk Savaş

Post–Cold War World”, *United States Institute of Peace*, s.10.

²²¹ Hardesty, Ellis, “Training for Peace Operations: The U.S. Army Adapts to the Post–Cold War World”, s.10.

Dönemi'nin ardından güvenlik çalışmalarına ve araştırmalarına olan ilginin artması, beraberinde yeni tartışmaları ve yaklaşımları getirmiştir. Realist akımın etkin olduğu güvenlik paradigmasının yerini savaş döneminin ardından bireysel, toplumsal ve çevresel, sağlık enerji gibi değişik kollara ayrılan güvenlik alanlarının alması, çalışmaların geniş bir yelpazede ilerlemesi ile gerçekleşmiştir. Aktör düzeyinde ulus-devleti merkeze alan güvenlik analizleri devletlerin iktidar yapısına, refah düzeyine, ülkesel varlığını koruma ve sürdürmesine, bekalarına yönelik tehditlerle mücadele etmek için geliştirmesi gereken askeri ve siyasi stratejilere ve bu tehditlerin bertaraf edilmesi noktasında izlenecek taktiksel manevralara odaklanırken,²²² uluslararası sistemi ele alan güvenlik analizleri ise küresel düzeydeki tüm aktörlerin güvenlikleri önünde tehdit oluşturan sorunların tespitini ve çözüm önerilerini konu edinmektedir.²²³

Soğuk Savaş Dönemi'nin ardından güvenlik algılamalarında meydana gelen değişimin en önemli unsuru, tehdit kavramının tek boyutlu ve devletten devlete olma yetisini yitirmesidir. Tehdit kavramı artık asimetrik bir yapıya bürünerek çok boyutlu bir konuma ulaşmıştır. Tehditlerin kaynağının, zamanının ve şeklinin önceden tahmin edilmesinin imkânsız hale geldiği bu yeni dönemde, mücadele alanı olarak da büyük bir değişim ve genişleme yaşanmış, uluslararası güvenlik açısından bütün dünya bu mücadelenin zemini haline gelmiştir.²²⁴ Tehdit unsurlarının sınır tanımazlığı ve belli bir coğrafya ile sınırlı kalmayıp tüm ülkeler için geçerli olması hali olarak da özetleyebileceğimiz bu durum söz konusu dönemde güvenlik kavramının dönüşümünde yaşanan en önemli değişiklik olmuştur.²²⁵ Giddens'in deyiimiyle "modernliğin radikalleşmesi"nin yarattığı belirsizlikler ve krizlerle karşı karşıya kalan günümüz dünyasında güvenlik arayışı, uluslararası ilişkiler disiplininde de farklı kuramsal yaklaşımlar tarafından yoğun bir şekilde ele alınmaktadır.²²⁶ Nitekim, Amerika'nın New York şehrinde bulunan ve uluslararası gücünün en önemli simgesi

²²² John Baylis, "Uluslararası İlişkilerde Güvenlik Kavramı", *Uluslararası İlişkiler*, 2008, s.44.

²²³ Beril Dedeoğlu, *Uluslararası Güvenlik ve Strateji*, Yeni Yüzyıl Yayınları, 2008, s.31.

²²⁴ Yaşar Büyükanıt, "Güvenliğin Yeni Boyutları ve Uluslararası Örgütler Sempozyumu Açış Konuşması", Dördüncü Uluslararası Sempozyum Bildirileri, *Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları*, 2007, s.2.

²²⁵ Gökhan Koçer, "Soğuk Savaş Sonrasında Uluslararası Güvenlik Ortamı ve Türkiye'nin Ulusal Güvenliği", *Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 2005, s.16.

²²⁶ Nihal Ergül, "Yeni Güvenlik Anlayışı Kapsamında Birleşmiş Milletler'in Rolü ve Uygulamaları", *Galatasaray Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü*, 2014, s.24.

olan Dünya Ticaret Merkezi'nin ikiz kulelerine yapılan terör saldırısıyla yıkılışı, güvenlik kavramının asimetrik tehditler çerçevesinde genişleyişinin belirgin bir kanıtı niteliğindedir. Çeşitli çalışmalarda 21. yüzyılın gerçek başlangıcı olarak kabul edilen bu saldırıyı Chris Brown ve Kirsten Ainley, “21. yüzyıla damgasını vuran 11 Eylül olayının sonuçlarını tasnif etmek kolay değildir, o kadar çok şeyi değiştirmiştir ki nereden başlanması gerektiğini saptamak bile son derece güçtür.”²²⁷

Uluslararası düzen arayışı kapsamında ele alınması gereken kritik unsurlardan biri Soğuk Savaş dönemi sonrası kapitalist sistemin yeni pazarlarının oluşmasıdır. Soğuk Savaş Dönemi'nin ardından küreselleşmeyle paralel olarak dönüşen ve ilerleyen kapitalist sistem, beraberinde sistemi etkileyen unsurların farklılaşmasına ve çeşitliliğinin artmasına neden olmuştur. Küresel sermayenin gelişiminde algı yaratımının sosyal medya ve yeni mecralar üzerinden gerçekleştirilmesi uluslararası pazarı farklı boyutlarda genişletmiştir. Bu bağlamda, bireylerin tercihleri algısal yönetim metotlarıyla yönlendirilmeye başlamıştır. Bireylerin kontrolde tutulmasını sağlayan bu algı yönetimi, verilerin gizli olarak kayda alınması ve küresel şirketlerle paylaşılması yoluyla aynı zamanda bireylerin tercihlerini, yaşamlarına dair bilgilerine izinsiz erişimin önünü açmıştır. Küresel pazarın bilgi verileri doğrultusunda genişlemesi, hegemon/ kapitalist sistemin yeni bir ayağını oluşturmaktadır.

2.3.6. George H.W. Bush Dönemi

1989'dan 1993'e kadar uzanan George H.W. Bush yönetimi sürecinde Soğuk Savaş'ın sona ermesi, Körfez Savaşı ve Sovyetler Birliği'nin çöküşü gibi ABD dış politikasında kalıcı iz bırakan uluslararası dönüm noktaları bulunmaktadır. George H.W. Bush, Soğuk Savaş'ın son dönemecinde göreve başlamıştır. Sovyetler Birliği'nin 1991'de dağılmasıyla birlikte küresel güç dinamiklerinde kayma yaşanmış ve Doğu Avrupa'da komünizmin çöküşü meydana gelmiştir. İki kutuplu sistemin sonunu getiren bu durum neticesinde, ABD uluslararası sistemin hegemon ülkesi konumuna erişmiştir. Başkan Bush, uluslararası sistemin ABD liderliğinde yeniden kurulması gerekliliğini yeni dünya düzeni söylemiyle dile getirmiştir. Yeni dünya düzeni söylemi, ABD dış

²²⁷ Takashi Inoguchi, Paul Bacon, “Empire, Hierachy, and hegemony: American Grand Strategy and The Construction of Order In The Asia-Pacific”, *International Relations of the Asia-Pacific*, Vol. 5, 2005, s. 118.

politikasında köklü bir geçmişe sahiptir. Bu söylem, sistemi yeniden kurmak amacıyla her dünya savaşının ardından farklı bir Amerikalı lider tarafından dile getirilmiştir. İlk defa Birinci Dünya Savaşı döneminde Wilson Woodrow tarafından şekillendirilen yeni dünya düzeni söylemi, takip eden dönemde İkinci Dünya Savaşı sırasında Birleşmiş Milletler'in kuruluşuna öncülük eden Franklin D. Roosevelt tarafından tekrarlanmıştır.²²⁸ 20. yüzyılın sonuna gelindiğinde sistemin yeniden kurulmasını gerektiren tek kutuplu dünyada, Bush yeni dünya düzeni söylemini tekrarlayarak Amerika'nın Soğuk Savaş sonrası dönemde izleyeceği dış politikanın çerçevesini çizmiştir.²²⁹ Buna göre Amerika, hegemonik yapısının temelini oluşturduğu her büyük savaş (Birinci-İkinci Dünya Savaşları ile Soğuk Savaş) sonrası Yeni Dünya Düzeni söylemini gündeme getirmiştir. Yeni dünya düzeni, Amerika'nın uluslararası sistemi kendi çıkarları doğrultusunda askeri, ekonomik, siyasi, yumuşak güç unsurlarının sistemsal işleyişini şekillendirmeye yönelik geliştirdiği bir kavram olarak kabul edilmektedir.

1991 yılında Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla sonuçlanan Soğuk Savaş'ın bitiminin ardından Amerika için yeni bir sınav olarak gündeme gelen Körfez Savaşı'na girilmesine karar verildiğinde, dönemin başkanı George Bush'un, Körfez Savaşı'nın gerekçelerini ifade ederken kullandığı yeni dünya düzeni kavramı, uluslararası ilişkiler çerçevesinde değerlendirilirken pek çok farklı bakış açısının ortaya çıktığı görülmektedir.²³⁰ Yeni dünya düzenini Bush'un ifadelerini de kullanarak, kısaca şu şekilde tanımlamak mümkündür: “Silahların dehşetinden ve savaşlardan uzak, işbirliğine, karşılıklı mübadeleye ve eşitliğe dayanan; asıl temeli demokrasi ve insan haklarının emniyeti ve kirlilikten, salgın hastalıklardan ve insanlığın bugünü ve geleceğini tehdit eden her şeyden korunmak olan bir düzen.”²³¹

²²⁸ Eric A. Miller, Steve A. Yetiv, “The New World Order in Theory and Practice: The Bush Administrations Worldview in Transition”, *Presidential Quarterly*, 31, No: 1, March 2001, s. 56-57.

²²⁹ Joseph S. Nye, “What New World Order?”, *Foreign Affairs*, (Çevrimiçi) <http://www.foreignaffairs.com/articles/47760/joseph-s-nye-jr/what-new-world-order>, 18 Ağustos 2022.

²³⁰ Thomas J. Volgy, Keith A. Grant, Elizabeth Fausett, and Stuart Rodgers, “Mapping the Architecture of the New World Order: Continuity and Change in the Constellation of Post-Cold War” in *Formal Intergovernmental Organizations, Mapping The New World Order*, Ed. Thomas J. Volgy vd., Wiley-Blackwell, Oxford, 2009, s. 31.

²³¹ Brzezinski, *Stratejik Vizyon: Amerika ve Küresel Güç Buhranı*, s. 133.

Bush'un yeni dünya düzeni tanımlaması göz önüne alındığında, Amerika'nın kurmaya niyetlendiği ve en nihayetinde amacına ulaştığı uluslararası sistemin temel özelliklerini tespit etmek mümkündür. Amerikan dış politikasında Birinci Dünya Savaşı'nın ardından yer almaya başlayan uluslararası sistemin koruyucu gücü ve lider ülke rolü, başa gelen liderlere miras kalan bir görev niteliğine erişmiştir. Nitekim, Bush'un söyleminde de Amerika'nın öncü yapısına dikkat çekildiği görülmektedir. Amerikan hegemonluğunda işleyecek olan uluslararası sistemde, ülke güvenliğinin ve çıkarlarının öncelikli tutularak gerek olmadıkça savaş yerine daha az maliyetle daha çok etki sağlayan yumuşak güç unsurlarının kullanılacağı görülmektedir. Küreselleşmenin varlığında uluslararası ekonominin hegemon ülkenin tercih ettiği doğrultuda kapitalist temelli ilerleyeceği, özgürlük ve demokrasi kavramlarının yine Amerika'nın çıkarlarına göre tanımlanacağı görülmektedir.

Bush'un söylemine paralel olarak yirmi birinci yüzyılda uluslararası sistem, küreselleşmenin ve serbest piyasa ekonomisinin sarmal etkisinde yeniden şekillendirilmiştir. Yeni dünya düzeninde savaştan ziyade daha az maliyetli olan yumuşak güç kullanımı tercih edilmiş ve böylelikle savunma harcamaları azaltılmıştır. Kısaca, hegemonyanın ekonomik modeli olan serbest piyasa ekonomisi kendi siyasal düzenlemelerini de beraberinde getirmiştir.²³² Neo liberal yaklaşım çerçevesinde ilerleyen uluslararası sistemde, hegemonya tarafından diğer ülkelere benimsetilen toplumsal model, orta sınıfın varlığının korunarak genişlemesine yöneliktir. Devletin kontrolünün gerek birey gerekse ekonomi üzerindeki kısıtlamalarının azaltılarak küresel bir etkileşimin arttırılması, transnasyonel yapı tartışmalarını beraberinde getirmiştir.

2.3.7. George H.W. Bush Dönemi'nde ABD'nin Güvenlik Eğitimi Stratejisi

George H.W. Bush döneminde Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra ortaya çıkan devletlerin ABD ile iş birliği sağlaması, yeni dünya düzeni söyleminin uygulanmasında kritik bir eşik olarak kabul edilmiştir. Bu devletlerin iki kutuplu sistemin ardından barışçıl bir geçişle ABD hegemonluğunda yer alması için siyasi ve

²³² Thomas Piketty, *21. Yüzyılda Kapital*, Çev. Hande Koçak, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2014, s. 628-629.

ekonomik reformlar teşvik edilmiştir. Reformlara ek olarak, ABD, uluslararası sistemde kendisini destekleyen diğer ülkelere verdiği askeri eğitimler aracılığıyla dış politikasının etkisini arttırmayı hedeflemiştir. Başka bir deyişle, ABD, kendi dış politikasını destekleyen askeri eğitimleri müttefik ülke ordularına sunarak etki alanını genişletmiş ve güvenliğini teminat altına almıştır. Nitekim, Bush döneminde ABD'nin dış politika öncelikleri ve çıkarları incelendiğinde, ülkelere verilen askeri güvenlik eğitimlerinin bu politikaları destekler içerikte olduğu görülmektedir. Aşağıdaki tabloda yer alan George H. W. Bush dönemindeki ABD dış politika öncelikleri ve diğer ülkelere verilen askeri eğitimler bu durumun belirgin bir örneğini yansıtmaktadır:

Tablo 2.5: George H. W. Bush Dönemindeki ABD Dış Politika Öncelikleri ve Diğer Ülkelere Verilen Askeri Güvenlik Eğitimi Programları

George W. Bush Yönetiminde Öne Çıkan ABD Politikaları	ABD Politikası Kapsamında Verilen Askeri Güvenlik Eğitimi Programları
Soğuk Savaş'ın ardından hegemon ülke konumuna erişen ABD'nin uluslararası sistem koruyucusu misyonunu benimsediği görülmüştür. Bu dönemde ortaya çıkan Somali ve Balkanlar'da yaşanan çatışmaların ardından ABD dış politikasında insani yardım ve barışı koruma operasyonlarına ağırlık vermiştir.	George H.W. Bush dönemindeki Uluslararası Askeri Eğitim ve Öğretim Programı (IMET), diğer ülkelerle iş birliğinin geliştirilmesi ve barışın sağlanmasını amaçlamıştır. Eğitim programı, Soğuk Savaş sonrası dönemde ortaya çıkan çatışmalara yönelik insani yardım ve barışı koruma operasyonlarına odaklanan ve kriz müdahale senaryolarını içermiştir.
George H.W. Bush döneminde ABD, uluslararası ekonomide açık pazarların oluşturulmasını teşvik etmiştir. Savunma sanayisinde öncü olan ABD, askeri mühimmat satışlarıyla başta Çin ve Japonya olmak üzere gelişmekte olan Asya ekonomileriyle ilişkisini güçlendirmeyi hedeflemiştir.	ABD, kendisinden askeri mühimmat alımı gerçekleştiren ülkelere askeri eğitim vermiştir. Bu eğitimler, Askeri Ekipman Satışı Karşılığında Verilen Eğitimler (FMS) olarak sınıflandırılmıştır.

Tablo 2.5: George H. W. Bush Dönemindeki ABD Dış Politika Öncelikleri ve Diğer Ülkelere Verilen Askeri Güvenlik Eğitimi Programları (Devamı)

Soğuk Savaş'ın son bulmasıyla uluslararası sistemde super güç olan ABD, George H.W. Bush	Ortak Değişim Eğitimi Programı (JCET), ABD kuvvetleri ve programa katılan ülkelerle gerçekleştirilen ortak tatbikat ve
--	--

yönetiminde NATO üyeliğini genişleterek eski Doğu Bloğu ülkelerini güvenceye almayı ve bu ülkelerle iş birliğini geliştirmeyi hedeflemiştir.	eğitimi içermektedir. George H.W. Bush döneminde JCET eğitiminin içeriği geleneksel savaş eğitimleri yerine terörizm, isyan, uyuşturucuyla mücadele ve barışı koruma operasyonları gibi ABD'nin güvenliğini sağlamaya yönelik yeni konular kapsamında güncellenmiş, programda eğitim alan ülke sayısının artırılması amaçlanmıştır.
George H.W. Bush döneminde meydana gelen Körfez Savaşı'nın ardından ABD'nin Ortadoğu politikasına yönelik stratejileri öncelik kazanmıştır.	ABD'nin Terörle Mücadelede Bölgesel Savunma Programı (CTFP), George H.W. Bush döneminde bölgesel istikrarı sağlama amacı belirtilerek terörle mücadele stratejilerinin geliştirilmesi, istihbarat toplama ve terörle mücadele operasyonlarına yönelik uygulama eğitimlerini içermiştir.

Kaynak: Tablo yazar tarafından oluşturulmuştur.

2.3.7.1. Uluslararası Askeri Eğitim ve Öğretim Programı (IMET)

Soğuk Savaş döneminde ABD, çevreleme stratejisi kapsamında askeri eğitimleri ittifak kurma aracı olarak kullanmış ve kendi tarafında yer alan ülkelerin askeri yeteneklerini Sovyet tehdidine karşı güçlendirmeyi hedeflemiştir. Bu bağlamda, IMET programı kapsamında verilen eğitimler, komünizmin yayılmasını engellemeyi amaçlayarak geleneksel savaş taktikleri ve stratejilerine odaklanmıştır. Başka bir deyişle, Soğuk Savaş sırasındaki IMET eğitimi, ABD ile ortaklık kuran ülkelerin sivil-askeri ilişkilerinin güçlendirilmesi yerine ülke ordularının eğitim ve becerilerinin geliştirilmesi hedeflenmiştir. Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle George H.W. Bush yönetimi tarafından lanse edilen yeni dünya düzeni stratejisi ABD tarafından verilen askeri eğitimlere de yansımıştır. Soğuk Savaş döneminden farklı olarak, IMET eğitimleri, diğer ülkelerle iş birliğinin geliştirilmesi, barışın sağlanması, askeri kapasitelerin iyi amaçlar için artırılması gibi konuları temel alarak yeniden düzenlenmiştir.²³³ George H.W. Bush döneminde ABD, IMET eğitimi kapsamında yer alan askeri eğitimlerin içeriğini savunma yönetimi, kaynak planlaması ve ordunun sivil kontrolü gibi alanları da ekleyerek genişletmiştir.²³⁴ Askeri eğitimlerin içeriğinin güncellenmesine ek olarak, Soğuk Savaş sonrası dönemde ortaya çıkan çatışmalara

²³³ Ivo H. Daalder and James M. Lindsay, "The Bush Revolution: The Remaking of America's Foreign Policy", *The Brookings Institution*, 2003, ss. 33-35.

²³⁴ Daalder, Lindsay, "The Bush Revolution: The Remaking of America's Foreign Policy", ss. 33-35.

yönelik insani yardım ve barışı koruma operasyonlarına odaklanan ve kriz müdahale senaryolarını içeren eğitimler de IMET programına eklenmiştir.²³⁵ George H.W. Bush döneminde IMET programına katılan ve eğitim alan ülkeler aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Tablo 2.6: Uluslararası Askeri Eğitim ve Öğretim Programına Katılan Ülkeler

Ülke Adı	Verilen Eğitim
Almanya	Profesyonel askeri eğitim, savunma yönetimi ve kaynak planlaması
İsrail	Komuta ve planlama eğitimi, terörle mücadele eğitimi ve krize müdahale tatbikatları programı
Suudi Arabistan	Profesyonel askeri eğitim, insani yardım ve barışı koruma tatbikatları
Japonya	Profesyonel askeri eğitim, afet yardımı ve insani yardım operasyonları
Mısır	Terörle mücadele taktikleri ve krize müdahale konusunda uzmanlık eğitimi
Güney Kore	Profesyonel askeri eğitim, ortak operasyonlar ve kriz yönetimi ile ilgili tatbikatlar
Polonya	Demokratik yönetim eğitimi, sivil-asker ilişkileri eğitimi, krize müdahale ve barışı koruma operasyonları
Türkiye	Askeri eğitim, sınır güvenliği ve terörle mücadele taktikleri

Kaynak: Daalder, Lindsay, “The Bush Revolution: The Remaking of America’s Foreign Policy”, ss. 33-34.

Soğuk Savaş dönemi ve George H.W. Bush dönemi göz önüne alındığında IMET eğitim içeriğinde önemli değişiklikler yapıldığı görülmektedir. Çevreleme politikasından yeni bir dünya düzeni stratejisine geçen ABD, IMET programı aracılığıyla ülkelere savunma yönetimi, insani operasyonlar, savunma reformu ve terörle mücadele eğitimi vererek eğitim programlarının kapsamını genişletmiştir.

2.3.7.2. Askeri Ekipman Satışı Karşılığında Verilen Eğitimler (Foreign Military Sale Training)

²³⁵ Daalder, Lindsay, “The Bush Revolution: The Remaking of America’s Foreign Policy”, ss. 33-35.

Askeri ekipman satışı karşılığında verilen eğitimler (FMS), George H.W. Bush döneminde başlatılmıştır. ABD ile iş birliği içerisinde olan ülkelere savunma teçhizatı ve silah sistemlerinin satışının ardından verilen eğitimler FMS program kapsamında yer almaktadır.²³⁶ FMS, ABD tarafından verilen askeri eğitim programları kapsamında direkt olarak yer almamaktadır. FMS, satılan ekipman ve savunma teçhizatının kurulumu, bakımı ve kullanımını içeren eğitimlerden oluşmaktadır.²³⁷ FMS eğitiminin içeriği, satın alınan sistemlere ve alıcı ülkenin gereksinimlerine bağlı olarak değişmektedir. George H.W. Bush döneminde FMS kapsamında verilen ortak eğitimler şunlardır:

Tablo 2.7: Askeri Satış Karşılığında Verilen Eğitimler ve İçerikleri

Eğitim Adı	Eğitim İçeriği
Silah Sistemleri Eğitimi	ABD'den savaş uçakları, tanklar veya füze sistemleri gibi gelişmiş savunma ekipmanı alan ülkeler, genellikle belirli silah sistemlerinin işletilmesi, bakımı ve kullanımı konusunda kapsamlı bir eğitimden geçer. Bu eğitim, ekipmanın uygun kullanılmasını sağlamak için sınıf içi eğitimi, uygulamalı eğitim ve simülasyon eğitimlerini içermektedir.
Teknik Eğitim	Edinilen savunma teçhizatının bakımından sorumlu personele teknik eğitim verilmektedir. Eğitim, ekipmanın onarım ve rutin bakımına dair bilgileri içermektedir.
Lojistik ve Tedarik Zinciri Eğitimi	Savunma teçhizatının sorunsuz çalışmasını desteklemek için ABD'den alım yapan ülkeler lojistik ve tedarik zinciri yönetimi konusunda eğitim almaktadır. Bu eğitim, operasyonel hazırlığı sürdürmek için envanter yönetimi, yedek parça tedariki ve bakım planlamasını kapsamaktadır.

Tablo 2.7: Askeri Satış Karşılığında Verilen Eğitimler ve İçerikleri (Devamı)

Havacılık Eğitimi	Bu eğitim, uçağın güvenli ve etkili bir şekilde konuşlandırılmasını sağlamak için pilot eğitimi, uçuş operasyonları ve güvenlik prosedürlerini içerir.
-------------------	--

²³⁶ Mariya Omelicheva, Brittnee Carter And Luke B. Campbell, "Military Aid and Human Rights: Assessing the Impact of U.S. Security Assistance Programs", Political Science Quarterly, Vol. 132, No. 1, 2017, s.125.

²³⁷ Omelicheva, Carter, Campbell, "Military Aid and Human Rights: Assessing the Impact of U.S. Security Assistance Programs", s.125.

Komuta ve Kontrol Eğitimi	Askeri operasyonları etkin bir şekilde koordine etme ve yönetme yeteneklerini geliştirmek için ortak ülkelere komuta ve kontrol eğitimi verilmektedir. Bu eğitim iletişim sistemleri, karar alma süreçleri ve ortak operasyon koordinasyonuna odaklanmaktadır.
---------------------------	--

Kaynak: Omelicheva, Carter, Campbell, “Military Aid and Human Rights: Assessing the Impact of U.S. Security Assistance Programs”, s.126.

George H.W. Bush döneminde birçok ülke FMS kapsamında yer alan eğitimlerden yararlanmıştır. Suudi Arabistan, İsrail, Mısır, Güney Kore, Türkiye, Japonya, Avustralya, Yunanistan ve Tayvan savunma ihtiyaçlarını karşılamak için ABD’den savunma teçhizatı almış ve FMS programı kapsamında eğitim almıştır.²³⁸

2.3.7.3. Ortak Değişim Eğitimi Programı (JCET)

ABD Özel Harekat Kuvvetleri ve ABD ile iş birliği içerisinde yer alan ülkelerin askeri birimleri arasında ortak eğitim tatbikatlarını içeren Ortak Değişim Eğitimi Programı, Soğuk Savaş döneminin ardından George H.W. Bush döneminde de devam etmiştir. JCET programındaki askeri eğitimin içeriği, Soğuk Savaş dönemi ve George H.W. Bush dönemi arasında önemli ölçüde farklılık göstermektedir.

Soğuk Savaş döneminde ABD, diğer eğitim programlarına benzer olarak JCET eğitiminde de öncelikli olarak Sovyet tehdidini engellemeyi hedeflemiştir. Bu çerçevede, stratejik müttefik olarak kabul edilen ülkelere verilen eğitimlerde ve tatbikatlarda geleneksel savaşa yönelik potansiyel senaryolar kullanılmıştır.²³⁹ Bu senaryoların amacı, ABD ve müttefik ülkelerin ortak askeri koordinasyonunu geliştirmektir.²⁴⁰ Soğuk Savaş dönemindeki JCET tatbikatları yüksek düzeyde güvenlik ve gizlilikle gerçekleştirilmiş, eğitimin yeri, zamanı ve detayları belirli grupların bilgisiyle sınırlandırılmıştır.²⁴¹

²³⁸ Omelicheva, Carter, Campbell, “Military Aid and Human Rights: Assessing the Impact of U.S. Security Assistance Programs”, s.126.

²³⁹ Barbara Salazar Torreon, Sofia Plagakis, “Instances of Use of United States Armed Forces Abroad: 1798-2023”, *Congressional Research Service*, 2023, <https://sgp.fas.org/crs/natsec/R42738.pdf>

²⁴⁰ Torreon, Plagakis, “Instances of Use of United States Armed Forces Abroad: 1798-2023”, <https://sgp.fas.org/crs/natsec/R42738.pdf>

²⁴¹ Torreon, Plagakis, “Instances of Use of United States Armed Forces Abroad: 1798-2023”, <https://sgp.fas.org/crs/natsec/R42738.pdf>

George H.W. Bush döneminde JCET programına müttefik ülkeler haricinde diğer ülkelerin de katılımı teşvik edilmiştir. Soğuk Savaş döneminin ardından uluslararası sistemde hegemon olarak yer alan ABD, etkisini genişletmek ve güvenliğini sağlamak amacıyla yeni stratejik ortaklıklar kurmayı hedeflemiştir. Böylece, JCET eğitimi geleneksel savaş eğitimleri yerine terörizm, isyan, uyuşturucuya mücadele ve barışı koruma operasyonları gibi ABD'nin güvenliğini sağlamaya yönelik yeni konular kapsamında güncellenmiştir.²⁴² Tatbikatlara, diğer ülkelerle iş birliğini geliştirmek için ortak planlama, iletişim, komuta ve kontrol prosedürleri de eklenmiştir.

2.3.7.4. Terörle Mücadelede Bölgesel Savunma Programı (CTFP)

ABD'nin bölgesel çatışmaların hüküm sürdüğü ülkelere terörle mücadele alanında eğitim vermeyi amaçladığı CTFP programı, uluslararası sistemde uzun süre devam eden eğitimler arasında yer almaktadır. Soğuk savaş yıllarının ardından George H.W. Bush döneminde de devam eden CTFP'nin temel eğitim içeriğinde değişiklik yapılmamıştır. Bu çerçevede, terörle mücadele stratejilerinin geliştirilmesi, istihbarat toplanma ve terörle mücadele operasyonlarına yönelik uygulama eğitimlerine dair içerikler Soğuk savaş döneminden George H.W. Bush dönemine değişikliğe uğramadan müfredatta yer almıştır.²⁴³ Aynı kalan temel eğitime karşın, bu dönemde bölgelerdeki çatışma ve güvenlik sorunlarına özel olarak hazırlanan eğitimler ABD'yi destekleyen ülkelere verilmiştir.²⁴⁴ George H.W. Bush döneminde Terörle Mücadelede Bölgesel Savunma programına katılan ülkeler ve aldıkları eğitimler aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Tablo 2.8: George H.W. Bush döneminde Terörle Mücadelede Bölgesel Savunma Programına Katılan Ülkeler ve Aldıkları Eğitimler

Ülke Adı	Eğitim İçeriği
----------	----------------

²⁴² Torreon, Plagakis, "Instances of Use of United States Armed Forces Abroad: 1798-2023", <https://sgp.fas.org/crs/natsec/R42738.pdf>

²⁴³ Dana Priest, "U.S. Military Trains Foreign Troops", *Washington Post*, 1998, <https://www.washingtonpost.com/wp-srv/national/longterm/overseas/overseas1a.htm>

²⁴⁴ Priest, "U.S. Military Trains Foreign Troops", <https://www.washingtonpost.com/wp-srv/national/longterm/overseas/overseas1a.htm>

Mısır	İsyan ve çatışmaların bastırılması, terörle mücadele teknikleri ve yöntemleri, istihbarat paylaşımı eğitimleri verilmiştir.
Ürdün	İstihbarat paylaşımı, sınır güvenliği, terörle mücadele teknikleri eğitimleri verilmiştir.
İsrail	Güvenlik operasyonlarının koordinasyonu, istihbarat paylaşımı, krize müdahale ve rehine kurtarma teknikleriyle ilgili tatbikatlara dair eğitimleri verilmiştir.
Filipinler	Sınır güvenliği, isyan ve çatışmaların bastırılması, terörle mücadele teknikleri ve yöntemleri, istihbarat paylaşımı eğitimleri verilmiştir.
Türkiye	Terörle mücadele stratejileri ve sınır güvenliği eğitimleri verilmiştir.
Kolombiya	İsyanla mücadele taktikleri, istihbarat paylaşımı eğitimleri verilmiştir.
Tayland	Sınır güvenliği, isyan ve çatışmaların bastırılması, terörle mücadele teknikleri ve yöntemleri, istihbarat paylaşımı eğitimleri verilmiştir.
Cezayir	Terörle mücadele teknikleri ve yöntemleri, istihbarat paylaşımı ve çatışmaya müdahale eğitimleri verilmiştir.

Kaynak: Priest, “U.S. Military Trains Foreign Troops”, <https://www.washingtonpost.com/wp-srv/national/longterm/overseas/overseas1a.htm>

2.3.8. Bill Clinton Dönemi (1993-2001)

George H.W. Bush’un yeni dünya düzeni söylemiyle değişen ABD dış politikasını takiben, Clinton döneminde ABD’nin politik ve ekonomik etkisinin genişletilmesi öncelikli hedef olarak belirlenmiştir. Esasen, George H.W. Bush ve Clinton döneminde uygulanan her iki dış politika yaklaşımı, ABD’nin o döneme kadar devam ettirmeye çalıştığı küresel üstünlük politikasının farklı formülleri olmuştur.²⁴⁵ Clinton döneminde ABD, hegemonik konumunu devam ettirilebilmek için karşılıklı bağımlılık ilkesi ile ekonomik önceliklere ağırlık veren, işbirliğine dayalı bir stratejiyle hareket etmiştir.²⁴⁶ Bu stratejinin sürdürülebilirliği için ABD tarafından evrensel düzeyde ortaklıklar sağlanarak, uluslararası terörizme karşı mücadele edilmesi planlanmıştır.

Clinton doktrini, ABD’nin esas olarak demokrasi ve serbest piyasa ekonomisinin yerleşmesi için çalışmasını, bölgesel ve global taahhütlerine bağlı

²⁴⁵ Tayyar Arı ve Ferhat Pirinççi, “Soğuk Savaş Döneminde ABD’nin Balkan Politikası”, *Alternatif Politika*, Cilt.3, Sayı.1, s.5.

²⁴⁶ Deniz Ülke Arıboğan, *Güvenliksiz Barıştan, Barışsız Güvenliğe: Kartal’ın Kanat Sesleri: ABD Dış Politikasında Yeni Yönelimler ve Dünya*, Ed. Toktamış Ateş, Ümit Yayıncılık, Ankara, 2004, s. 55-56.

kalmakla beraber bölgesel çatışmalarda doğrudan Amerikan askeri müdahalesinin gündeme gelmemesini, bu konuda sorumluluğun bölgesel güçlere ve diğer bölgesel ve uluslararası organizasyonlara bırakılarak onların bu konudaki çabalarına destek verilmesini ancak bu yapılırken Avrupa’da ve Asya’da güç dengesinin bozulmasının önlenmesini amaçlamıştır.²⁴⁷ Başka bir deyişle, çift kutuplu dünya düzeninde korumacı olarak yürütülen dış politika, Clinton’la birlikte güç dengesini ön plana çıkartan ve bu dengenin sağlanması için de uzlaşmacı tavır izleyen bir politikaya dönüşmüştür.²⁴⁸

Clinton döneminde ABD insan hakları, hukukun üstünlüğü ve küresel kapitalizm çerçevesinde barış yapıcı (peace maker)/ küresel barışın garantörü rolünü üstlenmiş, dolayısıyla barış koşullarının kontrolünü de sağlamayı görev edinmiştir.²⁴⁹ Bu rolü yerine getirirken, tarihinde belki de hiç olmadığı kadar BM desteğini almış, sorunların çözümünde etkin bir güç olmuştur.²⁵⁰ Nitekim, ABD NATO kapsamında gerçekleştirilen Bosna'daki Kasıtlı Güç Operasyonu ve daha sonra Kosova'daki Müttefik Güç Operasyonu müdahalesine öncülük etmiştir. Bu müdahaleye ek olarak, insani değerlerin ve insan haklarının güç kullanılarak da olsa savunulması ve korunması Amerikan ulusal çıkarının genel ilkesi olarak ilan edilmiştir.²⁵¹ İnsani müdahale doktrini ile ABD, misyonunu barışı korumaktan barış yapmaya genişletmiştir.²⁵²

ABD uluslararası ticareti serbestleştirmek için uyguladığı politika kapsamında Çin ile yapıcı ilişkiler kurmayı planlamıştır. Çin'in Dünya Ticaret Örgütü'ne katılımını

²⁴⁷ Arı, Pirinççi, “Soğuk Savaş Döneminde ABD’nin Balkan Politikası”, s.5

²⁴⁸ Nadide Benan Kepsutlu, “Bill Clinton ve George W. Bush Dönemlerinde Amerika Birleşik Devletleri’nin Ortadoğu’ya Yönelik Ekonomi-Politik Yaklaşımları (1993 – 2008)”, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2015, s.123.

²⁴⁹ Ali Kaba, “Clinton Dönemi Amerikan Dış Politikası”, erişim tarihi: 05.07.2023

https://www.academia.edu/6094979/Clinton_D%C3%B6nemi_Amerikan_D%C4%B1%C5%9F_Politika%C4%B1

²⁵⁰ Kaba, “Clinton Dönemi Amerikan Dış Politikası”, erişim tarihi: 05.07.2023

https://www.academia.edu/6094979/Clinton_D%C3%B6nemi_Amerikan_D%C4%B1%C5%9F_Politika%C4%B1

²⁵¹ Kaba, “Clinton Dönemi Amerikan Dış Politikası”, erişim tarihi: 05.07.2023

https://www.academia.edu/6094979/Clinton_D%C3%B6nemi_Amerikan_D%C4%B1%C5%9F_Politika%C4%B1

²⁵² Henry Kissinger, “Does America Need a Foreign Policy? : Toward a Diplomacy for the 21st Century”, 2001, s.12.

desteklemek için benimsenen bu plan, ABD-Çin ilişkisinin insan hakları, ticaret uygulamaları ve Tayvan'ın statüsü konularındaki anlaşmazlıklar nedeniyle uygulanamamıştır. Bu durum, 1997-1998 Asya mali kriziyle patlak vererek Clinton yönetiminde küresel ekonomi ile ilgili endişeleri arttırmıştır.

Clinton yönetimi sırasında ABD, El Kaide'nin yükselişiyle gelecek yıllarda artarak devam edecek olan uluslararası terörizm tehdidiyle karşılaşmıştır. 1993 yılında Dünya Ticaret Merkezi'nin bombalanması ve 1998 yılında Doğu Afrika'daki ABD büyükelçiliği bombalamaları, ABD için uluslararası terörizmle mücadeleyi öncelikli politika haline getirmiştir. Böylece, Clinton yönetimiyle başlayan ve günümüzde de devam eden ABD'nin terörle mücadele stratejileri gerek askeri eğitimlerle, gerek ulusötesi operasyonlarla devam etmektedir.

Sonuç olarak Clinton yönetimi, uzun vadeli dış politika hedefleri için çok taraflılık (multilateralism) anlayışını temel dış politika stratejisi olarak benimsemiştir. Bosna, Kosova, Somali gibi ülkelere askeri müdahalelerde bulunurken, uluslararası ve bölgesel örgütlerin desteğini almaya itina gösteren Clinton yönetimi, tek taraflı askeri müdahale seçeneklerini kullanmaktan ziyade, daha çok diplomatik araçlara, ikili ve çok taraflı siyasi ilişkilere ve çok taraflı askeri/diplomatik girişimlere öncelik vermiştir.²⁵³

2.3.9. Bill Clinton Dönemi'nde ABD'nin Güvenlik Eğitimi Stratejisi

ABD tarafından diğer ülkelere verilen askeri eğitimler, ABD'nin uluslararası sistemdeki hegemonluğunu koruma, milli güvenliğini sağlama ve eğitim verdiği ülkelerdeki etkisini sürdürerek uzun dönemde çıkarlarını gerçekleştirmeye yönelik uygulanan bir stratejidir. ABD'nin verdiği askeri eğitim programlarının adı aynı kalsa da kapsamı ABD'nin dönemsel politikalarını destekleyen içeriklerle güncellenmektedir. Clinton döneminde öne çıkan ABD politikalarına göre diğer ülkelere verilen askeri eğitim içeriklerinin değiştirilmesi bu durumun belirgin bir örneğidir. Uluslararası sistemde yer alan ülkelere serbest pazar ekonomisini benimsetilerek yeni dünya ticaret ve finans sisteminin kurulması, Amerikan ulusal

²⁵³ Ertan Efegil, "Bush Doktrini ve Dünya Güvenliğine Etkileri", *Türkiyat Araştırmaları*, ss. 107-109, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/345715>

güvenliğini ve hegemonluğunu tehdit eden uluslararası terörizmle mücadele edilmesi, BM'nin reforma tabi tutulması ve ABD'nin önderlik ettiği ittifakların kuvvetlendirilmesi ve barışı destekleme operasyonlarına daha fazla önem verilmesi Clinton döneminde amaçlanan ABD politikalarıdır. Aşağıdaki tabloda görüldüğü üzere, ABD tarafından verilen askeri eğitimler, bu politikaların diğer ülkeler tarafından benimsenmesi için etkin bir strateji olarak kullanılmıştır.

Tablo 2.9: Bill Clinton Dönemindeki ABD Dış Politika Öncelikleri ve Diğer Ükelere Verilen Askeri Güvenlik Eğitimi Programları

Bill Clinton Yönetiminde Öne Çıkan ABD Politikaları	ABD Politikası Kapsamında Verilen Askeri Güvenlik Eğitimi Programları
ABD'nin önderlik ettiği ittifakların kuvvetlendirilmesi, barışı destekleme operasyonlarına desteğin artırılması ve uluslararası terörizmle mücadele edilmesi	Mayın temizleme eğitimi ABD'nin dış yardım programlarında öncelik verdiği güvenlik eğitimleri arasında yer almıştır. Dünyanın çeşitli bölgelerinde yaşanan savaş, çatışma ve sınır koruma amacıyla döşenen kara mayınlarının yok edilmesini amaçlayan eğitim, BM tarafından da desteklenmiştir.
ABD'nin NATO ittifaklarını genişleterek Amerikan ulusal güvenliğini ve hegemonluğunu kuvvetlendirilmesi	Barış için Ortaklık (PfP) Programı, Avrupa ve eski Sovyetler Birliği'ndeki NATO üyesi olmayan ülkelerle güvenlik alanında iş birliğini teşvik etmek ve ortaklık kurmak için ABD tarafından NATO desteğiyle 1994 yılında başlatılmıştır. Programın temel amacı, askeri ve siyasi iş birliğinin geliştirilmesi ve ortak ülkeler arasında demokratik değerleri teşviki olarak tanımlanmıştır.
Çok taraflılık politikası kapsamında insan hakları ve ülkelerdeki demokratikleşme süreçlerinin desteklenmesi	Genişletilmiş Uluslararası Askeri Eğitim ve Öğretim Programı (E- IMET) programı, geleneksel askeri eğitime ek olarak insan hakları, demokratik ilkeler ve hukukun üstünlüğü gibi uzmanlık alanlarında daha kapsamlı eğitimleri içermiştir.
Amerikan ulusal güvenliğini ve hegemonluğunu tehdit eden uluslararası terörizmle mücadele edilmesi	ABD Bill Clinton döneminde JCET programı aracılığıyla NATO müttefikleriyle sınırlı olan ittifaklarını genişletmeye çalışmıştır. JCET programıyla eğitim alanında daha küresel odaklı bir yaklaşımı benimsenmiş ve farklı bölgelerdeki ülke askerleriyle ortak tatbikat düzenleyerek güvenliğin artırılması hedeflemiştir.

Tablo 2.9: Bill Clinton Dönemindeki ABD Dış Politika Öncelikleri ve Diğer Ülkelere Verilen Askeri Güvenlik Eğitimi Programları (Devamı)

Uluslararası sistemde yer alan ülkelere serbest pazar ekonomisini benimsetilerek yeni dünya ticaret ve finans sisteminin kurulması	Askeri Ekipman Satışı Karşılığında Verilen Eğitimler (FMS) programı ABD'nin savunma araçları satışı karşılığında verdiği eğitimleri kapsamaktadır. Clinton döneminde, ABD'nin askeri satışları arasında uçaklar, zırhlı araçlar, deniz gemileri, radarlar ve iletişim sistemleri dahil olmak üzere çok çeşitli savunma ekipmanları yer almaktadır. Clinton döneminde satış yapılan ülkeler bölgesel çeşitlilik göstermektedir. Bu bağlamda, ABD FMS program aracılığıyla serbest ticaret teşviğini sağlamayı ve uluslararası sistemdeki hegemon konumunu bölgesel güvenliği kontrol altında tutarak sağlamayı amaçlamıştır.
--	---

Kaynak: Tablo yazar tarafından hazırlanmıştır.

2.3.9.1. Genişletilmiş Uluslararası Askeri Eğitim ve Öğretim Programı (E-IMET)

E-IMET programı, mevcut Uluslararası Askeri Eğitim ve Öğretim (IMET) programının bir uzantısı olarak 1990'ların ortalarında uygulanmıştır. ABD ile işbirliği içerisinde olan ülkelerin ordularını uluslararası tehditlerin engellenmesi için güncel savunma teknikleri temelinde eğitmek için uygulanan E- IMET programına ek fonlar sağlanmıştır.²⁵⁴ Böylece, ABD'nin temel eğitim programlarından olan IMET'in kapsamı genişletilmiştir. E- IMET programı, geleneksel askeri eğitime ek olarak insan hakları, demokratik ilkeler ve hukukun üstünlüğü gibi uzmanlık alanlarında daha kapsamlı eğitimleri içermiştir.²⁵⁵

E-IMET eğitim içeriği, temel eğitimlere ek olarak ülkelerin ihtiyaçları göz önüne alınarak düzenlenmiştir. Bill Clinton döneminde bu programdan yararlanan ülkeler arasında Polonya, Macaristan, Çek Cumhuriyeti, Slovakya, Bulgaristan, Romanya, Ukrayna, Gürcistan, Kazakistan, Mısır, Ürdün, İsrail, Kolombiya, Güney Kore, Filipinler, Tayland, Türkiye, Cezayir ve Tunus yer almaktadır.²⁵⁶ E- IMET programında ortak verilen dersler ve içerikleri aşağıdaki gibidir:

²⁵⁴ Defense Security Cooperation Agency, *Chapter 14: Introduction to Security Cooperation*, Greenbook, ss.32-33. <https://www.dscu.edu/documents/publications/greenbook/14-Chapter.pdf?id=1>

²⁵⁵ Defense Security Cooperation Agency, *Chapter 14: Introduction to Security Cooperation* ss. 32-33.

²⁵⁶ Defense Security Cooperation Agency, *Chapter 14: Introduction to Security Cooperation* ss. 32-33.

Tablo 2.10: Geniştirilmiş Uluslararası Askeri Eğitim ve Öğretim Programında Verilen Ortak Eğitimler

Eğitim Adı	Eğitim İçeriği
Liderlik Gelişimi	E- IMET, programında ABD ile ortaklığı olan ülke askerlerine etkili askeri liderliği teşvik etmek için liderlik becerileri, karar verme ve yönetim konularında eğitim verilmiştir.
Profesyonel Askeri Eğitim	Ortak ülkelerin askeri personeli, ABD askeri akademilerinde çeşitli kurslara katılarak askeri kavram ve strateji dersleri almıştır.
İngilizce Dil Eğitimi	İngilizce dil yeterliliği, ortak askeri subayların çok uluslu askeri ortamlarda etkili bir şekilde iletişim kurmasını amaçlamıştır.
Savunma Yönetimi	E- IMET eğitimi, ABD ile ortaklık içerisinde olan ülkelerdeki savunma kurumlarının yönetimlerini güçlendirmeyi amaçlamıştır. Bu kapsamda, kaynak planlaması ve bütçeleme gibi dersler savunma kurumlarında görev yapan askerlere verilmiştir.
Sivil-Asker ilişkisi	E-MET, askerlerin toplumun güvenini kazanmasına yönelik dersleri içermiştir. Bu çerçevede, halkla ilişkiler, toplum bilinci ve insan hakları dersleri asker- sivil ilişkileri eğitimi kapsamında askerlere verilmiştir.

Kaynak: Defense Security Cooperation Agency, *Chapter 14: Introduction to Security Cooperation* ss. 32-33.

2.3.9.2. Ortak Değişim Eğitimi Programı (JCET)

ABD Bill Clinton döneminde JCET programı aracılığıyla NATO müttefikleriyle sınırlı olan ittifaklarını genişletmeye çalışmıştır. Başka bir deyişle, ABD, JCET programıyla eğitim alanında daha küresel odaklı bir yaklaşımı benimsemiş ve farklı bölgelerdeki ülke askerleriyle ortak tatbikat düzenleyerek güvenliğini arttırmayı hedeflemiştir. Afrika, Latin Amerika ve Güneydoğu Asya dahil olmak üzere çeşitli bölgelerden ortak ülkelerle etkileşim kurularak JCET tatbikatlarının uygulandığı coğrafi alanlar çeşitlendirilmiştir.²⁵⁷ Bu dönemde ABD tarafından JCET eğitimi alan ülkeler ve aldıkları eğitimler aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

²⁵⁷ United States General Accounting Office, “Military Training: Management and Oversight of Joint Combined Exchange Training Report”, *GAO/NSIAD-99-173*, 1999, <https://www.gao.gov/assets/nsiad-99-173.pdf>

Tablo 2.11: Clinton Döneminde JCET Programı Kapsamında Eğitim Alan Ülkeler

Ülke Adı	Verilen Eğitim
Polonya	Bölgesel güvenlikle ilgili senaryolar kapsamında ortak tatbikat gerçekleştirilmiştir.
Güney Kore	Kore Yarımadası'nda devam eden güvenlik tehditlerini önlemek için ABD ile Güney Kore ortak tatbikat gerçekleştirilmiştir.
Filipinler	Terörle mücadele, insani yardım ve afet müdahalesiyle ilgili senaryoları içeren eğitim tatbikatı gerçekleştirilmiştir.
Tayland	Terörle mücadele, insani yardım ve afet müdahalesiyle ilgili senaryoları içeren eğitim tatbikatı gerçekleştirilmiştir.
Kolombiya	Eğitim tatbikatları, narkotik operasyonlarla mücadeleye yönelik gerçekleştirilmiştir.
Ürdün	Terörle mücadele, insani yardım ve afet müdahalesi ve sınır güvenliğiyle ilgili senaryoları içeren eğitim tatbikatı gerçekleştirilmiştir.
Fas	Terörle mücadele ve barışı koruma operasyonlarıyla ilgili ortak tatbikat gerçekleştirilmiştir.

Kaynak: United States General Accounting Office, “Military Training: Management and Oversight of Joint Combined Exchange Training Report”, 1999, *GAO/NSIAD-99-173*.

Clinton yönetiminde ABD tarafından sağlanan eğitimlerde insan hakları ve demokratik değer vurgusu ön planda tutulmuştur. Nitekim, JCET eğitiminde insan hakları, demokratik yönetim ve sivil-asker ilişkilerini geliştirmeyi içeren eğitim oturumlarına yer verilmiştir.²⁵⁸ Bu duruma benzer olarak, ABD tarafından verilen askeri eğitimler barışı korumaya yönelik uygulanmıştır. Örneğin, JCET tatbikatları insani yardım ve afet yardımı misyonlarının yanı sıra barışı koruma operasyonları kapsamında yer alan eğitimleri içermiştir.²⁵⁹ Programda uygulanan tatbikatlar, kriz durumlarını simüle eden senaryolar temel alınarak gerçekleştirilmiştir.²⁶⁰

2.3.9.3. Barış İçin Ortaklık Programı (Partnership For Peace Program)

²⁵⁸ United States General Accounting Office, “Military Training: Management and Oversight of Joint Combined Exchange Training Report”, 1999, *GAO/NSIAD-99-173*.

²⁵⁹ United States General Accounting Office, “Military Training: Management and Oversight of Joint Combined Exchange Training Report”, 1999, *GAO/NSIAD-99-173*.

²⁶⁰ United States General Accounting Office, “Military Training: Management and Oversight of Joint Combined Exchange Training Report”, 1999, *GAO/NSIAD-99-173*.

Barış için Ortaklık (PfP) Programı, Avrupa ve eski Sovyetler Birliği'ndeki NATO üyesi olmayan ülkelerle güvenlik alanında iş birliğini teşvik etmek ve ortaklık kurmak için ABD tarafından NATO desteğiyle 1994 yılında başlatılmıştır.²⁶¹ Programın temel amacı, askeri ve siyasi iş birliğinin geliştirilmesi ve ortak ülkeler arasında demokratik değerleri teşviki olarak tanımlanmıştır.²⁶² Pfp uygulamaları, NATO ülkeleri ve programa dahil olan ülkeler arasındaki anlaşma temelinde gerçekleştirilmiştir.

Pfp programına katılan ülkeler, ABD desteğiyle belirli işbirliği alanları ve ortaklıklar aracılığıyla hedeflerini dile getirerek NATO ile Bireysel Ortaklık Eylem Planları geliştirmiştir.²⁶³ Program kapsamında, ülkeler başta ABD olmak üzere istedikleri NATO ülkeleriyle askeri tatbikat eğitimleri almış; afet müdahale ve yardım operasyonları sırasında Avrupa-Atlantik Afet Müdahale Koordinasyon Merkezi'nden (EADRCC) yardım talep ederek bölgesel işbirliğini ve kriz yönetimini geliştirme fırsatı elde etmiştir.²⁶⁴ Clinton döneminde Pfp'den yararlanan ülkeler Arnavutluk, Ermenistan, Avusturya, Azerbaycan, Beyaz Rusya, Bosna Hersek, Finlandiya, Gürcistan, İrlanda, Kazakistan, Kırgızistan, Moldova, Karadağ, Kuzey Makedonya, Sırbistan, İsveç, İsviçre, Tacikistan, Türkmenistan, Ukrayna ve Özbekistan'dır.²⁶⁵

Pfp Programı, askeri tatbikat ve diğer olanaklara ek olarak her bir ortak ülkenin özel ihtiyaçlarına ve yeteneklerine göre uyarlanmış bir dizi eğitimi içermiştir. Eğitimde temel olarak verilen ortak eğitimler aşağıdaki gibidir:

Tablo 2.12: Barış için Ortaklık Programında Verilen Eğitimler

Eğitim Adı	Eğitim İçeriği
Askerler arası iş birliği	Farklı ordular arasındaki iş birliğini ve koordinasyonu geliştirmeyi amaçlayan ortak askeri eğitim tatbikatları yapılmıştır.
Kriz Yönetimi ve Barış Destek Operasyonları	Kriz yönetimi, barışı koruma, insani yardım, afet yardımı ve çatışmaların önlenmesine odaklanan eğitimidir. Bu

²⁶¹ John Borawski, "Partnership for Peace and Beyond", *Royal Institute of International Affairs*, Vol. 71, No. 2, 1995, pp. 233-234.

²⁶² Borawski, "Partnership for Peace and Beyond", s.238.

²⁶³ Borawski, "Partnership for Peace and Beyond", s.238.

²⁶⁴ Borawski, "Partnership for Peace and Beyond", s.238.

²⁶⁵ Borawski, "Partnership for Peace and Beyond", s.238.

	eğitimle ülkelerin bölgesel krizlere hazırlanması amaçlanmıştır.
Sivil-Askeri ilişkiler	Programda yer alan ülkelerin sivil-asker ilişkilerini geliştirmeye yönelik eğitimidir. Bu eğitim, ordu üzerindeki sivil kontrolün, demokratik değerlerin ve insan haklarına saygının önemini vurgulamaktadır.
Terörle Mücadele Eğitimi	Programda yer alan ülkelerin ortak terörle mücadele stratejisi geliştirmesi ve istihbarat paylaşımının iyileştirilmesi amaçlanmıştır.
Avrupa-Atlantik Afet Müdahale Koordinasyon Merkezi (EADRCC) Eğitimi	Avrupa-Atlantik bölgesindeki afet müdahale ve yardım operasyonlarını iyileştirmeyi amaçlayan eğitim ve tatbikatları kapsamaktadır.
Deniz Güvenliği Eğitimi	Deniz alanı farkındalığı, deniz operasyonları ve korsanlıkla mücadele çabaları dahil olmak üzere deniz güvenliği ile ilgili eğitim olarak müfredatta yer almaktadır. Bu eğitim, ortak ülkelerin karasularında ve münhasır ekonomik bölgelerinde deniz güvenliğini artırmayı amaçlamaktadır
Siber Güvenlik ve Bilgi Güvenliği Eğitimi	Bu eğitim, ortak ülkelerin siber tehditlere karşı savunma ve bilgi sistemlerini koruma kapasitelerini geliştirmeyi hedeflemiştir.

Kaynak: Paul E. Gallis, "Partnership For Peace", *Foreign Affairs and National Defense Division of Congressional Research Service*, 1994, s.3.

2.3.9.4. Mayın Temizleme Eğitimi

Bill Clinton döneminde gerçekleştirilen mayın temizleme eğitimi ABD'nin dış yardım programlarında öncelik verdiği güvenlik eğitimleri arasında yer almıştır. Dünyanın çeşitli bölgelerinde yaşanan savaş, çatışma ve sınır koruma amacıyla döşenen kara mayınlarının yok edilmesini amaçlayan eğitim, BM tarafından da desteklenmiştir.²⁶⁶ Eğitimde yer alan dersler mayın temizleme teknikleri, mayın riski eğitimi ve mağdur yardımı ve rehabilitasyonudur.²⁶⁷

Mayın temizleme dersi, mayından etkilenen ülkelere gelen askeri personele mayınların ve patlamamış mühimmatın kirlenmiş alanlardan nasıl güvenli ve verimli

²⁶⁶ U.S. Department of State Archive, *History of the Department of State during the Clinton Presidency: Security Policies*, <https://2001-2009.state.gov/r/pa/ho/pubs/8519.htm>

²⁶⁷ U.S. Department of State Archive, *History of the Department of State during the Clinton Presidency: Security Policies*.

bir şekilde temizleneceğini öğretmeye yöneliktir. Bu derslerde askeri personele hem manuel hem de mekanik mayın temizleme yöntemleri, mayın tarlası incelemesi, işaretlemesi, haritalaması ve patlayıcıların güvenli bir şekilde imha edilmesi için bilgi verilmiştir.²⁶⁸ Mayın riski eğitimi, askeri personelin yerel halkı mayın konusunda bilinçlendirmesi için müfredata eklenmiştir.²⁶⁹ Eğitilen askeri personel aracılığıyla mayınlı arazilerin olduğu bölgelerde özellikle çocukların mayınların ve patlayıcı savaş kalıntılarının yarattığı riskler konusunda güvenliğinin sağlanması amaçlanmıştır. Mağdur yardımı ve rehabilitasyonu dersi, askeri doktorlara ve insani yardım çalışanlarına verilmiştir. Bu eğitimde mayından kurtulanlara acil yardım sağlama konusunda bilgi sağlanmıştır. Afganistan, Kamboçya, Bosna Hersek, Mozambik, Kosova, Angola ve Sri Lanka Bill Clinton yönetimi sırasında mayın temizleme eğitimine katılan ülkelerdir.²⁷⁰

2.3.9.5. Askeri Ekipman Satışı Karşılığında Verilen Eğitimler (FMS)

Askeri Ekipman satışı karşılığında verilen eğitimler (FMS), ABD ile işbirliği içerisinde olan ülkelere savunma teçhizatı satımı karşılığında verilen eğitimleri kapsamaktadır. ABD'nin askeri satışları arasında uçaklar, zırhlı araçlar, deniz gemileri, radarlar ve iletişim sistemleri dahil olmak üzere çok çeşitli savunma ekipmanları yer almaktadır. ABD'den askeri savunma sistemlerini güçlendirmek için alım gerçekleştiren ülkeler, aldıkları ekipmanla ilgili kurulum, işletim, bakım, onarım ve destek eğitimi almaktadır. Bill Clinton döneminde ABD tarafından İsrail, Mısır, Tayvan, Güney Kore, Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri askeri ekipman satışı karşılığında eğitim alan ülkelerdir.

2.3.10. George W. Bush Yönetimi (2001-2009)

George W. Bush dönemi, terörizm ve Ortadoğu'da yaşanan savaşlarla öne çıkmaktadır. Bush yönetimi, 11 Eylül saldırılarının ardından terörle mücadele

²⁶⁸ U.S. Department of State Archive, *History of the Department of State during the Clinton Presidency: Security Policies*.

²⁶⁹ U.S. Department of State Archive, *History of the Department of State during the Clinton Presidency: Security Policies*.

²⁷⁰ U.S. Department of State Archive, *History of the Department of State during the Clinton Presidency: Security Policies*.

konusunda çok yönlü bir strateji belirlemiştir. Bu strateji, terörist ağları çökertmek, gelecekteki saldırıları önlemek ve aşırıcılığa eğilimli bölgelerde “demokrasiyi teşvik etmeyi” amaçlamaktaydı. Hegemon ülke olarak terör saldırısına uğrayan ve güvenlik açığı olduğu ortaya çıkan ABD, terörle mücadele stratejisi çerçevesinde 2001 yılında Taliban rejimini devirmek ve El Kaide operasyonlarını engellemek için Afganistan’ı işgal etmiştir. Böylece, Bush’un şeytan ekseninin yok edilmesi söylemi, işgaller aracılığıyla uygulanmaya başlamıştır.

ABD’nin Afganistan’ın ardından Ortadoğu bölgesindeki ikinci işgali, 2003 yılında Irak’ta gerçekleşmiştir. Irak’ta kitle imha silahlarının varlığını öne sürerek Saddam Hüseyin rejimini devirmeyi amaçlayan ABD, BM kararını beklemeden Irak işgalini başlatmıştır. Irak işgali, devlet inşaa sürecinde iç savaşa dönerek ülkeyi uzun dönemli kaosa sürüklemiştir.

Bush döneminde verilen güvenlik eğitimlerinin içeriği, terörle mücadele amacı gözetilerek değiştirilmiştir. Afganistan ve Irak işgalleri sırasında dahi devam eden eğitimlerle ABD, bölgeye yakın ülkelerde varlığını güçlendirerek milli güvenliğini sınır ötesinde korumaya çalışmıştır.

2.3.11. George W. Bush Dönemi’nde ABD’nin Güvenlik Eğitimi Stratejisi

George W. Bush döneminde ABD tarafından verilen eğitimler, uluslararası terörle mücadeleye yöneliktir. ABD, bu eğitimler aracılığıyla kendisiyle işbirliği yapan ülkelerin askeri kuvvetlerini güçlendirerek ortak tehdide karşı mücadele alanını genişletmeyi amaçlamıştır. Bu bağlamda ABD, güvenlik eğitim programlarının içeriğini terörle mücadele ağırlıklı derslerle güncelleyerek milli güvenliğini ve hegemonluğunu korumak istemiştir. George W. Bush döneminde ABD tarafından genişletilmiş uluslararası askeri eğitim ve öğretim programı, ortak değişim eğitimi programı, barış için ortaklık programı, terörle mücadelede bölgesel savunma programı ve Afrika acil durum operasyonları eğitimi çeşitli ülkelere sağlanmıştır.

2.3.11.1. Genişletilmiş Uluslararası Askeri Eğitim Ve Öğretim (E-IMET)

E-IMET programı, normal IMET programının genişletilmiş versiyonu olarak ABD’nin yanında yer alan ülkelere ek finansman ve uzmanlık eğitimi sağlamayı

amaçlamıştır. Programda yer alan eğitimler, ABD’nin değişen strateji ve politikalarına göre farklılık göstermektedir. Örneğin, Clinton yönetimi döneminde E-IMET programı bölgesel çatışmaların engellenmesi, kriz yönetimi, asker- sivil ilişkileri eğitimlerini içermiştir. Çoğunlukla Balkan ülkelerine verilen bu eğitimlerle bölgesel güvenliğin sağlanması ve Rusya’nın bölgedeki etkisinin azaltılması hedeflenmiştir.

George W. Bush yönetiminde ise E-IMET programının finansmanı artırılmış ve eğitim kapsamı genişletilmiştir. Programda, 9/11 saldırılarının ardından terörle mücadeleye yönelik eğitimler ağırlık kazanmıştır.²⁷¹ Afganistan ve Irak Savaşları’nın ardından E-IMET’ye terörle mücadele stratejileri, istihbarat paylaşımı ve krize müdahale gibi ülkelere özel eğitimler eklenmiştir.²⁷² George W. Bush yönetimi sırasında E-IMET eğitimi alan ülkeler ve aldıkları eğitimler aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Tablo 2.13: George W. Bush Dönemi E-IMET Programında Eğitim Alan Ülkeler

Ülke Adı	Verilen Eğitim
Afganistan	Terörle mücadele, istihbarat paylaşımı, isyanla mücadele ve barışı koruma operasyonları eğitimleri verilmiştir.
Irak	Terörle mücadele, istihbarat paylaşımı, isyanla mücadele ve barışı koruma operasyonları eğitimleri verilmiştir.
Pakistan	Bölgesel güvenliği sağlamaya yönelik işbirliği eğitimleri, terörle mücadele, asker – sivil ilişkileri eğitimleri verilmiştir.

²⁷¹ Graham Plaster, “Strengthening U.S. Strategic Influence: How to Make IMET the Most Powerful Tool in the Security Cooperation Toolkit”, *FAOA Journal of International Affairs*, 2020, <https://faoajournal.substack.com/p/strengthening-us-strategic-influence>

²⁷² Plaster, “Strengthening U.S. Strategic Influence: How to Make IMET the Most Powerful Tool in the Security Cooperation Toolkit”, <https://faoajournal.substack.com/p/strengthening-us-strategic-influence>

Nijerya	Terörle mücadele, krize müdahale, özel askeri birliklere verilen kapasite artırma dersleri verilen eğitimlerdir.
Gürcistan	Savunma yönetimi, terörle mücadele, yasadışı madde tespiti ve sivil-asker ilişkilerine yönelik eğitimler verilmiştir.
Ukrayna	Sınır güvenliği, isyancı grupların bastırılması, sivil – asker ilişkileri, ileri atış teknikleri ve istihbarat paylaşımına yönelik eğitimler verilmiştir.
Kenya	Barışı koruma operasyonu kapsamında verilen dersler, sivil-askeri ilişkileri ve kriz yönetimine yönelik eğitimler verilmiştir.
Yemen	terörle mücadele ve krize müdahale eğitimleri verilmiştir.

Kaynak: Plaster, “Strengthening U.S. Strategic Influence: How to Make IMET the Most Powerful Tool in the Security Cooperation Toolkit”, <https://faoajournal.substack.com/p/strengthening-us-strategic-influence>

2.3.11.2 Ortak Değişim Eğitimi Programı (JCET)

JCET, ABD silahlı kuvvetleri bünyesinde görev yapan eğitim ekipleriyle programa katılan ülkelerin silahlı kuvvetleriyle ortak olarak gerçekleştirilen tatbikat eğitimlerini içermektedir. Soğuk Savaş döneminden itibaren ABD tarafından fonlanan ve uygulanan JCET programının içeriği, ABD’nin dönemsel tehdit algısına göre şekillenmiştir. George W. Bush dönemi, bu durumun belirgin bir örneğini yansıtmaktadır. George W. Bush yönetimi dönemindeki JCET eğitimi, özel terörle mücadele tatbikatlarını içermiştir.²⁷³ Tatbikatlar, terörle mücadele kapsamında yer alan isyanla mücadele operasyonları, istihbarat paylaşımı ve krize müdahale, rehine kurtarma, özel koşullarda barınma ve saldırı tekniklerini içeren eğitimlerle desteklenmiştir.²⁷⁴

Afganistan ve Irak savaşları öncesinde JCET eğitimi, bu çatışma bölgelerinde konuşlandırılan askeri güçlerin özel ihtiyaçlarının desteklenmesine yönelik planlar doğrultusunda uygulanmıştır. Bu çerçevede, JCET eğitimleri ABD’nin Ortadoğu bölgesinde iş birliği içerisinde olduğu ülke askerleriyle nasıl çalışacağına yönelik isyanla mücadele taktik ve stratejilerine odaklanan tatbikatları kapsamıştır.²⁷⁵ JCET eğitimi Ortadoğu bölgesine ek olarak bölgesel güvenliğe yönelik iş birliğini

²⁷³ Department of the Army, “Joint Security Cooperation Education and Training, Army Regulation”, https://armypubs.army.mil/epubs/DR_pubs/DR_a/pdf/web/r12_15.pdf

²⁷⁴ Department of the Army, “Joint Security Cooperation Education and Training, Army Regulation”, https://armypubs.army.mil/epubs/DR_pubs/DR_a/pdf/web/r12_15.pdf

²⁷⁵ Department of the Army, “Joint Security Cooperation Education and Training, Army Regulation”, https://armypubs.army.mil/epubs/DR_pubs/DR_a/pdf/web/r12_15.pdf

geliştirmek için Afrika ve Asya bölgelerindeki ülkelere de verilmiştir.²⁷⁶ George W. Bush yönetimi, ABD'nin dış politikası çerçevesinde programa dahil olan ülke sayısını arttırmayı hedeflemiştir.

2.3.11.3. Barış İçin Ortaklık Programı (Pfp)

Barış için Ortaklık programı, George H. W. Bush yönetimi sırasında kurulmuştur. Clinton yönetimi sürecinde durağan bir döneme giren programa George W. Bush yönetiminde çeşitli ülkeler dahil edilerek programın geliştirilmesi amaçlanmıştır. ABD'nin küresel terörü önlemeye yönelik verdiği eğitimleri Avrupa'nın ötesine taşıma amacı, Barış için Ortaklık programında da gözlemlenmektedir. Bu çerçevede, başta Türkiye olmak üzere Ortadoğu bölgesiyle sınır paylaşan ülkeler Barış için Ortaklık programına dahil edilmiştir. Ortadoğu bölgesinde yer alan ve ABD'yi politik olarak destekleyen ülkelere de dönemsel olarak askeri eğitim verilmiştir.

Barış için Ortaklık programında yer alan eğitimler ülkelere göre değişiklik göstermektedir. Programda yer alan ortak eğitimler arasında kriz yönetimi, ortak çalışma, sivil- asker ilişkileri, savunma yönetimi, insani yardım ve afet yardımı yer almaktadır.²⁷⁷ Kriz yönetimi eğitimi, isyan ve çatışmaların bastırılması esnasında askeri birliklerin nasıl organize olacağına yönelik bilgileri içermektedir.²⁷⁸ ABD, ortak çalışma eğitimiyle NATO üyesi ülkelerin silahlı kuvvetleriyle ortak ülkeler arasındaki ilişkilerin geliştirilerek daha etkili ortak operasyonlar sağlamayı amaçlamıştır.²⁷⁹ Asker – sivil ilişkileri eğitimi insan hakları, demokratik ilkeler ve ordu üzerindeki sivil kontrolün önemine yönelik bilgileri kapsamaktadır. Savunma yönetimi eğitimi, ABD'nin yanında yer alan ülkelerin savunma kuruluşlarını yönetme kapasitesini geliştirmek için verilen eğitimidir. Bu eğitime dahil olan ülkelere kaynak tahsisi eğitimi de verilmektedir. İnsani yardım ve afet yardımı eğitimi, ülkelerin doğal afetler veya

²⁷⁶ Department of the Army, "Joint Security Cooperation Education and Training, Army Regulation", https://armypubs.army.mil/epubs/DR_pubs/DR_a/pdf/web/r12_15.pdf

²⁷⁷ James M. Keagle, "A Special Relationship: U.S. and NATO Engagement with the Partnership for Peace to Build Partner Capacity Through Education", *Connections*, vol. 11, no. 4, 2012, ss.65-66.

²⁷⁸ Keagle, "A Special Relationship: U.S. and NATO Engagement with the Partnership for Peace to Build Partner Capacity Through Education", ss.65-66.

²⁷⁹ Keagle, "A Special Relationship: U.S. and NATO Engagement with the Partnership for Peace to Build Partner Capacity Through Education", ss.65-66.

acil durumlar sırasında insani yardım ve afet yardımı sağlamadaki yeteneklerini geliştirmeye yönelik tatbikatları içermektedir.

2.3.11.4. Terörle Mücadelede Bölgesel Savunma Programı (CTFP)

Terörle Mücadelede Bölgesel Savunma Programı, ABD'nin uluslararası sistemde yer alan diğer aktörlere destek sağladığı en uzun eğitim programlarından biridir. Bu nedenle, programda yer alan eğitimler gerek ABD'nin çıkarları gerekse dönemsel dinamiklere göre değişiklik göstermektedir. 9/11 terörist saldırılarından sonra, başta Terörle Mücadelede Bölgesel Savunma Programı olmak üzere ABD tarafından verilen birçok eğitim küresel terörle mücadeleye yöneliktir. Nitekim, ABD'nin müttefiki olan ülkelerin terörle mücadeledeki yeteneklerini ve kapasitesini geliştirmesindeki en temel amaç kendi güvenliğini diğer ülkelerin de desteğini alarak korumaya yöneliktir. Bu çerçevede, ABD, eğitim verdiği ülkeleri ortak istihbarat ağına dahil etmektedir. CTFP eğitimleri terörle mücadele stratejilerini, terör örgütlerinin ağlarını belirlemeye yönelik taktik, izleme ve ortadan kaldırma yöntemlerini içermiştir.²⁸⁰ Programa dahil olan ülke askerleri isyanların kontrol altına alınması, asimetrik taktikler kullanan terörist grupların engellenmesi, ülke sınır geçişlerinin yönetilmesi, yasadışı malların akışının önlenmesi gibi konularda eğitim almıştır.²⁸¹

2.3.11.5. Afrika Acil Durum Operasyonları Eğitimi ve Yardımı (ACOTA)

George W. Bush döneminde Afrika bölgesinde Afrika Acil Durum Operasyonları Eğitimi (African Contingency Operations Training And Assistance- ACOTA) ve Yardımı kapsamında çeşitli eğitimler verilmiştir. Bölgede yaşanan çatışmaların durdurulması için Afrikalı barış güçlerini eğitmeyi amaçlayan ACOTA, Afrika Birliği'nin barışı koruma ve barışı destekleme operasyonlarının kapasitesini güçlendirmeye odaklanmıştır.²⁸² Bu çerçevede, çatışmaların sıklıkla yaşandığı Burundi, Gana, Kenya, Liberya, Malavi, Mali, Nijerya, Ruanda, Senegal, Güney

²⁸⁰ Tom Watts and Rubrick Biegon, *Defining Remote Warfare: Security Cooperation*, Remote Control Oxford Research Group, UK, 2017, ss. 23-26.

²⁸¹ Watts, Biegon, *Defining Remote Warfare: Security Cooperation*, ss. 23-26.

²⁸² US Department of State Bureau of Public Affairs, African Contingency Operations Training and Assistance (ACOTA) Program, 2013, <https://2009-2017.state.gov/r/pa/prs/ps/2013/02/203841.htm>

Afrika, Tanzanya, Uganda ve Zambiya’da askeri eğitimler verilmiştir.²⁸³ Programın içeriği katılan her ülkenin ihtiyaçlarına göre uyarlanmıştır. ACOTA programı kapsamında verilen ortak eğitimler ve içerikleri aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Tablo 2.14: Afrika Acil Durum Operasyonları Programında Verilen Eğitimler

Eğitimin Adı	Eğitimin İçeriği
Barışı Koruma Operasyonları	Eğitim, çatışma çözümü, sivil koruma ve barış güçlerinin çatışma sonrası ortamlardaki rolü dahil olmak üzere barışı koruma ilke ve uygulamalarına odaklanmıştır.
İnsan hakları ve Hukukun Üstünlüğü	Barışı koruma operasyonlarının amacı, insan hakları ve uluslararası hukukta çatışma çözümüne yönelik temel eğitimler verilmiştir.
Komuta ve Kontrol	Askeri liderlerin barışı koruma misyonlarını planlama ve yürütme kapasitelerini artırmak için eğitim verilmiştir.
Lojistik ve Destek	Barışı koruma misyonlarını etkin bir şekilde sürdürmek için gerekli lojistik ve destek işlevleri hakkında eğitim verilmiştir.
Kültürel Farkındalık ve Duyarlılık	Barış güçlerinin faaliyet gösterdiği alanlar çerçevesinde kültürel farkındalık, yerel gelenek ve göreneklere duyarlılığın önemine dair eğitim verilmiştir.

Kaynak: US Department of State Bureau of Public Affairs, African Contingency Operations Training and Assistance (ACOTA) Program, <https://2009-2017.state.gov/r/pa/prs/ps/2013/02/203841.htm>

²⁸³ US Department of State Bureau of Public Affairs, African Contingency Operations Training and Assistance (ACOTA) Program, <https://2009-2017.state.gov/r/pa/prs/ps/2013/02/203841.htm>

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ABD’NİN BATI ALMANYA, JAPONYA VE IRAK’TA VERDİĞİ YAPILANDIRICI GÜVENLİK EĞİTİMLERİ

3.1 ALMANYA

3.1.1. Almanya’nın İşgal Kararı Süreci

3.1.1.1 II. Dünya Savaşı’nda Almanya

Versailles Barış Antlaşması’nın ardından Almanya’yı zora sokan kısıtlamaları ortadan kaldırarak bütün Almanları tek siyasi çatı altında toplama ve Alman devletinin refahını en üste çıkarma amaçlarını benimseyen Hitler, II. Dünya Savaşı’nı Polonya’nın işgaliyle başlatmıştır. Hitler döneminde Almanya’nın iç ve dış politikası, Germen ırkının üstünlüğünü vurgulamakta ve Yahudi düşmanlığını öne çıkarmaktaydı. Saf Alman ırkı yaratma amacıyla gerçekleştirilen çeşitli deneyler, kamplar ve işkenceler sonucu pek çok insan öldürülmüş veya Almanya’dan sürülmüştür. Yaşanan tüm bu katliama karşın iç politikada Almanya’nın yükselişini ve refahını hedefleyen söylemlerin milliyetçilik temelinde Hitler tarafından öne çıkarılışı, halihazırda ekonomik sıkıntılardan yorulan halk tarafından ümitle karşılanmış ve destek görmüştür.

Hitler döneminde Alman dış politikası, saldırgan ve yayılmacı niteliktedir. Hitler’in Versailles Anlaşması’nı yok sayması ve işgallerini ardı ardına gerçekleştirmesi, uluslararası sistemde yer alan aktörlerin güvenliklerini tehdit etmiş ve ne olursa olsun ilerlemeye kararlı olan bu lideri durdurma hususunda gecikerek de olsa ortak karar alma ve askeri yapılanmaya yönlendirmiştir. 1938 yılında Avusturya’nın ardından 1939 yılında Çekoslovakya’yı işgal eden Hitler’in aynı sene Polonya’yı işgal etmesiyle II. Dünya Savaşı başlamıştır. Almanya, II. Dünya Savaşı’nda işgallerine hızla ve kararlılıkla devam etmiştir. 1940 yılında Norveç,

Danimarka, Hollanda, Belçika, Fransa; 1941 yılında ise Yugoslavya ve Yunanistan Alman ordularınca işgal edilmiştir.

22 Haziran 1941’de Almanya’nın Sovyetler Birliği’ne savaş ilânı Hitler döneminin sonunu getirmiştir. 1943 yılının Ocak ayında Stalingrad Savaşı’nda Almanya’nın başarısızlığı ve ardından müttefik kuvvetlerin 6 Haziran 1944’te Normandia çıkarması, Hitler’in ilerleyişini durdurmuştur. 1945 yılında Almanya’nın müttefik devletler tarafından işgal edilmesiyle Alman ordusu teslim olmak zorunda kalmıştır.

Almanya’nın 1945 yılında müttefik devletlerin işgaline uğrayıp teslim olmasının ardından Hitler dönemi sona ermiştir. Almanya’nın kaderinin belirlenmesi amacıyla Amerika, Birleşik Krallık ve Sovyetler Birliği temsilcilerinden oluşan bir Müttefik Denetim Komisyonu kurulmuştur. Yalta ve Potsdam Konferansları’nda alınan kararlar doğrultusunda, Almanya’nın doğu bölgesi Sovyetler Birliği’nin, kuzeybatısı İngiltere’nin, güneybatısı ise Amerika ile Fransa’nın denetimine geçmiştir. Berlin şehri ise ayrıca işgal bölgelerine ayrılmıştır. Almanya’nın geleceği ile ilgili ciddi kararların alındığı Potsdam Konferansı’nda Naziler’in cezalandırılması ve ülkeden temizlenmesi için Nürnberg Mahkemesi kurulmuş, Almanya’nın silâhsızlandırılmasına karar verilmiştir.

3.1.1.2 Potsdam Konferansı Ve Deklarasyonu

Almanya’nın savaşı kaybedip teslim olmasını takiben Amerika, İngiltere ve SSCB’nin gündeminde yer alan ortak ve en kritik soru, geleceği halihazırda belirsiz olan Almanya topraklarının akıbetine yönelik olmuştur. Bu amaç çerçevesinde, 17 Temmuz – 2 Ağustos 1945 tarihleri arasında Berlin yakınlarında yer alan Potsdam’da bir araya gelen devletler, uluslararası sistemde barışın ve istikrarın nasıl sağlanacağını ve Almanya’nın kesin sınırlarının nasıl olacağını tartışmıştır.²⁸⁴ Bu bağlamda, Potsdam Konferansı Almanya’nın gelecekteki kaderini belirleyecek yol haritası olarak görülmüştür.²⁸⁵ Müttefik devletlerin kendi çıkarlarından taviz vermemesi görüş

²⁸⁴ United States Department of State Foreign Service Institute, The Potsdam Conference: 1945, <https://history.state.gov/milestones/1937-1945/potsdam-conf>

²⁸⁵ Zygmunt Nagórski, “The Potsdam Conference: Two Viewpoints”. *The Polish Review*, Vol. 6, No. 3, 1961, pp. 108–116.

ayrılığına neden olmuş ve Amerika, Birleşik Krallık ve Sovyetlerin karşısında yer almıştır. Uzun süren fikir ayrılıkları ve tartışmaları Potsdam Deklarasyonu ile sonuçlanmıştır.

Potsdam Deklarasyonu, Almanya'nın devlet inşa sürecinde temel etmen niteliği taşımaktadır. Deklarasyonda öncelikli olarak dikkat çeken madde, Almanya'nın silahsızlandırılması ve askerden arındırılmasıdır.²⁸⁶ Devlet inşasının birinci adımı olarak kabul edilen bu aşamayı Nazi birliklerinin ve örgütlerinin tamamen ortadan kaldırılması takip etmektedir. Müttefik devletlerin Potsdam Konferansı'nda karar birliğine ulaştığı en temel husus budur. Uluslararası sistemin güvenliğinin yeniden sağlanması ve bu düzenin kalıcılığının devam ettirilmesinin karşısındaki en büyük tehdit yeniden gündeme gelecek Nazi milliyetçiliği olarak görülmüştür. Başka bir deyişle, Nazi milliyetçiliği, müttefikleri tarafından ortak tehdit olarak kabul edilmiştir. Alman savaş endüstrisinin ortadan kaldırılması ve yeniden düzenlenmesine yönelik olan madde, bu durumun bir örneğidir.²⁸⁷

Potsdam Deklarasyonu'nda yer alan diğer maddeler, devlet inşa sürecinin temel adımlarını ortaya koymaktadır. Askerden arındırılan ve savaş endüstrisi yok edilen Almanya'da öncelikli olarak insani güvenliğin sağlanması, Alman ekonomisinin yeniden düzenlenerek müttefik ülkeler tarafından kontrol edilmesi, savaş suçlularının yargılanması ve tutuklanması devlet inşa sürecinin birbiriyle paralel ilerleyen adımlarını yansıtan belirgin bir örnek niteliğindedir.²⁸⁸ Bu süreçlerin gerçekleştirilmesinin ardından Almanya'da demokratik bir düzenin kurulması hedeflenmiştir. Sürecinin kontrolünün ve takibinin sağlanması adına Dışişleri Bakanlar Konseyi'nin kurulmasına karar verilmiş ancak bu konsey ileride görüleceği üzere görevini yerine getirememiştir.²⁸⁹

²⁸⁶ Nagórski, "The Potsdam Conference: Two Viewpoints", pp. 108–116.

²⁸⁷ United States Department of State Foreign Service Institute, The Potsdam Conference: 1945, <https://history.state.gov/milestones/1937-1945/potsdam-conf>

²⁸⁸ Zygmunt Nagórski, a.g.e., The Potsdam Conference: Two Viewpoints, Pp. 108–16.

²⁸⁹ United States Department of State Foreign Service Institute, The Potsdam Conference: 1945, <https://history.state.gov/milestones/1937-1945/potsdam-conf>

3.1.2 Almanya'nın Devlet İnşasına Dair Karar Süreci

Amerikan dış politika üretiminde yer alan aktörler, karar mekanizmasının dışlıleri misali birbirini tamamlayarak süreci yönetmektedir. Ancak, bölümler arası yaşanan iletişim kopuklukları, aktörlerin bireysel hırsları, güç mücadelesi ve çıkar çatışmaları çoğu zaman bürokratik politika modelinde yer aldığı üzere dış politika yapımını engellemekte veya rasyonaliteden uzaklaştırmaktadır. Nitekim, Amerika'nın Almanya'yı müttefiklerle işgali sırasında sürdürülen dış politika yapım süreci bölümler arası iletişim kopukluğu ve güç mücadelesinin açık bir örneğidir.

Amerika'nın gerek Almanya'yı işgali gerekse sonrasında etkin rol oynadığı devlet inşa sürecinde yaptığı en büyük hata kurumlar arası etkin iletişimin sağlanamamasıdır. Almanya tecrübesinin ardından Amerika'nın Japonya'da gerçekleştirdiği devlet inşasında ilgili departmanları bir araya getirerek toplantılar düzenlediği ve karar mekanizmasının işleyişini bu şekilde düzeltmeye çalıştığı görülmüştür. Bu çerçevede, Amerika'nın Almanya'yı işgali ve sonrasında gerçekleştirdiği devlet inşası sürecindeki dış politika kararlarını kurum temelli ele almak gerekmektedir. Savaş Departmanı, Dışişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ve başkan ve ekibi arasında tartışmalar ve karar değişiklikleriyle örülen Almanya'nın işgal kararı ve sonrasında gerçekleştirilen devlet inşasında sürecin nasıl ilerlediği aktörler ve birimler temelinde ele alınmaktadır. Her parçanın birleşerek bütünü oluşturduğu Amerikan bürokrasisinde Almanya'ya yönelik öne çıkan en büyük hedef Nazi milliyetçiliğinin ortadan kaldırılması ve SSCB'nin yayılmasını engellemektir.

3.1.2.1 Savaş Departmanı

Almanya'daki devlet inşa sürecinde Savaş Departmanı etkin bir role sahiptir. Savaş Departmanı, Amerika'nın Almanya'yı işgalinden önce FM 2710²⁹⁰ olarak isimlendirilen askeri saha kılavuzunun güncellenmesi ve geliştirilmesi gerekliliğini karar verici aktörler arasında yer alan başkan ve ekibi ve ilgili departmanlarla görüşerek belirtmiştir. Ordu planlamacılarına göre, FM 2710, işgal edilen

²⁹⁰ Askeri saha kılavuzu, bir ülkenin çatışma, askeri hareket ve işgaller sırasında askeri yapılanmasının nasıl gerçekleştirileceğini açıklamaktadır. FM2710 askeri saha kılavuzu, Amerika'nın Almanya'yı işgali öncesinde kullandığı kılavuzdur.

topraklardaki askeri yönetimin ve güvenliğin sağlanmasında yetersiz kalmaktadır.²⁹¹ Başka bir deyişle, FM 2710 bir saha kılavuzu formatında hazırlanmalı ve işgal altındaki bölgelerin askeri yönetimini belirgin adımlarla içermelidir.²⁹²

Ordu planlamacılarının FM 2710'un üzerinde çalışarak güncellemesi esnasında diğer departmanlarla gerçekleştirilen tartışmalı kabulü, ABD'nin karar verme sürecinde yer alan aktörlerin güç elde etmedeki hırslarını inceleme noktasında belirgin bir örnek teşkil etmektedir. FM 27-5'i hazırlayan ordu planlayıcılarının kendi isimlerini duyurmadaki isteği, aynı departmanda yer alan ve başkana yakınlığı ile bilinen meslektaşlarıyla dahi tartışmaya neden olmuştur. Ek olarak, Dışişleri Bakanlığı, Savaş Departmanı'nın planlamada etkin rol üstlenmesinden son derece rahatsız olmuştur.²⁹³ Aktörlerin aynı departmandaki güç kazanma hırsı, departmanlar arası güç çatışması ve başkanın lider olarak kendi sözünü son karar olarak kabul ettirme isteği, karar verme sürecinde ortaya çıkan çıkar çatışmalarını göstermektedir.

FM 27-5 planının yazım süreci Robert B. Patterson 'ın yardımıyla M. Allen W. Gullion tarafından gerçekleştirilmiştir.²⁹⁴ İşgal altındaki bölgelerin askeri yönetimi için ilk plan olan FM 27-5, Almanya'nın işgaline ilişkin ordu planlamasının temeli olarak kabul edilen saha kılavuzudur.²⁹⁵ FM 27-5'in en belirgin özelliği, işgal altındaki topraklarda görevlendirilen personelin eğitiminin planlanması ve geliştirilmesinin detaylı olarak ele alınmasıdır. 1942 yazında Virgina Üniversitesi kampüsünde Askeri Hükümet Okulu'nun açılması, bu planın gerçekleştirilmesi yönünde atılan ilk adım olarak kabul edilmektedir.²⁹⁶

FM 27-5'in kabine toplantısındaki sunumu, diğer departmanların sert eleştirisine maruz kalmıştır. Toplantı notlarına göre, İçişleri Bakanı Harold L. Ickes,

²⁹¹ United States Department of the Army and United States Navy Department. *United States Army and Navy Manual of Civil Affairs Military Government*. Washington: U.S. Government Printing Office, 1947. Pdf. <https://www.loc.gov/item/2021692614/>.

²⁹² United States Department Of The Army and United States Navy Department, *United States Army and Navy manual of civil affairs military government.*, s.1, 1947.

²⁹³ Carl J. Friedrich, "Military Government as a Step Toward Self-Rule", *The Public Opinion Quarterly*, vol. 7, no. 4, 1943, pp. 527–641.

²⁹⁴ Friedrich, "Military Government as a Step Toward Self-Rule", pp. 527–641.

²⁹⁵ United States Department Of The Army and United States Navy Department, a.g.e., *United States Army and Navy manual of civil affairs military government*.

²⁹⁶ Friedrich, "Military Government as a Step Toward Self-Rule", pp. 527–641.

askeri hükümet planlarında emperyalizmin bir tohumu olarak gördüğü FM 27-5'e sertçe itiraz ederek Savaş Departmanı'nı dış politikaya müdahale ettiği hususunda eleştirmiştir.²⁹⁷ Benzer şekilde, ordunun politika planlamasına dahil olma çabası Başkan Roosevelt'i de rahatsız etmiştir. Roosevelt, dış politika karar alanına ordunun dahil olmasını yetki aşan bir davranış olarak görmüştür.²⁹⁸ Toplantıdan sonra, Savaş Bakanı Stimson'a, Askeri Hükümet Okulu'ndaki çalışmalar hakkında tam bir açıklama talep eden bir not taslağı hazırlayan Roosevelt, Askeri Hükümet Okulu'nu özellikle eleştirmiş ve sivil bölgeyi yönetmenin sivil bir görev olduğunu söyleyerek sözlerini tamamlamıştır.²⁹⁹ Savaş Departmanı'nın dış politikaya doğrudan müdahalesi olarak görülen FM 27-5, bürokratik politika modelindeki aktörler arası iletişim problemini ve güç mücadelesini açıkça göstermektedir.

Roosevelt, 1943 yılında orduyu dış politika yapım sürecinden uzak tutmak için Ekonomi Yönetim Birimi'ni kurmuştur.³⁰⁰ Ancak birim içerisinde yaşanan problemler ve çalışanların saha alanındaki eksik bilgisi birçok probleme neden olmuştur. Bu nedenle, iki ay sonra Roosevelt, savaş sonrası Almanya'daki politikayı koordine etme ve uygulama sorumluluğunu Savaş Bakanlığı'na geri vermiştir.³⁰¹ Roosevelt'in orduya devrettiği Almanya'daki güvenlik yönetimi, kontrol altına alınmış alanların mümkün olan en kısa sürede sivil kontrole devredilme şartını içermektedir. Amerikan bürokrasisine karşı geçici ve şartlı olmasına rağmen başarı elde eden Savaş Departmanı, Batı Almanya'daki alanların hangi kriterler çerçevesinde "kontrol" altına alınacağını belirlemede sorun yaşamıştır. Örneğin, ordu tarafından güvenliğin sağlandığı alanlarda insani yardımın koordine edilmesinde sıkıntılar yaşanmış ve yine ordu mensupları bilgi sahibi olmadıkları alanlarla ilgilenmek zorunda kalmıştır.

3.1.2.2 Dışişleri Bakanlığı

²⁹⁷ Friedrich, "Military Government as a Step Toward Self-Rule", pp. 527–641.

²⁹⁸ Richard L. Merritt, *Democracy Imposed: U.S. Occupation Policy and the German Public: 1945-1949*, New Haven, 1995, s.220.

²⁹⁹ Harry L. Coles and Albert K. Weinberg, *Civil Affairs: Soldiers Become Governors*, Washington D.C., 1964.

³⁰⁰ Stephen D. Berger, *The Development of Legitimizing Ideas: Intellectuals and Politicians in Post-war Western Germany*, New York, 1991, s.234.

³⁰¹ Coles, Weinberg, *Civil Affairs: Soldiers Become Governors*, s.126.

Savaş Departmanı'nın etkisiyle işgal planlamasında ikincil rolde kalan Dışışleri Bakanlığı'nda da bürokratik politika modeli kapsamında ele alınan karar verme süreci problemleri gözlemlenmektedir. Almanya'nın işgalinden sonra Amerika'nın tutumunu belirleyecek olan karar sürecinde Başkan Roosevelt ve Dışışleri Bakanı Cordell Hull arasında yaşanan fikir ayrılığı, Amerika'nın Almanya politikasına geçici de olsa sekte vurmuştur.³⁰² Başkan ve Dışışleri Bakanı arasındaki fikir ayrılığına ek olarak, Dışışleri Bakanlığı'nın alt birimlerinde görev alan personel arasında iletişim problemleri çeşitli örneklerde görülmektedir. Uluslararası konferanslarda Dışışleri Bakanı Hull'ın görüşünü destekleyen birimin Amerikan Büyükelçisine kendi görüşlerine yakın bilgi aktarması,³⁰³ yine bürokratik politika modeli çerçevesinde ortaya çıkan lider – politika yaratımı sorunu olarak kabul edilmektedir.

Amerika'nın Alman politikası üzerine yoğunlaşan Dışışleri Bakanı Cordell Hull ve departmanı savaştan sonra birleşik bir Almanya planını önermiştir. Ancak, Hull'ın görüşlerinin tersine Roosevelt ve Dışışleri Bakanı Müsteşarı Sumner Welles, Almanya'nın parçalanmasını desteklemiştir.³⁰⁴ 1942 yılında Dışışleri Bakanlığı planlamasını koordine etmek için kurulan Savaş Sonrası Dış Politika Danışma Komitesi, Hulls ve Başkan arasında yaşanan politika anlaşmazlığı nedeniyle etkin olarak görevini yerine getirememiştir.³⁰⁵ Hulls, Başkan Roosevelt ve Welles arasındaki politika anlaşmazlığı, Welles tarafından Almanya'yı üç ila yedi farklı eyalete dönüştürmek için ayrıntılı planlar içeren çalışmanın reddedilmesiyle zirveye ulaşmıştır. Bu noktada, Hulls'ın komite üzerinde kurduğu baskıyı not etmek gerekir.³⁰⁶ Dış politika karar alma mekanizmasının aksamasına neden olan bu süreci takiben Welles, istifa ederek bu süreçten çekilmiştir.³⁰⁷

Moskova Konferansı, Amerika'dan Hull, Birleşik Krallık'tan Anthony Eden ve SSCB'den Vyacheslav Molotov'un katılımıyla gerçekleşmiştir. Almanya'nın

³⁰² Coles, Weinberg, *Civil Affairs: Soldiers Become Governors*, s.126.

³⁰³ Paul Y. Hammond, "Directives for the Occupation of Germany: The Washington Controversy" in Harold E Stein (Editor), *American Civil-Military Decisions: A book of Case Studies*, Birmingham AL, 1963.

³⁰⁴ Hammond, "Directives for the Occupation of Germany: The Washington Controversy", s.167.

³⁰⁵ Hammond, "Directives for the Occupation of Germany: The Washington Controversy", s.167.

³⁰⁶ Hammond, "Directives for the Occupation of Germany: The Washington Controversy", s.168.

³⁰⁷ Anna J. and Richard L. Merritt, *Public Opinion in Occupied Germany: The OMGUS Surveys: 1945-1949*, Urbana IL, 1970, s.15.

geleceğinin odak noktası olarak ele alındığı konferansta Hull, Alman işgal politikası üzerine Dışişleri Bakanlığı tarafından hazırlanan iki öneri sunmuştur. Öneriler, koşulsuz teslim olma talebinin kapsamı ve galip ülkelerin haklarının neler olacağı çerçevesinde değerlendirilmiştir. Müzakereler sonucunda, temsilciler, Almanya'nın 1937 öncesi sınırlarına geri döndürülmesi ve müttefikler arası bir kontrol komisyonu tarafından kontrol edilmesi kararı almıştır. Bu bağlamda, Avrupa Danışma Komitesi kurulmuştur.³⁰⁸

Avrupa Danışma Komitesi'nde yapılan görüşmeler sırasında Amerika'nın dış politika karar sürecinde yaşadığı aksaklıklar, küçük ölçekli bir bürokratik politika modeli örneğini yansıtmaktadır. Almanya'nın işgal bölgelerine bölünmesi ve kontrolünün tartışıldığı süreçte, Amerika haricindeki diğer müttefik ülkeler dış politikalarında kararlı bir tutum sergilemiştir. İngilizler, savaşın bitiminden önce Almanya ile ilgili kararlarını belirlemiş; Ruslar ise müttefik ülkelere şüpheyile yaklaşmasına rağmen komite aracılığıyla çalışmayı kabul etmiştir.³⁰⁹ Bu iki ülkeden farklı olarak, Amerika'yı temsil eden Büyükelçi John G. Winant, Washington'dan yeterli talimat alamamasından dolayı Avrupa Danışma Komitesi'nde etkin bir rol üstlenememiştir.³¹⁰ Dış politika yapım sürecinde yer alan aktörler arası yaşanan iletişim problemi bu durumun temel sebebidir. Roosevelt'in işgalle ilgili kritik politika sorunlarını çözmeye odaklanması nedeniyle Hull'ın süreçle ilgili yapılan çalışmalarda başkanın onayını alamaması ve Winant'a bilgi aktaramaması Amerika'nın komite sürecinde politik krizlerle karşılaşmasına yol açmıştır.³¹¹

Bu duruma ek olarak Komite öncesinde Başkan ve Hull ile iletişim kopukluğu yaşayan Winant'ın Hull'ın görüşlerini yansıtan, ancak Roosevelt'in görüşlerini yansıtmayan Almanya komitesi tarafından bilgilendirilmesi, Amerika'nın dış politikasında belirsizlikten öte tam aksi yönde bir stratejiye yönelmesine neden olmuştur. Komitede tüm kararların oybirliğiyle alınması gerektiğinden, yönlü bilgi

³⁰⁸ Walter L. Dorn "The Debate over American Occupation Policy in Germany in 1944- 1945", *Political Science Quarterly*, 72:4, 1957, s.19.

³⁰⁹ Walter, "The Debate over American Occupation Policy in Germany in 1944- 1945", s.20.

³¹⁰ Lewis J. Edinger, Kurt Schumacher, *A Study in Personality and Political Behaviour*, Stanford, 1965, s.5.

³¹¹ Lewis J. Edinger, a.g.e., Kurt Schumacher: A Study in Personality and Political Behaviour, Stanford, 1965

alan ve öneri sunma yetkisi bulunmayan Winant'ın İngiliz ve Rus girişimlerini oyalamaktan başka seçeneği kalmamıştır.³¹² Komite toplantısı sonunda Amerikan Dışişleri Bakanlığı'nın Almanya'nın parçalanmasına karşı çıkması, ılımlı bir barış yoluyla demokrasiyi teşvik etmek istemesi ve Almanya hükümetinin ademi merkeziyetçiliğini savunması Başkan Roosevelt'in politikasının tümünden göz ardı edildiğinin göstergesidir.³¹³

Amerika'nın komite toplantısında yaşanan politik krizi Roosevelt, Tahran Konferansı öncesinde yapılan çalışmalar sırasında telafi etmeye çalışmıştır. Moskova konferansında ve komite toplantısında yapılan çalışmaları görmezden gelen Roosevelt, Dışişleri Bakanlığı tarafından belirtilen politikanın tam aksine, Almanya'yı birkaç küçük devlete bölmekten yana olduğunu belirtmesine karşın ayrıntılarda Churchill ve Stalin ile anlaşamamıştır. Postdam Konferansı ve Deklarasyonu ile görece çözüme ulaşılan bu sürecin sonunda Amerika, müttefik devletlerden farklı olarak Almanya'daki devlet inşasının gerçekleştirilmesinde öncü olmuştur.

3.1.3. Almanya'nın Askeri Yeniden Yapılandırılma Süreci

Bir devletin başka bir devleti işgal etme sürecinin ilk adımı, işgal planının oluşturulması ve yetkililer tarafından bu kararın onaylanmasıdır. İşgal kararının kesinleşmesi üzerine gerçekleşen bu adım, en az işgal süreci kadar kritik bir öneme sahiptir. Nitekim, ABD'nin Almanya'yı işgal kararının alınmasını takiben işgal planı – hatta planlarının- oluşturulması, bu planın ilgili departmanlar ve başkan tarafından tartışılarak ortak karara varılması işgal süreciyle başa baş bir süreci resmetmektedir.

İşgal planları, askeri belge niteliği taşımaktadır. İşgalin nasıl gerçekleştirileceği, asker sayıları, alternatif planlar, işgal gerçekleştirildikten sonra güvenliğin sağlanması gibi birçok unsur planda yer almaktadır. Bu çerçevede, planların detaylı olarak hazırlanması ve her ihtimalin göz önüne alarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Planları hazırlayan ekip, ekibin bağlı olduğu lider, diğer departmanların onayı, askeri gücün yeterliliği ve başkanın ve direkt bağlantılı ekibinin uluslararası sistem dinamiklerini gözetererek aldığı nihai kararın rasyonel

³¹² Hammond, "Directives for the Occupation of Germany: The Washington Controversy", s.121.

³¹³ Hammond, "Directives for the Occupation of Germany: The Washington Controversy", s.121.

olması beklenmektedir. Dış politika analizinde “doğru” karar olarak isimlendirilebilecek olan bu durumun her zaman gerçekleşmesi mümkün olmamaktadır. Liderlerin tecrübeleri, askeri planı hazırlayanların durumu net olarak analiz edememesi, saha bilgisi eksikliği, kurumlar arası bilgi akışının sağlanamaması gibi durumlar işgal ve sonrasında gerçekleştirilecek olan planlarda eksikliklere ve sonrasında yaşanabilecek olan büyük insani krizlere yol açmaktadır.

Amerika’nın Almanya’yı işgali ve sonrasında gerçekleştirdiği devlet inşası süreci, birbirini takip eden ve o dönemin uluslararası dinamiklerine göre şekillenen CCS 551, JCS 1779 ve JSC 1067 olmak üzere üç askeri plana göre gerçekleştirilmiştir.³¹⁴ Her üç plan aynı çerçevede ele alındığında, Amerika’nın Almanya işgalindeki öncelikli amacının Nazi milliyetçiliğinin ve ülkede kalan Nazi örgütlerinin yok edilmesi olduğu görülmektedir.

Almanya’nın işgali ve işgalin ardından gerçekleştirilecek olan devlet inşası sürecini kapsayan üç askeri belge, aynı temel amaçları içerse de farklı madde ve yaklaşımları yansıtmaktadır. Bu durumun nedeni, askeri belgelerin farklı ekipler tarafından hazırlanmasıdır. Ekiplerin aynı işgal için farklı planlarının olması ve kendi planlarının uygulanması için diğer birimlere yönelik lobi faaliyetlerinde bulunması, dış politika yapım sürecindeki kara kutu olarak isimlendirilmektedir.³¹⁵ Süreçte hangi aktörün ne kadar etkisinin bulunduğunu analiz etmek mümkün olmasa da bu kara kutunun içinden çıkacak nihai kararı başkan vermektedir. Bu çerçevede, Almanya için hazırlanan üç askeri belgenin oluşum aşaması, bu oluşum aşamasındaki bürokratik hamleler ve başkanın nihai kararı, Almanya’da gerçekleştirilen işgal ve devlet inşası sürecinin Amerikan bürokrasisinde nasıl şekillendiğini analiz etmede kritik öneme sahiptir.

3.1.3.1 CCS 551 Askeri Belgesi

Almanya'daki askeri işgal stratejisine ilişkin ilk belge olan CCS 551, Roosevelt'in Tahran Konferansı sırasındaki sert duruşuna karşın daha uzlaşmacı maddeleri

³¹⁴ United States Department of State Foreign Service Institute. Directive to the United States Military Governor for Germany, <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1948v02/d470>

³¹⁵ United States Department of State Foreign Service Institute. Directive to the United States Military Governor for Germany, <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1948v02/d470>

içermektedir. Planda, askeri işgalin amaçlandığının açıkça belirtilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Askeri operasyonlara yardım etmek, Nazizm-Faşizm hiyerarşisini yok etmek, kanun ve düzeni sağlamak, muhafaza etmek ve mümkün olan en kısa sürede sivil nüfus arasında normal koşulların yeniden sağlanması CCS 551'in amaç ve gereklilikleri olarak belirtilmiştir.³¹⁶ CCS 551'de Almanya'daki devlet inşa sürecinde yer alan etmenlerin düzenlenmesine yönelik detaylara da yer verilmiştir. Alman sanayisi ve altyapısının halkın temel ihtiyaçlarını karşılamak için olduğu gibi bırakılması, işgal makamlarının konuşma, basın ve din özgürlüğüne izin vermesi ve hem Almanlardan hem de Müttefik subaylardan oluşan yerel yönetimin kurulmasının teşvik edilmesi öncelikli konu başlıkları olarak ele alınmıştır.³¹⁷ Bu direktiflerin yer aldığı CCS 551'den ordu komutanlarına ve sivil kurumlara dağıtılmak üzere işgale pratikte nasıl yaklaşılabileceğine dair el kitapları ve belgeler üretilmiştir.³¹⁸

3.1.3.2 JSC 1067 Askeri Belgesi

ABD planlamasının gidişatından memnun olmayan Morgenthau, kendi departmanındaki küçük bir grupta birlikte Almanya'daki devlet inşasını kapsayan bir planlama için diğer birim ve departmanlardan uzak bir şekilde çalışmalarını sürdürmüştür. Sonradan Morgenthau Planı olarak anılacak olan JSC 1067, Almanya'nın silahsızlandırılması, müttefikler arası paylaşımı ve Ruhr Bölgesi'ne dair maddeleri içermektedir. Silahsızlandırma bölümünde, özellikle milis güçlere dikkat çekilerek Almanya'nın tamamını kapsaması gerekliliğini vurgulamaktadır.³¹⁹ Alman savaş sanayinin tümüyle yok edilmesi maddesi ise devlet inşa sürecinde Batı Almanya'nın ekonomisinin gelişimine en büyük darbeyi vuracak maddedir. Almanya'nın müttefikler arasındaki paylaşımı konusunda ise Doğu Prusya topraklarının Polonya tarafından alınması, Fransa'nın Saar, Ren ve Moselle Nehri tarafından çevrelenen bölümde kontrol elde etmesi, Ruhr'un çevre bölgesinin

³¹⁶ Konrad H. Jarusch and Michael Geyer, *Shattered Past: Reconstructing German Histories*, Princeton, 2003, s.155.

³¹⁷ United States Department of State Foreign Service Institute. Directive to the United States Military Governor for Germany, <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1948v02/d470>

³¹⁸ United States Department of State Foreign Service Institute. Directive to the United States Military Governor for Germany, <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1948v02/d470>

³¹⁹ United States Department of State Foreign Service Institute. Directive to the United States Military Governor for Germany, <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1948v02/d470>

Uluslararası Bölge olarak kabul edilmesi ve Yeni Güney Almanya ve Avusturya arasında gümrük birliği kurulması gerekliliği belirtilmiştir.³²⁰ Savaşların çıkmasında etkin bir rol oynayan Ruhr Bölgesi için yine sanayinin tamamen yok edilmesi veya başka bir bölgeye taşınmasının ardından tekrar kurulması gerekliliğinden bahsedilmektedir.³²¹ Bu çerçevede, Morgenthau ve ekibi, bölge halkına bu bölgenin artık sanayinin kalbi olmayacağı bilgisinin aktarılması ve bireylere çeşitli yollar ve stratejiler aracılığıyla bu durumun kabul ettirilmesinin bir zorunluluk olduğunu öne sürmektedir.³²² Yine buranın uluslararası bölge statüsüne alınması da bu kapsamda yer almaktadır.

Bu maddelere ek olarak, Batı Almanya'daki tüm sektör, kurum ve kuruluşlardan Almanların uzaklaştırılması, Nazi yanlılarının yakalanarak yargılanmadan vurulması gibi katı önlemler içeren JSC 1067, İki hafta boyunca, Roosevelt'in en yakın danışmanlarından biri olan Harry Hopkins'in başkanlığında Stimson, Hull ve Morgenthau'dan oluşan Almanya Kabine Komitesi'nde tartışılmıştır.³²³ İlk toplantının sonunda Stimson, komitenin “uzlaşmaz bir şekilde bölündüğünü” söylemiş ve Hull, herkesin planını ayrı göndermesi önerisinde bulunmuştur.³²⁴ Komite görüşmeleri sırasında Roosevelt'in sıkça karar değiştirmesi ise politik krizin önünü açmıştır.

16 Eylül 1944 tarihli İkinci Quebec Konferansı'na Roosevelt'in davetiyle katılan Morgenthau, JSC 1067 planını açıklama fırsatı yakalamıştır. Plana karşı çekimser kalan ve rasyonel karar almak isteyen İngiliz Başbakanı Winston Churchill'in ikna edilmesinde Lend-Lease antlaşmasının payı bulunmaktadır.³²⁵ Almanya'nın tarım toplumu olarak gelişiminin sağlanması gerektiğini düşünen Churchill, görüşmede

³²⁰ United States Department of State Foreign Service Institute. Directive to the United States Military Governor for Germany, <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1948v02/d470>

³²¹ Jarusch, Geyer, *Shattered Past: Reconstructing German Histories*, s.155.

³²² Jarusch, Geyer, *Shattered Past: Reconstructing German Histories*, s.156.

³²³ Jarusch, Geyer, *Shattered Past: Reconstructing German Histories*, s.155.

³²⁴ James Dobbins, Michele A. Poole, Austin Long, and Benjamin Runkle, *After the War: Nation-Building from FDR to George W. Bush*, Santa Monica, CA: RAND Corporation, 2008, s.32.

³²⁵ Hugh Borton, “Presuppositions, Prejudices, and Planning,” in Robert Wolfe, ed., *Americans as Proconsuls: United States Military Government in Germany and Japan, 1944–1952*, Carbondale, Ill.: Southern Illinois University Press, 1984, p. 13.

JSC 1067'nin içerdiği koşulların hafifletilmesi gerektiğini belirtmiştir.³²⁶ Quebec Konferansı, Roosevelt ve kabinesinin ağır eleştirileriyle karşılaşmış, karar alma sürecinde yer alan aktörler arasında büyük krizlere neden olmuştur. Bu plana başından beri karşı olan ve kendi ekibiyle başka bir plan üzerinde çalışmalarını sürdüren Henry Stimson, Başkan ve Morgenthau'ya şiddetli eleştirilerde bulunmuştur. Gerek Alman halkının maruz kalacağı kaos ve yargılamalar gerekse ülke geleceğinin planlanmasında ekonomik krize neden olacak ağır koşullarıyla JSC 1067, ABD bürokrasisinde aktörler arasında güç mücadelesine dönüşmüştür. Bu sırada beklenmedik bir şekilde planın basına sızdırılması ise sürecin şiddetini daha da arttırmış ve kamuoyunda Başkan Roosevelt ve ekibine karşı tepki oluşturmıştır. Almanya'da iktidarda olan Naziler için JSC 1067'nin basına sızdırılması, büyük bir avantaj olarak görülmüştür. Propaganda Bakanı Joseph Goebbels Wehrmacht, Alman birlik ve bütünlüğünün sağlanmasında güvenliği ve silahlanmanın önemini propaganda malzemesi olarak etkin şekilde kullanmıştır.³²⁷

Roosevelt'in ardından yeni Başkan Harry Truman, Avrupa'da zaferin ilan edilmesini takiben basındaki tepkileri önlemek için JCS 1067'nin ismini gizleyerek planı uygulamaya koymuştur.³²⁸ Morgenthau, 1945 ortalarındaki istifasının ardından ölmeden kısa bir süre önce Roosevelt'in izniyle önerdiği planının detaylarını içeren *Germany is Our Problem* kitabını kaleme almıştır.³²⁹ 1945'te Eisenhower Almanya'da bulunan askerî yetkililere kitabın dağıtılma iznini vermiştir.³³⁰ Korgeneral Lucius Clay, Mayıs 1945'te yeni atanan askeri vali yardımcısı olarak Avrupa'ya geldiğinde, JCS 1067 planı hakkında Hilldring'den Almanya'nın gelecek akıbeti için planın 'esnek ve genel' hale getirilmesi adına revize edilmesini istemiş ve şu açıklamada bulunmuştur:

³²⁶ Earl F. Ziemke, "Improvising Stability and Change in Postwar Germany," in Robert Wolfe, ed., *Americans as Proconsuls: United States Military Government in Germany and Japan: 1944-1952*, Carbondale, Ill.: Southern Illinois University Press, 1984, p. 58.

³²⁷ Harold Zink, *The United States in Germany 1944-1955*, Princeton, N.J.: D. Van Nostrand Company, 1957, p. 23.

³²⁸ Pei, M. and Kasper, S. *Lessons from the past: The American Record on Nation Building*, Carnegie Endowment for International Peace, May 2003, s.110.

³²⁹ Pei, Kasper, *Lessons from the Past: The American Record on Nation Building*, s.110.

³³⁰ Zink, *The United States in Germany 1944-1955*, p. 23.

“Bu yönerge, ilk yenilgi sonrası dönemde Almanya ile ilgili politikaları ortaya koymaktadır. Bu itibarla, bu Hükümetin savaş sonrası dünyada Almanya'nın muamelesine ilişkin politikalarının nihai bir beyanı olması amaçlanmamıştır. Bu nedenle, bu direktifin kapsadığı süre boyunca, bölgenizdeki ekonomik, endüstriyel, finansal, sosyal ve politik koşulların sürekli olarak araştırılmasını sağlamanız önemlidir... Bu anketler, burada belirtilen kontrol tedbirlerindeki değişiklikleri belirlemeye ve aynı zamanda Amerika Birleşik Devletleri'nin temel hedeflerini desteklemek için politikaların aşamalı olarak formüle edilmesine ve geliştirilmesine bir temel teşkil edecek şekilde geliştirilmelidir.”³³¹

Başkan Roosevelt tarafından savaş sonrası Almanya'daki Amerikan genel valisi olarak yetkilendirilen General Lucius Clay, yeni Başkan Harry S. Truman döneminde de görevine devam etmiştir.³³² Batı Almanya'daki devlet inşa süreçlerinin yönetiminde kritik rol üstlenen Clay'in Michael Beschloss'un *The Conquerors* adlı kitabında Clay'in misyonunu yerine getirmede Washington'un mikro yönetimi ve savaş sonrası Almanya'ya sağlanan yardım türlerini sınırlayan JCS 1067 tarafından nasıl kısıtlandığı detaylı olarak anlatılmaktadır. Clay, uzmanlığını kamu hizmetlerini eski haline getirmek, yolları temizlemek ve açlık ve hastalıkları önlemek için kullanabilmiş, ancak herhangi bir türde ekonomik veya yeniden inşa yardımı sağlanması konusunda Amerikan bürokrasisiyle birçok sorun yaşamıştır.³³³ Başka bir deyişle, Amerikan bürokrasisi, Clay'in ekonomik ve yardım konusundaki taleplerini kısıtlar ve duymazdan gelirken, Clay'e yaşamın temel gereksinimlerini sağlama, önemli tesislerin sabotajını önleme ve savaş üretim kapasitelerinin yıkılmasını planlama görevleri vermiştir. Bu durum, bürokratik politika modelindeki aktörler arası iletişim kopukluğunun temel bir örneğini temsil etmektedir.

Devlet inşasına maruz kalan Batı Almanya'nın basın tarafından yakın takibi, Amerika'nın üzerindeki baskıyı arttırmıştır. Bu bağlamda, Clay'e basındaki, ticari ilişkilerdeki, mali kurumlardaki ve okullardaki Nazi etkisinin sessiz ve derinden bir stratejiyle ortadan kaldırılmasına yönelik talimatlar da verilmiştir. Ders kitaplarının gözden geçirilmesi, ticaret ve finans kartellerinin yok edilmesi ve Alman

³³¹ Zink, *The United States in Germany 1944–1955*, p.23.

³³² Tray Salvatore Jennings, *The Road Ahead: Lessons in Nation Building from Japan, Germany, and Afghanistan for Postwar Iraq*, United States Institute of Peace, 2003, pp. 13-25.

³³³ Pei, Kasper, *Lessons from the Past: The American Record on Nation Building*, s.111.

ekonomisinden geriye kalanlardan tazminatlar alınması, birey ve toplum güvenliğinin sağlanması ile eş zamanlı yürütülmeye çalışılmıştır.³³⁴ Bu durum, devlet inşaa sürecinde aksaklık ve sorunlara neden olmuş, birbirini takiben geliştirilmesi gereken süreçler aynı anda tamamlanmaya çalışılmıştır. Örneğin, güvenliğin sağlanmasına yönelik adımlar kapsamında ayılması gereken ilk adım birey güvenliğinin sağlanması iken, Nazi Partisi üyeleri yerel düzeye indirilmiş, askeri, istihbarat ve propaganda örgütleri ve milliyetçi davalara ve savaşta ölenleri hatırlamaya yönelik dernekler feshedilmiştir. Toplamda, on üç milyon Alman arasından üç milyondan fazlası savaş zamanı eylemleri ve bağlantıları nedeniyle çeşitli suçlarla itham edilmiştir.³³⁵

Tüm bu süreçler sırasında yaşanan yönetim krizi, Amerikalıların bölgeye dair bilgi ve dil eksikliği, Batı Almanya'da gerçekleştirilmesi planlanan devlet inşaa sürecinde problemlere neden olmuştur. Yargılamaların yapılması için ihtiyaç duyulan kurumların eksikliği bu durumun bir örneğidir. Nitekim, bu eksikliklerin farkında olan Clay, İngiliz, Fransız veya Sovyet komutanlıklarından önce bölgesel yöneticiler olarak üç yerel Alman'ın atanmasını talep etmiştir.³³⁶ Yerelden gelen, bölgeye dair bilgisi olan bireylerin yönetimi üstlenerek ilerletmesi, sürecin işlevsellik kazanmasında çok daha etkin bir politika olarak kabul görmüştür. Atanan Almanların “temiz” olması, hiçbir zaman Nazi Partisi'nde bulunmamış veya başka bir nedenle suçlanmamış anlamı taşımaktadır. Clay, bu idari danışmanlardan, çeşitli politika belgeleri hazırlamada kendisine yardım etmelerini ve Amerikan askeri üstlerine danışmanlık yapmak için “temiz” alt düzey Alman görevlilerden oluşan kadrolar oluşturmaya yardımcı olmalarını istemiştir.³³⁷ Bu Almanların tavsiyesi ile Clay ve yardımcıları, diğer görevleriyle eş zamanlı olarak alt düzey savaş suçu zanlılarını yargılamakla görevlendirilen seçilmiş Almanların görev yaptığı yarı yargı organlarının çalışmalarını denetlemek üzere Siyasi Kurtuluş Bakanlığı'nı kurmuştur. Yerel kontrol ve ademi merkeziyetçi üzerine modellenen bu mahkeme benzeri yapılar, yeni başlayan yerel

³³⁴ Zink, *The United States in Germany 1944–1955*, p.25.

³³⁵ The Department of State, *Occupation of Germany Policy and Progress*, p.159.

³³⁶ Zink, *The United States in Germany 1944–1955*, p.25.

³³⁷ The Department of State, *Occupation of Germany Policy and Progress*, p.162.

yönetimler ve yeni seçilen Alman polis güçleri, Batı Almanya'nın inşasında önemli adımlar olarak kabul edilmektedir.³³⁸

Tüm bu gelişmelere karşın, Batı Almanya'nın kalkınması ve gelişim göstermesi, ABD tarafından yavaş ilerleyen bir süreç olarak kabul edilmiştir. Süreçlerin yamalanarak geliştirilmeye çalışılması, aynı anda birden fazla alanın üzerine yoğunlaştırılması ve Amerika'nın çoğu talebi duymazdan gelmesi bu durumun nedenleri arasındadır. Ek olarak, Morgenthau Planı çerçevesinde uygulanan sanayinin ortadan kaldırılması, ekonomik gelişimlerin önünü tamamen kapatmıştır. Mayıs 1946'ya kadar Alman ekonomisi daha da kötüleşmiştir. Savaş sonrası Almanya'daki her sektör, her biri kendi işlerini yöneten ve ekonomik veya politik girişimleri diğerleriyle nadiren koordine eden ayrı bir işgal hükümeti tarafından yönetilmiştir. Tüm ülke kapsamında ele alındığında, o dönemde hala büyük miktarda insani yardım ihtiyacı bulunmaktaydı. Avrupa'nın bu kırılganlığı, Alman halkının fakirliği ve Sovyet niyetlerine ilişkin devam eden endişe, Genelkurmay Başkanlarını Truman'a lobi yapmak için Clay'i desteklemeye yöneltmiştir.³³⁹

3.1.3.3 JCS 1779 Askeri Belgesi

Truman'ın Dışişleri Bakanı James Byrnes'i görevden alarak yerine General George Marshall'ı getirmesinin ardından Marshall'ın ilk hamlesi JCS 1067'nin ulusal güvenlik gerekçesiyle feshedilmesi ve yerine JCS 1779'un getirilmesi önerisi olmuştur. Savaş Bakanı Henry Stimson'ın aksine, Marshall Planı, Almanya ve Avrupa'nın jeostratejik terimlerle yeniden inşasını güçlü, yaşayabilir bir Alman ekonomisinin sağlanmasıyla gerçekleştirmeye dayanmıştır.³⁴⁰ Marshall Planı'nın uygulanmasıyla Alman ekonomisinde hızlı bir iyileşme gözlemlenmiş ve Almanlar Nazi suçlamaları, cezalandırmaları ve kaotik ortamlarına karşın yaşanan olumlu gelişmelerle biraz olsun rahat nefes almışlardır.

Mayıs 1949'da Konrad Adenauer, Federal Almanya Cumhuriyeti'nin anayasasına eşdeğer olan Temel Yasa'nın taslağını hazırlamak için Müttefik askeri

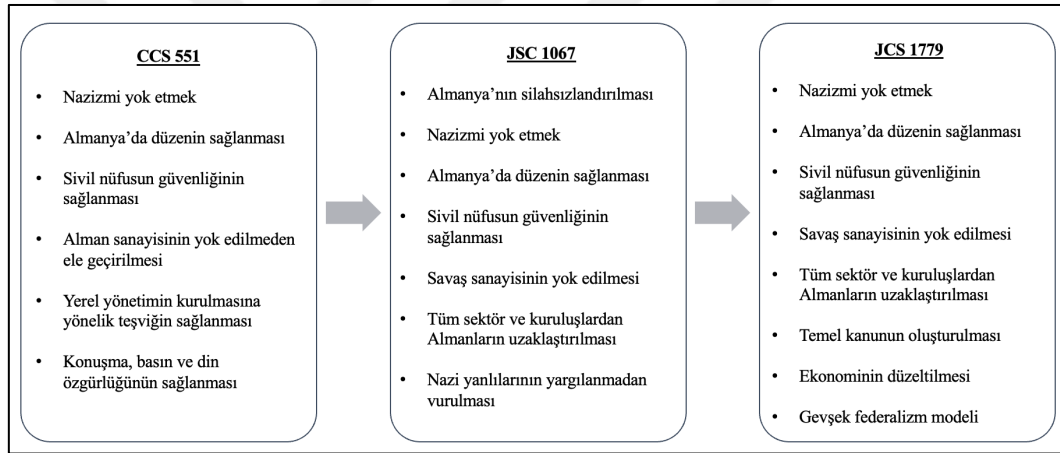
³³⁸ The Department of State, *Occupation of Germany Policy and Progress*, p.162.

³³⁹ The Department of State, *Occupation of Germany Policy and Progress*, p.163.

³⁴⁰ Frederick H. Gareau, "Morgenthau's Plan for Industrial Disarmament in Germany." *The Western Political Quarterly*, vol. 14, no. 2, 1961, pp. 517–534.

personeliyle bir araya gelmiştir.³⁴¹ Alman devletinin doğu ve batı arasında bölünmesinin göz ardı edilmesi amacıyla anayasa kelimesine yer vermeden oluşturulan temel kanun, yeni Birleşik Müttefik Askeri Konseyi tarafından onaylanmıştır.³⁴² Kontrol altında tutulan yeni kurumlara dağıtılan temel kanunu onaylayacak veya değiştirecek yerli bir Alman siyasi organının olmaması sözde demokrasinin sağlandığının bir göstergesidir. Temel kanundaki Amerikan etkisi ise küçük, yarı özerk topraklar ile denetim ve denge mekanizmaları arasında, yürütme gücü üzerinde önemli sınırlamalar bulunan gevşek federalizm modelinden açıkça görülmektedir.

Şekil 3.1: Almanya'nın Devlet İnşa Sürecine Yönelik Hazırlanan Askeri Karar Belgelerinin Gelişim Süreci



Kaynak: Şekil yazar tarafından oluşturulmuştur.

Şekilde görüldüğü üzere, ABD'nin Batı Almanya'yı işgali ve ardından gerçekleştirdiği devlet inşasına yönelik askeri karar belgelerinin gösterdiği gelişim süreci, Nazi tehdidinden ilelebet kurtulmaya yöneliktir. Bu amaç, güncellenen askeri karar belgelerinin hepsinde açıkça dile getirilmiştir. Almanya'ya yönelik ilk askeri belge olan CCS 551, sonradan oluşturulacak JSC 1067 ve JSC 1779'a göre daha esnek bir yapıya sahiptir. Almanya'da düzenin sağlanması, sivillerin korunması, yerel yönetimin teşvik edilmesi ve çeşitli özgürlüklerin sağlanmasına yönelik maddeler Almanya'nın geleceğine yönelik düzenlemeler olarak belirtilmiştir. Alman sanayisine

³⁴¹ Gareau, "Morgenthau's Plan for Industrial Disarmament in Germany." pp. 517–534.

³⁴² Gareau, "Morgenthau's Plan for Industrial Disarmament in Germany." pp. 517–534.

dokunulmaması, Alman ekonomisinin hızla yeniden kurulmasına yöneliktir. Bu bağlamda, CCS 551’de ABD’nin ekonomik yardımları makul seviyede tutarak Almanya’yı yeniden inşa etme planı görülebilmektedir.

Morgenthau Planı olarak isimlendirilen JSC 1067, CCS 551’e nazaran Almanya’ya yönelik çok daha sert maddeleri içermektedir. Tüm sektör ve kuruluşlardan Almanların uzaklaştırılması ve savaş sanayisinin yok edilmesi, ABD’nin Almanya’da gerçekleştirdiği devlet inşasında uygulanması halinde ekonomik zorluklara neden olacaktır.³⁴³ Nazi yanlılarının yargılanmadan vurulması ise yazılı planda kalarak gerçekleştirilmemesine karşın insan haklarına ve uluslararası hukuka aykırı, şiddete yönelik, ulusal çıkar veya intikam duyguları üzerine kurulu bir görüş olarak tarihe not düşülmüştür.³⁴⁴

Almanya’nın işgali ve devlet inşasında uygulanan JCS 1779 belgesi, CCS 551 ve JSC 1067’nin çeşitli maddelerinin bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur. Morgenthau Planı’nın ağırlıklı olarak yer aldığı askeri belgede, tüm sektör ve kuruluşlardan Almanların uzaklaştırılması ve savaş sanayinin yok edilmesi, Almanya’daki devlet inşa sürecinde Amerika’yı zorlayan iki önemli etmendir. Ekonominin baştan kurulması ve ülkenin her yönden yeniden kalkınması adına ihtiyaç duyulan para, Amerika’nın planladığından çok daha fazla ekonomik yardım yapmasına neden olmuştur. Ek olarak, görevlerinden kayıtsız şartsız uzaklaştırılan Almanların yerine getirilen ve konuyla ilgisi olmayan kişilerin eğitimi ve göreve adapte olmaları, yerel yönetim ve ülke düzenin sağlanmasında planlanandan çok daha fazla problem ve engeli beraberinde getirmiştir.

3.1.4. Batı Almanya’da Verilen Yapılandırıcı Güvenlik Eğitimleri

Karar aşamasında ortaya çıkan üç askeri belgenin sonucunda, Almanya’daki devlet inşa süreci JCS 1779 belgesi temel alınarak gerçekleştirilmiştir. Her devlet inşası sürecinde görüldüğü üzere, ABD’nin Almanya’da gerçekleştirdiği öncelikli adım güvenliğin ve insani yardımın sağlanmasına yönelik olmuştur. Müttefiklerin her biri

³⁴³ Gareau, “Morgenthau’s Plan for Industrial Disarmament in Germany.” p. 527.

³⁴⁴ Gareau, “Morgenthau’s Plan for Industrial Disarmament in Germany.” p. 527.

kendi bölgesinde askeri hükümetler kurmuştur. Amerika'nın Batı Almanya'daki güvenlik yönetimi, Birleşik Devletler Askeri Hükümet Ofisi'nin (OMGUS) komutası altında örgütlenmiştir.

Avrupa'daki toplam 3.077.000 erkeğin, 1.622.000' nin 61 ABD tümeninde General Dwight D. Eisenhower'ın kontrolü altında bulunması, ABD'nin hem gücü hem de güçsüzlüğü anlamına gelmektedir.³⁴⁵ Burada gücü, güçsüzlüğe çevirebilecek en kritik husus ise sahip olunan bu asker gücünün güvenlik yönetiminde organize edilme yetisi ve etkinliğiyle doğrudan bağlantılıdır. İşgal gücü olarak kabul edilen bu askerler, güvenlik yönetiminde sınır geçişlerini yönetmiş, yol kavşaklarında kontrol noktaları kurmuş ve bölge genelinde devriyeler yürütmüşlerdir.³⁴⁶ Burada yaşanan temel problem ise Amerikan askerinin bölgeye son derece yabancı olmasıdır. Bölge dilini bilmeyen, Alman kültür yapısına son derece uzak olan Amerikan askeri, sivillerle iletişim kurma hususunda birçok problemle karşı karşıya kalmıştır.

Bu ihtiyaca yönelik olarak Amerikan askeri liderleri 1945 sonbaharında profesyonel bir Alman polis kuvveti eğitilene kadar Batı Almanya'da bir polis gücü yaratım fikrini göz önüne almışlardır. General George Marshall, Eisenhower'dan bu görüşün gerçekleştirilmesi için bir plan hazırlamasını talep etmiştir. Polis gücü, sivil kargaşa olaylarına müdahale edebilecek, atlı devriyeler yürütebilecek, kaçakçılık operasyonlarını engelleyebilecek ve istihbarat toplamaya yardımcı olabilecek hareketli bir yedek kuvvet olarak planlanmıştır.³⁴⁷

3.1.4.1.Yapılandırıcı Güvenlik Eğitimi Sürecinde Yer Alan Aktörler

Almanya'nın işgalinin ardından, ABD ordusu işgal sonrası süreçte Almanya'nın güvenliğinin nasıl sağlanacağına yönelik birçok problemle karşı karşıya kalmıştır. Bu problemlerin birçoğunun temelinde ortak işgalde yer alan müttefik devletlerin bölgede demokratik yapının kurulması ve Nazi etmenlerinin ortadan kaldırılmasına yönelik

³⁴⁵ Robert McGeehan, *The German Rearmament Question: American Diplomacy and European Defense After World War II*, University of Illinois Press, 1971, p.78.

³⁴⁶ Robert B. Oakley, Michael J. Dziedzic, and Eliot M. Goldberg, eds., *Policing the New World Disorder: Peace Operations and Public Security*, Washington, D.C.: National Defense University Press, 1998, p. 27.

³⁴⁷ Ernest N. Harmon, *Combat Commander: Autobiography of a Soldier*, Prentice-Hall, 1970, pp. 279–294.

ortak bir çözüm yolu geliştirememesi yer almaktadır. Başka bir deyişle, işgalde yer alan orduların komutasının nasıl sağlanacağına yönelik plan eksikliği, Almanya'nın işgalinin ardından güvenliğin sağlanması noktasında sorunlara yol açmıştır. Müttefik devletlerin işgal sonrası Almanya'nın güvenliğini sağlama adına “elini taşın altına koymaması” ve ABD'yi lojistik ve yönetim kapasitesi geliştirmede en etkin güç olarak görmesi, Almanya'nın devlet inşa sürecinin ABD tarafından gerçekleştirilmesine yol açmıştır. ABD askeri yönetiminin kendi bünyesinde sivil işleri yönetmek için daha önceden oluşturduğu ABD Askeri Hükümet Ofisi (OMGUS), müttefik devletlerin ABD'ye Almanya'daki düzeni sağlamada güvenmesinin temel faktörlerinden biridir.

3.1.4.1.1.ABD Askeri Hükümet Ofisi (OMGUS)

ABD Askeri Hükümet Ofisi, 1946 yılında Almanya'nın devlet inşa sürecine yönelik General Lucius D. Clay yönetiminde kurulmuştur. ABD'nin kendi ülke sınırlarında eğitim verdiği ve işgal edilen bölgenin güvenliği sağlamak adına ihtiyaç olduğunda görevlendirdiği OMGUS, FM 27-5, FM 27-10 ve The Rules of Land Warfare olmak üzere üç ordu el kitabı temelinde eğitilen askerlerden oluşmaktadır.³⁴⁸ Bu üç kitabın 1940 gibi erken bir tarihte yayınlanması, ABD'nin işgal sonrası güvenliğin sağlanması ve insani yardımın organize edilmesi gibi devlet inşa süreçlerinin yönetilmesinde ülkeye kolaylık sağlamış ve gelecekteki işgal politikası için zemin hazırlamıştır. Nitekim, OMGUS yönetiminde ABD'ye bırakılan Batı Almanya'nın devlet inşa sürecinde önceden eğitim almış askerlerin güvenliği sağlaması Almanya'nın diğer bölgelerine göre daha planlı ilerlemiştir.

ABD'nin Batı Almanya'da devlet inşasını gerçekleştirmek için görevlendirdiği OMGUS, yapısal olarak bağımsız beş ABD askeri hükümet ofisini (Landkreis) kapsamaktadır. Bu ofisler, OMG Württemberg-Baden, OMG Greater Hesse, OMG Bavaria, OMG Bremen ve OMG Berlin olarak isimlendirilmiştir. OMGUS'un alt birimleri olarak görev yapan beş ofis, ABD'nin askeri hükümet ofisine direkt olarak bağlanmıştır.³⁴⁹ ABD'nin askeri hükümet ofisi ve OMGUS karargahı, Frankfurt-am-

³⁴⁸ Christoph Weisz, OMGUS-Handbuch: Die amerikanische Militärregierung in Deutschland 1945-1949, München, Oldenbourg, 1994, ss. 345-346.

³⁴⁹ Weisz, OMGUS-Handbuch: Die amerikanische Militärregierung in Deutschland 1945-1949, ss. 345-346.

Main- Greater Hesse'de kurulmuştur.³⁵⁰ Şubat 1946'da yapılan seçimlere kadar, sivil idare ve güvenlik görevi 3. ve 7. Ordular tarafından her bağımsız ofisin askeri birliklerine rapor veren müstakil G-5 irtibat büroları ile taktik düzeyde yürütülmüştür.³⁵¹ Toplanan her bilgi ve karar en son aşamada askeri yöneticiye iletilmiştir.

Ek olarak, çeşitli işgal güçleri arasında Almanya'nın ortak işgalini koordine eden ve yürüten Müttefik Kontrol Konseyi (ACC) aracılığıyla OMGUS yapısına paralel bir komuta zinciri oluşturulmuştur. ACC, müttefiklerin diğer askeri komutanlarının bir araya gelerek Almanya'nın koordineli yönetimini amaçlamıştır. Aralık 1949'a kadar OMGUS, General Lucius Clay tarafından yönetilmiştir. ABD Bölgesindeki Askeri Devlet Dairelerinin her birine bir tuğgeneral komuta etmiştir.

3.1.4.1.2. General Lucius D. Clay

Batı Almanya'nın işgalinin ardından Amerikan halkında, Nazilerin cezalandırması arzusu ön plana çıkmıştır. İç politikada dengenin sağlanması ve kamuoyu desteğinin alınması için ABD'nin OMGUS'un başına getirilen General Lucius D. Clay'e verdiği ilk görev, Nazilerin ve Nazi destekçilerinin cezalandırılması olmuştur. ABD halkının gözünde denazifikasyon süreci, işgal başarısının bir göstergesi olarak görülmüştür.³⁵² Bu strateji kapsamında, Clay'in önceliği, bölgenin Nazi unsurlarından temizlenmesi olmuştur.

General Clay için eğitim, devlet inşasının temel unsurlarından biri olarak görülmüştür. Başkan Roosevelt'e Almanya'nın demokratikleşmesi için kendi yaklaşımını açıklayam Clay, eğitimi öncelikli politika olarak kabul etmiştir.³⁵³ Clay, OMGUS'un 1945'teki ilk toplantısında operasyonel Batı Almanya'daki insan gücü,

³⁵⁰ Weisz, OMGUS-Handbuch: Die amerikanische Militärregierung in Deutschland 1945-1949, ss. 345-346.

³⁵¹ Weisz, OMGUS-Handbuch: Die amerikanische Militärregierung in Deutschland 1945-1949, ss. 345-346.

³⁵² Matthew A. George, *The Operational Art of Political Transformation: General Lucius D. Clay, Post World War II Germany, and Beyond*, School of Advanced Military Studies US Army Command and General Staff College, 2018, ss.14-17.

³⁵³ George, *The Operational Art of Political Transformation: General Lucius D. Clay, Post World War II Germany, and Beyond*, ss.14-17.

komuta ve destek ilişkilerinin nasıl sağlanacağı ve yürütüleceğine ek olarak eğitimle ilgili askeri belgede yer alan bilgilerin yeterli olup olmadığını sormuş; ilgili personelden bu konuda bilgi talep etmiştir.³⁵⁴

Liberal demokratik ideallerini Batı Almanya’da uygulama fırsatı bulan Clay’in devlet inşa sürecinde, Almanlar, OMGUS uygulamalarına tepki göstermemiş, aksine, belirli uygulamaları takdirle karşılamıştır. Almanların Clay ve ekibine karşı olumlu tavrının nedeni, Clay’in geleneksel Nazizm'den önceki ekonomik ve sosyal değerlere olan saygısını düzenli olarak halka göstermesidir.³⁵⁵ Clay, ABD politikasının Alman sivil özgürlüklerini nasıl zayıflattığını, özellikle de sansür ve çok sayıda adalet mahkemesi yoluyla toplumun, eğitimin ve hukuk sisteminin denazifikasyonu ile ilgili asıl amacının ABD’ye hizmet ettiğini, sivil halkı gözetmediğini fark etmiş ve bu durumu iyileştirmek için çalışmıştır.³⁵⁶ Geleneksel değerler ve misyon odağı arasındaki bu denge Clay'in Almanya'daki devlet inşa sürecini kolaylaştırmıştır.

3.1.4.2. Hazırlık Süreci

Başlangıçta Amerikan askeri personeli, Batı Almanya'da plan dahilinde geçici polis olarak görev yapmıştır.³⁵⁷ Ancak, daha önce belirtildiği üzere Amerikan askerlerinin dil bilmemesi, kültürü anlayamaması ve saha bilgisi eksikliği beklentiyi karşılamamıştır.³⁵⁸ Bu çerçevede, Almanya'da Amerikan komutanlarının yerel polis güçleri oluşturması, güvenliğin sağlanması ve bölgenin kontrol altında tutulması için atılan rasyonel bir adımdır. Almanların polisliğe seçilmesinde genellikle aranan tek şart Nazi Partisi'ne üye olmamaktır.³⁵⁹

³⁵⁴ George, *The Operational Art of Political Transformation: General Lucius D. Clay, Post World War II Germany, and Beyond*, ss.14-17.

³⁵⁵ George, *The Operational Art of Political Transformation: General Lucius D. Clay, Post World War II Germany, and Beyond*, ss.14-17.

³⁵⁶ George, *The Operational Art of Political Transformation: General Lucius D. Clay, Post World War II Germany, and Beyond*, ss.14-17.

³⁵⁷ Roy Licklider, “The American way of State Building: Germany, Japan, Somalia and Panama”, *Small Wars & Insurgencies*, 10:3, s.85.

³⁵⁸ H. Frederick Hutchinson, “Rebuilding Germany's Security Services”, *International Journal of Intelligence And Counterintelligence*, 2004, 17:4, p.738.

³⁵⁹ Erlinda A. Mazeika, “Military Governance: The American Occupation of Germany and Japan After World War II”, Political Science Dept. Rutgers Univ, 1995.

Polislere yönelik başlatılan yapılandırıcı güvenlik eğitimlerinin ilk adımı olan hazırlık süreci, Almanya’da işgal öncesi Savunma Bakanlığı tarafından güncellenen FM 27-5 belgesine göre gerçekleştirilmiştir. Verilmesi gereken temel eğitimler, eğitimcilerin nitelikleri, ders saatleri, uygulama sürecinde gerçekleştirilmesi gereken adımlar gibi detayların yer aldığı belge, Alman polislerin eğitim sürecini kolaylaştırmıştır.

Polis Teşkilatı, Alman halkını denetlerken genel ve özel ihtiyaçlara cevap vermeye hazır ve yetenekli gücüyle güvenliğin sağlanmasında etkin bir role sahip olmuştur.³⁶⁰ Resmi olarak 1 Temmuz 1946'da faaliyete geçen Polis kuvvetleri, geniş bir alanın kontrolünün sağlanması ve sivillerle iletişimin güçlendirilmesinde giderek önemini arttırmıştır. Bu bağlamda, başlangıçta Bamberg'de kurulan Polis Karargahı daha sonra Heidelberg'e taşınmıştır.³⁶¹ Üç Polis birimi Almanya'nın Hessen, Baden-Württemberg ve Bavyera eyaletlerinde faaliyet göstermiş; önceden Nazi parti liderlerini yetiştirmek kullanılan Sonthofen'deki kalede polis personel eğitimini gerçekleştirmiştir.³⁶²

3.1.4.2.1. ABD Sonthofen Polis Okulu

ABD Ordusu Polis Teşkilatı Planlama Kurulu, ABD Polis Teşkilatı için örgütsel ve operasyonel bir plan geliştirmek üzere Ocak 1946'nın başlarında Bad Toelz'de kurulmuştur. Planlama aşamasının başlarında kurul, polis teşkilatının eğitimi için okula ihtiyaç duyulduğuna karar vererek başlangıçta Nazi partisindeki liderlik pozisyonlarına genç adayları eğitmek için inşa edilen Sonthofen okulunu eğitim yeri olarak belirlemiştir.³⁶³ Kurul tarafından hazırlanan ön organizasyon tablolarına göre, 122 subay, 6 emir subayı ve 820 askerden oluşan 465. Filo, ABD Polis Teşkilatı Okul

³⁶⁰ David A. Kaufman, “Mobility, Vigilance, Justice: The U.S. Constabulary Forces in Germany: 1946-1952”, <https://armyhistory.org/mobility-vigilance-justice-the-u-s-constabulary-forces-in-germany-1946-1952/>

³⁶¹ Kaufman, “Mobility, Vigilance, Justice: The U.S. Constabulary Forces in Germany, 1946-1952”, <https://armyhistory.org/mobility-vigilance-justice-the-u-s-constabulary-forces-in-germany-1946-1952/>

³⁶² Kaufman, “Mobility, Vigilance, Justice: The U.S. Constabulary Forces in Germany, 1946-1952”, <https://armyhistory.org/mobility-vigilance-justice-the-u-s-constabulary-forces-in-germany-1946-1952/>

³⁶³ William M. Tevington, *The United States Constabulary - A History*, Turner, 1998, ss.211-212.

Filosu olarak yeniden adlandırılmış ve karargah birliği, hizmet birliği, eğitmenler birliği, muhafız birliği ve tıbbi birlik olmak üzere beş birliğe ayrılmıştır.³⁶⁴

Sonthofen Polis Okulu, başlangıçta üç aşamalı eğitim vermeyi planlamıştır. İlk aşama, eğitmen kadrosunu eğitmeye yöneliktir.³⁶⁵ Eğitmen kadrosunun eğitilmesiyle, okula kayıt olacak sayıca fazla personelin eğitim aksaklığına maruz kalmadan mezun edilmesi hedeflenmiştir. Eğitimin ikinci aşaması, işgal görevini sürdüren personele yöneliktir. Personelin Batı Almanya'nın sosyolojik yapısı, dili ve tarihi ile ilgili bilgi edinerek topluma uyum sağlamasının gerçekleşmesi ikinci aşama eğitimle gerçekleştirilmek istenmiştir.³⁶⁶ Üçüncü ve son aşama, saha eğitimini kapsamaktadır. Okulda yer alan her personelin mezun olmadan önce, J.H. Harwood tarafından kaleme alınan Asker El Kitabı'nın içeriğini bilmesi gerekli tutulmuştur.³⁶⁷ Şüphelileri arama, tutuklamalar ve kelepçeleme dahil olmak üzere polislik taktikleri hakkında talimatlar veren el kitabının bilinmesi, okul yetkilileri tarafından mezuniyetin temel şartı olarak kabul edilmiştir.³⁶⁸

Sonthofen Polis Okulu müfredatı, Planlama Kurulu tarafından eğitim derslerinin ilgili konulara göre gruplandırılarak departmanlara ayrılması yöntemiyle düzenlenmiştir. Departmanların yönetimi komutan yardımcıları tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede, Polis Okulu'nda verilen derslerin bağlı olduğu departmanlar Merkezi Departman, Eğitim Yardımları Departmanı, Jeopolitik Departmanı, Kamu Güvenliği Departmanı, Taktik Atış ve Silah Departmanı, Motorlu Taşımacılık Departmanı ve İletişim Departmanı olarak belirlenmiştir.³⁶⁹

Şekil 3.2: Batı Almanya'daki Yapılandırıcı Güvenlik Eğitimlerinin Verildiği Sonthofen Polis Okulu

³⁶⁴ Tevington, *The United States Constabulary - A History*, s.212.

³⁶⁵ Tevington, *The United States Constabulary - A History*, s.212.

³⁶⁶ Tevington, *The United States Constabulary - A History*, s.212.

³⁶⁷ Kaufman, *Mobility, Vigilance, Justice: The U.S. Constabulary Forces in Germany, 1946-1952*, <https://armyhistory.org/mobility-vigilance-justice-the-u-s-constabulary-forces-in-germany-1946-1952/>

³⁶⁸ Tevington, *The United States Constabulary - A History*, s.213.

³⁶⁹ Kendall D. Gott, "Mobility, Vigilance, and Justice: The US Army Constabulary in Germany: 1946-1953", *Combat Studies Institute Press*, 2005, ss.9-10.



Kaynak: Tevington, *The United States Constabulary - A History*, ss.212.

Departmanların başında yer alan komutan yardımcıları, genel çerçevede derslerin işleyişi, düzenin sağlanması ve eksikliklerin tespit edilerek giderilmesine yönelik görevlendirilmiştir. Bu görevler haricinde, her departmanın kendine özel görev ve sorumlulukları bulunmaktadır.³⁷⁰ Merkezi Departman, akademik öğretim bölümlerinin ve öğrenci filusunun faaliyetlerini denetlemiş ve koordinasyonu sağlamıştır. Eğitim Yardımları Departmanı, eğitimlerde kullanılan çizelgeler, grafikler, diğer eğitim araçlarının sağlanmasından sorumlu tutulmuştur. Bu departman aynı zamanda eğitim filmi kütüphanesi ile projeksiyon ve seslendirme cihazlarının derslerde teknik kullanımını düzenlemekle görevlendirilmiştir. Jeopolitik Departmanı, öğrenciye Alman halkı ve ulusunun tarihi, coğrafi ve psikolojik geçmişi hakkında bilgi içeren derslerde Nazi ve milliyetçiliğe dair herhangi bir ibare bulunmaması için eğitim materyallerinin kontrol edilmesine yönelik çalışmalar yürütmüştür.³⁷¹ Kamu Güvenliği Departmanı, sürecin başlarında Polis Departmanı olarak isimlendirilmiş; polis işleriyle ilgili tüm talimatlardan sorumlu tutulmuştur.

Taktik Atış ve Silah Departmanı, daha çok sınır kontrolü, baskınlar ve aramalar gibi belirli Polislik işlevlerine yönelik dersleri içermektedir. Pratiğe dayalı bu dersler,

³⁷⁰ Kaufman, *Mobility, Vigilance, Justice: The U.S. Constabulary Forces in Germany, 1946-1952*, <https://armyhistory.org/mobility-vigilance-justice-the-u-s-constabulary-forces-in-germany-1946-1952/>

³⁷¹ Michael A. Rauer, "Order out of Chaos The United States Constabulary in Postwar Germany", *Army History*, 1998, No. 45, 1998, ss. 22-35

ileriki zamanda istihbarat edinmeye yönelik personel yetiştirmeye odaklanmıştır.³⁷² İstihbarat konularının müfredata eklenmesini takiben Polis Karargahı tarafından modellenen bir kontrol odası ders kullanımı için inşa edilmiştir. Bu oda, ABD Bölgesi'ndeki istihbarat gelişmelerinin polis operasyonlarında nasıl kullanılacağına yönelik derslerde etkin olarak kullanılmıştır.³⁷³ Departmanda silahla ilgili yer alan dersler, bireysel ve grup nişancılığını geliştirmek, yetkin eğitmenler yetiştirmek ve ateşli silahların güvenli kullanımına yönelik olarak planlanmıştır.

Motorlu Taşımacılık Departmanı, ilk olarak memurlara talimat vermeye yönelik amaç dışı kullanılmıştır. Takip eden dönemlerde, birinci kademe motor bakımı dersleri için personel kayıtlarına başlanmıştır. 1 Ocak 1947'de Üçüncü ABD Ordusu Uçak ve Motor Mekanik Okulu'nun eğitim kursu, bu okulun Bad Reichenhall'dan nakledilmesiyle bölüme eklenmiştir.³⁷⁴ İletişim Departmanı, genel iletişim, kablolu iletişim, radyo ve radyo operasyonları derslerini içermekteydi. Bu birim, Ansbach'taki Sinyal Okulu tarafından verilen derslerin tekrarı nedeniyle 23 Kasım 1946'da kapatılmıştır.³⁷⁵

Eğitim sürecinde, düzenleme kurulu tarafından asker ve polis sayısındaki artışla birlikte saha uygulama eğitimlerinin yetersiz kaldığı tespit edilmiştir. Bu nedenle, Polis okulu düzenleme kurulu, operasyonel eğitimler ve saha eğitimlerinin verilmesi amacıyla Sonthofen'deki okula ek olarak, Grafenwoehr'deki savaşta büyük hasar görmüş askeri kampı onararak bu alanı tank eğitim merkezi olarak derslerde kullanma kararı almıştır.³⁷⁶

Şekil 3.3: Batı Almanya'da Yer Alan Grafenwoehr Tank Eğitim Merkezi

³⁷² Gott, "Mobility, Vigilance, and Justice: The US Army Constabulary in Germany: 1946-1953", ss.9-10.

³⁷³ Rauer, "Order out of Chaos The United States Constabulary in Postwar Germany", ss. 22-35

³⁷⁴ Gott, "Mobility, Vigilance, and Justice: The US Army Constabulary in Germany: 1946-1953", ss.9-10.

³⁷⁵ Whitfield B. East, *A Historical Review and Analysis of Army Physical Readiness Training and Assessment*, Combat Studies Institute Press ,US Army Combined Arms Center, 2013, s.101.

³⁷⁶ Gott, "Mobility, Vigilance, and Justice: The US Army Constabulary in Germany: 1946-1953", ss.9-10.



Kaynak: Gott, “Mobility, Vigilance, and Justice: The US Army Constabulary in Germany: 1946-1953”, ss.9-10.

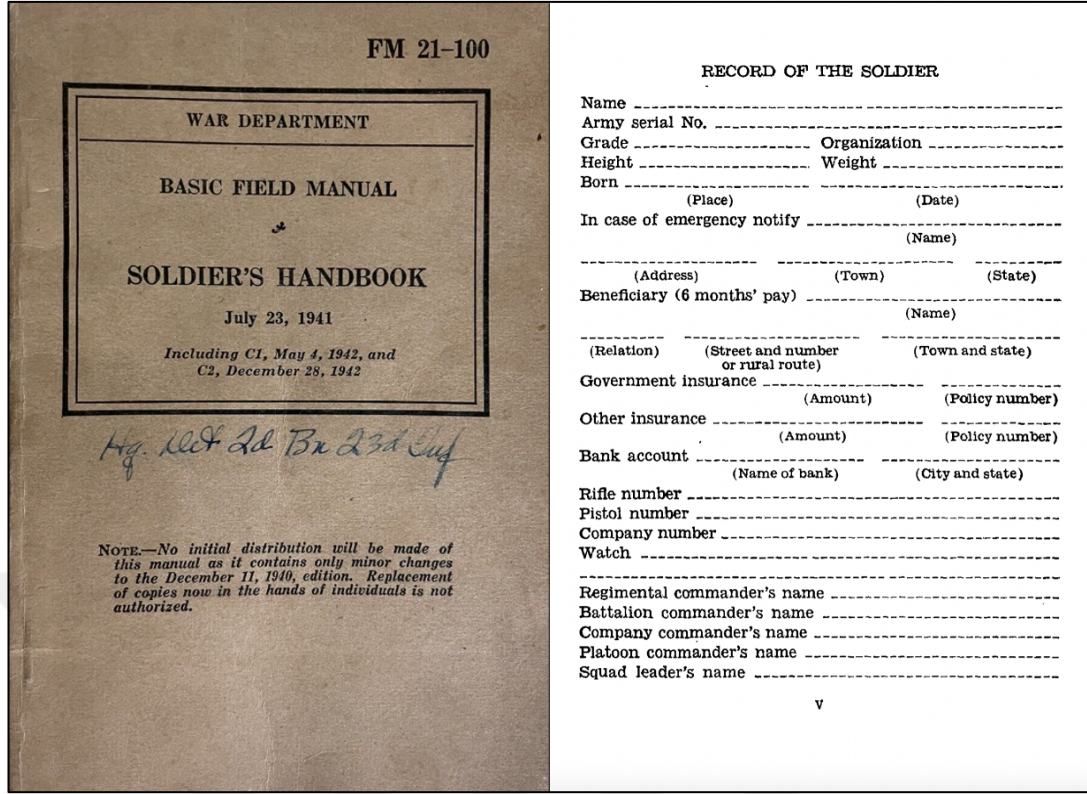
3.1.4.2.2. Batı Almanya Eğitimlerinde Kullanılan Eğitim Materyali

Batı Almanya’daki yapılandırıcı güvenlik eğitimlerinde önceden Rhode Island Eyalet Polis Komiseri olarak görev yapan Albay J. H. Harwood'un *Askerin El Kitabı* eseri temel eğitim kaynağı olarak kabul edilmiştir.³⁷⁷ Bu kitap, o dönemde okula kayıt yaptırmaya hak kazanan her öğrencinin üzerine kayıtlı olarak dağıtılmıştır.³⁷⁸ Nitekim, kitabın ilk sayfasında kitabı teslim alan öğrencinin adı, soyadı, birliği, boyu, kilosu gibi temel bilgilerin doldurulması zorunlu tutulmuştur. Mezuniyet öncesinde öğrenciler kitabın içeriğine yönelik sınava tabi tutulmuşlardır.

Şekil 3.4: Batı Almanya’nın Yapılandırıcı Güvenlik Eğitimlerinde Kullanılan Albay J. H. Harwood'un *Askerin El Kitabı* Eseri

³⁷⁷ J. H. Harwood, *Soldier's Handbook*, US Government Printing Office, Washington, 1941, s. 10.

³⁷⁸ Harwood, *Soldier's Handbook*, s.10.



Kaynak: Harwood, *Soldier's Handbook*, s.10.

Askerin El Kitabı'nın giriş bölümü, ABD'nin Batı Almanya'daki yapılandırıcı güvenlik eğitimleri aracılığıyla yeniden oluşturulan silahlı kuvvetlerin normlarını ve uygulamalarını nasıl etkilediğinin temel bir örneğidir. Kitabın önsöz bölümünde yer alan ilk paragraf, ABD'nin Batı Almanya'da kendisine hizmet edecek asker ve polis gücünü kendi milli güvenliğinin sağlanmasına yönelik insan sermayesi olarak gördüğünü açıkça dile getirmektedir:

Artık Birleşik Devletler Ordusunun bir üyesisiniz. Bu Ordu, özgür bir halk arasından seçilen özgür vatandaşlardan oluşur. Gerekirse, kendi Amerikan tarzımızda yaşama hakkımızı savunacağımızı ve başka hiçbir ulusun vatandaşlarına verilmeyen fayda ve ayrıcalıklardan yararlanmaya devam edeceğimizi bilmenizi isteriz. Ülkemiz, bu toprakların savunulmasını gerektirecek herhangi bir durumda siz ve şu anda askerlik hizmetinde olan binlerce arkadaşınız aracılığıyla başarılı olacağınıza inanarak güvenliği sağlama ve savunma görevlerini sizlere vermiştir. Sivil yaşamdan askeri hayata geçişte, ilk başta kafa karışıklığı yaşamanız ve zorlanmanız normaldir. Bu el kitabının amacı, bu zor noktaların üstesinden mümkün olduğunca çabuk gelmenize yardımcı olmak ve bir asker olarak başarılı kariyerinizin temellerini atmaktır... Kendinizi verimli bir asker yaparken, ülkemiz için hiçbir şeyin yok edemeyeceği bir savunma inşa etmeye yardım ediyorsunuz. Amerika Birleşik

Devletleri'ne olan yükümlülüğünüzü geri ödüyorsunuz ve geleceğimize olan inancınızı ilan ediyorsunuz...³⁷⁹

Yukarıda bir bölümüne değinilen kitabın önsözünde eğitime alınan polis ve askerlerin Amerikan gücü olarak kabul edildiği açıkça ifade edilmektedir. ABD'nin kendisine has olan askeri yapılanmasını temel alarak Batı Almanya'da kurmayı hedeflediği güvenlik yapılanması, eğitimler aracılığıyla gerçekleştirilmek istenmiştir. Bu çerçevede, okulda eğitim gören asker ve polisler, Amerika'nın ileriki zamanda kendisini destekleyecek güvenlik gücü olarak yetiştirilmektedir. ABD, bu eğitimler aracılığıyla çoğu alternatifte nazaran daha kalıcı olan ve insan sermayesinin temelini oluşturan eğitime yatırım yapmayı tercih etmiştir. Mezuniyet öncesinde kitabın sonunda yer alan ABD'nin ve Batı Almanya'nın çıkarlarını koruyacağına dair düzenlenen yemin metni de bu iddiayı destekler niteliktedir.

Askerin El Kitabı, on yedi bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm, asker ve polislere yönelik genel bilgileri içermektedir. Grup hayatının sorumlulukları, üst ve alt birimlerle ilişkiler, sivillerle ilişkiler, askeri yükümlülükler ve hukukta yer alan savaş maddelerinden oluşan bölüm, eğitimin ilk haftalarında verilen temel ders olarak müfredatta yer almaktadır. Kitabın ikinci bölümü, ilk bölümle bağlantılı olarak askeri disiplin ve askeri nezaket kurallarını içermektedir. Üçüncü, dördüncü ve beşinci bölümler, okul müfredatının organizasyonu, kullanılan silahlar, verilen hizmetler ve giyim kurallarına yöneliktir. Temel eğitim olarak kabul edilen bu bölümler, öğrencilerin ders haricinde kitap aracılığıyla öğrenmesi gereken bilgileri kapsamaktadır.

Kitabın altı, yedi, sekiz ve dokuzuncu bölümleri, silah kullanımı, bakımı, kullanılan silah türleri, silah taşıma sorumlulukları, tabanca kılavuzu, yükleme ve ateşlemeler gibi saha uygulamalarına yönelik bilgileri içermektedir. Eğitimde yer alan polis ve askerler, uygulamalarda silah kullanımı ve taktik atış eğitimlerine ek olarak bu bilgileri teorik olarak derslerde de öğrenmektedir. Kitapta, onuncu bölümden itibaren eğitim sonrasında asker ve polislerin sahadaki görevlerinde onlara yardımcı olacak temel gereklilikleri yönelik bilgileri kapsamaktadır. Bu çerçevede, on, on bir

³⁷⁹ Harwood, *Soldier's Handbook*, s.11.

ve on ikinci bölümler “iç koruma görevi” başlığı altında ihtiyaç halinde kurulacak kamp düzeneklerinin hazırlanması, pusula ve haritaların kullanımı, devriye gezme, ata binme gibi konulara ilişkin açıklamalardan oluşmaktadır.

Kitabın on üç ve on dördüncü bölümleri güvenlik, koruma ve ilk yardım eğitimlerini ele almaktadır. Güvenlik ve koruma, genel güvenliğin sağlanması, bireysel güvenliğin geliştirilmesi ve küçük birimlerin tehlikede olduklarında desteklenmesine yönelik stratejik bilgilerden oluşmaktadır. İlk yardım bölümü, asker ve polislerin ilk anda yapması gereken müdahaleleri detaylı olarak açıklamaktadır.

Kitabın son üç bölümü, eğitimlerini tamamlamaya yaklaşan asker ve polislerin Batı Almanya’ya yönelik sosyolojik ve politik bilgileri kapsamaktadır. Bölünmüş Almanya’nın diğer bölümlerinde yer alan yönetici ülkeler, bu bölgelerde yer alan asker ve polis yapılanmaları, Almanların güvende hissettirilmesine yönelik stratejiler, sivillerle etkin iletişimin sağlanması gibi konulara kitabın bu bölümlerinde değinilmektedir. Kitapta ayrıca asker ve polisin ödemelerinin nasıl yapılacağı açıklanmaktadır. Kitabın son bölümünde, asker ve polisler için hazırlanan yemin metnine yer almaktadır.

3.1.4.3. Eğitim Süreci

Polis okulunda verilen eğitimlerin ilk aşaması, toplam 176 saatlik eğitimle beş hafta sürmüştür.³⁸⁰ Okulun gelişmesi, personel sayısının artışı ve ihtiyaca yönelik ders sayılarının artırılmasıyla ek sınıflar oluşturulmuştur. Polis ve askerlerin hızla eğitimlerini tamamlayıp görev başına geçmeleri ve eğitimin sürdürülebilirliğini sağlamak için ABD Batı Almanya’daki yapılandırıcı güvenlik eğitimlerinde eğiticilerin eğitimini öncelikli tutmuştur. Eğiticilerin eğitimi, OMGUS biriminde yer alan uzman askerler tarafından verilmiştir.³⁸¹ Eğiticilerin eğitiminde verilen dersler aşağıdaki tabloda açıklamalarıyla birlikte yer almaktadır:

Tablo 3.1: Batı Almanya’da Eğiticilere Verilen Yapılandırıcı Güvenlik Eğitimi Dersleri

³⁸⁰ Gott, “Mobility, Vigilance, and Justice: The US Army Constabulary in Germany: 1946-1953”, s.12.

³⁸¹ Gott, “Mobility, Vigilance, and Justice: The US Army Constabulary in Germany: 1946-1953”, s.12.

Dersin Adı	Ders İçeriği
Ausbilderlehrgang (Eğitmen Kursu)	Askeri eğitmenlerin öğretim teknikleri ve yöntemleri, ders planlaması ve etkili iletişim becerilerini nasıl kuracağına dair bilgileri içermektedir.
Lehrgang für militärische Führungskräfte (Askeri Liderler Kursu)	Ordu içindeki liderlik rollerine hazırlanan asker ve polislerin hızlı eğitilmesine yönelik eğitim metotlarını içermektedir. Liderlik ilkeleri, komuta ve kontrol, karar verme, operasyonel planlama ve personel yönetimi gibi konular ders kapsamında yer almıştır.
Ausbildung der Ausbilder (Eğitmenlerin Eğitimi)	Öğretim teknikleri, müfredat geliştirme, değerlendirme yöntemleri ve sürekli mesleki gelişim ders kapsamında yer alan başlıklardır.
Fachlehrgänge (Uzmanlık Eğitimi)	Bu ders, askeri alanda mesleki uzmanlık almak isteyen eğitmenler için verilmiştir. Eğitmenlerin ihtiyaç duyduğu belirli uzmanlık alanlarına veya teknik becerilerine göre alt birimler oluşturularak ve seçmeli ders olarak müfredatta yer almıştır. Eğiticiler uzmanlaşmak istedikleri alana uygun dersleri almıştır. Seçmeli dersler arasında mekanik, iletişim uzmanlığı, mühendislik dersleri ve sağlık personeli için teknik eğitim dersleri yer almıştır.
Waffenausbildung (Silah Eğitimi)	Eğitmenler, Alman ordusu tarafından kullanılan çeşitli silah ve teçhizatın kullanımı, bakımı ve eğitimi konusunda uzmanlık eğitimi almıştır. Bu eğitim, eğitmenlere ve askerlere uygun silah kullanma ve güvenlik protokollerini öğretmek için gerekli bilgi ve becerileri kazandırmıştır.

Kaynak: Harwood, *Soldier's Handbook*, ss.12-13.

Eğiticilerin eğitiminde verilen dersler, ABD'nin Batı Almanya'da kendi askeri sistemine benzer bir yapı kurmaya çalıştığını göstermektedir. Nitekim, ABD'nin kendi topraklarında eğitici yetiştirmeye yönelik derslerinin bir kısmı Batı Almanya'da aynı müfredatla uygulanmıştır. Burada dikkat çeken en temel unsur, ABD'nin kendi topraklarında yetiştirdiği eğiticilere verdiği eğitimlerin daha geniş kapsamlı olması ve daha uzun sürede tamamlanmasıdır. Örneğin, ABD kendi eğitici eğitimlerinde silah çeşitlerinin tanıtılması, saha uygulaması ve taktik atışına yaklaşık iki ay devam etmektedir.³⁸² Batı Almanya'daki eğiticilerin eğitiminde ise bu süre çok daha az

³⁸² Harwood, *Soldier's Handbook*, ss.12-13.

tutulmuş ve diğer derslerle birlikte eğiticilere verilmiştir.³⁸³ Başka bir deyişle, Batı Almanya’da verilen eğiticilerin eğitimleri, muhtemelen daha hızlı olması amacıyla kısa zamanlı ve daha az bilgiye dayalı olarak verilmiştir.

Eğiticilerin eğitiminde dikkat çeken diğer bir husus, yetiştirilecek asker ve polislerle iletişimin kurulmasına yönelik içeriğin neredeyse her derste yer almasıdır. Eğiticilerin eğitiminde özellikle milliyetçilik söylemlerinden kaçınılma zorunluluğu ve nedenleri, özgürlük ve demokrasi kavramları, Almanya’nın Hitler döneminde gördüğü zarar gibi tarihsel ve sosyolojik unsurların asker ve polisler için detaylı olarak açıklanması, okulun düzenleme kurulu tarafından koyulan bir kuraldır.³⁸⁴ Bu duruma benzer olarak, eğiticilere milliyetçilik söylemlerinde bulunan, Hitler yanlısı davranış sergileyen, Hitler’in fotoğrafı veya açıklamasına dair bilgi ve belge bulunduran ve Nazi eğilimi gösteren asker ve polislerin tespit edilerek durumun yöneticilere bildirilmesi zorunlu tutulmuştur.³⁸⁵

Polislerin eğitimi, eğiticilerin eğitiminden kısa bir süre sonra başlamıştır. Polislerin aldığı eğitimler ve eğiticilerin aldığı eğitimler, temel eğitimler de dahil olmak üzere birbirlerinden farklıdır. ABD, Batı Almanya’da polisler için verilen eğitimde farklı alanlardan oluşan kapsamlı bir içerik oluşturmuştur. Bölgenin kontrol altında tutulması ve güvenliğin bir an önce sağlanması için polislerin eğitiminin süresi kısıtlı tutulmuştur. Yapılandırıcı güvenlik eğitimi kapsamında polisler için verilen dersler aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Tablo 3.2: Batı Almanya’da Polisler için Verilen Yapılandırıcı Güvenlik Eğitimi Dersleri

Dersin Adı	Dersin İçeriği
Polizeiausbildung	Polislerle ilgili ceza hukuku ve ceza muhakemesi usulleri, polis etiği, toplum polisi, devriye

³⁸³ Harwood, *Soldier’s Handbook*, ss.12-13.

³⁸⁴ Harwood, *Soldier’s Handbook*, ss.12-13.

³⁸⁵ Harwood, *Soldier’s Handbook*, ss.12-13.

(Polis Eğitimi)	teknikleri, soruşturmalar ve acil müdahale dahil olmak üzere kolluk kuvvetleri için temel eğitim dersi olarak müfredatta yer almıştır.
Kriminalpolizei (Ceza Soruşturması)	Ceza soruşturması yöntemleri, kanıt toplama, olay yeri yönetimi, sorgulama teknikleri, adli analiz ve vaka yönetimi konularında verilen derstir.
Bereitschaftspolizei (Kamu Güvenliği Polisliği / Çevik Kuvvet)	Kalabalık kontrol taktikleri, isyan yönetimi, güç kullanma tanımı, kısıtları ve uygulamaları, kamu düzeninin sağlanmasında polisin görevleri gibi içeriklerin yer aldığı derstir.
Berittene Polizei (Atlı Polis Eğitimi)	Batı Almanya’da devriyelerde kullanılan atların bakımı, biniş tekniği, at üstünde silah kullanma, pusula ve harita kullanımı gibi içerikleri kapsayan eğitimidir.
Training mit Waffen und taktischem schießen (Silah Kullanma ve Taktik Atış Eğitimi)	Silah kullanımı, bakımı, silah türleri, silah taşıma sorumlulukları, tabanca kılavuzu, yükleme ve ateşlemeler gibi bilgileri içermektedir.
Geopolitik (Jeopolitik)	Bölünmüş Almanya’nın diğer bölümlerinde yer alan yönetici ülkeler, bu bölgelerde yer alan asker ve polis yapılanmaları, Almanların güvende hissettirilmesine yönelik stratejiler, sivillerle etkin iletişimin sağlanması jeopolitik eğitimi kapsamında polislere öğretilmektedir.

Kaynak: Harwood, *Soldier’s Handbook*, ss.12-13.

ABD’nin yapılandırıcı güvenlik eğitimi verdiği ülkeler arasında Batı Almanya’da sağlanan polis eğitimi diğer ülkelere nazaran kontrolü sağlama, halkla ilişkilerin iyileştirilmesi ve güvenlerinin kazanılması, devriyelerin düzenli gerçekleştirilmesi ve suç oranlarının azalması hususları göz önüne alındığında ABD yöneticileri tarafından başarılı örnek olarak kabul edilmiştir.

Polis kuvvetleri, aldıkları eğitim ve görev bölgelerinin belirlenmesini takiben güney Almanya ve sınır bölgelerinde devriye sistemi başlatmıştır. Devriye bölgeleri kısa sürede belirlenmiş ve askerin görevini yerine getirmesine yardım edilmiştir. Polis birlikleri ayrıca Yerinden Edilmiş Kişi kamplarını da denetlemiş, kamplardaki isyanları bastırma, silahlara ve kaçak mallara el koymakla görevlendirilmiştir.³⁸⁶

³⁸⁶ John Whiteday Chambers II, “Military Government and Occupation”, *American Military History*, Oxford University Press, 2000, pp.135-164.

Polisin en önemli görevlerinden biri olan sınır koruması, polis teşkilatının atlarıyla sağlanmıştır. Ek olarak, yaya ve hava gözetimi ile sınırların arkasındaki geçişler arasında operasyonlar gerçekleştirilmiştir.

Polislikle ilgili karşılaşılan en önemli sorun personel ihtiyacının yüksek olmasıdır. Resmi belgelere göre, önceki iki ay içinde 16.000'den fazla asker terhis edilmiş veya başka bir yere konuşlandırılmıştır.³⁸⁷ Çoğunluğu yakın zamanda askere alınmış 16.000'den fazla asker, savaş nedeniyle Avrupa'ya gönderilmiştir.³⁸⁸ Bu durum personel açığı yaşanmasına neden olmuştur. Polis Okulu müfredatını hızlandırmış ve mezun sayısını etkileyici bir ölçekte artırmıştır. Her mezun, beş haftalık kursun ardından öğretim görevlisi olarak birimine geri gönderilmeye başlanmıştır. Yeni öğrenciler, Avrupa ve uluslararası politikadan polis devriye prosedürlerine uzanan kapsamlı bir eğitime tabi tutulmuştur.

Polis Teşkilatı, hangi bölgelerin daha aktif devriyeye ihtiyaç duyduğunu belirlemek için suç istatistiklerini tutmaya başlamıştır.³⁸⁹ Şaşırtıcı bir şekilde sorunlu alanlar kırsal alanlar yerine şehirler olarak tespit edilmiştir.³⁹⁰ Rastgele devriyeler, çeşitli rotalarla birlikte, suçtaki artışla mücadelede yardımcı olmuştur. 1948'in başlarında, Polis Teşkilatı'nın misyonunun Amerikan işgal bölgesini denetlemekten Batı Almanya'yı savunmaya doğru evrildiği görülmektedir. Bu durumun en temel örneği, saha tatbikatlarının polislerin rutini haline gelmesidir. Polis Teşkilatı altı yılı geçen dönemde Batı Almanya'da güvenliğin sağlanmasında önemli bir paya sahiptir. Polis, düzeni koruyarak ve Üçüncü Reich'in yıkıntılarında gelişen suç unsurlarını çökerterek, savaş sonrası Avrupa'nın kaosunun ortasında Batı Almanya'da yürütülmeye çalışılan güvenlik yönetimini büyük ölçüde sağlamıştır.

Batı Almanya'da ordunun oluşturulması, polis teşkilatının aktif çalışmaya başlamasını takiben gerçekleştirilmiştir. Başka bir deyişle, ihtiyaç duyulan güven ortamının polisler tarafından sağlanmasının ardından, ordunun oluşturulmasına uygun ortam sağlanmıştır. Orduda görev yapacak Almanların seçiminde de polis seçimine

³⁸⁷ Licklider, "The American way of State Building: Germany, Japan, Somalia and Panama", p.92-93.

³⁸⁸ Licklider, "The American way of State Building: Germany, Japan, Somalia and Panama", p.92-93.

³⁸⁹ Licklider, "The American way of State Building: Germany, Japan, Somalia and Panama", pp.92-93.

³⁹⁰ Licklider, "The American way of State Building: Germany, Japan, Somalia and Panama", p.93.

benzer olarak Nazi yanlısı olmama ve Nazi bağlantısı bulunmama kriterleri temel alınmıştır. Polis eğitimlerinin gerçekleştirildiği bölgeler, eğitim yeri olarak seçilmiştir. FM 27-5 belgesinde yer alan temel eğitimlerin ardından, ordu için belirlenen özel eğitimler görevlilere verilmiştir.³⁹¹ Bu çerçevede, askerlere verilen yapılandırıcı güvenlik eğitimi dersleri aşağıdaki gibidir:

Tablo 3.3: Batı Almanya’da Askerlere Verilen Yapılandırıcı Güvenlik Eğitimi Dersleri

Dersin Adı	Dersin İçeriği
Grundausbildung (Temel Eğitim)	Askerlere verilen temel eğitim dersidir. Beden eğitimi, disiplin, tatbikat, ileri silah kullanımı ve atış teknikleri, temel istihbarat bilgisi, takım çalışmasının temel gereklilikleri gibi içerikleri kapsamaktadır.
Führungslehre (Liderlik Eğitimi)	Bu ders memurlar ve astsubaylar arasındaki liderlik ilkeleri, komuta ve kontrol, karar verme ve etkili iletişim gibi konuları kapsayan liderlik becerilerini geliştirmeye yönelik askerlere verilmiştir.
Truppenübungsplatz (Eğitim Alanı Tatbikatları)	Özel eğitim alanlarında yapılan eğitim tatbikatlarına yönelik verilen derstir. Askerlerin taktik manevralar, canlı ateş tatbikatları ve operasyonel koordinasyon uygulamalarına hazırlanma ve pratik kazanmasına olanak tanıyan derstir.
Spezialausbildung (Uzmanlık Eğitimi)	Askeri meslek uzmanlıkları için düzenlenen eğitim programları müfredatta yer almıştır. Örneğin, mühendislik, iletişim, lojistik, istihbarat, tıbbi destek ve özel savaş askerliği gibi mesleki uzmanlık dersleri yer almıştır.
Ausbildung im Gefechtsdienst (Savaş Eğitimi)	Bu eğitim, taktik eğitim, küçük birim operasyonları, kentsel savaş, yakın dövüş ve savaş alanında hayatta kalma teknikleri dahil olmak üzere savaş becerilerini geliştirmeye yönelik askerlere verilmiştir.

Kaynak: Harwood, *Soldier's Handbook*, s.24.

3.1.4.4. Uygulama süreci

³⁹¹ Kaufman, Mobility, Vigilance, Justice: The U.S. Constabulary Forces in Germany, 1946-1952, <https://armyhistory.org/mobility-vigilance-justice-the-u-s-constabulary-forces-in-germany-1946-1952/>

Uygulama süreci, eğitimlerini tamamlayan asker ve polislerin sahada görevlendirildiği aşamadır. Asker ve polisler, görev tanımlarına göre, ülkenin coğrafi konumu, güvenlik seviyesi gibi unsurlar kapsamında kırsal, şehir ve sınırda yer almaya başlamaktadır. Okuldan mezun olan polislerin temel görevleri şu şekildedir:

- Yetki alanları dahilinde yasa ve düzeni sağlamak,
- Yasa ve yönetmeliklerin uygulanmasını kontrol etmek,
- Devriyeler düzenleyerek suç faaliyetlerine müdahale etmek,
- Hükümet binaları, askeri tesisler, ulaşım merkezleri ve kritik altyapı gibi çeşitli yerlerde güvenlik ve korumayı sağlamak,
- İsyarla mücadele, partizan karşıtı faaliyetler ve benzeri olaylarda orduyu bilgilendirmek,
- Gerekli durumlarda cezai soruşturmalara, istihbarat toplamaya ve karşı casusluk faaliyetlerine katılmak,
- Cezai veya yıkıcı faaliyetlerde bulunan kişileri tespit etmek ve tutuklamak³⁹²

Batı Almanya’da polislerin eğitimlerinin askerlere göre önceden tamamlanması nedeniyle, polisler uygulama sürecinde yer alan bütün alanlarda görev yapmıştır. Polislerin bu alanlardaki görev tanımlarının net olarak belirtilmemesi, ordunun görev almaya başladığı dönemde olaylara müdahale aşamasında problemlere neden olmuştur.³⁹³ Polislerin kırsal alanda halka olan ilişkisinin beklenenden daha iyi olması ve halkın polislere güvenmesi, kırsalda güvenliğin sağlanmasını kolaylaştırmıştır. Bölgede sorun çıkaran bireylerin bilgilerinin polislere bildirilmesi bu durumun açık bir örneğidir.³⁹⁴ Polislerin sınır güvenliğinde görevlendirilmeleri, kırsal görevlerine göre çok daha zorlu geçmiştir.³⁹⁵ Aldıkları eğitime göre sınır güvenliğinin sağlanmasında kullanılan taktik ve stratejiler bu durumun temel nedenidir.

³⁹² Gott, “Mobility, Vigilance, and Justice: The US Army Constabulary in Germany: 1946-1953”, ss.18-21.

³⁹³ Gott, “Mobility, Vigilance, and Justice: The US Army Constabulary in Germany: 1946-1953”, ss.18-21.

³⁹⁴ Licklider, “The American way of State Building: Germany, Japan, Somalia and Panama”, p.111.

³⁹⁵ East, *A Historical Review and Analysis of Army Physical Readiness Training and Assessment*, s.82.

Şehirde ve kırsalda görevlendirilen polisler, atlı polislerden seçilmiştir. Atlı polisler, özellikle şehirde halkın gözünde polisi güçlü bir konuma ulaştırmıştır.³⁹⁶ Ek olarak, şehirde yaşanan kavgalar, yağmalamalar ve kaçakçılık atlı polisin varlığıyla büyük ölçüde engellenmiştir. Şehrin meydanı, devlet daireleri ve diğer stratejik güvenlik noktalarında görev yapan atlı polisler, güvenliğin sağlanmasına katkı sağlamıştır. Batı Almanya’da görevlendirilen polislerin sayısının artırılması gerekliliği, sınır güvenliğinin sağlanmasında asker ihtiyacının ortaya çıkması ve polislerin görev alanlarının giderek genişlemesi gibi gelişmeler sonucunda Sonthofen Polis Okulu’nda asker eğitime başlanmıştır.³⁹⁷ Yukarıda değinilen derslerin alınması ve mezuniyetlerinin ardından askerler, çoğunlukla sınırda görevlendirilmiştir.³⁹⁸ Ek olarak, okulda verilen talimatlar doğrultusunda, kırsal ve şehirde çıkan olaylarda polislerin yetersiz kalması durumunda askerden destek talep edilmesi bir zorunluluktur.

Şekil 3.5: Batı Almanya Kırsalında Güvenliği Sağlayan Atlı Polis



Kaynak: Gott, “Mobility, Vigilance, and Justice: The US Army Constabulary in Germany: 1946-1953”, s.18.

³⁹⁶ East, *A Historical Review and Analysis of Army Physical Readiness Training and Assessment*, s.82.

³⁹⁷ Gott, “Mobility, Vigilance, and Justice: The US Army Constabulary in Germany: 1946-1953”, s.18.

³⁹⁸ Licklider, “The American way of State Building: Germany, Japan, Somalia and Panama”, p.111.

Göreve başlamaya hak kazanan askerler, aldıkları seçmeli dersler ve yetkinliklerine göre birimlere ayrılmıştır. Bu birimlerden ilki, piyadelerdir. Piyade askerleri Alman ordusunun bel kemiğini oluşturmuştur. Piyadeler, sınırdaki taciz ateşleri ve kaçakçılığın önlenmesinde keşif görevleri yapmak, sınır kontrolünü ve güvenliğini sağlamak, kimlik kontrolü yapmak gibi görevleri üstlenmiştir. İkinci birim topçulardır. Topçu birlikleri, savaş veya saldırı olmadığı zamanlarda silahlar, savunma teçhizatı ve havanlar dahil olmak üzere ekipmanlardan sorumlu tutulmuştur. Ek olarak, topçu birliği, uzun menzilli saldırılarda piyadelere ihtiyaç halinde destek sağlamıştır. Orduda yer alan üçüncü alt birim mühendislerden oluşturulmuştur. Mühendislik birimlerindeki askerler, askeri operasyonları desteklemek için engeller inşa etme, mayın döşeme ve köprülerin inşasından sorumlu tutulmuştur. Dördüncü birim olan iletişim birimlerindeki askerler, savaş alanındaki farklı birimler ve komuta merkezleri arasında etkili iletişim sağlayarak iletişim ekipmanlarını çalıştırma ve bakımlarını düzenli yapmakla görevlendirilmiştir. Beşinci birimde ordunun sağlık personelidir. Sağlık görevlisi ve sağlık personeli olarak görev yapan askerler, sahra hastanelerinde ve tahliye süreçlerinde yaralı askerlere tıbbi yardım ve bakım sağlamıştır. Orduda yer alan son birim lojistik birimidir. Bu birimde görev yapan askerler, ordunun ihtiyaç duyduğu malzeme, mühimmat ve teçhizatın taşınması, dağıtılması ve yönetilmesinde yer almıştır. Ek olarak, düzenlenen operasyonlar sırasında birliklerin uygun şekilde silahla donatılmasını ve mühimmatın tedarik edilmesini sağlamıştır.

3.1.4.5. Eğitimde Sürekliliğin Sağlanması

Batı Almanya işgal sonrası güvenlik yapılanması sürecinde askeri kuvvetlerin halkın güvenini kazanması, eğitim departmanının kurulması gibi uygulamalarla eğitimde sürekliliğin sağlanması aşamasını başarıyla gerçekleştirmiştir. Japonya ve Irak örneklerinden farklı olarak, eğitimde sürekliliği sağlayacak uygulamaları gerçekleştiren tek ülke Batı Almanya olarak öne çıkmaktadır. Batı Almanya'nın bu başarısının “mimarı” polis teşkilatı olmuştur. İlk eğitilen askeri kuvvet olan polislerin şehirde, kırsalda ve sınırda görevlendirilmesi, halkın polislere güven duymasını kolaylaştırmıştır.

JAPONYA

II. Dünya Savaşı sırasında Japonya'nın Uzakdoğu'da topraklarını genişleterek etkisini arttırması, ABD'nin ekonomik ve siyasi çıkarlarına ters düşmüştür. Japonya'nın Çin'le savaşa girmesi, SSCB ile Tarafsızlık ve Saldırmazlık Anlaşması imzalayarak batı ve kuzey bölgelerini güvenceye alması ve ardından gerçekleşen Pearl Harbor saldırısı sonucunda ABD, II. Dünya Savaşı'na dahil olmuştur. II. Dünya Savaşı'nda açılan Pasifik cephesi, deniz ve hava kuvvetlerinin savaş kazanmadaki önemini gösteren tarihteki ilk adım olarak görülmüştür.³⁹⁹ Bölgede adaların birbirine yakınlığı ve deniz saldırılarının planlanmasında uçak gemisi üssü kurma yarışı savaşların gidişatını belirleyen kritik askeri strateji olarak ortaya çıkmıştır. Nagazaki ve Hiroşima'ya atılan atom bombalarıyla sonuçlanan II. Dünya Savaşı, birçok insanın hayatını kaybettiği, dünyadaki ekolojik düzenin yerle bir edildiği, esasında her devletin kaybetmesiyle sonuçlanan bir savaş süreci olarak tarihte yer almıştır.

Japonya'nın teslimiyetiyle son bulan II. Dünya Savaşı'nın ardından ABD, ülkede devlet inşa sürecini başlatmıştır. Mac Arthur liderliğinde gerçekleştirilen bu süreçte ABD Savunma Bakanlığı tarafından hazırlanan askeri belge temel alınmıştır.⁴⁰⁰ Dışişleri Bakanlığı'nın süreçten uzak tutulması ve Savunma Bakanlığı'nın Amerikan liderleri ve ekibini direkt olarak yönlendirmesi, süreçte birbirinden farklı problemlere yol açmıştır.⁴⁰¹ Bu bölüm, öncelikli olarak Japonya'nın yayılmacı politikasını açıklamaktadır. Bu politika çerçevesinde gerçekleşen Pearl Harbor saldırısı ve Amerika'nın savaşa dahil olmasının II. Dünya Savaşı üzerindeki etkileri yine bölüm çerçevesinde ele alınmaktadır. Pasifik Cephesi'nde gerçekleşen savaşlara değinilmesini takiben ABD tarafından atılan atom bombalarıyla II. Dünya Savaşı sonuçlanmıştır. Takip eden alt bölümlerde, ABD'nin Japonya'daki devlet inşa süreci kararı, sürecin ilerleyişi ve gerçekleştirilen yapılandırıcı güvenlik eğitimleri tarihsel gelişim süreci temelinde birbiriyle bağlantılı olarak ele alınmaktadır.

³⁹⁹ John Ray Skates, *The Invasion of Japan: Alternative to the Bomb*, University of South Carolina Press, 2000, pp. 121-122.

⁴⁰⁰ Skates, *The Invasion of Japan: Alternative to the Bomb*, pp.121-122.

⁴⁰¹ Richard B. Frank, *Downfall: The End of the Imperial Japanese Empire*, Penguin Books, 2001, pp. 234-245.

3.2.1. Japonya'nın İşgal Kararı Süreci

3.2.1.1. Japonya'nın *Fukoku Kyōhei* (Zengin Ülke Ve Güçlü Asker) Politikası

Japon İmparatorluğu, mevcut uluslararası sistemde güvenliğini korumak ve Avrupa ve Kuzey güç dengesinde etkin konuma ulaşmak adına *Fukoku Kyōhei* (Zengin ülke ve güçlü asker) politikasını uygulamıştır.⁴⁰² Saldırgan dış politika tanımına paralel yürütülen *Fukoku Kyōhei* politikasıyla, Japonya'nın hızlı büyümesi öncelikli amaç olarak belirlenmiştir. Bu karar neticesinde, Japonya, askeri harekatlara yönelmiştir. 1984 yılında gerçekleşen Birinci Çin-Japon Savaşı'nda Tayvan'ın kontrolünü ele geçiren Japonların işgal ve ele geçirme operasyonları, 1904 yılında Rus-Japon Savaşı'nda Çin ve Kore Yarımadası'nda kazanılan topraklarla devam etmiştir.⁴⁰³

I. Dünya Savaşı'nın son bulmasını takiben Milletler Cemiyeti, Almanya'nın Uzakdoğu ve Pasifik sularındaki sömürge ve kolonilerinin Japonya'ya bırakılmasına karar vermiştir. Giderek gücünü arttıran Japonya, 1931'de Mançurya'da Mançukuo'yu kurmuştur.⁴⁰⁴ Ancak, başta Amerika olmak üzere bu topraklarda çıkarları olan ülkeler, Mançukuo'yu resmen tanımamıştır.

3.2.1.2. Amerika – Japonya İlişkisi Ve Pearl Harbor Saldırısı

Japonya'nın toprak genişletme hedefine yönelik Çin'e gerçekleştirdiği saldırı ABD, İngiltere, Avustralya ve Hollanda başta olmak üzere uluslararası sistemde yer alan diğer aktörlerin tepkisine neden olmuştur. Bu tepkinin 'somut' yansıması ise Milletler Cemiyeti'nin uyarısı ve ülkelerin Japonya'ya uyguladığı diplomatik baskıyla gerçekleşmiştir. Uluslararası sistemin bu tepkisi, Japonya'yı gerek iç gerekse dış politikasında farklı alanlarda etkilemiştir. Dış politika hamlesi olarak Japonya, 24 Şubat 1933'te Milletler Cemiyeti'nden ayrılmıştır.⁴⁰⁵ Japonya'nın milli değerleri korumak ve büyümek adına düzenlediğini belirttiği işgal açıklamaları ise iç politika kapsamında Japonların milliyetçilik algısını tetiklemiştir. Japonya'da America,

⁴⁰² William Kerr, *Fukoku Kyōhei: Nationalism in Japan*, Palgrave Macmillan, 2021, pp. 148.

⁴⁰³ Kerr, *Fukoku Kyōhei: Nationalism in Japan*, p.148.

⁴⁰⁴ Kerr, *Fukoku Kyōhei: Nationalism in Japan*, p.148.

⁴⁰⁵ US Department of State Archive, "Japan, China, the United States and the Road to Pearl Harbor: 1937-41", <https://2001-2009.state.gov/r/pa/ho/time/wwii/88734.htm>

Britain, China ve Dutch'un baş harflerinden üretilen ABCD kuşatması terimi kısa sürede ülke içinde destek kazanmıştır.⁴⁰⁶

Genişleme politikasında ısrar edeb Japonya'nın Milletler Cemiyeti'nden ayrılması ve geri adım atmayışı üzerine ABD, 1911 yılında imzalanan Amerika-Japonya Ticaret Paktı'nı baskılama politikası çerçevesinde iptal etmiştir.⁴⁰⁷ Tüm baskılara ve diplomatik uyarılara rağmen, Japonya Çin'deki işgali sürdürmüştür. Japonya'nın Nazi Almanyası ile Anti-Komintern Anlaşması'nı imzalaması ve takip eden dönemde Faşist İtalya'nın da bu iki devlete katılmasıyla üçlü anlaşma imzalanması, sistemde yer alan tüm ülkelerin güvenlik kaygılarını arttırmıştır. Böylece, 1940 yılına gelindiğinde Japonya, Almanya ve İtalya'dan oluşan mihver devletler grubu oluşmuştur.

Japonya, Almanya ve İtalya'nın bir araya gelmesine ABD ve Birleşik Krallık sert yaptırımlarla karşılık vermiştir. İngiltere'nin Japonya'ya ihraç ettiği hurda, metal ve akaryakıt ambargo uygulaması ve Panama Kanalı'nı Japon gemilerine kapatması bu yaptırımlar arasında yer almıştır. Japonya için en kritik kaynak olan petrol sevkiyatının kesilmesi için Birleşik Krallık, ABD'deki Japon malvarlıklarını dondurmuş ve Japonya'ya tam bir akaryakıt ambargosu uygulamıştır. Japonya'nın akaryakıt ithalatının yüzde sekseninin ABD tarafından gerçekleştiriliyor olması ve Japon donanmasının ilerlemesini devam ettirmesi için ithal akaryakıtı ihtiyaç duyması göz önüne alındığında, Japonya'nın sert ambargolarla köşeye sıkıştırılmaya çalışıldığı görülmektedir.⁴⁰⁸

26 Kasım 1941'de Başbakan Hideki Tojo tarafından açıklanan Hull Notası, Japonya, ABD ve İngiltere arasındaki diplomatik görüşmelerin tıkanmasına neden olmuştur.⁴⁰⁹ Ulusal güvenlik ve çıkar çatışmaları nedeniyle orta noktanın bulunamaması ve tarafların geri adım atmaması, çözümün barışçıl yolla gerçekleşmeyeceğini göstermiştir. Japonya, Çin'den çekilme ve çatışmaları durdurma

⁴⁰⁶ US Department of State Archive, "Japan, China, the United States and the Road to Pearl Harbor: 1937-41".

⁴⁰⁷ US Department of State Archive, "Japan, China, the United States and the Road to Pearl Harbor: 1937-41".

⁴⁰⁸ Edgar A. Porter, Ran Ying Porter, *Japanese Reflections on World War II and the American Occupation*, Amsterdam University Press, 2017, p.22

⁴⁰⁹ Porter, *Japanese Reflections on World War II and the American Occupation*, p.22.

isteğini birkaç nedenden ötürü reddetmiştir. Bunlardan ilki, işgallerin ardından elde ettiği başarılı ve güçlü ülke imajını kaybetmeme isteğidir. Bu bağlamda, Japonya için Çin'den çekilme kararı yenilgi olarak görülmüştür.⁴¹⁰ İkinci neden, Japonya'nın ulusal güvenliğiyle doğrudan bağlantılıdır. Pasifik bölgesinin Batılı güçler tarafından kontrol edilen bir etki alanına dönüşmesi, Japonya için doğrudan bir tehdittir.⁴¹¹ Artan milliyetçilik duygusu, başarılı devlet imajını kaybetme endişesi ve milli güvenliğin tehlikeye girme riski, İmparator Hirohito'nun rasyonaliteden uzak bir karar almasına neden olmuştur.

Alınan askeri önlemlerin yetmeyeceği düşüncesiyle Japonya, ABD'nin beklentisinin aksine, geri adım atmak yerine savaşmayı tercih etmiştir. Böylece, II. Dünya Savaşı'nın kaderini değiştiren olaylardan biri olarak, 7 Aralık 1941 yılında Japonya, ABD'nin Pearl Harbor'daki deniz üssüne saldırı düzenlemiştir. Bu saldırıyla birlikte ABD II. Dünya Savaşı'na katılmış ve müttefiklerine Almanya, İtalya ve Japonya'yı yenmeleri için büyük miktarda silah ve cephane yardımında bulunmuştur.

ABD'nin Pearl Harbor saldırısı sonucunda II. Dünya Savaşı'na dahil olması, müttefik devletlere tabiri caizse derin bir nefes aldırılmıştır. ABD'nin savaşa katılması, deniz – hava gücünün artması, askeri mühimmat yardımının düzenli olarak sağlanması ve çok fazla hakim olunmayan Pasifik bölgesinde birçok alanın işgalinin ortak planlanmasında müttefik devletlere büyük avantaj sağlamıştır. Winston Churchill Pearl Harbor saldırısının ardından ABD'nin savaşa katıldığını duyurması üzerine şu açıklamada bulunmuştur: “Yoğun duygular ve heyecanla dolduktan sonra birçok problemden kurtulmuş gibi uyumamı sağlayan Amerika'ya müteşekkirim.”⁴¹²

3.2.1.3. II. Dünya Savaşı'nda Pasifik Cephesi

II. Dünya Savaşı'nın Pasifik cephesi, Pasifik Okyanusu ve adaları, Güneydoğu Asya ve Çin'i kapsayan bölgede 1937 – 1945 yılları arasında gerçekleşmiştir. Birçok çalışma, Pasifik cephesinin 7 Temmuz 1937 tarihinde Çin – Japon Savaşı ile açıldığını

⁴¹⁰ Porter, *Japanese Reflections on World War II and the American Occupation*, p.22.

⁴¹¹ Porter, *Japanese Reflections on World War II and the American Occupation*, p.22.

⁴¹² Porter, *Japanese Reflections on World War II and the American Occupation*, p.23.

kabul etmektedir.⁴¹³ ABD'nin savaşa katılımıyla birlikte müttefik devletlere askeri mühimmat yardımı sağlamıştır. ABD'nin Hiroşima ve Nagasaki'ye atom bombası atmasıyla Japonya geri çekilmiş ve II. Dünya Savaşı sonlanmıştır.

Pasifik cephesi deniz ve hava kuvvetlerinin kullanılması, Pasifik cephesinde müttefik devletlere başarı getirmiştir. Bu cephedeki savaşların takım adalarda gerçekleştirilmesi, devletler arasında deniz ve hava üssü kurma yarışına neden olmuştur. Adalardaki ormanlara hakimiyet, yerel halkın Japonlara yardımı, Mercan Denizi'nin jeopolitik konumu bu cephede savaşları doğrudan etkileyen faktörler arasında yer almıştır.⁴¹⁴ ABD'nin Japon deniz uçaklarının şifrelerini kırması ve radar sistemlerinin geliştirilmesine yönelik çalışmalar, Pasifik cephesini II. Dünya Savaşı'nda diğer cephelerden farklı bir konuma taşımıştır.⁴¹⁵

1942 yılında, müttefik devletler Pasifikteki Japon yayılmasını önlemeyi başarmış ve denizlerdeki üstünlüğü ele geçirmiştir. Müttefiklerin denizlere ek olarak hava gücündeki başarısına karşın, 1943 ve 1944 yıllarında savaş bütün şiddetiyle devam etmiştir. Bu bağlamda, Pasifik cephesinde yer alan savaşların kısa incelemeleri, saldırgan politikasından ödün vermeyen Japonya'nın geri çekilme sürecinin nedenlerini değerlendirme hususunda önem teşkil etmektedir.

3.2.1.4. Pasifik Cephesi'ndeki Savaşlar

Singapur Savaşı savunma menziline en uygun olan alan olarak kabul edilen Singapur'da mevzilenen müttefik ordularına 7 Şubat 1941 tarihinde Japonlar tarafından düzenlenen saldırı sonucunda gerçekleşmiştir. 1 hafta gibi kısa bir süre içerisinde Singapur'u ele geçiren Japonlara yenilen dönemin Büyük Britanya Başbakanı Winston Churchill, Singapur yenilgisi için "Singapur'un düşüşü, ülkemizin tarihinde yaşadığı en kötü felaket ve en büyük teslim olma olayıdır," cümlesini sarf etmiştir.⁴¹⁶ Singapur yenilgisinin ardından deniz ve hava kuvvetlerinin Pasifik

⁴¹³ Kent Roberts Greenfield, *United States Army in World War II: The War Against Japan*, Center of Military History, United States Army, 2001, pp.76-78, https://history.army.mil/html/books/012/12-1/CMH_Pub_12-1.pdf

⁴¹⁴ Greenfield, *United States Army in World War II: The War Against Japan*, pp.76-78.

⁴¹⁵ Greenfield, *United States Army in World War II: The War Against Japan*, pp.76-78.

⁴¹⁶ Porter, *Japanese Reflections on World War II and the American Occupation*, p.23.

cephesindeki önemini keşfeden müttefik devletler, ABD’den aldıkları mühimmat yardımıyla art arda gerçekleşen savaşlarda Japonları mağlup etmeyi başarmıştır.

Mercan Denizi Savaşı, savaşta yer alan aktörler için jeopolitik konumu nedeniyle son derece önemli bir üs olarak kabul edilen Mercan Denizi’ni ele geçirmeye yönelik olarak gerçekleşmiştir. Pasifik cephesinde Mercan Denizi’nin konumu, etraftaki adaların ele geçirilmesinde kritik bölge olarak kabul edilmiştir.⁴¹⁷ Japonya, bu bölge kontrolünü sağlamak için Port Moresby’de ve Tulagi’de hava üsleri kurmayı planlamıştır.⁴¹⁸ Bu planı önceden öğrenen müttefik devletler, deniz ve hava kuvvetlerini teyakkuza geçirmiştir. Planın öğrenildiği bilgisinden yoksun olan Japonya, 3 Mayıs 1942 tarihinde Tulagi’ye saldırı düzenlemiştir. Saldırıya hazır olarak beklemede olan hava kuvvetlerini kullanan ABD, Japon çıkarma grubuna karşılık vererek bir Japon destroyeri, birkaç mayın tarama ve çıkarma gemisini batırmıştır.⁴¹⁹ Saldırı sırasında hava kuvvetlerinin ağır darbe alması nedeniyle Japonya, karadan havalanan Müttefik bombardıman uçaklarının saldırılarına devam etmesi üzerine Port Moresby’ye giden kuvvetlerini Rabaul’de geri çekmek zorunda kalmıştır.⁴²⁰ Böylece, müttefik devletler, Japonya’nın Mercan Denizi’nin kontrolünü Japonya’ya bırakmamıştır.

Japonya’nın Midway Adası’nı alarak Amerikan uçak gemilerini yok etmeyi amaçladığı Midway Savaşı, Japonların strateji planlamasında yaşanan hata sonucu ABD’nin lehine sonuçlanmıştır. Ada bölgesinde gerçekleşen savaşta, Japonlar, askeri gücünü iki kola ayırarak saldırıyı gerçekleştirmeyi planlamıştır.⁴²¹ Bu plan dahilinde, iki Japon uçak gemisi Amerikalıları kuzeye çekmek için Aleut Adaları’na ilerlerken, diğer iki Japon uçak gemisini de esas filonun gerisinde kalan çıkarma filosunu takip etmiştir. ABD’nin Aleut Adaları’na plan dahilinde yönlendirildiklerini fark etmesi üzerine Japonların uçak gemilerinin irtibat şifrelerini kırmaları, Japon filosunun en

⁴¹⁷ Josette H. Williams, “The Information War in the Pacific: 1945”, *Studies in Intelligence* Vol. 46, 2002, p.3.

⁴¹⁸ Hata Ikuhiko, “Reexamining Plans to end the war: Japanese and the U.S. perspectives”, *Journal of Military History*, vol. 31, 1995, p. 19.

⁴¹⁹ Greenfield, *United States Army in World War II: The War Against Japan*, pp.76-78.

⁴²⁰ Porter, *Japanese Reflections on World War II and the American Occupation*, pp.23-24.

⁴²¹ Greenfield, *United States Army in World War II: The War Against Japan*, pp.76-78.

önemli dört uçak gemisinin batırılmasıyla sonuçlanmıştır.⁴²² Midway Savaşı, ABD'nin zaferi kadar II. Dünya Savaşı'nda kullanılan gelişmiş askeri istihbarat ekipmanı önemini de göstermiştir.

Tarawa Savaşı, Mercan Denizi Savaşı'na benzer olarak, jeopolitik konumu nedeniyle tarafların ele geçirmeye çalıştığı Tarawa Adası nedeniyle meydana gelmiştir. Gilbert Adaları'ndan biri olarak kabul edilen Tarawa adası, Amerika'nın Makin bölgesine ilerlemesini sağlayacak, elde edilmesi gereken geçiş bölgesi niteliğindedir.⁴²³ 1943 yılında bu adada gerçekleşen ve üç gün süren Japonya – ABD savaşı, savaş süresinin az olmasına karşın her iki tarafa da ağır kayıplar yaşatmıştır.⁴²⁴ Savaşın sonunda, Amerika Tarawa adasını ele geçirerek Makin bölgesine doğru ilerlemiştir.

Mercan Adası'nda bulunan Makin bölgesi, ABD işgal planlarında deniz uçağı üssü olarak kullanılabilecek en elverişli alan olarak belirlenmiştir. Pasifik cephesinde ilerleyişini hava ve deniz gücü sayesinde hızla gerçekleştiren ABD, Aleut adaları seferi ve Solomon Adaları ilerleyişinde başarı elde etmesinin ardından stratejik bölge olarak yönünü Makin bölgesine çevirmiştir.⁴²⁵ Makin bölgesi, aynı zamanda Japonya'nın güvenlik stratejisinde kilit rol oynamıştır. Birbirine yakın, takım adaların güvenliğini sağlamak amacıyla Ada Çıkarması (Island Hopping) olarak tanımlanan askeri planlamayı Japonya Pasifik cephesinde uygulamıştır.⁴²⁶ Ada Çıkarması stratejisi, birbirine yakın adaların konumları temel alınarak her birine destekleyici deniz ve hava üssü kurma planı olarak tanımlanmıştır.⁴²⁷ Bu ada takımının ilk “kapısı” olan Makin, Japonya için güvenlik sınırı niteliğinde kabul edilmiştir. 1943 yılında Makin bölgesinde gerçekleşen ABD – Japonya savaşında her iki ülke de ağır kayıp vermiştir. Hava kuvvetlerinin gücünden faydalanan ABD, Japonya'yı Makin Savaşı'nda yenilgiye uğratmıştır.

⁴²² Ikuhiko, “Reexamining Plans to end the war: Japanese and the U.S. perspectives”, p. 19.

⁴²³ Williams, “The Information War in the Pacific: 1945”, pp.4-5.

⁴²⁴ Ikuhiko, “Reexamining Plans to end the war: Japanese and the U.S. Perspectives”, p. 19.

⁴²⁵ Kenneth G. Henshall, *A History Of Japan: From Stone Age to Superpower*, Palgrave Macmillan, 2004, p.107.

⁴²⁶ Greenfield, *United States Army in World War II: The War Against Japan*, pp.76-78.

⁴²⁷ Henshall, *A History Of Japan: From Stone Age to Superpower*, p.107.

Guadalcanal Muharebesi, II. Dünya Savaşı'nda Japonya'nın 3. Ana savunma hattının bulunduğu bölgede gerçekleşmiştir. Sahilden gerçekleştirilmesi planlanan Guadacanal saldırısında ABD, kıyıda Japon askerlerle çatışma olacağını düşünmüş ve bu plana odaklanarak savaş stratejisini geliştirmiştir.⁴²⁸ Kıyıya çıkan Amerikan askerleri beklenmedik şekilde hiçbir Japon askeriyle karşılaşmamış ve ardından ormanlık alana yönelmiştir. Guadalcanal'da yaşayan yerlilerin Japonlara bilgi iletmesi ve Amerikan askerlerinin ormanlık alanda Japon askerleri tarafından beklenmedik şekilde kuşatılması, Japonların başarıya ulaşmasında yeterli olamamıştır.⁴²⁹ Amerikan uçaklarının hava bombardımanına yenik düşen Japonlar, Guadalcanal mevzilerini ABD'ye bırakmak zorunda kalmıştır.

Iwo Jima Adası, jeopolitik konumu nedeniyle Pasifik cephesinde Japonya'ya karşı başarı elde etmek isteyen Amerika tarafından kritik bir bölge olarak görülmüştür. Iwo Jima Adası'nın Japon topraklarına 1200 km yakınlığı ve Japonlar için savaş sırasında hayati önem taşıyan iki havaalanının bu adada bulunması, ABD'nin işgal planında bu bölgeyi öncelikli hedeflerden biri olarak belirlemesine neden olmuştur.⁴³⁰ Japonların tüneller ve mağaralar kazarak birçok askerini bulundurduğu ada, askeri mühimmatların transferinde de kilit rol oynamıştır. II. Dünya Savaşı'nda deniz ve hava kuvvetlerinin sağladığı avantajın en belirgin örneklerinden biri olan Iwo Jima savaşı, 1945 yılında Amerika'nın zaferiyle sonuçlanmıştır.⁴³¹

Okinawa Savaşı, ABD ve Japon İmparatorluğu arasında Pasifik Savaşı'nın son aşamasında gerçekleşmiştir. 1 Nisan 1945'te müttefik kuvvetlerin Yontan ve Kadena hava alanının bulunduğu yere çıkartma yapmasıyla başlayan savaşta adanın büyük bir bölümü 15 gün gibi kısa bir sürede ele geçirilmiştir.⁴³² Hem karada hem de denizde çatışmalara sahne olan Okinawa Savaşı, Japonya'da sivillerin öldürüldüğü en büyük kara savaşı olarak bilinmektedir. 23 Haziran 1945 tarihinde Japonların direnişinin son bulmasıyla, ABD'nin Pasifik cephesindeki zaferi kesinleşmiştir.

⁴²⁸ Ikuhiko, "Reexamining Plans to end the war: Japanese and the U.S. Perspectives", p. 19.

⁴²⁹ Porter, *Japanese Reflections on World War II and the American Occupation*, pp.23-24.

⁴³⁰ Henshall, *A History Of Japan: From Stone Age to Superpower*, p.107.

⁴³¹ Greenfield, *United States Army in World War II: The War Against Japan*, pp.76-78.

⁴³² Ikuhiko, "Reexamining Plans to end the war: Japanese and the U.S. Perspectives", p. 19.

II. Dünya Savaşı'nın son aşamasında, Japonya'nın koşulsuz teslim olmayı reddetmesinin ardından ABD, Hiroşima ve Nagasaki'ye tüm dünyayı yıllar boyu etkileyecek atom bombası saldırıları gerçekleştirmiştir. Postdam Deklarasyonu'nda Japonya'daki imparatorluk sisteminin ortadan kaldırılması talebi nedeniyle Japon Başbakanı Kantarō Suzuki'nin teslimiyeti reddetmesi, müttefik devletlerin geri adım atmaması ve ABD'nin aldığı saldırı kararı neticesinde tüm dünya, yıllar boyu etkisi sürecektir geri dönülemez kayıplara yol açan bu saldırılara maruz kalmıştır.

Japonya, 10 Temmuz 1945 tarihinde gerçekleştirilen Yüksek Savaş Yönetimi Kongresi'ne Fumimaro Konoe'yi özel elçi olarak yollama kararı almış ve bu kararını Sovyetler Birliği aracılığıyla müttefik liderlerine iletmiştir.⁴³³ Japonya'nın müttefiklerle ilişki kurma talebinden birkaç gün sonra Potsdam kentinde Müttefik liderleri Harry S. Truman, Winston Churchill ve Josef Stalin'in katılımıyla Potsdam Konferansı gerçekleştirilmiştir. Postdam Konferansı'nın ertesi gününde Sovyetler, Japonların özel elçi gönderme talebini bizzat reddetmiştir.⁴³⁴ Postdam Konferansı'nın ardından 26 Temmuz 1945 tarihinde yayınlanan Postdam Deklarasyonu ile müttefik devletler, Japonya'dan teslim olmalarını istemiştir. Deklarasyonda imparatorluk sisteminin kaldırılmasına dair madde nedeniyle, Japon Başbakanı Kantarō Suzuki, müttefik devletlerin teslimiyet talebini geri çevirmiştir.⁴³⁵ Japonya'nın teslim olmayı reddetmesi üzerine, ABD, ilk olarak 6 Ağustos 1945 tarihinde Hiroşima'ya atom bombası atmıştır. Bu saldırıdan sadece üç gün sonra, Nagasaki'ye ikinci atom bombası saldırısını gerçekleştirmiştir.

3.2.1.5 Uzakdoğu'da Savaşın Sonu

Atom bombası saldırısının ardından Japonlar, ABD'ye teslim olduklarını bildirmiştir. Japonya'nın teslimiyeti ise Müttefikler tarafından belirli koşullara bağlanmıştır. Bu koşullar İmparatorun ve Japon Hükümeti'nin feshedilmesi, ülke kontrolünün müttefik devletlerin ortak kararıyla belirlenecek olan bir başkomutan tarafından sağlanması ve İmparator'un Japon silahlı kuvvetlerine silahlarını teslim etmesi için emir vermesi

⁴³³ Williams, "The Information War in the Pacific: 1945", pp.4-5.

⁴³⁴ Porter, *Japanese Reflections on World War II and the American Occupation*, p.23.

⁴³⁵ Greenfield, *United States Army in World War II: The War Against Japan*, pp.76-78.

olarak açıklanmıştır.⁴³⁶ Tüm koşulları kabul etmekten başka çaresi kalmayan Japonya, İmparator'un teslim olduğunu dile getirmesiyle resmi olarak teslim olmuştur.

Şekil 3.6: Japonya'daki Askerlerin Teslim Oluşu



Kaynak: Porter, *Japanese Reflections on World War II and the American Occupation*, p.23.

15 Ağustos 1945'te yeni Amerikan başkanı Truman, cephelerdeki tüm çarpışmaların durdurulması talebinde bulunmuş; müttefik devletler ve Japonya arasında teslim koşulları görüşülmeye başlanmıştır.⁴³⁷ Japon İmparatorluğu temsilcileri ve Müttefikler tarafından seçilen başkomutan Mac Arthur arasında 2 Eylül 1945'te, Japonya'nın kayıtsız şartsız teslim olduğuna ilişkin sözleşme imzalanmıştır.⁴³⁸ Japonya'nın teslim olmasıyla birlikte altı yıldır süren İkinci Dünya Savaşı sona ermiştir.

3.2.2 Japonya'nın Teslimiyeti ve Devlet İnşası Karar Süreci

Japonya'nın yayılmacı politikasına paralel olarak art arda işgallerini gerçekleştirmesi üzerine, Roosevelt, Churchill ve İnönü 22-26 Aralık 1943 tarihleri arasında Mısır'da bir araya gelerek Kahire Konferansı'nı gerçekleştirmiştir. Konferans, Kahire

⁴³⁶ Carson Newman, "Douglas MacArthur's Nation-Building: The Reconstruction of Japan", Liberty University, 2020, pp.15-20.

⁴³⁷ Williams, "The Information War in the Pacific: 1945", pp.4-5.

⁴³⁸ Porter, *Japanese Reflections on World War II and the American Occupation*, p.23.

Deklarasyonu'nun imzalanmasıyla sonuçlanmıştır. Deklarasyonda ABD, Birleşik Krallık ve Türkiye, Japonya'nın süregelen saldırılarına karşılık bir araya geldiğini, kendileri için hiçbir yarar gözetmediklerini ve topraklarını genişletme amacıyla olmadıklarını belirtmiştir.⁴³⁹ I. Dünya Savaşı'ndan itibaren Japonların işgal ettiği Pasifik Adaları'ndan ayrılmasını ve aynı zamanda Çin Halk Cumhuriyeti'ne Manchurya ve Formosa gibi topraklarını iade etmesine yönelik maddeler içeren deklarasyon, Potsdam Konferansı'nın ön adımı niteliğinde kabul edilmiştir.⁴⁴⁰

1943 yılında gerçekleştirilen Kahire Konferansı'nın ardından Potsdam Konferansı'nda Japonya'ya dair planların netlik kazandığı görülmüştür. Kahire Konferansı'nda Japonya'nın çekileceği toprakların açıkça ifade edilmesi ise Potsdam Konferansı'nda gerçekleşmiştir: "Kahire Bildirgesi'nin şartları yerine getirilecek ve Japon egemenliği Honshu, Hokkaido, Kyushu, Skikoku ve müttefik ülkelerin belirlediği küçük adalarla sınırlı olacaktır."⁴⁴¹ Savaşın ardından kıtlık, ekonomik problemler, salgın hastalıklarla gibi ciddi sorunlarla ortada bırakılan Japonya'ya ABD'ye koşulsuz teslim olmak haricinde hiçbir seçenek bırakılmamıştır. Söz konusu kaosu ortasında Japonya, ihtiyaç duyduğu kaynakları elde etmek ve diplomasiden yararlanmak için ticaretle uğraşmaya zorlanmakta, ancak ticareti gerçekleştirecek alt yapının sağlanması hedefinden çok uzakta olduğu için adeta bir çöküşe terk edilmiştir.

Kahire Konferansı'nda genel hatları belirlenen, Potsdam Konferansı'nda ise detayları oluşturulan Japonya'nın işgal planında Amerika öncü rol üstlenmiştir. Amerikan Dışişleri Bakanlığı, Japonya işgali ve Savaş Sonrası Program Komitesi (PWC) ve ordunun sivil işlerini yürütecek olan CAD birimini oluşturmuştur.⁴⁴² Her iki birim birbiriyle paralel olarak işgal planını oluşturma, işgal sonrasındaki devlet inşaa sürecinin temel organizasyon şemasını çıkarma gibi kritik görevler üstlenmiştir.⁴⁴³

1944 yılının sonlarına gelindiğinde, Japonya'nın işgal planlarının detaylandırılması için ABD yönetiminde hummalı bir çalışma başlamıştır. Dışişleri

⁴³⁹Greenfield, *United States Army in World War II: The War Against Japan*, p.80.

⁴⁴⁰ Greenfield, *United States Army in World War II: The War Against Japan*, p.80.

⁴⁴¹ Michael Schaller, *The American Occupation of Japan: The Origins of the Cold War in Asia*, Oxford University Press, 1987, p.18.

⁴⁴² Schaller, *The American Occupation of Japan: The Origins of the Cold War in Asia*, p.18-22.

⁴⁴³ Russell D. Buhite, *Douglas MacArthur: Statecraft and Stagecraft in America's East Asian Policy*, Rowman & Littlefield Publishers, 2008, pp.123-146.

Bakanı Edward R. Stettinus, Savaş Bakanı Henry L. Stimson ve Deniz Kuvvetleri Sekreteri James V. Forrestal'ın ortak kararı ve bu kararın üst yönetim tarafından onaylanması üzerine SWNCC (Devlet-Savaş-Donanma Koordinasyon Komitesi) kurulmuştur.⁴⁴⁴ Önceki raporların genişletilerek bölgesel bölünme ve Japon hükümetinin askersizleştirme, demokratikleşme ve ekonomik reformunu gerçekleştirme konuları üzerinde çalışan SWNCC'nin Japonya işgalinde yer alan karar mekanizmasının kritik bir birimi olduğu görülmüştür. Nisan 1945'te Başkan Franklin D. Roosevelt'in ölümünün ardından, SWNCC raporunu Başkan Truman'a sunmuş ve plan yeni Başkan tarafından onaylanmıştır.⁴⁴⁵

Japonya'nın işgalinin ardından ülkenin geleceğine dair müttefiklerin mutabık kaldığı hedefleri içeren 26 Temmuz 1945 tarihli Potsdam Deklarasyonu, Amerika'nın Japonya'da gerçekleştirdiği devlet inşa sürecinin çerçevesini çizen uluslararası antlaşmadır. Japonya'da gerçekleştirilen devlet inşasında kilit isim olarak kabul edilen General MacArthur, 15 Ağustos 1945'te Asya Müttefik Kuvvetler Yüksek Komutanı olarak atanmıştır.⁴⁴⁶ Başkan Truman ve Genelkurmay Başkanı, Japonya'daki devlet inşa süreci tamamlandığında uluslararası sistemde kendi lehlerine hareket edecek yeni Japonya'nın yaratımı için MacArthur'a geniş yetkiler sağlamışlardır. Truman'nın MacArthur'a Japonya'da tam yetkiye sahip olduğunu belirttiği mesaj, devlet inşa sürecinde hiçbir soru sorulmasına gerek kalmadan her adımın gerçekleştirilebileceğini açıklar niteliktedir: "Görevinizi yerine getirmek için yetkinizi uygun gördüğünüz şekilde kullanacaksınız... Yetkiniz üstün olduğu için, Japonlar ve ilgili hususlarda hiçbir soru sormayacaksınız."⁴⁴⁷

3.2.3 Japonya'nın Askeri Yeniden Yapılandırılma Süreci

ABD yönetimi tarafından alınan kararlar doğrultusunda Japonya'da İmparator'u destekleyenlerin tespit edilerek yargılanmasıyla başlayan devlet inşa süreci, Almanya'ya benzer şekilde ilerlemiştir. Almanya'da Nazi milliyetçiliğinin

⁴⁴⁴ Buhite, *Douglas MacArthur: Statecraft and Stagecraft in America's East Asian Policy*, pp.123-146.

⁴⁴⁵ Ralph J. D. Braibanti, "The Role of Administration in the Occupation of Japan", *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 1950, p.163.

⁴⁴⁶ Buhite, *Douglas MacArthur: Statecraft and Stagecraft in America's East Asian Policy*, pp.123-146.

⁴⁴⁷ Harold K. Johnson, Reports of General MacArthur, US Army Archive, 1994, <https://history.army.mil/books/wwii/macarthur%20reports/macarthur%20v1%20sup/index.htm>

engellenmesi hedeflenirken, Japonya için imparatorun etkisinin ortadan kaldırılması ve SSCB'nin yayılışının önüne geçilmesi amaçlanmıştır.

Daha geniş çerçevede ise Japonya'da gerçekleştirilen devlet inşasının Batı Almanya'daki süreçten farklılıkları olduğunu tespit etmek mümkündür. Bu bağlamda, öne çıkan temel ayrım, Japonya'da MacArthur gibi tek bir liderin Amerikan tarafından görevlendirilmesi ve ön plana çıkarılmasıdır. Diğer bir farklılık, Almanya'da Nazi milliyetçiliğinin yok edilmesi sırasında yaşanan yargılama ve cezalandırmaların Japonya'da gizli tutulması olmuştur. Bu noktada, ABD'nin Almanya'daki devlet inşası sırasında edindiği tecrübeleri Japonya'da uygulamaya çalıştığı görülmektedir. Bu bağlamda, ABD'nin karar alma süreci sonrasında Japonya'daki askeri yapılanmanın temel ilkelerini ve kurallarını ortaya koyan SWNCC150/4 askeri belgesinin incelenmesi önem arz etmektedir.

3.2.3.1 SWNCC150/4 Askeri Belgesi

ABD yönetimi, Japonya'daki devlet inşasını MacArthur liderliğinde SWNCC150/4 askeri belgesini temel alarak gerçekleştirmiştir. ABD'nin Japonya'daki devlet inşası, Pasifik politikası ve SSCB'nin yayılmasını engelleme amacı çerçevesinde şekillenmiştir. Nitekim, SWNCC150/4 askeri belgesinde yer alan hususların bu amaçları destekler nitelikte olduğu görülmektedir.

SWNCC150/4 askeri belgesi, Japonların bireysel güvenliğinin ve ihtiyaçlarının karşılanmasının gerekliliğini vurgulamaktadır.⁴⁴⁸ ABD'nin gerçekleştirdiği yıkıcı atom bombası saldırısını takiben askeri belgede bireysel güvenlik ve ihtiyaçların karşılanmasının öneminden bahsedilmesi bürokrasinin paradoksal yapısına işaret etmektedir. ABD, devlet inşası gerçekleştirdiği diğer ülkelerle benzer olarak Japonya'da da kendi sistemine benzer bir yapı yaratmayı istemiştir. Bu istek doğrultusunda, dışa kapalı, tarihine ve köklü geleneklerine bağlı Japonya'da imparatorun etkisini ortadan kaldırmayı da önemli bir hedef olarak belirlemiştir. SWNCC150/4 askeri belgesinde yer alan militarizm ve militan milliyetçiliğin ortadan kaldırılması maddesi, imparatoru destekleyen ve ABD'ye karşı ayaklanması muhtemel

⁴⁴⁸ Douglas MacArthur, *Reminiscences*, Naval Institute Press, 2012, p.156.

grupların oluşmasını engellemeyi amaçlamaktadır.⁴⁴⁹ Her ne kadar imparator Amerikan askerlerinin desteklenmesi gerektiğini halka konuşmalar aracılığıyla belirtse de Japonya’da Amerikan askerlerinin ülkelerindeki varlığından rahatsız olan ve devlet inşasını engellemeye çalışan grupların oluşumunun önüne geçilememiştir.

İmparatoru halkı yönlendirme ve etkileme aracı olarak kullanan MacArthur, devlet inşasının tüm adımlarında sahip olduğu geniş yetkilerle -ironik olarak- başkomutan gibi hareket etmek yerine aslında daha çok imparator gibi hareket etmiştir.⁴⁵⁰ Batı Almanya’da gerçekleştirilen devlet inşa sürecinde askeri belgelerin durum ve koşullara göre güncellendiği görülmektedir. Japonya’da ise durum farklıdır. MacArthur’un istek ve talepleri ekonomik yardımların arttırılması da dahil olmak üzere ABD yönetimi tarafından tartışmalara neden olmasına rağmen onaylanmıştır.

SWNCC150/4 askeri belgesinde başkomutan tarafından suçlu görülen ve suçu kabul edilen bireylerin yargılanacağı ve cezalandırılacağı belirtilmiştir.⁴⁵¹ Bu bağlamda, Japonya’daki askeri yapılanmanın temizleme aşamasında imparator destekçileri, militan örgütler ve milliyetçiler hedef alınmaktadır.⁴⁵² Batı Almanya’daki temizleme aşamasında asker ve polis başvuruları kullanılmıştır. Yerel halkın arasında tespit edilemeyen Nazi yanlıların hala var olup olmadığı iş başvuruları sırasında kontrol edilmiştir.

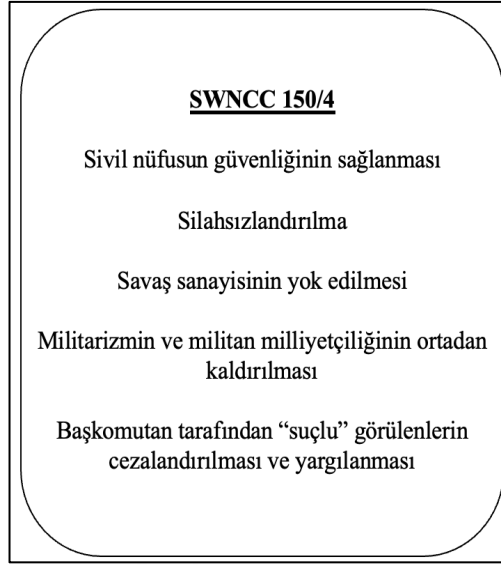
Şekil 3.7: Japonya’nın Devlet İnşa Sürecine Yönelik Hazırlanan Askeri Karar Belgesi

⁴⁴⁹ MacArthur, *Reminiscences*, p.156.

⁴⁵⁰ MacArthur, *Reminiscences*, p.156.

⁴⁵¹ MacArthur, *Reminiscences*, p.156.

⁴⁵² United States Initial Post-Surrender Policy for Japan (SWNCC150/4), <https://www.ndl.go.jp/constitution/shiryo/01/022/022tx.html>



Kaynak: Şekil yazar tarafından hazırlanmıştır.

MacArthur, Japonya’da daha farklı bir strateji ile temizleme aşamasını gerçekleştirmiştir. İşgal öncesi Japon yönetim kademelerinde yer alan ve imparatoru desteklediği bilinen çalışanlar görevlerinden uzaklaştırılırken, sürece hakim olan ve imparator yanlısı olmayan Japonlar yeniden görevlerine dönmüştür.⁴⁵³ Bu çerçevede, MacArthur, asıl imparatoru destekleyen yönetim kademesini “temizlemeyi” tercih etmiştir.

Tutma aşaması, Japonya’da neredeyse her sektörde uygulanmıştır. Alenen imparator destekçisi olanlar, militanlar ve milliyetçiler haricindeki Japonlara işgal öncesindeki görevlerine dönme fırsatı sunulmuştur.⁴⁵⁴ ABD’nin devlet inşa sürecini bir an önce temizlik aşamasını tamamlama isteği ve MacArthur üzerindeki baskısı, bu stratejinin uygulanmasında etkin bir faktördür. Japonya’da inşa etme adımı ise tahmin edileceği üzere diğer devlet inşası gerçekleştirilen ülkelere nazaran görevlerini bilen Japonların eski işlerine dönmesiyle çok daha hızlı ve pratik bir şekilde gerçekleştirilmiştir.

⁴⁵³ US Army Military History Institute, *Soldiers Guide to the Japanese Army*, 1944, p.113.

<https://usacac.army.mil/sites/default/files/documents/carl/wwwIIspec/number27.pdf>

⁴⁵⁴ Harold K. Johnson, “Reports of General MacArthur”, *US Army Archive*, pp. 69-72.

3.2.4. Japonya’da Verilen Yapılandırıcı Güvenlik Eğitimleri

Japonya’da verilen askeri güvenlik eğitimlerinde MacArthur’un etkisi belirgin olarak görülmektedir. Yapılandırıcı güvenlik eğitimlerinin hazırlık aşaması, Batı Almanya’daki sürece benzer olarak FM 27-5 belgesine göre gerçekleştirilmiştir.⁴⁵⁵ Devlet inşasının son adımı olarak uygulanan yapılandırıcı güvenlik eğitimlerinin ülke ihtiyaçları ve sosyo-kültürel yapıya göre yeniden düzenlenmesi beklenen bir durumdur. Ancak, MacArthur’un belgede yer alan derslere eklemeler yaptığı ve Japonya’daki süreci -Hristiyanlık derslerinin eklenmesi gibi- kendi görüşüne uygun şekillendirerek uygulamaya çalışmıştır.⁴⁵⁶

3.2.4.1. Japonya’daki Yapılandırıcı Güvenlik Eğitimlerinde Yer Alan Aktörler

3.2.4.1.1. SCAP (The Supreme Commander for the Allied Powers)

SCAP’nin ilk adımı, Japonya’da kamplarda tutulan yaklaşık 30.000 savaş esirinin gıda, tıbbi yardım ve tahliyesini sağlamak olmuştur.⁴⁵⁷ Birçok alanda görevlendirilen Sekizinci Ordu karargahına bağlı alt timler oluşturulmuştur. Bu timlerden biri olan Merhamet Timleri, mahkumların ve tutukluların hızlı tahliyelerini sağlamak için Uluslararası Kızıl Haç ve Japon Merkez İrtibat Bürosu ile iletişim kurmakla görevlendirilmiştir. Merhamet Timinin çalışmaları sonucunda, 1945 yılının sonlarına doğru 31.617 Amerikan savaş esiri serbest bırakılmıştır.⁴⁵⁸

Denizaşırı ülkelerde mahsur kalan Japonların kendi vatanlarına dönmesi yine SCAP tarafından gerçekleştirilmiştir. İşgal sürecinde yaklaşık 7 milyon Japon, gemi eksikliği nedeniyle ülkelere dönmede sorun yaşamıştır.⁴⁵⁹ MacArthur, bu kişilerin ülkelere dönme sürecini Japon hükümeti ile ortak çalışarak yönetmiştir. Japon hükümeti ABD donanma gözetimi altında 200 hürriyet gemisine ek olarak ABD

⁴⁵⁵ US Army Military History Institute, *Soldiers Guide to the Japanese Army*, p.114.

⁴⁵⁶ Johnson, “Reports of General MacArthur”, pp. 69-72.

⁴⁵⁷ Johnson, “Reports of General MacArthur”, pp. 69-72.

⁴⁵⁸ Tray Salvatore Jennings, “The Road Ahead: Lessons in Nation Building from Japan, Germany, and Afghanistan for Postwar Iraq”, *The US Institute for Peace*, 2003, <https://www.usip.org/publications/2003/05/road-ahead-lessons-nation-building-japan-germany-and-afghanistan-postwar-iraq>

⁴⁵⁹ Johnson, “Reports of General MacArthur”, pp. 69-72.

ordusundan ödünç alınan çıkarma gemisi ve tankları da dahil olmak üzere yaklaşık 400 gemiyi bir araya getirerek mahsur kalan Japonların vatanlarına dönmesini sağlamıştır.⁴⁶⁰ Japonların kendi vatanlarına geri dönüş süreci iki yıl devam etmiştir. Ekim 1945 ile Aralık 1946 arasında 5,1 milyondan fazla, 1947'de ise 1 milyon Japon topraklarına kavuşmuştur.⁴⁶¹ Geri dönen Japonların çoğu eski evlerinin yıkıldığını, ailelerinin paramparça olduğunu görmüş; gıda yoksunluğu ve tıbbi yetersizlikle mücadele etmeye çalışmıştır. Denizaşırı ülkelerde mahsur kalan Japonlarla benzer olarak Japonya'da mahsur kalan yabancı uyrukluların kendi ülkelerine gönderilmesi de yine Sekizinci Ordu Karargahı ve ona bağlı birimlerin çalışmasıyla sağlanmıştır.⁴⁶² İşgal sırasında Japonya'da yaşayan başta Koreliler, Çinliler olmak üzere birçok yabancı, Japonya tarafından askere alınmış ve işgal sırasında görevlendirilmiştir.⁴⁶³ Savaşın ardından ülkelere dönme talebinde bulunanlar bu bireyler için alt timler tarafından yönetilen gönderilme merkezleri oluşturulmuştur. İnsani yardım sürecinde yabancı uyruklu vatandaşların gönderilmesi ve denizaşırı ülkelerde mahsur kalan Japonların vatanlarına dönmesi, uzun bir zaman dilimine yayılan yıllık planlarla gerçekleştirilmiştir.

3.2.4.1.2. Douglas MacArthur

Amerikan kaynakları, MacArthur'u Japonya'da istikrarlı, demokratik bir hükümeti kuran, ülkedeki ticaretin ve refahın artmasını sağlayan güçlü bir lider olarak dile getirmektedir.⁴⁶⁴ Bahsi geçen kaynakların çoğu *MacArthur Belgeleri* olarak yayınlanan araştırmayı temel almakta ve Japonya'da yaşanan süreci tek taraflı olarak incelemektedir. Amerikan kaynakları haricinde konuyla ilgili araştırmalar göz önüne alındığında ise MacArthur'la ilgili eksik kalan konuların gün yüzüne çıktığı görülmektedir. MacArthur, Amerikan kaynaklarında belirtilenin aksine, Japonların güvenini kazanmayı insani bir görev olarak değil, devlet inşa sürecinin kritik bir stratejisi olarak seçmiştir. MacArthur'a göre Japonya, geçmiş yıllarda bırakılması

⁴⁶⁰ Dobbins, *America's Role In Nation-Building: From Germany to Iraq*, p.10.

⁴⁶¹ Dobbins, *America's Role In Nation-Building: From Germany to Iraq*, p.10.

⁴⁶² Johnson, "Reports of General MacArthur", p.75.

⁴⁶³ Johnson, "Reports of General MacArthur", p.75.

⁴⁶⁴ Johnson, "Reports of General MacArthur", p.75.

gereken imparatorluk düzenine sıkışıp kalan, Hristiyan dinini seçerek demokratikleştirilmesi gereken bir ülkeden ibarettir.⁴⁶⁵

Geniş yetkilerle donatılan MacArthur, SCAP olarak isimlendirilen askeri birimi, Japon hükümetine paralel bölümlere ayrılmış bir askeri yönetim şeklinde organize etmeyi tercih etmiştir. MacArthur'un Japon gelenekleri ve dışa kapalı imparatorluk yapısı hakkında bilgi sahibi olması, Japonya'daki devlet inşa sürecinin ilerleyişini olumlu yönde etkilemiştir. Japonların güvenini kazanması gerektiğinin bilincinde olan MacArthur, askerleri Japonca öğrenmeleri için desteklemiş ve yerel halkla iletişimi güçlendirmeyi öncelikli hedef olarak belirlemiştir.⁴⁶⁶ Bu duruma ek olarak, devlet inşası sürecinde Amerikan modelini benimsetme görüşünün dile getirildiği Amerikan yönetimine karşıt bir görüş sergilemiş ve Japonların köklerinden ayrılması ve yeni bir sisteme geçişlerinde problem yaşayacaklarını belirtmiştir. Bu minvalde, MacArthur, İmparator'un Japonlara Amerika'yı destekleme çağrısında bulunmasını istemiştir.⁴⁶⁷ Halk üzerinde hala etkisi olan İmparator'un bu çağrısı, Japonların Amerikan askerlerine olan güvensizliğini kırmada önemli bir paya sahiptir. Japonya'daki devlet inşasını gerçekleştirirken yönetimdeki kritik pozisyonlara İmparatoru desteklemediğinden emin olduğu, tecrübeli Japonları yerleştirmiştir.⁴⁶⁸ Sistemi bilen, halkla bağlantısı olan bu kişiler, devlet yönetimini kısa sürede sağlamış ve etkinliğini artırmıştır.⁴⁶⁹

⁴⁶⁵ Yoshida Shigeru, *The Yoshida Memoirs: The Story of Japan in Crisis*, Greenwood Press, 1973, p. 39.

⁴⁶⁶ Shigeru, *The Yoshida Memoirs: The Story of Japan in Crisis*, p.40.

⁴⁶⁷ Kitamura Hiroshi, Murata Ryohei and Okazaki Hisako, Daniel R. Zoll, trans. *Between Friends: Japanese Diplomats Look at Japan-U.S. Relations*, Weatherhill, 1985, p.34.

⁴⁶⁸ Johnson, "Reports of General MacArthur", p.78.

⁴⁶⁹ Johnson, "Reports of General MacArthur", p.78.

Şekil 3.8.: Mac Arthur'un SCAP Askerlerine Bilgilendirme Verdiği Süreç



Kaynak: Johnson, “Reports of General MacArthur”, p.82.

MacArthur, Japon hükümetiyle birlikte hareket etmesinin yararlı olacağını düşündüğü alanlarda hükümetle iletişimi sağlamak için iletişim büroları kurmuştur. Denizaşırı ülkelerde mahsur kalan Japonların yurda dönme sürecini yönetmek, Japonya'ya çalışmak için gelen ve işgal sonrası ülkelere dönme talebinde olan yabancıların gönderimini sağlamak gibi öncelikli olarak gerçekleştirilmesi gereken süreçler, Tokyo'da kurulan Merkezi İrtibat Bürosu ve Dışişleri Bakanlığı tarafından birlikte yönetilmiştir.⁴⁷⁰ Merkezi İrtibat Bürosu'na bağlı her ilde bulunan irtibat büroları da yerel askeri hükümet ekiplerine hizmet etmek için kurulmuştur.⁴⁷¹ 1947 yılına kadar Merkezi İrtibat Bürosu ve alt birimleri personel şubelerini hem doğrudan denetlemiş hem de bakanlıklar ve kurumlarla iletişimi sağlamıştır.

⁴⁷⁰ Johnson, “Reports of General MacArthur”, p.75.

⁴⁷¹ Jennings, “The Road Ahead: Lessons in Nation Building from Japan, Germany, and Afghanistan for Postwar Iraq”, <https://www.usip.org/publications/2003/05/road-ahead-lessons-nation-building-japan-germany-and-afghanistan-postwar-iraq>

MacArthur, yönetimin şekillendirilmesinde gerek dil unsurunu gerekse teknik yetkinliğin etkin ve hızlı bir şekilde uygulanmasını sağlamak adına tecrübeli Japonlardan yararlanmayı tercih etmiştir.⁴⁷² Japonca'yı yeni öğrenen Amerikalıların yönetim bilgisinin bulunmaması, yönetim bilgisi bulunanların ise dil problemi yaşaması muhtemelen bu kararın arkasındaki nedendir. Bu karar çerçevesinde, SCAP denetiminde çalışmalarını yürütecek olan mevcut yapı için 1.550 subay ve sivilin istihdamı gerçekleşmiştir. Sivil yönetimde görevli olan personelin sayısı 1948'de 3.500 kişiye ulaşmıştır.⁴⁷³ Yönetimle ilgili kararların detaylandırılması ve düzenlenmesi tecrübeli Japon bürokratlara bırakılmıştır. 1947 yılının yarısına gelindiğinde, MacArthur, Japon hükümeti ve ajanslarını hükümet yetkilerini üstlenmeye teşvik etmiştir.⁴⁷⁴ İşgal sonrasında yerelden gelen Japonların SCAP gözetiminde bürokrasiyi yeniden canlandırması diğer ülkelere nazaran daha hızlı gerçekleşmiştir. MacArthur'un imparatoru cezalandırmama ve mevcut bürokrasiye güvenme kararları ise ABD yönetimi ve halkı tarafından tepkiyle karşılanmıştır.⁴⁷⁵

İmparatorun hiçbir zaman yargılanmaması, Amerikalıların ve müttefik ülkelerin gözünde yargılama güvenilirliğini sarsmıştır. MacArthur'ın Japonların güvenini kazanma politikasının Amerikalılar tarafından tepkiyle karşılanması üzerine, ABD yönetimi mahkumlara yönelik suçlardan 46 Japon askerin yargılamış, bu grubun 41'ini ölüm cezasına çarptırmıştır.⁴⁷⁶ 1949'da tamamlanan duruşmalarda, toplam 4.200 Japon savaş suçlarından hüküm giymiştir.⁴⁷⁷ Amerikan halkının tepkisini azaltmak adına atılan diğer bir benzer adım ise Japon yetkililerinin tasfiyesidir. Görevden alınan Japonların işgal sürecindeki eylemlerinden ziyade görevlerine bakılarak seçilmesi, "İmparatorun yanında yer alan herkesin cezalandırıldığı" mesajını yayma stratejisi olarak uygulanmıştır.⁴⁷⁸ İşgal süresince görevde bulunan Japon politikacıları,

⁴⁷² Johnson, "Reports of General MacArthur", p.75.

⁴⁷³ John W Dower, *Embracing defeat: Japan in the aftermath of World War 2*, 1999, Penguin Books, pp. 223-224.

⁴⁷⁴ Toshio Nishi, *Unconditional democracy: Education and politics in occupied Japan 1945-1952*, Hoover Institution Press, 1982, ss.204-208.

⁴⁷⁵ David McCormack, "General Douglas MacArthur: A Man Of The People?", *The International Academic Forum*, 2015, <https://think.iafor.org/american-caesar-general-douglas-macarthur-administration-of-japan/>

⁴⁷⁶ Nishi, *Unconditional democracy: Education and politics in occupied Japan 1945-1952*, ss.204-208.

⁴⁷⁷ Johnson, "Reports of General MacArthur", p.75.

⁴⁷⁸ Johnson, "Reports of General MacArthur", p.75.

bürokratları, polisi ve subayları hedef alan bir dizi tasfiye emrinin ilki, SCAP tarafından 4 Ocak 1946'da yayınlanmıştır.⁴⁷⁹ Savaş zamanı kabine bakanları ve diğer yüksek kamu görevlileri de dahil olmak üzere belirlenmiş kuruluşlardaki kişilerin hedef alınması sonucunda 210.000 Japon görevden alınmıştır.⁴⁸⁰

MacArthur, Japonya'nın "demokratikleşmesinin" tek yolunun Hristiyanlığın benimsenmesiyle olacağına inanmaktadır. SCAP tarafından dağıtılan ücretsiz İnciller, kurulan okullarda verilen din dersleri, basın ve medyanın Hristiyanlığa dair bilgiler paylaşması MacArthur'un ABD yönetimi tarafından desteklenen en büyük amacı haline dönüşmüştür.⁴⁸¹ Tarihi köklerinin aksine Japonya'nın ileriki zamanlarda Amerikan benzeri yapıya ulaşmasında eğitimin etkisinin farkında olan MacArthur, devlet şintosunun kaldırılması ve milliyetçiliğin engellenmesi için eğitim reformuna başvurmuştur. Ders kitaplarının tümünden değiştirilmesi, bayrak selamının, marş söylemenin ve imparator portresinin önünde eğilmenin yasaklanması reform kapsamında atılan adımlardır.⁴⁸² İlk ve orta okul sistemi Amerikan eğitimi çizgisinde yeniden şekillendirilmiş ve zorunlu eğitim altı yıldan dokuz yıla çıkarılmıştır.⁴⁸³ Japonya'yı demokratikleştirmeyi hedefleyen ABD'nin eğitim alanına getirdiği yasaklar, devlet inşa sürecindeki "demokratikleştirme" hedefinin paradoksal yapısını açıkça göstermektedir. Japon okullarında belirtilen yasaklara uyulup uyulmadığı kontrolünün SCAP alt birimleri tarafından kontrol edilmesi, yine yasaklardan var edilmeye çalışılan demokrasinin bir kanıtıdır.

MacArthur'un demokratikleşmenin Hristiyan toplum ile var olacağına dair inancı, Japonya'nın devlet inşa sürecine yansımıştır. Hristiyanlık ve demokrasi arasında doğrudan bir bağlantı olduğuna inanan MacArthur, Hristiyanlığa inanan Japonların, demokrasinin değerini daha kolay kabul edeceğini savunmuştur.⁴⁸⁴

⁴⁷⁹ Dower, *Embracing defeat: Japan in the aftermath of World War 2*, pp. 223-224.

⁴⁸⁰ McCormack, "General Douglas MacArthur: A Man Of The People?", *The International Academic Forum*, 2015, <https://think.iafor.org/american-caesar-general-douglas-macarthur-administration-of-japan/>

⁴⁸¹ Ray Moree, *Soldier Of God: Macarthur's Attempt to Christianize Japan*, University of Hawaii Press, 2011, p.221.

⁴⁸² Moree, *Soldier Of God: Macarthur's Attempt to Christianize Japan*, p.222.

⁴⁸³ Moree, *Soldier Of God: Macarthur's Attempt to Christianize Japan*, p.222.

⁴⁸⁴ Lawrence S. Wittner, "MacArthur and the Missionaries: God and Man in Occupied Japan", *Pacific Historical Review* Vol. 40, 1971, pp. 77-79.

MacArthur, bu inancını Japonya'daki devlet inşa sürecinde alt birimlerine “Hristiyanlığın insan ilerlemesindeki temel katkısını net bir şekilde vurgulamamız gerekiyor. Demokrasi ve Hristiyanlığın çok ortak noktası var, çünkü demokrasinin uygulanması, Hristiyanlığın temel kavramlarına sadık kalınmasıyla mümkündür,” sözleriyle belirtmiştir.⁴⁸⁵ Bu sözlerin hayata geçirilmesine dair atılan ilk adım, ABD’den Japonya’ya Hristiyan misyonerlerin getirilmesi olmuştur. Japonya’ya 2500’den fazla Hristiyan misyoner askeri uçak ve trenlerle getirilmiş ve konutlara yerleştirilmiştir.⁴⁸⁶ Bu esnada, MacArthur, “Buraya ne kadar çok misyoner getirebilirsek ve eve ne kadar çok işgal askeri gönderebilirsek o kadar iyi” açıklamasıyla Japonlar için planlarını belirtmiştir.⁴⁸⁷ Hristiyanlığı Japonlar arasında yaymak adına Cep Ahit Birliği’nden Japoncaya çevrilmiş 10.000.000 İncil dağıtılmış; Şinto’dan kaynaklanan savaşçı, milliyetçi Japon ruhunun Hristiyan idealleriyle değiştirilmesi hedeflenmiştir.⁴⁸⁸

1945 yılında Tokyo İmparatorluk Üniversitesi’nin başına Hristiyan Shigeru Nanbara’nın seçilmesi, MacArthur’a hedefine yaklaştığını düşündürmüştür. Japon toplumunda son derece etkin ve gözde bir üniversite olan TİU’da Hristiyanlık dersinin açılması planlanmış ancak bütçe sıkıntısı nedeniyle ders açılamamıştır. Bu durum, MacArthur ve Hristiyan destekçilerinin yeni bir Hristiyan üniversitesi kurma fikrini öne çıkarmıştır. Japonya’nın eski büyükelçisi Joseph Grew, Uluslararası Hristiyan Üniversitesi’ni kurma komitesinin başkanı olmuştur.⁴⁸⁹ ICU, Japonları eski militarist feodalizm ruhundan yalnızca Hristiyanlığın kurtarabileceği inancını temel almıştır. MacArthur, ICU’nun onursal başkanı olarak fon toplamış ve Uluslararası Hristiyan Üniversitesi 1953 yılında Tokyo, Mitaka’da kurulmuştur. MacArthur’un tüm çabalarına rağmen Japonya’nın Hristiyanlaştırılması mümkün olmamıştır. Savaştan önce Japonya’daki Hristiyanların sayısı yaklaşık 200.000 kişi olarak belirtilmiştir.⁴⁹⁰

⁴⁸⁵ MacArthur, *Reminiscences*, p.182.

⁴⁸⁶ William P. Woodard, *The Allied Occupation of Japan 1945-1952 and Japanese Religions*, 1972, p. 241.

⁴⁸⁷ MacArthur, *Reminiscences*, p.182.

⁴⁸⁸ Moree, *Soldier Of God: Macarthur's Attempt to Christianize Japan*, p.221.

⁴⁸⁹ Wittner, “MacArthur and the Missionaries: God and Man in Occupied Japan”, pp. 77-79.

⁴⁹⁰ Woodard, *The Allied Occupation of Japan 1945-1952 and Japanese Religions*, p. 241.

MacArthur döneminde ise bu sayı 80.000.000 olan tüm Japon nüfusu içinde sadece 250.000'e ulaşmıştır.⁴⁹¹

3.2.4.2. Hazırlık Süreci

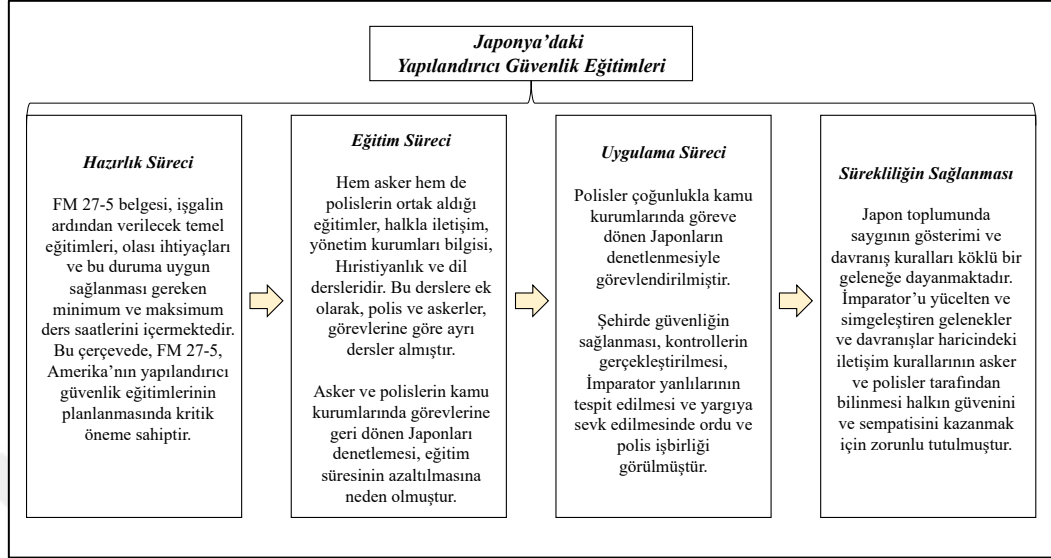
Hazırlık aşamasında Japonların gerek kamu kurumlarındaki işlerine dönmelerinde gerekse güvenlik güçlerinin seçiminde sorgulamaya tabi tutulduğu görülmüştür. Japonya'da gerçekleştirilen devlet inşa sürecinde MacArthur, imparatoru desteklemeyen ve militan olmadığı tespit edilen Japonlara önceki görevlerine dönme talimatında bulunmuştur. Sürecin işleyişi ve ilerleyişi hakkında bilgi sahibi olan Japonların yeniden görevlendirilmesi, devlet inşa sürecinin daha az sürede daha az maliyetle etkin ilerleyişini sağlamıştır. MacArthur, yerel halka görevlerini iade ederken asker ve polisleri kontrol mekanizması olarak kullanmıştır. Görevlerine dönen Japonlar, gün içerisinde asker ve polislerin yakın göz hapsinde tutulmuştur.⁴⁹² Bu durum neticesinde, eğitim sürecindeki askerler ve polisler bir yandan ders alırken bir yandan görevlendirmeye tabi tutulmuştur.⁴⁹³ Asker ve polislerin bu görevlendirmesi, Japonya'da verilen yapılandırıcı güvenlik eğitim sürelerinin kısıtlanmasına yol açmıştır. Günün belirli bir bölümünde eğitim alan asker ve polisler, geri kalan zamanlarda yerel halkı denetlemekle yükümlendirilmiştir. Bu bağlamda, Batı Almanya'daki polis ve askerlerin okullarda aldıkları detaylı eğitimlerin aksine, Japonya'daki askerler ve polisler kısa süreli eğitimlerinin ardından günlük görevlerine yönlendirilmiştir.

⁴⁹¹ Moree, *Soldier Of God: Macarthur's Attempt to Christianize Japan*, p.221.

⁴⁹² Hidenori Nakahara, "Japanese Police", *Journal of Criminal Law and Criminology*, vol.46, 1956, pp.1-13.

⁴⁹³ US Army Military History Institute, *Soldiers Guide to the Japanese Army*, <https://usacac.army.mil/sites/default/files/documents/carl/wwII/spec/number27.pdf>

Şekil 3.9: Japonya'daki Yapılandırıcı Güvenlik Eğitimleri Süreci



Kaynak: Şekil yazar tarafından hazırlanmıştır.

3.2.4.3. Eğitim Süreci

Askerlerin saha denetimi, silah, atış ve sorgulama eğitimlerine ağırlık verilmiştir.⁴⁹⁴ Polis eğitimlerinde ise şüphelileri arama, tutuklama ve kelepçeleme de dahil olmak üzere görevlilere polislik taktikleri öğretilmiştir.⁴⁹⁵ Hristiyanlık ve dil dersleri MacArthur'un isteği üzerine asker ve polislere verilmiştir.⁴⁹⁶ ABD, sürecin tamamını olumsuz yönde etkileyen dil problemini asker ve polislerin aldıkları dil dersleri aracılığıyla çözmeyi hedeflemiştir. Böylece, Japonların İngilizce öğrenirken Amerikan kültürünü öğrenmesi de sağlanmıştır.

3.2.4.3.1. Eğitim Kampları

II. Dünya Savaşı'nın ardından, ABD yönetimi tarafından görevlendirilen General Douglas MacArthur kontrolündeki Japonya'nın devlet inşaa süreci döneminde yapılandırıcı güvenlik eğitimlerinin sağlanması için askeri eğitim kampları kurulmuştur. Bu kamplarda yapılandırıcı güvenlik eğitimi sürecinin hazırlık

⁴⁹⁴ Johnson, "Reports of General MacArthur", p.102.

⁴⁹⁵ Johnson, "Reports of General MacArthur", p.102.

⁴⁹⁶ Nakahara, "Japanese Police", p.8.

aşamasında öncelikli olarak Japon ordusunun etkisizleştirilmesi sağlanmıştır.⁴⁹⁷ İmparator yanlısı olduğu tespit edilen askerler görevlerinden alınıp yargılanma sürecine gönderilirken, “temiz” olduğu tespit edilen Japon askerler ve polislerin yapılandırıcı güvenlik eğitimlerine başlanmıştır. Japonya’da yapılandırıcı güvenlik eğitimlerinin verildiği 13 kamp kurulmuştur.⁴⁹⁸ Bu kamplarda verilen eğitimler aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Tablo 3.4.: Japonya’da Yapılandırıcı Güvenlik Eğitimlerinin Verildiği Kamplar

Kamp Adı	Verilen Eğitimler
Zama Kampı	Kanagawa Eyaletinin Zama kentinde bulunan Zama Kampı, işgal sırasında ABD kuvvetleri için önemli bir eğitim ve idari merkezi olarak kullanılmıştır. Devlet inşa sürecinde oluşturulması planlanan Japon Savunma Kuvvetleri’nin eğitimi ve geliştirilmesine yönelik temel eğitimlerin bir kısmı bu kampta verilmiştir. Japonya’daki önemli bir ABD askeri tesisi olan Camp Zama’da, SCAP’de görevli olan Amerikalı askerler ve Japon meslektaşları arasındaki iletişimi ve kültürel anlayışı geliştirmek için dil eğitimi programları düzenlenmiştir.
Crawford Kampı	Sapporo, Hokkaido’da bulunan Crawford Kampı, kurulması planlanan Japon Polis Teşkilatı için bir eğitim tesisi olarak hizmet vermiş ve daha sonra yeni kurulan Japon Ulusal Polis Koruma Alanı’nın eğitim alanına dönüştürülmüştür.
Kishine Kampı	Tokyo’da bulunan Camp Kishine, kurulması planlanan Japon Deniz Savunma Kuvvetleri (JMSDF) için eğitim tesisi olarak kullanılmıştır. ABD’nin rehberliğinde Japon deniz kuvvetlerinin eğitimi burada verilmiştir
Chitose Kampı	Hokkaido’daki Chitose Şehri yakınlarında bulunan Chitose Kampı, Japon Hava Savunma Kuvvetleri (JASDF) için eğitim tesisi olarak kullanılmıştır. ABD Hava Kuvvetleri personelinin gözetimi altında Japon pilotların eğitimi burada verilmiştir.
Narashino Kampı	Chiba Eyaletinin Narashino kentinde bulunan Narashino Kampı’nda piyade taktikleri, nişancılık ve diğer temel askeri konularda eğitim verilmiştir.

⁴⁹⁷ The War Crimes Documentation Initiative of Hawaii University, “Mapping POW Camps in Japan during World War II”, 2021, <https://manoa.hawaii.edu/wcdi/projects/mapping-pow-camps/>

⁴⁹⁸ The War Crimes Documentation Initiative of Hawaii University, “Mapping POW Camps in Japan during World War II”, <https://manoa.hawaii.edu/wcdi/projects/mapping-pow-camps/>

Tablo 3.4.: Japonya’da Yapılandırıcı Güvenlik Eğitimlerinin Verildiği Kamplar

(Devamı)

Oji Kampı	Chiba Eyaletinin Kashiwa kentinde bulunan Oji Kampı’nda taktikler, araç operasyonları ve canlı ateş tatbikatları ve zırhlı savaş eğitimi verilmiştir.
Fuji Kampı	Shizuoka Eyaletindeki Gotemba yakınlarında bulunan Fuji Kampı, ABD Deniz Piyadeleri için eğitim alanı olarak seçilmiştir. Deniz piyadelerinin eğitimleri burada verilmiştir.
Foster Kampı	Ginowan, Okinawa’da bulunan Foster Kampı, ABD Deniz Piyadeleri için eğitim alanı olarak seçilmiştir. Deniz piyadelerinin eğitimleri burada verilmiştir.
Naha Kampı	Okinawa’nın Naha kentinde bulunan Naha Kampı, temel askerlik eğitimi, atış dersleri ve operasyon yürütme dersleri verilmiştir.
Gonsalves Kampı	Kunigami, Okinawa’da bulunan, Orman Savaşı Eğitim Merkezi olarak da bilinen Gonsalves Kampı, orman savaşı taktikleri konusunda verilen dersler için kullanılmıştır.
Sendai Kampı	Miyagi Eyaletinin Sendai kentinde bulunan Sendai Kampı, savaş ve taktik eğitime odaklanan bir eğitim merkezi olarak hizmet vermiştir.
Higashi-Chitose Kampı	Hokkaido’daki Chitose Şehri yakınlarında bulunan Higashi-Chitose Kampı, Japon Hava Savunma Kuvvetleri için hava üssü ve eğitim merkezi olarak kullanılmıştır. Bu kamp alanında havacılık operasyonları, bakım ve destek konularında eğitim verilmiştir.
Itami Kampı	Hyogo Eyaletinin Itami kentinde bulunan Itami Kampı, Japon Savunma Kuvvetleri için hava operasyonları, lojistik ve teknik eğitime odaklanan bir hava üssü ve eğitim tesisi olarak kullanılmıştır.

Kaynak: The War Crimes Documentation Initiative of Hawaii University, Mapping POW Camps in Japan during World War II, 2021,

<https://manoa.hawaii.edu/wcdi/projects/mapping-pow-camps/>

Eğitim kampları, polis ve askerlerin yapılandırıcı güvenlik eğitimlerinde önemli eğitim merkezleri olarak hizmet vermiştir. Bu tesislerde, piyade taktikleri, nişancılık, fiziksel uygunluk, araç operasyonları, zırhlı savaş, deniz operasyonları ve havacılık operasyonları dahil olmak üzere çok çeşitli askeri beceri ve disiplinleri kapsayan eğitim dersleri verilmiştir.⁴⁹⁹ ABD askeri personeli, bu eğitim programları

⁴⁹⁹ The War Crimes Documentation Initiative of Hawaii University, “Mapping POW Camps in Japan during World War II”, <https://manoa.hawaii.edu/wcdi/projects/mapping-pow-camps/>

sırasında rehberlik, talimat ve destek sağlayarak ülkedeki devlet inşa sürecinin kontrollü olarak tamamlanmasında görev almıştır.

3.2.4.3.2. Japon Polis Okulu

Japonya'daki yapılandırıcı güvenlik eğitimlerinin büyük bir bölümü kamplarda verilmiştir. Polis eğitimleri için tesis edilen Sapporo, Hokkaido'da bulunan Crawford Kampı, kuruluşunun ilk yıllarında Japon Polis Teşkilatı için eğitim merkezi olarak kullanılmıştır.⁵⁰⁰ ABD'nin kontrolünde geçici kolluk kuvveti olarak kurulan Japon Polis Teşkilatı'nın gelişmesiyle, 1954 yılında resmi olarak Japon Ulusal Polis Teşkilatı (NPA) oluşturulmuş ve ABD gözetmen konumuna çekilmiştir.⁵⁰¹ Böylece, daha önce Crawford'da gerçekleştirilen eğitim süreci, daha profesyonel yapıya dönüştürülerek Japonya'daki çeşitli polis eğitim okullarına ve tesislerinde gerçekleştirilmeye başlanmıştır.

Şekil 3.10: Japonya'daki Polislerin Yapılandırıcı Güvenlik Eğitimi Aldığı Crawford Kampı



Kaynak: US Army Military History Institute, *Soldiers Guide to the Japanese Army*, <https://usacac.army.mil/sites/default/files/documents/carl/wwII/spec/number27.pdf>

3.2.4.3.3. Eğitim Materyalleri

⁵⁰⁰ The War Crimes Documentation Initiative of Hawaii University, "Mapping POW Camps in Japan during World War II", <https://manoa.hawaii.edu/wcdi/projects/mapping-pow-camps/>

⁵⁰¹ US Army Military History Institute, *Soldiers Guide to the Japanese Army*, <https://usacac.army.mil/sites/default/files/documents/carl/wwII/spec/number27.pdf>

Japonya'daki polis ve askerlerin yapılandırıcı güvenlik eğitimleri kurulan kamplarda verilmiştir. Kamplarda eğitimciler, eğitimlerde kullanılan kitap ve askeri kaynakları kendileri belirlemiştir.⁵⁰² Bu durum, Japonya'daki yapılandırıcı güvenlik eğitimlerinde kullanılan materyallerin birbirinden farklı olmasına yol açmıştır. Bazı eğitimciler, ABD tarafından hazırlanan askeri dokümanları eğitimlerinde kullanırken, diğerleri verilen dersin alanına uygun, SCAP tarafından onaylanmış el kitaplarını tercih etmiştir.⁵⁰³ Bu çerçevede, eğitim materyali olarak kullanılan el kitapları şunlardır:

Tablo 3.5: Japonya'daki Asker ve Polislerin Yapılandırıcı Güvenlik Eğitimlerinde Kullanılan El Kitapları

Kitap İsmi	Kitap İçeriği
Piyade Taktikleri El Kitabı	Piyade taktikleri el kitabı, bireysel ve küçük birim taktikleri, hareket teknikleri, oluşumlar, saldırı ve savunma operasyonları ve yakın dövüş dahil olmak üzere piyade operasyonlarının çeşitli yönleri hakkında talimatları içermiştir.
Nişancılık El Kitabı	Nişancılık el kitabı, askerlerin atış becerilerinin teorik derslerinde kullanılmıştır. Uygun silah kullanımı, nişan alma teknikleri, atış pozisyonları ve menzil tahmini konularını bu kitap aracılığıyla öğretilmiştir.
İlk yardım El Kitabı	İlk yardım el kitabı, yaralı personele acil bakım sağlamak için gerekli tıbbi bilgi ve prosedürleri, yaralıların tedavisi, kanamanın yönetimi, suni solunum uygulaması ve savaş alanındaki tıbbi acil durumların ele alınması ile ilgili talimatların eğitiminde kullanılmıştır.
İletişim El Kitabı	İletişim el kitabı, radyo işlemlerini, sinyal protokollerini, mesaj formatlarını ve kodlama tekniklerinin eğitiminde kullanılmıştır.
Mühendislik El Kitabı	Mühendislik el kitabı, saha tahkimatı, engel yerleştirme, köprü inşaatı, yol yapımı, yıkım ve mühendislikle ilgili diğer faaliyetler gibi konuları içermiştir. Bu el kitapları, askeri mühendislere altyapı geliştirme görevinde yardımcı olmuştur.
Araziden Yararlanma (field craft) El Kitabı	Fieldcraft el kitapları, askerlere saha ortamlarında etkili bir şekilde çalışmak için gerekli bilgileri içermiştir. Navigasyon, harita okuma, kamuflaj ve gizleme, hayatta kalma becerileri ve çevresel hususlar gibi konuların yer aldığı kitap, askerlerin çeşitli arazi ve koşullarda çalışma ve hayatta kalma yeteneklerini geliştirmeyi amaçlamıştır.

Kaynak: US Army Military History Institute, *Soldiers Guide to the Japanese Army*, <https://usacac.army.mil/sites/default/files/documents/carl/wwII/spec/number27.pdf>

⁵⁰² US Army Military History Institute, *Soldiers Guide to the Japanese Army*, <https://usacac.army.mil/sites/default/files/documents/carl/wwII/spec/number27.pdf>

⁵⁰³ US Army Military History Institute, *Soldiers Guide to the Japanese Army*, <https://usacac.army.mil/sites/default/files/documents/carl/wwII/spec/number27.pdf>

3.2.4.3. Eğitim Süreci

Japonya'daki yapılandırıcı güvenlik eğitimleri kapsamında yer alan temel eğitimler hem polislere hem de askerlere verilmiştir. Askeri belgede temel çerçevesi belirtilen ve detayları MacArthur ve ekibi SCAP tarafından belirlenen temel dersler, ABD yönetimi tarafından onaylanmıştır. Bu temel dersler aracılığıyla Japon geleneklerine hakim olan ve toplum tarafından güvenilen ve saygı duyulan güvenlik güçlerinin oluşturulması hedeflenmiştir. Hem polis hem de askerlere verilen temel eğitimler ve içerikleri aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Tablol 3.6.: Japonya’da Asker ve Polislere Verilen Ortak Yapılandırıcı Güvenlik Eğitimi Dersleri

Dersin Adı	Dersin İçeriği
Temel Askeri Eğitim	Bu eğitim, askerlere ve polis personeline beden eğitimi, nişancılık, taktiksel hareketler ve temel dövüş tekniklerine yönelik temel askeri beceriler sağlamaya odaklanmıştır.
Halkla İletişim ve Yönetim Kurumları Bilgisi	Halkın güvenini kazanma ve olumlu ilişkiler kurma ihtiyacı kapsamında asker ve polisler halkla iletişim ve yönetim kurumları dersi verilmiştir. Bu eğitim, askeri ve polis personelinin Japon gelenekleri ve sosyal normlarını öğretmeyi ve halka etkili iletişimi teşvik etmeyi amaçlamıştır. Dersin yönetim kurumları bilgisi bölümünde, yeniden inşa edilen Japonya’nın yönetim yapısı ve personelin görevleri asker ve polisler için detaylı olarak öğretilmiştir. Bu eğitimin temel nedeni, görevlerine dönen Japonların asker ve polisler tarafından denetlenmesini etkin kılmaktır.
Demokrasi Eğitimi	Demokrasi eğitimi, polis ve askerlere Hristiyanlığa dair temel bilgileri öğretmeyi amaçlamıştır. MacArthur’un demokrasinin ancak Hristiyan toplumlarında gelişeceğine dair inancı, bu dersin müfredata eklenmesinin nedenidir.
Piyade Eğitimi	Bu eğitim özellikle piyade birliklerinde görev yapan asker ve polis personeli için müfredata eklenmiştir. Küçük birim taktikleri, takım operasyonları ve devriye gibi konular derslerde yer almıştır.
İsyanla Mücadele Eğitimi	Olası iç tehditlere duyulan endişe nedeniyle hem askerlere hem de polisler için isyanla mücadele eğitimi verilmiştir. Bu eğitim, gerilla savaşıyla mücadele, sivil huzursuzlukla başa çıkma ve kamu düzenini korumaya yönelik bilgi ve teknik uygulamaları içermiştir.

Tablol 3.6.: Japonya’da Asker ve Polislere Verilen Ortak Yapılandırıcı Güvenlik Eğitimi Dersleri (Devamı)

Teknik Eğitim	Askeri ve polis personeli arasında uzmanlık becerilerini geliştirmek için teknik eğitim programları hazırlanmıştır. Bu eğitim programları, asker ve polislerin uzmanlık alanlarına göre alt birimlere ayrılmıştır. Pilotlar ve uçak mürettebatı için havacılık eğitimi, sinyal personeli için iletişim eğitimi, inşaat ve altyapı projeleri için mühendislik eğitimi ve tedarik zinciri yönetimi ve ekipman bakımı için lojistik eğitimi polis ve askerlerin eğitimlerine göre verilmiştir.
---------------	---

Kaynak: US Army Military History Institute, *Soldiers Guide to the Japanese Army*, <https://usacac.army.mil/sites/default/files/documents/carl/wwII/spec/number27.pdf>

Japon toplumunda saygının gösterimi ve davranış kuralları köklü bir geleneğe dayanmaktadır. İmparator’u yücelten ve simgeleştiren gelenekler ve davranışlar haricindeki iletişim kurallarının asker ve polisler tarafından bilinmesi zorunlu tutulmuştur.⁵⁰⁴ Yönetim kurumları bilgisi, yeni oluşturulan yürütme mekanizmasını sağlayan kurum ve kuruluşların isimlerini, görevlerini, departmanlar arası bağlantıları, ortaya çıkabilecek problemleri ve bu problemleri çözmede asker ve polislerin birbirinden farklı olan görevlerini kapsamaktadır.⁵⁰⁵ Ortak ders olan yönetim kurumları bilgisi dersiyse güvenlik güçleri her iki güvenlik kolunun görevlerini öğrenerek yaşanan bir olay karşısında kimin müdahale edeceğine dair bilgi edinerek olası karışıklığı engellemiştir. Asker ve polislerin kurumlarda çalışan Japonları kontrol süreci göz önüne alındığında yönetim kurumları bilgisi dersinin önemi her iki güvenlik kolu için de görülmektedir. Ortak derslerin alınmasını takiben, Japonya’da polis ve askerler, ayrı eğitimlere tabi tutulmuştur.

Japonya’da eğitmen olarak görev yapacak asker ve polis adaylarının eğitimine yönelik ders müfredatı askeri belgede yer alan bilgiler ve bölgesel ihtiyaçlar gözetilerek MacArthur tarafından oluşturulmuştur. ABD yönetimi, bu dersler aracılığıyla eğitmen olarak görev yapacak personelin eğitim ve öğretim yeteneklerini geliştirmeyi, devlet inşa sürecinin ardından eğitimin sürekliliğini sağlamayı ve Japonlar üzerindeki imparator hakimiyetini ortadan kaldırmayı hedeflemiştir. Bu

⁵⁰⁴ US Army Military History Institute, *Soldiers Guide to the Japanese Army*, <https://usacac.army.mil/sites/default/files/documents/carl/wwII/spec/number27.pdf>

⁵⁰⁵ US Army Military History Institute, *Soldiers Guide to the Japanese Army*, <https://usacac.army.mil/sites/default/files/documents/carl/wwII/spec/number27.pdf>

amaçlar çerçevesinde, eğitici eğitimlerinde yer alan dersler aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Tablo 3.7.: Japonya’da Eğiticilere Verilen Yapılandırıcı Güvenlik Eğitimi Dersleri

Dersin Adı	Dersin İçeriği
Temel Eğitimlik Becerisi	Bu ders, eğitimcilerin öğretim becerilerini ve iletişim yeteneklerini geliştirmeye yönelik hazırlanmıştır. Asker ve polislerin takım halinde çalışma becerisinin sağlanması, Japon geleneklerine uygun iletişim yöntemleri, ders planlamasının temel gereklilikleri ve süresinin nasıl ayarlanacağı ders konuları arasında yer almıştır.
Silah Eğitimi	Eğitmenler, çeşitli silah ve teçhizatın kullanımı, bakımı ve eğitimi konusunda uzmanlık eğitimi almıştır.
Halkla İletişim ve Yönetim Kurumları Bilgisi	Polis ve askerlerin ortak eğitimlerinde yer alan bu ders, eğitimcilerin eğitiminde de yer almıştır. Eğitimcilerin eğitiminde yönetim kurumları bilgisi daha ağırlıklıdır. Yönetim kurumları bilgisinin gerekliliği, imparator yanlılarının neden ihbar edilmesine dair gerekçeler konular arasında ön plana çıkmaktadır.

Kaynak: US Army Military History Institute, *Soldiers Guide to the Japanese Army*, <https://usacac.army.mil/sites/default/files/documents/carl/wwII/spec/number27.pdf>

Asker ve polislerin aldıkları temel eğitimin ardından, polisler özel hazırlanan yapılandırıcı güvenlik eğitimleri, SCAP’de görevlendirilen askerler tarafından adaylara verilmiştir. Batı Almanya’daki polis eğitiminden farklı olarak, Japonya’da polisler verilen dersler arasında güvenlik güçleriyle halka ilişkisini geliştirmeye yönelik dersler ve konular yer almaktadır. Temel eğitimde verilen demokrasi dersinin demokratik polislik ilkeleri dersiyle devam ettirildiği görülmektedir.⁵⁰⁶ Demokratik polislik ilkeleri dersi, temel derslerde yer alan demokrasi dersine benzer olarak

⁵⁰⁶ James Dobbins, Michele A. Poole, Austin Long, and Benjamin Runkle. “Post–World War II Nation-Building: Germany and Japan”, in *After the War: Nation-Building from FDR to George W. Bush*, RAND Corporation, 2008, ss. 11–36.

Hristiyanlığın demokrasiyle bağlantısına yönelik açıklamalar içermekte ve İncil'den alıntılar yapmaktadır.⁵⁰⁷ Bu çerçevede, MacArthur'un güvenlik güçlerini dersler aracılığıyla Hristiyanlığa yönlendirmesi, ABD'nin güvenlik eğitimlerini bir araç olarak kullandığını göstermektedir. Japonya'daki polislere verilen eğitimler aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Tablo 3.8.: Japonya'da Polislere Verilen Yapılandırıcı Güvenlik Eğitimi Dersleri

Dersin Adı	Dersin İçeriği
Temel Kolluk Kuvvetleri Eğitimi	Bu ders, devriye prosedürleri, suç önleme ve soruşturma yöntemleri dahil olmak üzere temel kolluk kuvvetleri teknikleri konularını içermiştir.
Demokratik Polislik İlkeleri	Polis teşkilatına demokratik değer ve ilkelerin aşılması, insan haklarına saygı, eşitlik ve hesap verebilirliğin sağlanması amaçlanmıştır. Hristiyanlığın demokrasiye olan desteği ve önemi ders konuları arasında yer almıştır.
Toplum Polisliği	Yerel halkla güçlü ilişkiler kurmanın, halkın polislere güvenmesinin yolları ve halkın özel ihtiyaç ve endişelerinin nasıl giderileceği ders kapsamında yer alan konulardır.
İsyan Kontrolü ve Asayiş Yönetimi	Ortaya çıkması muhtemel isyan, ayaklanma ve çatışma gibi durumlarda polisin müdahale teknikleri ve yöntemleri, isyan kontrolü ve yönetimi, asayişin sağlanması gibi konularında polisler uzmanlık düzeyinde eğitim verilmiştir.
Cezai Soruşturma Teknikleri	Polis memurlarına, olay yeri yönetimi, delil toplama ve sorgulama yöntemleri dahil olmak üzere cezai soruşturmalarına ilişkin eğitim verilmiştir.

Kaynak: US Army Military History Institute, *Soldiers Guide to the Japanese Army*, <https://usacac.army.mil/sites/default/files/documents/carl/wwII/spec/number27.pdf>

Önceki bölümlerde değinildiği üzere, işgalin ardından MacArthur kontrolündeki SCAP biriminin öncelikli hedefi, Japon güvenlik güçlerinin askerden arındırılması ve ABD'nin ülkede kontrolü ele geçirerek devlet inşa sürecini gerçekleştirmesidir. Amerikan kaynaklarında yer verilmeyen ancak Japon güvenlik çalışmalarında detaylı olarak dile getirilen sol grupların ve imparator destekçisi alt para militer grupların başta SCAP ve Amerikalılara saldırıları, devlet inşa sürecinin ilerlemesinde engel teşkil edecek boyuta ulaşmıştır. Bu bağlamda, belirtilmesi gereken

⁵⁰⁷ Dobbins, Poole, Long, Runkle, "Post-World War II Nation-Building: Germany and Japan", p.14.

önemli bir husus, Japonya’da aşırılık yanlısı sol grupların çıkardıkları isyanlarla mücadele etme ve düzeni sağlama sürecinin Japonya’nın her bölgesinde aynı kolaylıkla gerçekleşmemesidir. Çeşitli bölgelerde yaşayan imparator yanlısı yerel halkın tepki gösterdiği SCAP birimleri, Japonlar tarafından tepkiyle karşılanmış ve isyancı gruplar bu halk tarafından desteklenmiştir. Devlet inşa sürecinin devam etmesi ve her birimin kendine has görevlerinin bulunması sırasında ortaya çıkan bu isyanlarla mücadele etmek adına, polis özel kolluk kuvvetleri kurulmuş ve bu alanda eğitime tabi tutulmuştur.⁵⁰⁸ Polis özel kolluk kuvvetlerine verilen eğitim süreci 2 hafta gibi kısa bir sürede tamamlanmış ve ardından görevlendirilmeleri ihtiyaca yönelik olarak hızlıca başlatılmıştır.⁵⁰⁹ Bu birime verilen eğitimler ve detayları aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Tablo 3.9: Japonya’daki Polis Özel Kolluk Kuvvetlerine Verilen Yapılandırıcı Güvenlik Eğitimi Dersleri

Dersin Adı	Dersin İçeriği
İstihbarat ve Gözetim	Potansiyel tehditleri belirlemek ve bunlara karşı koymak için polis özel kuvvetlerinin gözlem teknikleri, bilgi analizi konuları kapsamında istihbarat toplama yeteneklerini geliştirmeyi amaçlayan eğitimidir.
Kamu Düzeni Yönetimi	Eğitim, kamu düzenini korumak için kalabalık kontrol teknikleri, isyan yönetimi ve krize müdahale konularını içeren eğitimidir.
İhtisas Birimleri	Rehine durumları veya bombalamalar gibi terör benzeri tehditleri içeren durumların kontrol altına alınmasına yönelik verilen eğitimidir.

Kaynak: US Army Military History Institute, *Soldiers Guide to the Japanese Army*, <https://usacac.army.mil/sites/default/files/documents/carl/wwII/spec/number27.pdf>

⁵⁰⁸ US Army Military History Institute, *Soldiers Guide to the Japanese Army*, <https://usacac.army.mil/sites/default/files/documents/carl/wwII/spec/number27.pdf>

⁵⁰⁹ US Army Military History Institute, *Soldiers Guide to the Japanese Army*, <https://usacac.army.mil/sites/default/files/documents/carl/wwII/spec/number27.pdf>

Japonya’da polis ve askerlerin eğitimi birbirini tamamlar nitelikte verilmiştir. Batı Almanya’daki önce polis sonrasında asker yetiştirmeye odaklanan yapılandırıcı güvenlik eğitimlerinin aksine, Japonya’da asker ve polis aynı anda temel eğitime tabi tutulmuştur. Temel eğitimi takiben polis ve askerlere verilen eğitimler birbirinden farklılık göstermektedir.⁵¹⁰ Batı Almanya ve Japonya’daki yapılandırıcı güvenlik eğitimlerinin bu farklılığının temel nedenlerinden bir tanesi, asker ve polisin görev tanımlarının netleştirilmesini amaçlamıştır. Bu çerçevede, Japonya’da askerlere verilen yapılandırıcı güvenlik eğitimi derslerinin daha çok saha denetimi, silah, atış ve sorgulamaya yönelik konuları kapsadığı görülmektedir.⁵¹¹ Japonya’da askerlere verilen eğitimler aşağıdaki gibidir:

Tablo 3.10: Japonya’da Askerlere Verilen Yapılandırıcı Güvenlik Eğitimi Dersleri

Dersin Adı	Dersin İçeriği
Temel Muharebe Eğitimi	Askerler, temel askeri becerileri geliştirmek için fiziksel uygunluk, nişancılık, taktiksel hareketler ve muharebe operasyonları konularını içeren temel muharebe eğitimi dersini almıştır.
Taktik Eğitim	Taktik eğitim dersi, devriye gezme, şehir savaşı, saha aracı, keşif ve küçük birim taktikleri gibi çeşitli taktik operasyonlara dair konuları içermiştir.
Silah Eğitimi	Askerler, tüfekler, makineli tüfekler, el bombaları ve diğer özel ekipmanlar dahil olmak üzere çeşitli silahların güvenli ve etkili kullanımı konusunda eğitilmiştir.
İlk yardım Eğitimi	Askerler, sahada acil tıbbi yardım sağlamak için temel ilk yardım ve hayat kurtarıcı tekniklerle mücadele konusunda eğitim almıştır.
Demokrasi İlkeleri	Polis eğitiminde olduğu gibi, askerler de demokrasi ilkeleri dersi almıştır. Demokratik değer ve ilkelerin aşılması, insan haklarına saygı, eşitlik ve hesap verebilirliğin sağlanması bu dersle amaçlanmıştır. Hristiyanlığın demokrasiye olan desteği ve önemi ders konuları arasında yer almıştır.

Kaynak: Dobbins, Poole, Long, Runkle, “Post–World War II Nation-Building: Germany and Japan”, p.14.

⁵¹⁰ Theodore Cohen, *Remaking Japan: The American Occupation as New Deal*, Herbert Passin, ed., New York Free Press, 1987, s.15.

⁵¹¹ Dobbins, Poole, Long, Runkle, “Post–World War II Nation-Building: Germany and Japan”, p.14.

3.2.4.4. Uygulama Süreci

Japon polis ve askerleri, uygulama aşamasında görev tanımlamaları ve yerleri önceden net olarak belirlendiği için olaylara müdahale etme hususunda problem yaşamamıştır. MacArthur tarafından görevlerine geri dönen Japonların kamuda çalışırken polisler tarafından denetlenmesi, polislerin öncelikli görevi arasında yer almıştır.⁵¹² Burada görev yapan polislerin standart polis görevlendirmeleri haricinde, Japonların yaptığı işleri detaylı olarak incelediği ve kontrol ettiği görülmüştür.⁵¹³

Şekil 3.11: Japonya'daki Yapılandırıcı Güvenlik Eğitimlerinin Uygulama Süreci



Kaynak: Cohen, *Remaking Japan: The American Occupation as New Deal*, s.15.

MacArthur tarafından yapılandırıcı güvenlik eğitimlerine eklenen yönetim kurumları dersinin, kurumların işleyişine, görev tanımlarına ve olması gereken standart işleyişe dair detaylı bilgiler içermesi, kurumlarda görev yapan Japonların yaptığı işleri kontrol etmesine yönelik bir hazırlık olarak planlanmıştır. Askerlerin uygulama sürecindeki görevleri arasında genel güvenliğin sağlanması, imparatora dair propagandanın engellenmesi ve bu propagandayı yapanların yargıya sevk edilmesi, polislerin yetemediği olayların bastırılması gibi maddeler yer almaktadır.

⁵¹² Nakahara, "Japanese Police", p.10.

⁵¹³ Nakahara, "Japanese Police", p.10.

3.2.4.5. Eğitimde Sürekliliğin Sağlanması

Japon toplum yapısı ve kültürü hakkında bilgi sahibi olan MacArthur, Japonya’da güvenliğe dair sürekliliğin sağlanmasında halkın güveninin kazanılmasının bilincindedir. Bu bağlamda, Japonlar arasındaki saygı unsurunun polis ve asker arasında geliştirilmesi ve halka olan iletişime yansıtılması, güvenliğin sürdürülebilir bir yapıya ulaşmasında öncelikli hedef olarak belirlenmiştir. Bu duruma ek olarak, polis ve askerin iş birliği içerisinde çalışarak halkın yanında yer aldığına dair imajın yaratılması, güvenlik güçlerinin topluma entegre edilmesi yönünde atılan diğer bir adımdır.

Amerika’nın Japonya’daki devlet inşası, lider ve ekibinin sürece müdahalesinden uzak olarak MacArthur ve ekibi tarafından gerçekleştirilmiştir. Japonya’nın saldırgan politikası sonucunda gerçekleştirilen Pearl Harbor saldırısı, Amerika’nın savaşa dahil olmasına yol açarak II. Dünya Savaşı’nın kaderini etkileyen bir dönüm noktası olmuştur. Amerika’nın atom bombası kullanması, Japonya’nın teslim olmasını sağlamanın ötesinde binlerce insanın ölümüne yol açmış, yıllar boyu tüm dünyayı etkileyecek ekolojik problemlere neden olmuştur. Atom bombası trajedisinin ardından gerçekleştirilen Japonya’nın devlet inşası, MacArthur’un bireysel görüşleri yönünde şekillenmiştir. Japon kültürü hakkında bilgi sahibi olan MacArthur, halk üzerinde ne olursa olsun etki sahibi olan İmparator’u halkı ikna etme unsuru olarak etkin bir şekilde kullanmıştır.

IRAK

3.3.1. Irak’ın İşgal Kararı Süreci

3.3.1.1. ABD Yönetimi ve 11 Eylül Saldırıları

11 Eylül saldırılarını takiben Bush ve yönetimi, terör örgütlerini ve terörü arka planda destekleyen ülkeleri ulusal güvenliklerinin karşısındaki öncelikli tehdit olarak kabul etmiştir. Yeni ABD savunma stratejisi, Ortadoğu’daki tüm ülkeleri hedef alarak teröristlerin barındırılmasına ve devletlerin terörü desteklemesine izin verilmeyeceği

vurgusuyla tüm dünyaya medyanın etkin kullanımıyla duyurulmuştur.⁵¹⁴ Geçmişten bugüne ABD'nin öncülüğünde birçok uluslararası aktörün güç savaşlarına tanıklık eden, kaosun hüküm sürdüğü Ortadoğu bölgesi, ABD'nin tekrar öncelikli hedefi haline gelmiştir. Bu durum, George W. Bush'un sert söylemlerinden açıkça görülmektedir. 20 Ekim 2001 tarihinde Bush'un Kongre'ye hitaben yapmış olduğu konuşmada *“Her bölgedeki her ulus şimdi bir karar vermek durumundadır. Ya bizimlesiniz ya da teröristlerle”* açıklamasında bulunmuştur.⁵¹⁵

11 Eylül saldırıları, dış politikada madalyonun öteki yüzü olarak ifade edilen bireysel ve ulusal çıkarların gerçekleşmesine olanak sağlamıştır. Bush ve ekibi 11 Eylül saldırılarıyla tüm Ortadoğu ülkelerini terörden arındırma ve demokratikleşme hedefini meşrulaştırmıştır. Dindar kimliğiyle ve İslam düşmanlığıyla tanınan Bush için Ortadoğu'nun demokratikleştirilmesi olarak isimlendirilen, esasında bölgenin kontrolünü ele geçirmeye yönelik strateji Kongre, Savunma Bakanlığı, silah lobisi ve diğer aktörler tarafından destek görmüştür. ABD dış politikasında gerçekleştirmek istediği plana destek kazanan Bush, 11 Eylül saldırıları sırasında kayıp veren Amerikan milliyetçilerinin gönlünü kazanmış; saldırgan dış politika anlayışı ile kendi vatandaşlarından iç politika kapsamında da takdir toplamayı başarmıştır.

3.3.1.2. 11 Eylül Sonrası Irak'ın Durumu

ABD yönetimi 11 Eylül sonrası yeni ulusal güvenlik stratejisi doğrultusunda Afganistan'ı işgal etmiştir. Afganistan Savaşı sonrası örgüt lideri Bin Ladin öldürülmüş, Afganistan'da yaşayan yerel halk kaosa sürüklenmiştir. Afganistan'ın işgalinin ardından, terörü destekleyen diğer ülke olarak kabul edilen Irak, işgali hedeflenen ülke olmuştur.

Afganistan'ın işgalini takiben ABD basınında yer alan Irak haberleri ve ABD yönetiminin olası Irak saldırısına dair açıklamaları, Saddam tarafından kaşıt açıklamalarla cevaplanmıştır. Bu dönem zarfında Irak, iç karışıklıkları bastırmaya çalışmaktadır. Saddam ve yönetimini kitle imha silahları üretmekle suçlayan ABD,

⁵¹⁴ Gary L. Gregg II, “George W. Bush: Foreign Affairs”, Miller Center, University of Virginia, 2002, <https://millercenter.org/president/gwbush/foreign-affairs>

⁵¹⁵ The White House, “Statement by the President in His Address to the Nation”, <https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2001/09/20010911-16.html>

gün geçtikçe saldırgan dış politikasını Ortadoğu özelinde Irak'a yönlendirmiştir. Afganistan savaşının başarılı olarak kabul eden Bush ve ekibi, Irak'ta alınan istihbaratları değerlendirerek devlet inşasını gerçekleştirmek adına çalışmalarını yürütmüştür. Saddam ise ABD'nin işgalden ziyade diğer devletlerin desteğiyle Irak'a uluslararası yaptırım uygulatacağını düşünmüştür.⁵¹⁶ Fayda zarar analizi çerçevesinde ABD'nin Afganistan'da gerçekleştirdiği savaş sonrasında başka bir işgale bütçe ayırmayacağını düşünen Saddam, Bush'un kişisel hırsını göz ardı etmiştir.⁵¹⁷

2003 savaşı öncesinde Irak, Afganistan'dan gelen çeşitli militan grupların yerleşmesini ve Baas'a yönelik tehditleri engellemeye çalışmıştır Afganistan'ın işgalini takiben, çeşitli militan gruplar Irak'a yerleşmiştir. Örneğin, Afganistan'da bir grup Arap mücahidin komutanlığını üstlenen Ebu Musab el-Zarqawi (el-Zerkavi), ABD ve Afganlı müttefiklerinin Taliban'ı 2001 yılının sonlarında devirmesinden sonra, örgütlenmesini İran'a ve sonra Irak Kürdistanı'na doğru ilerletmiş ve cihat hareketini genişletmeye çalışmıştır.⁵¹⁸ ABD işgalini beklemeyen Saddam, iç güvenliğini sağlamaya odaklanmıştır. Devlet kurumlarının yozlaşması, militan grupların örgütlerini genişletme çabası, ordunun gücünü kaybetmesi, ekonomik problemler ve etnik çatışmalar, Irak'ı düşmanına yakalanmaya hazır, güçsüz bir konuma getirmiştir.

3.3.1.3. Yeni Amerikan Yüzyılı Projesi

Bush ve ekibinin Irak işgalini desteklemelerinin ardında yatan temel sebeplerden biri yeni muhafazakar (neo-conservatives) grubuna mensup olmalarıdır. Kökleri 1940'ların başlarında City College of New York'taki bir grup entelektüele dayanan yeni muhafazakârlar (neo- conservatives) devlet bürokrasisinde görev alan ve Amerikan dış politikasına etki etme kabiliyetine sahip olduğu iddia edilen, kendilerini organik entelektüeller olarak gören, çoğunlukla Yahudi kökenli insanlardan

⁵¹⁶ Bruce Riedel, "9/11 and Iraq: The making of A Tragedy", *Brookings Institute*, <https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2021/09/17/9-11-and-iraq-the-making-of-a-tragedy/>

⁵¹⁷ Kate Woodsome, David Byler. "How 9/11 Conspiracy Theories Fueled the War on Reality", Sept. 8, 2021, *The Washington Post*, <https://www.washingtonpost.com/opinions/interactive/2021/911-conspiracy-theories/>

⁵¹⁸ Patricia L. Dunmire, "9/11 Changed Everything: An Intertextual Analysis of the Bush Doctrine", *Discourse & Society*, 20(2), 195–222.

oluşmaktadır.⁵¹⁹ Bu grubu, ABD'nin Irak'a olan ilgisi ile ilişkili olarak önemli kılan husus, onların uluslararası kurumları devre dışı bırakmaya iten “sert Wilsonculuk”, “demokratik emperyalizm” ya da “liberal emperyalizm” olarak da adlandırılan dış politika anlayışlarıdır.⁵²⁰ Yeni muhafazakarlar, uluslararası sistemde yer alan aktörlerin birbirleriyle askeri güç unsurunu temel alarak ilişki kurduğunu varsaymaktadır. ABD'nin üstünlüğüne karşı çıkan diktatörleri ya da düşmanları durdurmayı, gerekirse onları yıkmayı, liberal demokrasi ilkelerinin ve kötülüğe karşı mücadele edenlerin desteklenmesini politika olarak benimsemektedirler.⁵²¹ Bu gruba göre, rejimler, yönettikleri toplumları şekillendirmektedir. Bu çerçevede, devletlerin karşılaştığı büyük tehdit ve problemlerin nedeni kötü rejimler olarak kabul edilmektedir. Yeni muhafazakarlar, Irak örneğinde de görüldüğü üzere, rejim değişikliği politikasıyla yönetimin düzeltilebileceğine inanmaktadır. Ayrıca yeni muhafazakarlar, içlerindeki İsrail yanlısı kanat nedeniyle Amerika'nın müttefiki İsrail'in güvenliğini ve çıkarlarını önceleyen bir dış politika anlayışıyla da hareket etmektedir.⁵²²

Yeni muhafazakarlardan bazıları, 1997 yılında Yeni Amerikan Yüzyılı Projesi (PNAC) adlı bir oluşuma gitmiş ve yaklaşımlarını İlkeler Bildirgesi adı altında yayımlamıştır.⁵²³ 26 Ocak 1998'de de Clinton'a bir mektup gönderen bu yapı, Saddam Hüseyin idaresindeki Irak'ın, ABD çıkarlarına tehdit oluşturduğu ve terör örgütleri ile ilişkisi olduğunu iddia ederek, Clinton'ın, Irak'a yönelik harekete geçmesini talep etmiştir.⁵²⁴ Eylül 2000'de, *Amerika'nın Savunmasını Yeniden İnşa Etme: Yeni Bir Yüzyıl İçin Stratejiler, Güçler ve Kaynaklar* (Rebuilding America's Defense: Strategies, Forces and Resources for a New Century) adında bir rapor yayımlayan

⁵¹⁹ Bulus, “Irak'ta Devlet İnşasında Dış Güçlerin Rolü: İngiltere ve A.B.D. İşgalleri Altında Devlet İnşası”, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, 2019, pp. 30-32.

⁵²⁰ Okur, *Emperyalizm, Hegemonya ve İmparatorluk Tarihsel Dünya Düzenleri ve Irak'ın İşgali*, Ötüken Neşriyat, 1. Basım, 2010, s. 280-283.

⁵²¹ Riedel, “9/11 and Iraq: The making of a tragedy”, <https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2021/09/17/9-11-and-iraq-the-making-of-a-tragedy/>

⁵²² Janice J. Terry, *Ortadoğu'da Amerikan Dış Politikası: Lobiler ve Özel Çıkar Gruplarının Rolü*, çev: Selim Tezcan, M. Akif Kireççi, Ankara Siyasal ve Ekonomik Araştırmalar Merkezi Yayınları, 2013, s. 12.

⁵²³ Okur, *Emperyalizm, Hegemonya ve İmparatorluk Tarihsel Dünya Düzenleri ve Irak'ın İşgali*, Ötüken Neşriyat, 1. Basım, 2010, s. 280-283.

⁵²⁴ Riedel, “9/11 and Iraq: The making of a tragedy”, <https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2021/09/17/9-11-and-iraq-the-making-of-a-tragedy/>

grup, raporda ABD'nin uzay kuvvetleri oluřturması, ulusal fűze savunmasına ۆncelik vermesi gibi çeřitli talepleri dile getirilirken; Basra Kۆrfez'i bۆlgesinde ABD askeri varlıđına olan ihtiyaın Saddam Hűseyin rejiminden daha ۆnemli olduđunu, ABD'nin savařma kapasitesinin iyileřtirilmesi için askeri giderlerin 48 milyar dolar artırılması gerektiđini, askeri kuvvetlerin dađılımına dikkat edilmesi zorunluluđunu ve ABD'nin kűresel ۆstűnlűđűnűn devam etmesi için rakip bir bűyűk gűcűn ortaya çıkmasının engellenmesi hususunu (kastedilen Avrupa ve Çin) vurgulamıřtır.⁵²⁵

Yeni muhafazakarların Irak'ın iřgali isteđi, G. H. W. Bush dۆneminde açıkça gۆrűlműřtűr. 1. Kۆrfez Savařı sırasında yeni muhafazakarlar, Saddam'ın devrilmesi gerektiđini ABD yۆnetimine açıkça belirtmiřtir.⁵²⁶ Ancak, G.H.W. Bush, ABD'nin politik çıkarlarına ters dűřeceđi dűřűncesiyle bu talebi desteklememiřtir. G.H.W. Bush dۆneminde yařanan bu fikir ayrılıđının ۆzerine yařanan 11 Eylűl saldırıları, Irak'ın iřgali hususunda yeni muhafazakarlar için ۆnemli bir fırsata dۆnűřműřtűr. Ođul Bush'un 1993'te babası Kuveyt'te bir ziyaretteyken onu ۆldűrmek için ekip gۆnderdiđi iddia edilen Saddam'ı devirmeye, zaten istekli olarak iřbařına gelmesi, yeni muhafazakarların Bařkan ve ekibini Irak iřgaline ikna etmesini kolaylařtırmıřtır.⁵²⁷

11 Eylűl saldırılarının Amerikalılarda intikam isteđi yaratması, yeni muhafazakar vizyonu tařıyan Bush ve ekibini Irak iřgali konusunda desteklemiřtir. Saldırının ardından PNAC űyelerinin Bařkan Bush'a yařananlar ile ilgili bir mektup gۆndermesi, Irak'ın iřgal fikrinin karara dۆnűřmesinde etkili olmuřtur. Bu mektupta terۆr ۆrgűtleri ve bu ۆrgűtleri destekleyen űlkelere karřı Bush'un műcadelesine destek verilirken, Irak'ın ABD'ye yapılan terۆr saldırılarına desteđinin olası olduđu ve Saddam Hűseyin'in iktidardan uzaklařtırılması gerektiđinden, Hűseyin'in muhaliflerine hem askeri hem de finansal destek sađlanması istenmiřtir.⁵²⁸

⁵²⁵ Terry, *Ortadođu'da Amerikan Dış Politikası: Lobiler ve ۆzel çıkar Gruplarının Rolű*, s. 12.

⁵²⁶ Terry, *Ortadođu'da Amerikan Dış Politikası: Lobiler ve ۆzel çıkar Gruplarının Rolű*, s. 12.

⁵²⁷ Michael G. Roskin & James J. Coyle, *Politics of The Middle East Cultures and Conflicts*, 2nd ed., Pearson Education, New Jersey, USA, 2008, s. 262.

⁵²⁸ Roskin, Coyle, *Politics of The Middle East Cultures and Conflicts*, s.262.

3.3.1.4. Irak İşgal Kararına Yönelik Tepkiler

Bush yönetimi döneminde Irak işgaline ilişkin karar uyuşmazlığı ve rekabet gerek işgal süreci gerekse işgal sürecini takiben gerçekleştirilen devlet inşa süreci planlarını doğrudan etkilemiştir. Bush'un ekibinde Paul Wolfowitz, Douglas Feith, Donald Rumsfeld, Colin Powell, Dick Cheney, Condoleezza Rice, ve George Tenet karar verme sürecine dahil olan aktörler olarak yer almaktadır.⁵²⁹ Bush liderliğinin ilk sekiz ayında gerçekleştirilen toplantıların gündeminde Irak politikası ele alınmasına karşın Bush'a herhangi bir bilgi aktarımı yapılmamıştır.⁵³⁰ Savunma Bakanlığı'nın Irak işgali konusundaki ısrarı, danışmanlar arasındaki fikir ayrılığı ve rekabet nedeniyle ortaya çıkan bu durum, takip eden zamanlarda Bush'u taraf seçmeye zorlamıştır.⁵³¹ Cheney, Rumsfeld ve Wolfowitz, Irak politikasında yaptırımların işe yaramadığını düşünerek daha saldırgan bir politika benimsenmesi gerektiğini belirtmiştir. Feith, Rice, Powell, Armitage ve Richard Haass ise saldırgan dış politikadan ziyade Irak üzerindeki baskıyı arttırma stratejisini desteklemiştir.⁵³² Toplantılarda, Powell, Irak'ta silah teknolojisine erişimi sınırlama ve Irak vatandaşlarına kısıtlı mal akışına izin verilen yaptırımların uygulanmasını savunurken, Donald Rumsfeld Irak politikasında daha fazla yaptırımın işe yaramayacağını ve daha agresif yöntemlerin uygulanması gerektiğini belirtmiştir.⁵³³ Fikir çatışması nedeniyle Bush'a Irak politikası ile ilgili bilgi verilmemesi, Irak konusunu 'askıda' bırakmıştır. Görüşlerinden taviz vermeyen iki taraf neticesinde, Irak politikası, rejim değişikliği için işgal talebi ve yaptırım uygulanması seçenekleri arasında belirsiz kalmıştır.

11 Eylül saldırıları, kapalı kapılar ardında fikir ayrılığına neden olan Irak politikasını gündeme taşımıştır. Bush'a ilk ulaşan Wolfowitz ve Rumsfeld, Saddam Hüseyin'in devrilmesi gerekliliğini belirtmiştir.⁵³⁴ Diğer danışmanlar ve Dışişleri mensupları ise Wolfowitz ve Rumsfeld'in aksine, Irak politikasından ziyade

⁵²⁹ Roskin, Coyle, *Politics of The Middle East Cultures and Conflicts*, s.262.

⁵³⁰ David Mitchell and Tansa George Massoud, "Anatomy of Failure: Bush's Decision-Making Process and the Iraq War", *Foreign Policy Analysis*, 2009, pp. 265–286

⁵³¹ Mitchell, Massoud, "Anatomy of Failure: Bush's Decision-Making Process and the Iraq War", pp. 265–286.

⁵³² Larry Diamond. "What Went Wrong in Iraq". *Foreign Affairs*, vol.83, pp. 34–56.

⁵³³ Diamond, "What Went Wrong in Iraq", pp. 34–56.

⁵³⁴ Douglas J. Feith, *War and Decision: Inside the Pentagon at the Dawn of the War on Terrorism*, Harper Collins Publishers, 2008.

Afganistan'ın daha acil bir güvenlik tehdidi olduğunu ve Saddam'ın devrilmesinin uluslararası aktörler tarafından desteklenmeyeceğini dile getirmiştir. Danışmanlar arasında yaşanan bu fikir ayrılığını takiben Bush, Irak politikasıyla ilgili rasyonaliteden uzak, sübjektif bir karar almıştır. Toplantıda, Powell ile anlaşılan Bush, aynı ay içerisinde diğer danışmanlardan gizli olarak Rumsfeld ve ABD Merkez Komutanlığı Başkomutanı Tommy Franks'i Irak işgali için bir savaş planını hazırlamak için görevlendirmiştir.⁵³⁵ Bush, bu görevlendirmenin gizli tutulması gerektiğini ve işgal planına müdahil olacak tek danışmanların Franks ve Rumsfeld olması gerektiğini açıkça belirtmiştir.⁵³⁶

Bush'un Irak işgali yönünde verdiği karar, ekibinde Powell ve Dışişleri Bakanlığı'nın Irak kapsamında alınan kararlarda etkilerini azaltmıştır. Bu duruma ek olarak, Savunma Bakanlığı'nın, Powell'ı Bush'un karşısında kasten marjinalleştirmeye yönelik hamlelerde bulunması, olası bir işgal sonrasında Irak'ta sivil ve dini çatışmanın ortaya çıkabileceğini savunan Powell'ın kaale alınmamasına neden olmuştur.⁵³⁷ Bu çerçevede, Bush'un Savunma Bakanlığı'nı tercih ederek Powell'ın çatışma riskini görmezden gelmesi, Irak iç savaşının temel nedenlerinden biridir.⁵³⁸ İşgal kararının siyasi alanda duyulmasıyla birlikte, Dışişleri Bakanlığı ve Savunma Bakanlığı arasında yaşanan gerilim, başta CIA olmak üzere diğer birimlere de sıçramıştır. CIA'in işgal öncesinde gerekli istihbaratı sağlaması için zaman talebi, Bush ve yönetimi tarafından reddedilmiş ve sürecin bir an önce tamamlanması istenmiştir.

Bush yönetiminin Saddam Hüseyin'i devirme ve Irak işgali planı beklenenden önce medyada yer aldığı anda, ABD'nin uluslararası sistemde yer alan diğer aktörler için bir bahane bulması gerekmiştir. Bu çerçevede, Bush CIA'den Saddam aleyhinde istihbarat toplanmasını talep etmiştir. Amerika'nın Irak işgali bahanesi ise beklenmedik bir anda Cheney tarafından 26 Ağustos 2002'de Yabancı Savaş

⁵³⁵ Robert Draper, *Dead Certain: The Presidency of George W. Bush*. New York: Free Press, 2008.

⁵³⁶ Diamond, "What Went Wrong in Iraq", pp. 34-56.

⁵³⁷ Peter W. Galbraith, *The End of Iraq: How American Incompetence Created a War Without End*, Simon and Shuster, 2007, pp. 112- 288.

⁵³⁸ Galbraith, *The End of Iraq: How American Incompetence Created a War Without End*, pp. 112- 288.

Gazileri'ne yaptığı konuşma sırasında bulunmuştur.⁵³⁹ Cheney yaptığı konuşmada “Saddam Hüseyin'in artık kitle imha silahlarını sakladığına dair artık şüphemiz kalmamıştır,” açıklamasını takiben Güvenlik Konseyi'nin konuyla ilgili denetim gerçekleştirmesi gerektiğini belirtmiştir.⁵⁴⁰ Burada belirtilmesi gereken nokta, Cheney'nin kitle imha silahlarına dair herhangi bir istihbarat bilgisine sahip olmamasıdır.⁵⁴¹ Cheney'nin iddiası, Bush yönetimi tarafından kabul görmüştür. Bush ve ekibi için kitle imha silahlarının küresel nitelikte bir tehdit olması, Saddam'ın da “ortak bir tehdit” olarak kabul edilmesini sağlamıştır. Başka bir deyişle, Pillar'ın belirttiği üzere, Irak işgali öncesi planlamalarda Bush yönetimi karar alma sürecinde bilgi toplamak ve değerlendirmekten ziyade halihazırda verilmiş bir kararı haklı çıkarmak için istihbarat kullanmaya yönelmiştir.⁵⁴² Cheney'nin istihbarat bilgisinden yoksun, durumu kurtarmak adına medyada dile getirdiği bu iddiaya Bush ve yönetimi uyum sağlamıştır.⁵⁴³ BMGK Irak'ta kitle imha silahlarına dair denetleme gerçekleştireceğini ve neticeyi bir raporla paylaşacağını duyurmuştur.⁵⁴⁴ Bu esnada ise ABD yönetimi BMGK tarafından yayınlanacak raporun beklenmesini destekleyenler ve işgalin hızlıca gerçekleştirilmesini isteyenler olmak üzere iki kutba ayrılmıştır.

ABD yönetiminde Şahinler, etkin lobileri sayesinde başkan, savunma ve istihbarat toplulukları üzerindeki kontrolü ele geçirmiştir.⁵⁴⁵ Iraklıların Amerikan askerlerini olumlu karşılayacağını düşünen Bush ve destekçileri, CIA'in yeterli istihbarat toplamasını beklemeden, BM raporu sonuçlanmadan ve işgal sonrası devlet inşa sürecinin işleyişine dair herhangi bir plan hazırlanmadan hareket etmiştir. Medyada Bush'un konuşmalarının sertleşmesi, halkın intikam duygusunun tetiklenmesine neden olmuştur. ABD'nin BMGK raporu sonucunu beklemeden işgal

⁵³⁹ Martin A. Smith, “US Bureaucratic Politics and the Decision to Invade Iraq”, *Contemporary Politics*, vol 14:1, 2008, pp. 91-105.

⁵⁴⁰ Alexander George. *Presidential Decision-Making in Foreign Policy: The Effective Use of Information and Advice*. Boulder, Westview Press, 1980, pp.32-43.

⁵⁴¹ Smith, “US Bureaucratic Politics and the Decision to Invade Iraq”, pp. 91-105.

⁵⁴² Larry Hartenian, *George W Bush Administration Propaganda for an Invasion of Iraq: The Absence of Evidence*, Routledge, 2021, pp. 320-325.

⁵⁴³ Hartenian, *George W Bush Administration Propaganda for an Invasion of Iraq: The Absence of Evidence*, pp. 320-325.

⁵⁴⁴ Gary L. II Gregg, Mark J. Rozell. *Considering the Bush Presidency*, Oxford University Press, 2004.

⁵⁴⁵ Thomas E. Cronin, Michael A. Genovese, and Meena Bose, *The Paradoxes of the American Presidency*, 2022, pp. -225-312.

kararı alması, uluslararası hukuk kurallarını ihlal etmiştir. Sistemdeki diğer aktörlerin ABD'nin Irak'ı işgaline tepki göstermesi, Powell ve Dışişleri Bakanlığı'nın işgale yönelik ilk tahminlerini doğrulamıştır.

11 Eylül saldırılarının ardından medyanın desteğiyle tetiklenen kamuoyunun intikam isteği, Bush ve ekibinin Irak'ın işgal kararına odaklanarak işgal sonrası dönemi göz ardı etmesi ve kurumlar arasındaki çatışmalar, savaş sonrası planlamasına gereken özenin gösterilmemesine neden olmuştur. Rumsfeld tarafından Irak işgalini planlamak üzere görevlendirilen General Franks, işgal süreci yönetimini hazırlamak için bir yıldan daha fazla zaman harcamasına karşın, savaş sonrası planlaması için detaylardan yoksun genel bir taslak oluşturmakla yetinmiştir. 1 Şubat 2002 yılında Franks'in Rumsfeld'i işgal planıyla ilgili bilgilendirme sırasındaki açıklaması, işgal sonrası Amerikan askerlerinin sayısının dahi netleştirilmediğini göstermektedir: *“Irak'ta operasyonların devam etmesi, istikrarın sağlanmasının derecesine bağlıdır. Hedefimize ulaştığımızdan emin olana kadar yaklaşık iki yüz elli bin askerin görevlendirilmesi gerekecektir.”*⁵⁴⁶

General Franks'in işgal sonrası planını görmezden gelmesi, böyle bir planlamayı işi olarak görmemesi ve önemsememesinden kaynaklanmıştır.⁵⁴⁷ CIA, Dışişleri Bakanlığı ve Savunma Bakanlığı arasında giderek artan çatışma ve rekabet, işgal sonrası planının Irak'ın sosyo kültürel yapısını göz önüne almadan tek taraflı hazırlanmasına neden olmuştur. İşgal hazırlıkları kapsamında yürütülen toplantılarda CIA yetkilileri, etnik ve mezhepsel farklılıklar nedeniyle gerçekleşmesi muhtemel çatışma ve ayaklanma tehlikelerini vurgulamış ve bu tehlikelere yönelik önlemlerin alınması gerektiğini dile getirmiştir.⁵⁴⁸ Savunma Bakanlığı ise bu tehlikelerin yersiz olduğunu belirterek Iraklıların Saddam yönetiminden ziyade Amerikan askerlerini ve varlığını mutlulukla karşılayacaklarını savunmuştur.⁵⁴⁹ Bush ve ekibinin Savunma Bakanlığı ile aynı görüşü paylaşması, Savunma Bakanlığı yetkililerinin kendilerini diğer birimlerden üstün görmesine neden olmuştur. Bu durumun en açık örneği ise, Savunma Bakanlığı'nda görevli yetkililerin CIA tarafından düzenlenen oturumların

⁵⁴⁶ Smith, “US Bureaucratic Politics and the Decision to Invade Iraq”, pp. 91-105.

⁵⁴⁷ Cronin, Genovese, Bose, *The Paradoxes of the American Presidency*, pp. -225-312.

⁵⁴⁸ Cronin, Genovese, Bose, *The Paradoxes of the American Presidency*, pp. -225-312.

⁵⁴⁹ Galbraith, *The End of Iraq: How American Incompetence Created a War Without End*, pp. 112- 288.

bazılarına katılmaması ile görülmüştür.⁵⁵⁰ Bu durum neticesinde, Irak'ta işgal sonrası yaşanacak olası problemler görmezden gelinmiş, işgal odaklı yaklaşım benimsenmiştir.

Irak'ta işgal sonrası gerçekleştirilen devlet inşa sürecinin Savunma Bakanlığı tarafından gündeme getirilmemesi ve detaylı olarak hazırlanmaması, Irak işgali sonrasında yaşanan çatışma ve kaosun uzun dönemde iç savaşa dönüşmesinin ardındaki başlıca sebeptir. Yukarıda belirtildiği üzere, Savunma Bakanlığı'nın işgal odaklı yaklaşımı, başta Dışişleri Bakanlığı yetkilileri olmak üzere karar alma sürecine dahil olan diğer birim ve yetkililerin tepkisini çekmiştir. Nitekim, Senato'nun Dış İlişkiler Komitesi'nde gündeme gelen Irak işgali, bazı Kongre üyelerinin uzun vadeli Amerikan taahhütleri ve maliyetleri hususunda tepkiyle karşılanmıştır.⁵⁵¹ Ike Skelton, 4 Eylül 2002'de cumhurbaşkanıyla özel bir görüşme gerçekleştirmiş ve Irak'ın işgal sonrası planına dair bilgi almak istemiştir.⁵⁵² Bush'un bu soruyu “*bu konuda çalışmalar yürütülüyor,*” yanıtıyla cevaplaması ise devlet inşa sürecinin planlamasına dair çalışmaların boyutu konusunda diğer birimlerde ve Kongre üyeleri arasında şüphe uyandırmıştır.⁵⁵³ Toplantılarda sıkça dile getirilen karşılaşılmaması muhtemel tehditlerin Savunma Bakanlığı tarafından dikkate alınmaması, Bush ve ekibine bildirilmiştir. Ancak, Bush ve ekibinin işgalin başarılı olacağına karşı duyduğu inanç, bu durumun görmezden gelinmesiyle sonuçlanmıştır.

Irak'taki devlet inşa sürecine dair somut bir planın eksikliği üzerine, Powell, Başkan ve ekibine sunmak üzere Dışişleri Bakanlığı uzmanlarından Irak ile ilgili bir rapor hazırlamalarını talep etmiştir.⁵⁵⁴ İşgal sonrası Irak'ın güvenliğinin sağlanması, siyasi yapılanması ve ekonomik kalkınması gibi önemli adımların planlanmasına yönelik hazırlanan Irak raporu, ABD'nin devlet inşa sürecinde ortaya çıkması muhtemel tehditleri, ülkenin tarihini, sosyo-kültürel yapısını, etnik ve mezhepsel

⁵⁵⁰ Patrick Haney. “Foreign Policy Advising: Models and Mysteries From the Bush Administration”. *Political Psychology*, vol35, 2005, pp. 289–302.

⁵⁵¹ Haney, *Foreign Policy Advising: Models and Mysteries From the Bush Administration*. pp. 289–302.

⁵⁵² Galbraith, *The End of Iraq: How American Incompetence Created a War Without End*, pp. 112- 288.

⁵⁵³ Mitchell, Massoud, “Anatomy of Failure: Bush’s Decision-Making Process and the Iraq War”, pp. 265–286.

⁵⁵⁴ Smith, “US Bureaucratic Politics and the Decision to Invade Iraq”, pp. 91-105.

farklılıklarını, ordunun terhis edilme sürecini, Baas'ın etkinliğini ve Iraklıların geçmişten gelen Amerikan karşıtlığını detaylı olarak içeren birkaç cilt olarak hazırlanmıştır.⁵⁵⁵ General Feith, Dışişleri Bakanlığı tarafından hazırlanan bu planı “kavramlara hapsolmuş incelemeler” olarak nitelendirmiştir.⁵⁵⁶ Irak'ın siyasi, kültürel ve tarihi yapısını olası tehditler çerçevesinde inceleyen Irak raporunun General Feith tarafından yok sayılması, birimler arası yaşanan rekabet etkisiyle alınan karar neticesinde Irak'ın çatışma ve isyanlara teslim edilmesine yol açmıştır. Rapor, Bush ve ekibine iletilmesine karşın Feith'in etkisiyle işgal sonrası planlama sürecinde kullanılmamış ve hatta “kenara itilmiştir”. Bu rapora bir alternatif olarak Rumsfeld, Irak'ta ortaya çıkabilecek 29 problemin listelendiği bir çalışma hazırlamıştır.⁵⁵⁷ Feith'in desteğiyle Başkan ve ekibinin onayını alan bu çalışma, işgal sonrası Irak'ta Amerika'nın güvenliği sağlaması ve devlet inşasını yürütmesinde son derece yetersiz kalmıştır.

3.3.2. Irak'ın İşgali

11 Eylül 2001 saldırılarını takiben, Amerika'nın Irak işgali uluslararası medyada Bush'un söylemleri temel alınarak sıklıkla dile getirilmiştir. Nitekim, Bush Yönetiminin 92 milyon dolarlık ilave kaynak ile muhalefete desteğini artırmasına ek olarak eş zamanlı gerçekleşen Bush'un ulusa sesleniş konuşması, bu görüşlerin doğruluğunu kanıtlamıştır.⁵⁵⁸ Bush, konuşmasında, başta Irak olmak üzere İran ve Kuzey Kore'yi şer eksen olarak nitelendirmiştir.⁵⁵⁹ Amerika'nın görünen dış politikasında Irak'ta Saddam'ın kimyasal silah kullandığı iddiaları yer alırken, arka planda yer alan dış politika yapım sürecinde Irak işgalinin planlanma aşamasında olduğunu Başbakanlık Kararnamesi ile tespit etmek mümkündür. Ağustos 2002'de imzalanan Başbakanlık Kararnamesi, tüm devlet kurumlarına Irak'ın işgali için savaş

⁵⁵⁵ Smith, “US Bureaucratic Politics and the Decision to Invade Iraq”, pp. 91-105.

⁵⁵⁶ Mitchell, Massoud, “Anatomy of Failure: Bush's Decision-Making Process and the Iraq War”, pp. 265-286.

⁵⁵⁷ Cronin, Genovese, Bose, *The Paradoxes of the American Presidency*, pp. -225-312.

⁵⁵⁸ Anthony Arnone, *Amerika'nın Irak Savaşı*, Aram Yayınevi, 2017, pp. 20-168.

⁵⁵⁹ Shirley V. Scott, Olivia Ambler, “Does Legality Really Matter? Accounting for the Decline in US Foreign Policy Legitimacy Following the 2003 Invasion of Iraq”, *European Journal of International Relations*, vol 13, 2007, pp. 67-87.

planlaması yapma yetkisi vermiştir.⁵⁶⁰ Böylece ABD, Irak işgal planını Birleşmiş Milletler'e taşınan kimyasal silah kullanımı iddiasının doğrulanma sürecinde hazırlamıştır.

11 Ekim 2002, gerek ABD gerekse Irak için tarihsel bir dönüm noktası olarak kabul edilmektedir. Amerikan Kongresi, BM onayını beklemeden Irak'a savaş açabilmesi için Bush'a yetki vermiştir. Takip eden yıllarda birçok eleştiriye maruz kalacak olan Bush Doktrini'yle ABD, uluslararası hukuku yok sayarak Irak'a tek taraflı savaş açabileceğini ilan etmiştir. Bu ilanın arkasında hazırlanan işgal planları ise ABD'nin güvenlik politikasına ve çıkarlarına ters düşen yapıdadır. Savunma Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı ve istihbarat tarafından hazırlanan farklı işgal planlarının Irak'ın etnik, mezhepsel ve dini yapısını göz önüne almadan hızlıca oluşturulması, her iki ülke için de farklı alanlarda kaos ve çatışmalara yol açmıştır. ABD, Irak'tan mezhep çatışmaları, terörizm, aşiret savaşları, yağmalamalar ve bitmek bilmeyen saldırılar nedeniyle uzunca bir süre ayrılamamıştır. Irak'taki sivil ölümleri, hastalıklar, ekonomik problemler, ayaklanmalar ve bitmeyen savaş, ülkenin gelecek yıllarını karanlığa hapsedmiştir. Burada belirtilmesi gereken kritik husus, ABD'nin Irak'ın yapısal farklılığını göz ardı etmesinin ardında yatan nedenin bilgi eksikliği olmamasıdır. Bush ve ekibinin Afganistan işgalini başarılı kabul ederek Irak'ta da aynı ilerleyişi sürdüreceği inancı ve Pentagon'un Amerikan askerlerinin Iraklılar tarafından tepkiyle karşılanmayacağı, teslim olacakları düşüncesi Irak işgalini tetiklemiştir.⁵⁶¹ Bu duruma ek olarak, farklı departmanlar tarafından hazırlanan planların işgale odaklanarak devlet inşa sürecine önem vermemesi, işgalden sonra Amerikan askerlerini Irak gibi farklı kimliklerin yer aldığı bir ülkede “genel geçer” uygulamalarla baş başa bırakmıştır. Askerlerin işgal öncesinde saha eğitimi almaması, dil bilgisi eksikliği, ülkenin sosyal, kültürel, mezhepsel yapısına dair askerlerin eğitim eksikliği gibi temel adımların işgalin hızlıca gerçekleştirilmesi nedeniyle atlanması, Irak'ın devlet inşa sürecini Bush'un belirttiği Japonya'daki başarılı devlet inşası söyleminden son derece uzaklaştırmıştır.

⁵⁶⁰ Scott, Ambler, “Does Legality Really Matter? Accounting for the Decline in US Foreign Policy Legitimacy Following the 2003 Invasion of Iraq”, , pp. 67–87.

⁵⁶¹ Christopher Featherstone, “Why did the US and the UK decide to invade Iraq in 2003? A comparative Foreign Policy Analysis”, University of Birmingham, 2021, pp. 96-183.

17 Mart 2003'te Bush, Saddam Hüseyin ve ailesine ülkeden ayrılmaları için 48 saat verdiğini tüm dünyaya duyurmuş, bu açıklamanın ardından 19 Mart 2003'te ABD, Irak'ı işgal etmiştir.⁵⁶² Irak'ı iç savaşa sürükleyen ve binlerce insanın ölümüne neden olan ABD, planlarının aksine altı yıl boyunca Irak'taki süreci sonlandırmaya çalışmıştır. Bireysel ve ulusal çıkarlar doğrultusunda rasyonel olmayan bir karar neticesinde alınan Irak işgali, devlet inşa sürecinin beklenenin tam tersi şekilde en kötü senaryo ile sonuçlanmasına neden olmuştur.

Irak Savaşı, 19 Mart 2003'te Bağdat'ın bombalanmasıyla başlamıştır. Irak'ın kuzey bölgesi, Amerikan Özel Kuvvetleri ve Barzani ve Talabani güçlerinin desteğiyle ele geçirilmiştir. Kuveyt'te konumlanan 130 bin civarı kara birliği Bağdat'a doğru ilerlemiştir.⁵⁶³ İşgal öncesi generaller daha fazla asker gerektiğini belirtmiş, ancak Amerikan yönetimi buna karşı çıkmıştır.⁵⁶⁴ Hatta ABD Genelkurmay Başkanı General Eric Shinseki'nin Şubat'ta Kongre'ye yaptığı konuşmada işgal için birkaç yüz bin kişilik (400.000-500.000) askerin gerekli olduğunu söylemesi üzerine, Savunma Bakan Yardımcısı Wolfowitz tepki göstermiş ve genel kurmay başkanı görevinden alınmıştır.⁵⁶⁵

Bush ve ekibinin beklentisinin aksine, işgal kuvvetleri Şiiilerin yoğun olduğu Basra, Nasiriye, Umm Kasr ve Nəcəf'te direnişle karşılaşmıştır.⁵⁶⁶ Böylece, ABD'nin Şiiilerin, Sünni yönetime karşı kendilerine destek vereceği planı etkisiz hale gelmiştir. Saddam Hüseyin'in ordusundaki askerlerin çoğunun savaşımadan üniformalarını çıkartıp kaçması, Amerikan ordusunu şehirleri işgal etmesi için geride birlikler bırakarak Bağdat'a yöneltmiştir.⁵⁶⁷ Amerikan ordusu karşısında yetersiz teçhizatla direnmeyi sürdüren az sayıdaki Saddam destekçisi Sünni ve Şii grupların etkisiz hale

⁵⁶² Featherstone, "Why did the US and the UK decide to invade Iraq in 2003? A comparative Foreign Policy Analysis", pp. 96-183.

⁵⁶³ Featherstone, "Why did the US and the UK decide to invade Iraq in 2003? A comparative Foreign Policy Analysis", pp. 96-183.

⁵⁶⁴ Cortell, A. P., Eisinger, R. M., & Althaus, S. L. "Why Embed?: Explaining the Bush Administration's Decision to Embed Reporters in the 2003 Invasion of Iraq", *American Behavioral Scientist*, 2009, pp. 657-677.

⁵⁶⁵ Arnove, *Amerika'nın Irak Savaşı*, pp. 20-168.

⁵⁶⁶ Joyce N. Wiley, *Irak Şiiileri*, Çev. Metin Mutanoğlu, Osman Baş, Ekin Yayınları, 2004, pp. 30-55.

⁵⁶⁷ Mara Redlich Revkin, "Competitive Governance and Displacement Decisions Under Rebel Rule: Evidence from the Islamic State in Iraq". *Journal of Conflict Resolution*, 2021, pp. 46-80.

getirilmesi kısa sürede gerçekleşmiştir. Musul, Kerkük, Necef ve Kerbela'daki direnişin aksine, 6 Nisan'da, Bağdat'a ulaşan Amerikan birlikleri "Yıldırım Harekâtı" ile girdikleri şehri ciddi bir direnişle karşılaşmadan üç gün içinde, 9 Nisan 2003'te ele geçirmiş, çok geçmeden, diğer şehirlere de girmiştir.⁵⁶⁸

Aralık 2003'te ABD'nin Saddam'ı yakalamasını takiben Irak'taki hükümet devrilmiş ve ordu ele geçirilmiştir.⁵⁶⁹ Amerika'nın Irak'ı işgali tamamlanırken, askeri planlarda devlet inşa süreci adımlarının belirlenmemesi, Irak'taki ilk ve en büyük yenilgidir. Askerlerin dil bilgisi eksikliği, Iraklıların Amerikan önyargısı, işgal sonrası güvensizlik ortamı ve halkın gıda ve temel ihtiyaç eksikliği isyanların, yağmalamaların ve sivil kayıpların başlangıcını oluşturmuştur. Bush ve ekibi, esasen devlet inşa planı eksikliği nedeniyle savaş sonrası muhalefetin Irak'ta güçlü bir hükümet oluşturamayacağını gerekçe göstererek bir yol haritası belirleninceye kadar Irak'ı doğrudan yönetecek askeri bir rejim tesis etmeyi en iyi yol olarak görmüştür.⁵⁷⁰ Plan eksikliği nedeniyle Bush ve ekibi, öncelikle Irak'a yapılan insani yardımları kontrol etmek ve sonrasında ülkenin yeniden inşasını sağlamakla General Jay Garner'ın kurduğu Yeniden İnşa ve İnsani Yardım Bürosu'nu (ORHA) görevlendirmiştir.⁵⁷¹ Böylece, 20 Ocak 2003'te General Jay Garner'ın kurduğu ORHA ülkenin idaresinden sorumlu tutulmuştur.⁵⁷²

İşgal sonrası için bir planı olmayan Amerika, Irak'ın yeniden inşasında Kore'den Afganistan'a kadar yeniden yapılanmayı yürüten ve daha tecrübeli olan ABD Dışişleri Bakanlığı ve Amerikan Uluslararası Kalkınma Ajansı (USAID)'nı değil de Almanya ve Japonya'nın yeniden inşasından, yani 1952'den beri ulus inşası faaliyetinde bulunmamış olan Savunma Bakanlığı'nı yetkilendirmiştir.⁵⁷³ Bu durumun temel nedeni, Bush ve ekibinin Irak'ta Japonya'ya benzer bir yapıyla başarılı olacağı

⁵⁶⁸ Wiley, *Irak Şiileri*, pp. 30-55.

⁵⁶⁹ Arnove, *Amerika'nın Irak Savaşı*, pp. 20-168.

⁵⁷⁰ Arnove, *Amerika'nın Irak Savaşı*, pp. 20-168.

⁵⁷¹ Featherstone, "Why did the US and the UK decide to invade Iraq in 2003? A comparative Foreign Policy Analysis", pp. 96-183.

⁵⁷² Revkin, "Competitive Governance and Displacement Decisions Under Rebel Rule: Evidence from the Islamic State in Iraq", pp. 46-80.

⁵⁷³ Revkin, "Competitive Governance and Displacement Decisions Under Rebel Rule: Evidence from the Islamic State in Iraq", pp. 46-80.

düşüncesidir.⁵⁷⁴ Ancak, Irak'ın sosyo-kültürel yapısının Japonya'dan son derece farklı olması, Irak'ta yaşayan aşiretlerin Amerikan önyargısı, Irak'ın yıllar boyu kendini dışa kapatan ve imparatora sonsuz biat eden Japonlardan farklı bir geçmişe sahip olması gibi birçok neden bu devlet inşasının başarısız olacağını gözler önüne sermektedir. Pentagon'dakiler, Irak'ın yeniden inşasında Dışişleri'nden herhangi bir bölge uzmanına danışmaya ya da iş birliğine sıcak bakmamıştır.⁵⁷⁵ İşgalden birkaç yıl önce, Dışişleri Bakanlığı'nın savaş sonrası ülkenin petrol endüstrisinden ceza hukukuna kadar, sivil yönetimin tekrardan tesisinde karşılaşılabilecek durumların çözümüne yönelik hem bölge uzmanları hem de iki yüzü geçkin her kesimden Iraklıların tavsiyeleri ile hazırlamış, "Irak'ın Geleceği" isimli iki bin sayfadan oluşan on üç ciltlik ayrıntılı çalışma, Dışişleri bölge uzmanlarını küçümseyen Pentagon'daki yetkililer tarafından dikkate alınmamıştır.⁵⁷⁶ Bush ve ekibine ek olarak Pentagon'un Japonya'da olduğu gibi Iraklıların teslim olacağına dair inancı, işgal planlarının öncelik kazanmasına neden olmuş, devlet inşa sürecinin ihmal edilmesine yol açmıştır.

3.3.3. Irak'ın Devlet İnşa Süreci

3.3.3.1. Jay Garner Dönemi (ORHA)

Irak'ın devlet inşası sürecini yönetmek için geçmişte bu ülkede görev yapan General Jay Garner seçilmiştir. Garner, Irak'ta öncelikli olarak güvenlik ve bireylerin temel ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlamak adına kendine bağlı çekirdek kadrosunu (ORHA) Amerikan yönetiminde farklı kurumlardan uzmanlar alarak oluşturmaya başlamıştır.⁵⁷⁷ Bu noktada, Garner'ın oluşturmaya çalıştığı kadrosunda çeşitliliğe yer verme çabası dikkat çekmektedir. Zira, ABD'nin devlet inşasını gerçekleştirmekle görevlendirilen diğer yöneticiler çekirdek kadrosunda askerlere ağırlık vermiştir. Garner, Irak'ın sosyo-kültürel yapısını göz önüne alarak yönetici ekibin devlet inşa sürecinde kritik rol oynayacağını farkındadır. Çekirdek kadroda farklı alanlarda

⁵⁷⁴ Featherstone, "Why did the US and the UK decide to invade Iraq in 2003? A comparative Foreign Policy Analysis", pp. 96-183.

⁵⁷⁵ Featherstone, "Why did the US and the UK decide to invade Iraq in 2003? A comparative Foreign Policy Analysis", pp. 96-183.

⁵⁷⁶ Gordon Rudd, *Reconstructing Iraq: Regime Change, Jay Garner, and the ORHA Story*, University Press of Kansas, 2011, pp. 267-234.

⁵⁷⁷ Rudd, *Reconstructing Iraq: Regime Change, Jay Garner, and the ORHA Story*, pp. 267-234.

görev yapan uzmanların süreçteki eksiklikleri tespit ederek sorunu daha hızlı ve etkin olarak çözmesi, Irak'ın geleceğinin kurulma sürecinde önem taşımaktadır. Ancak, kurumların ORHA'ya kendi personelini göndermek istememesine paralel olarak personel takviyesinin beklenen düzeyde gerçekleşmemesi, Garner'ın kadro oluşturmalarını geciktirmiştir.⁵⁷⁸ Bu durum neticesinde Garner, Ulusal Güvenlik Danışmanı Condoleezza Rice ve Ulusal Güvenlik Konseyi'nin diğer üyeleri ile görüşmüştür.⁵⁷⁹ Görüşme sonrasında kurumların ORHA'ya personel temininde yardımcı olması teşvik edilmesine karşın istenilen personel zamanında temin edilememiştir.

Rice ve Ulusal Güvenlik Konseyi'nin aracılığıyla Garner'ın çekirdek kadrosunun oluşması ocak sonunda gerçekleşmiştir. Başlangıçta 6 kişi olan yapı, Kuveyt'e konuşlandırıldığında 150 kişiye, Nisan'da Bağdat'a varıldığında ise 700 kişiye ulaşmıştır.⁵⁸⁰ Garner'ın çekirdek kadrosu, her ne kadar başka departmanlardan az sayıda uzmanları içerse de isteğinin aksine çoğunlukla askerlerden oluşturulmuştur. Başka bir deyişle, ORHA personelinin içinde nitelikli insanlar bulunsa da Irak'ta görevlendirilecek daha deneyimli insanlar bu yapıya dahil edilmemiştir.⁵⁸¹ Nitekim, Irak'a gönderilen personelin bazılarının Geçici Koalisyon Yönetimi (CPA) döneminde Bağdat'a ulaşması, Irak'taki devlet inşa sürecinde yaşanan plan ve yönetim aksaklıklarının temel bir göstergesi niteliğindedir.

Birbiriyle bağlantılı olarak gerçekleştirilen devlet inşa sürecinin ilk adımı olan güvenliğin ve insani yardımın sağlanmasında yönetimi sağlayacak ekip olan ORHA'nın oluşturulamamasının etkisi, Irak topraklarında belirgin şekilde görülmeye başlamıştır. Saddam'a olan öfkeleri nedeniyle Iraklıların Amerikan askerlerini coşkuyla karşılayacaklarını düşünen ABD yönetimi, beklentilerinin tam tersi bir sonuçla baş başa kalmıştır. Dükkanların yağmalanması, hırsızlıkların artması, şiddet ve kavgaların sokak arasından meydanlara taşınması, Amerikan askerlerine geçmişten gelen tepkilerin yükselmesi, dil bilgisi eksikliği nedeniyle yaşanan iletişimsizlik ve

⁵⁷⁸Rudd, *Reconstructing Iraq: Regime Change, Jay Garner, and the ORHA Story*, pp. 267-234.

⁵⁷⁹ Kim Olson, *Iraq and Back: Inside the War to Win the Peace*, Naval Institute Press, 2006, pp. 134-220.

⁵⁸⁰ Olson, *Iraq and Back: Inside the War to Win the Peace*, pp. 134-220.

⁵⁸¹ Olson, *Iraq and Back: Inside the War to Win the Peace*, pp. 134-220.

daha birçok sorun Irak topraklarında isyanı tetiklemeye başlamıştır. Durumdan rahatsız olan Amerikan yönetimi, yeterli personelin ORHA'ya sevk edildiğini belirterek sürecin başlamamasından Garner'ı sorumlu tutmuştur.⁵⁸²

Personel temini sürecinde birçok zorlukla karşılaşan ve halihazırda zaman kaybeden Garner'ın ORHA'nın çatı yapısı ve koordinasyonuna odaklanmaya vakti kalmamıştır. Burada belirtilmesi gereken en önemli nokta, Irak'taki devlet inşasının başarı oranını belirleyecek kırılma noktasının ORHA'nın organizasyonel yapısıyla doğrudan bağlantılı olmasıdır. Başka bir deyişle, askeri birliklerin Irak'taki aşiret bölgeleri, aşiretlerin birbirinden farklılıkları, mezheplerin yer aldığı alanlar ve yapıları temel alınarak görevlendirilmesi gerekmektedir.⁵⁸³ Bu görevlendirme sürecinde askerlerin müdahale edeceği aşiret ve/ya mezhep grubuyla ilgili bilgilendirilmesi gereklilikten ziyade yerel çatışmanın engellenmesi için bir zorunluluktur.

ORHA'nın yapısal kuruluşunun aceleye getirilmesi ve askerlerin sahaya yönelik eğitim almamaları, takip eden zaman diliminde Irak'taki iç savaşın temel nedenleri arasında yer almıştır. 2003 yılının Ocak ayında daha sonra revize edilmesi öngörülerek oluşturulan ORHA yapısı, Yeniden İnşa Koordinatörü (Reconstruction Coordinator), Sivil Yönetim Koordinatörü (Civil Administration Coordinator), İnsani Yardım Koordinatörü (Humanitarian Assistance Coordinator), Seferi Destek Personeli (Expeditionary Support Staff) olmak üzere dört ana bölüm ve Güvenlik Koordinatörü (Security Coordinator)'nden oluşturulmuştur.⁵⁸⁴ Irak'ta devlet inşa sürecinin kuzey, merkez ve güney olmak üzere üç bölgeye ayrılarak eş zamanlı gerçekleştirilmesi planlanmıştır. Belirtilen her bölgenin kontrolü, denetimi ve güvenliğini sağlamak adına ORHA'ya bağlı bir bölüm yöneticisi görevlendirilmiştir. Ana birim olarak kabul edilen bu teşkilatlanma şeması, birçok uzman ile alt birimlere ayrılmıştır.⁵⁸⁵

Irak'taki devlet inşasının üç bölgeye ayrılarak gerçekleştirilmesi planı, sorun çözmekten ziyade yeni sorunlara neden olmuştur. Yukarıda belirtildiği üzere, Irak'ın

⁵⁸² Rudd, *Reconstructing Iraq: Regime Change, Jay Garner, and the ORHA Story*, pp. 267-234.

⁵⁸³ Joel Rayburn, Frank Sobchak. "The U.S. Army in the Iraq War: Volume 1: Invasion – Insurgency – Civil War, 2003-2006", *U.S. Army War College Press*, 2019, pp. 241-387.

⁵⁸⁴ Rayburn, Sobchak, "The U.S. Army in the Iraq War: Volume 1: Invasion – Insurgency – Civil War, 2003-2006", pp. 241-387.

⁵⁸⁵ Rayburn, Sobchak, "The U.S. Army in the Iraq War: Volume 1: Invasion – Insurgency – Civil War, 2003-2006", pp. 241-387.

sosyo-kültürel yapısı göz önüne alınmadan gerçekleştirilen bölge ayrımı, asker – sivil çatışmasını beraberinde getirmiştir.⁵⁸⁶ Bölgelerdeki güvenliğin sağlanması ve çatışmaların bastırılması adına Irak’a askeri takviye gerçekleştirilmiştir. Bu dönem zarfında, işgalin ardından kontrolü kaybetmek istemeyen ABD yönetimi, Garner’ın yönetimindeki ORHA’yı devlet yapısının işlerlik kazanmasına yönelik adımlar atmasına yönelik baskılamıştır. Irak işgali ve devlet inşa sürecinin beklenenden çok daha maliyetli olması, çatışma ve isyanların aralıksız devam etmesi, askerin yorulması ve ek talepleri, ABD’nin kendi vatandaşlarının tepkisine yol açmıştır.⁵⁸⁷ Uluslararası sistemdeki diğer aktörlerin tepkisine ek olarak Bush ve yönetimine iç politikada Irak işgali ve maliyetine yönelik yükselen olumsuz sesler, Garner ve ekibine süreçle ilgili ek baskı olarak yansımıştır.

ABD yönetiminin Irak’taki süreci hızlıca tamamlayıp topraklardan ayrılma isteği üzerine Garner, ORHA idaresinde savaş sonrası Irak’taki bakanlıkların tekrardan işlerlik kazanması için çalışmalara başlamıştır. Ancak Garner yönetimindeki ORHA, hatta tüm ABD kurumları, Irak’ın yeniden inşasında savaş sonrası kitle imha silahı saldırısı, barajların havaya uçurulması, mülteci krizinin patlak vermesi, salgın hastalık, petrol alanlarının ateşe verilmesi gibi birçok olasılık için hazırlık planı yapmışken, savaş sonrası Saddam rejiminin düşmesiyle devletin çökeceği, yağma ve talanın olacağını düşünmediklerinden, böylesi bir hazırlık içine girmemiştir.⁵⁸⁸ Bush ve yönetiminin Irak’taki Baas yapılanmasını göz önüne almadan hükümet kurumlarının ayakta kalacağına dair öngörüler, Irak’ta planlanan yönetimin sağlanmasını engellemiştir. İşgalin ardından Irak’taki bankalar, Baas Partisi büroları, devlet daireleri, müzeler, hatta kütüphaneler bile yağma ve talan edilmiştir.⁵⁸⁹ Amerikan askerlerinin yaşanan olaylara müdahale edememesi, isyanların ve çatışmaların iç savaşa dönüşme sürecini hızlandırmıştır. Amerikan askerlerinin Irak Silahlı Kuvvetleri’ni etkisizleştirmekle görevlendirilmesi ve ABD’deki hiçbir yetkilinin işgalci komutanlara savaş sonrası (Dördüncü Safha) kuvvetlerini nasıl

⁵⁸⁶ Rudd, *Reconstructing Iraq: Regime Change, Jay Garner, and the ORHA Story*, pp. 267-234.

⁵⁸⁷ Olson, *Iraq and Back: Inside the War to Win the Peace*, pp. 134- 220..

⁵⁸⁸ Gordon Rudd, a.g.e., *Reconstructing Iraq: Regime Change, Jay Garner, and the ORHA Story*, pp. 267-234.

⁵⁸⁹ Rayburn, Sobchak, “The U.S. Army in the Iraq War: Volume 1: Invasion – Insurgency – Civil War, 2003-2006”, pp. 241-387.

kullanacağı yönünde talimat ve eğitim vermemesi, askerleri sahada çaresiz bırakmıştır.⁵⁹⁰

Tüm bu çatışma ve isyanların önüne geçmek ve devlet düzeyinde güvenliği sağlayarak yerel halkı ikna ederek kontrol altına almayı amaçlayan Garner, ilk olarak bakanlıkların Amerika karşıtı ve Saddam'ı destekleyen Baas yetkililerinden arındırılmasını sağlamıştır.⁵⁹¹ Almanya'da Hitler yanlılarından, Japonya'da hükümdar destekçilerinden temizlenen ve ABD'yi destekleyen ve/ya yeni kurulan düzene karşı çıkmayan yerellerden oluşturulan bakanlıklara benzer olarak, Irak'taki devlet yapısından Baas'ın silinmesi Garner yönetimindeki ORHA ile gerçekleştirilmek istenmiştir. Almanya ve Japonya'nın aksine, Irak'taki devlet kademelerinden Baas'ın "arındırılması" süreci, ORHA için son derece zorlu geçmiştir. Amerikan askerlerinin Baas'ın Irak'taki köklü geçmişine dair bilgi sahibi olmaması, ayrıştırmanın neye göre yapılacağını bilmemelerine neden olmuştur. Garner, bu kargaşanın önüne geçmek amacıyla, her bir bakanlık için görev yapacak başında karar merci olarak veto hakkına sahip Amerikan ya da koalisyon içindeki bir ülkenin devlet görevlisi olan danışman takımları oluşturmuştur.⁵⁹² Danışman takımlarında, bir danışman, Baas dönemi sürgün edilen Iraklılar ve Baas'dan temizlendikten sonra geriye kalan bakanlık teknokratları yer almış ve geçiş dönemi boyunca oluşturulan 23 bakanlığın kontrolü, bu takımların kontrolüne bırakılmıştır.⁵⁹³

Tüm bu çabaya karşın paramiliter örgütlerin giderek kontrolü ele geçirmesi, ABD'yi Irak kararını sorgulamaya yöneltmiştir. Yorgun düşen Amerikan askerlerine ek olarak işgal maliyetlerinin giderek artması üzerine Bush ve ekibi eş zamanlı bazı askeri birliklerin komutanlarını değiştirmiştir.⁵⁹⁴ İşgalin ardından Irak'taki devlet inşa süreci için mevcut bir plan bulunmaması üzerine geliştirilen hızlı planlardaki eksiklikler ve Garner'ın görevli kadrosunu oluşturma sürecindeki aksaklıklar her ne kadar ABD'nin karar alma sürecinde yer alan aktörlerin hataları nedeniyle gerçekleşse

⁵⁹⁰ Olson, *Iraq and Back: Inside the War to Win the Peace*, pp. 134- 220.

⁵⁹¹ Arnove, *Amerika'nın Irak Savaşı*, pp. 20-168.

⁵⁹² Revkin, *Competitive Governance and Displacement Decisions Under Rebel Rule: Evidence from the Islamic State in Iraq*, pp. 46-80.

⁵⁹³ Olson, *Iraq and Back: Inside the War to Win the Peace*, pp. 134- 220.

⁵⁹⁴ Rayburn, Sobchak, "The U.S. Army in the Iraq War: Volume 1: Invasion – Insurgency – Civil War, 2003-2006", pp. 241-387.

de Irak'taki belirsizliğin ve güvensizlik ortamının bedelini Garner ödemiştir. ABD, General Jay Garner'ın yerine, daha az bilgi ve tecrübesi olan Büyükelçi L. Paul Bremer'ı Irak'ta görevlendirmiştir.⁵⁹⁵ Sahadaki güncel durumla ilgili bilgi sahibi olan komutanların görevden alınması ise daha büyük problemleri beraberinde getirmiş; Irak'ın stratejik yerlerini bilen örgütlerin daha kolay saldırı gerçekleştirmesine neden olmuştur.

3.3.3.2. Paul Bremer Dönemi (CPA)

Garner'ın Irak'taki görevinin sonlandırılmasının ardından Bremer'ın Irak görevini devralmasıyla birlikte gelmesiyle, ORHA'nın yerine CPA (Geçici Koalisyon Yönetimi- Coalition Provisional Authority) oluşturulmuştur. ORHA personelinin bir kısmı CPA'da görevlendirilmiş, geri kalanlar ise görevden alınmıştır.⁵⁹⁶ Garner'la benzer olarak, Bremer da CPA kadrosunu kendi oluşturmayı tercih etmiştir. ORHA'nın yapısıyla benzer olarak, Bremer'ın ekibine de personel takviyesi yapılmış, görevlilerin çoğu askerlerden seçilmiştir.⁵⁹⁷ Bu duruma ek olarak, Bremer'ın ekibine seçilen az sayıdaki uzmanın yeterli donanımı, bilgisi ve dili bulunmamaktadır.⁵⁹⁸ CPA personeli içinde, ORHA döneminde oluşturulan ve CPA'da da faaliyetlerine devam eden bakanlık danışman takımlarında, çok sayıda genç dikkat çekmiştir.⁵⁹⁹ Zira Bremer, Garner'ın topladığı bölge uzmanlarının yerine bölge uzmanı olmayan muhafazakâr gençleri göreve getirmiştir.⁶⁰⁰ ABD yönetimiyle paralel görüşte ilerlemek isteyen Bremer için bu kararın Irak'ın geleceğini önemsemekten ziyade kişisel çıkar çerçevesinde alındığı kolaylıkla tespit edilmektedir. Irak'ta daha önce görev yapmayan, Bremer'ın Garner yerine görevlendirilmesi, ABD'nin Irak'ta yaptığı en belirgin hatalar arasında sayılmaktadır. Bu durumun ardında birkaç neden bulunmaktadır. Bunlardan ilki, belirtildiği üzere Bremer'ın Irak ve daha genel boyutta

⁵⁹⁵ Pradumna Bikram Thapa, *Nation-Building In Failed States: The United States' Experiences In Germany And Iraq*, Georgetown University, 2010.

⁵⁹⁶ Revkin, *Competitive Governance and Displacement Decisions Under Rebel Rule: Evidence from the Islamic State in Iraq*, pp. 46–80.

⁵⁹⁷ Aidan Hehir, "Iraq: A 'Never-Ending Nightmare'?" *Political Studies Review*, 2009, pp. 220–228.

⁵⁹⁸ Hehir, "Iraq: A 'Never-Ending Nightmare'?", pp. 220–228.

⁵⁹⁹ Revkin, *Competitive Governance and Displacement Decisions Under Rebel Rule: Evidence from the Islamic State in Iraq*, pp. 46–80.

⁶⁰⁰ Revkin, *Competitive Governance and Displacement Decisions Under Rebel Rule: Evidence from the Islamic State in Iraq*, pp. 46–80.

Ortadoğu bölgesi hakkında eğitim ve tecrübesinin bulunmayışıdır. CPA ekibinde muhafazakar gençlerin görevlendirilmesi, gerek görevli askerlerin gerekse yerelde Iraklıların birbirlerine karşı ekstra önyargıyla yaklaşımlarına neden olmuştur. Ek olarak, ORHA ekibinin sahaya alıştığı evrede etkisizleştirilmesinin ardından saha hakkında bilgisi ve tecrübesi olmayan uzmanların en başından Irak'a uyum sağlama sürecine maruz bırakılması ABD için ek masraf ve zaman kaybı olarak görülmektedir.

Bremer döneminde ORHA'dan farklı olarak, CPA çalışanlarının 3-6 aylık periyotlar halinde Irak'ta görevlendirilmesi, yine belirtilen stratejik hatalar arasında öne çıkmaktadır.⁶⁰¹ Uzmanların sahaya alışma sürecinde olduğu gibi, askerlerin görevlendirildikleri alanla ilgili tecrübe kazanmaları zaman almaktadır. Çoğu asker ve uzmanın, saha hakimiyetine alıştığı esnada görev süresi dolmaktadır. Yeni gelen askerler ise tüm sürece en başından başlamaktadır. Bu durum ise paramilitar örgütlerin, isyancıların ve Amerikan karşıtı grupların sahada kolaylıkla kontrolü ele geçirmesini sağlamıştır. Asker ve uzmanların görev süresinin kısa oluşu ve sürekli yaşanan personel sirkülasyonu CPA'daki kurumsallığın önünde engel teşkil etmiş ve kurumsal hafızanın sürekliliğine ket vurmuştur.⁶⁰²

Asker ve uzmanların görev süresinin kısalığına ek olarak, Bremer yönetiminde oluşturulan CPA'nın organizasyonel yapısında da değişiklik gerçekleştirilmiştir. Bremer'in yönetiminde CPA kadrosu yapısal olarak yönetici yardımcısı olarak görev yapan baş politika görevlisi ve baş operasyonlar sorumlusu olmak üzere iki ana kola ayrılmıştır.⁶⁰³ Bu iki görevde Yönetici Yardımcısı ve Baş Politika Görevlisi olarak Büyükelçi Richard Jones, Baş Operasyonlar Sorumlusu olarak General Joseph (Keith) Kellogg yer almıştır.⁶⁰⁴ Jones ve Kellogg'a bağlı ol birçok direktörlük oluşturulmuş, bu direktörlüklerin de altında çeşitli alt birimler görevlendirilmiştir.⁶⁰⁵

⁶⁰¹ Arnove, *Amerika'nın Irak Savaşı*, pp. 20-168.

⁶⁰² Hehir, "Iraq: A 'Never-Ending Nightmare'?", pp. 220-228.

⁶⁰³ Mansoor Moaddel, Julie de Jong, and Munqith Dagher, "Beyond Sectarianism in Iraq", *American Sociological Association*, vol 10, 2011, pp. 66-67.

⁶⁰⁴ Gawdat Bahgat, "Beyond Sanctions: US Policy toward Iraq", *International Relations*, vol.13, pp. 57-68.

⁶⁰⁵ Bahgat, "Beyond Sanctions: US Policy toward Iraq", pp. 57-68.

Bremer, CPA kadrosunu oluşturduktan sonra ilk olarak Garner'ın geçici hükümet kurma girişimine yönelik bakanlıkların oluşturulması sürecini sonlandırmayı tercih etmiştir. Yerelden gelenlerin yönetimde tekrar görev almasını güvensiz bulan Bremer, Irak'ı kanun hükmünde kararname benzeri talimatnameler (order) ile doğrudan yönetmeye başlamıştır.⁶⁰⁶ Böylece, Pentagon'un başından beri yaptığı dolaylı yönetim planı terkedilmiş ve Beyaz Saray'ın isteği olan doğrudan yönetim uygulanmaya başlanmıştır.⁶⁰⁷ CPA, yayımladığı 1'no'lu nizamname (regulations)⁶⁰⁸ ile Irak'ta yasama, yürütme ve yargı yetkisini kendisinde toplamıştır.⁶⁰⁹

Bremer'in kararı doğrultusunda yayınlanan talimatnamelerle başta Baas Partisi olmak üzere, Irak'ın Savunma Bakanlığı'nı (Irak Ordusu ve Cumhuriyet Muhafızları), İçişleri Bakanlığı'nı (Irak Polisi ve Sınır Birimleri) ve Enformasyon Bakanlığı kapatılmıştır.⁶¹⁰ Bu kapsamda Savunma Bakanlığı'ndan 385 bin, İçişleri Bakanlığı'ndan 285 bin ve Saddam Hüseyin'in 50 bin kişilik özel koruma ekibi olmak üzere, toplamda 720 bin silahlı unsurun görevine son verilmiştir.⁶¹¹ Bremer'in nceliği Irak'ı Baas'tan temizlemeye yönelik adımlar olmuştur. Baassızlaştırma olarak adlandırılan bu sürecin yönetimine Ahmed elebi getirilmiştir. Baas Partisi'nde st kademe mevkilerde bulunan kişilerin yeni kurulan devlette çalışmaları yasaklanmış; geçmişte Baas'la ilişkisi bulunan ğretmen ve doktor vb. olmak üzere birçok memur işlerinden atılmıştır.⁶¹² Bu durum yaklaşık 250 bin eğitimli ve donanımlı insanın, Irak'taki yeniden inşa çalışmalarından dışlanmasına neden olmuştur.⁶¹³ Sadece ordu mensupları ve aileleri ele alınırsa, o dönem Irak nüfusunun %10'una karşılık gelen, 2,5 milyon insan ekonomik olarak bundan etkilenmiştir.⁶¹⁴

Bremer'in Baas'ın Irak'taki tarihsel köklerini ve önemini bilmeden aldığı bu karardan isyanlar ve çatışmaların artmasıyla geri adım atılmıştır. Baas Partisi'nin aynı

⁶⁰⁶ Revkin, *Competitive Governance and Displacement Decisions Under Rebel Rule: Evidence from the Islamic State in Iraq*, pp. 46–80.

⁶⁰⁷ Arnove, *Amerika'nın Irak Savaşı*, pp. 20-168.

⁶⁰⁸ Bahgat, "Beyond Sanctions: US Policy toward Iraq", pp. 57–68.

⁶⁰⁹ Hehir, "Iraq: A 'Never-Ending Nightmare'?", pp. 220–228.

⁶¹⁰ Hehir, "Iraq: A 'Never-Ending Nightmare'?", pp. 220–228.

⁶¹¹ Oren Barak, "Dilemmas of Security in Iraq", *Security Dialogue*, vol. 38, pp. 455–475.

⁶¹² Barak, "Dilemmas of Security in Iraq", pp. 455–475.

⁶¹³ Hehir, "Iraq: A 'Never-Ending Nightmare'?", pp. 220–228.

⁶¹⁴ Moaddel, Jong, Dagher, "Beyond Sectarianism in Iraq", pp. 66-67.

zamanda Irak'ta sosyal bir olgu olması ve Iraklıların devleti yöneten bu tek meşru yapı ile köklü ilişki kurması Bremer'a karşı Iraklıları birleştirici bir unsur olmuştur. Ek olarak, Iraklıların işlerinden atılması, özellikle Irak Ordusu'nun tasfiyesi, yerelde ulusal bir değerleri kaybetme hissi yaratmış ve bu karar Irak'ta her kesimden eleştiri alırken, protestolar da olmuştur.⁶¹⁵ Akabinde ordudan atılan subaylardan bazılarının silahlarıyla birlikte direnişçilere katılmasından sonra bu karar, CPA tarafından da hata olarak görülmüştür.⁶¹⁶ Nitekim hatasından dönen CPA, atılanlardan 200 bin Irak ordu personeline 2003 yazında, 40 bin polise ve 5 bin sınır polisine de 2003 Eylül'ünde işlerini geri vermiştir.⁶¹⁷

3.3.3.3. *Irak Geçici Yönetim Konseyi (IGC)*

Bremer'ın Irak'taki kontrolü ele geçirmek adına Baas'ın izlerini Irak topraklarından silmeye yönelik hamleleri, Irak'taki farklı grupların ortak tepkisiyle karşılanmıştır. Bu durumun nedeni, belirtildiği üzere, Baas'ın bir ideolojiden öte Iraklılar için sosyo kültürel ve tarihsel anlam taşımasıyla alakalıdır. Öte yandan, süregelen ekonomik problemler, yağmalamalar, işsizlik, gıda yoksunluğu, ilaç eksikliği ve salgın hastalıkların ortaya çıkışı gibi farklı problemlerle örülü güvensizlik ortamı, ülkede işgalci güçleri istemeyen muhalefet ve eski rejim unsurlarını Amerika karşıtlığı temelinde birleştirmiştir.⁶¹⁸ Birbirinden bağımsız küçük ölçekli isyanlar, farklı grupların örgütlenmesiyle daha büyük bir kitleye ulaşmış ve ABD karşıtı direnişin boyutunu genişletmiştir.

Direnişlerin artışı üzerine ABD yönetimi, Bremer'a Irak Geçici Yönetim Konseyi'nin bir an önce kurularak düzenin tamamlanması talebini iletmiştir. Geçmiş tecrübelerin ışığında, Irak'taki farklı grupların etnik kökeni, mezhebi ve dini kimlikleri göz önüne alınarak 13 Temmuz 2003'te 25 kişilik Irak Geçici Yönetim Konseyi'ni (IGC-Interim Governing Council) oluşturmuştur.⁶¹⁹ Konsey'de 13 Şii, 5 Sünni, 5 Kürt,

⁶¹⁵ Revkin, *Competitive Governance and Displacement Decisions Under Rebel Rule: Evidence from the Islamic State in Iraq*, pp. 46–80.

⁶¹⁶ Bahgat, "Beyond Sanctions: US Policy toward Iraq", pp. 57–68.

⁶¹⁷ Hehir, "Iraq: A 'Never-Ending Nightmare'?", pp. 220–228.

⁶¹⁸ Derick W. Brinkerhoff, Ronald W. Johnson, "Decentralized local governance in fragile states: learning from Iraq". *International Review of Administrative Sciences*, vol 75 ,2009, pp. 585–607.

⁶¹⁹ Hehir, "Iraq: A 'Never-Ending Nightmare'?", pp. 220–228.

1 Türkmen ve bir tane de Hristiyan üye yer almıştır.⁶²⁰ Konsey'in yönetim ve denetleme mekanizması için konsey üyeleri arasından 9 üyeli bir Başkanlık Konseyi oluşturulmuş ve bu 9 üye aralarında dönüşümlü olarak konseyin başkanlığını yürütmüştür.⁶²¹ 1 Eylül'de bakanlıkların IGC'deki paylaşımı belirlenerek kabine oluşturulmuştur.⁶²² Kabine Konseyi'nde Başbakan, Savunma, İstihbarat ve Enformasyon bakanlıkları yer almamıştır. Konseydeki dağılıma göre; Petrol, İçişleri, Eğitim ve Ticaret dahil olmak üzere bakanlıkların 13'ü Şiilere, Maliye ve Adalet dahil 5'i Sünni Araplara, Dışişleri ve birkaç bakanlık olmak üzere 5'i Kürtlere, 1'er bakanlık da Türkmen ve Asurilere verilmiştir.⁶²³

ABD yönetimi, Irak topraklarında hüküm süren kaos ve direnişin ancak devlet mekanizmasının işlerliğiyle sağlanacak olan güven ortamıyla son bulacağını düşünmüştür. Bu çerçevede, ICG'nin kuruluş amacı, devlet inşa sürecinin standart ilerleyişine ek olarak stratejik bir hamledir. Amerika ICG ile Irak'taki farklı gruplara temsil haklarının olduğu imajını yansıtarak direniş birliğini kırmayı hedeflemiştir.⁶²⁴ Küçük bir Irak modeli olarak şekillendirilmeye çalışılan ICG'de her kesimden temsilcinin bulunma nedeni bu durum ile doğrudan bağlantılıdır. Ek olarak, Amerikan Yönetimi'ne göre, ICG ile devlet mekanizmasının işlerliğinin yerel halk tarafından fark edilmesi güven ortamını sağlayacak ve Irak'taki Baas köklerinin izlerini silmeyi başaracaktır.⁶²⁵ Bu çerçevede, ICG, Irak'taki kaos, şiddet ve direnişin altında gizlendiği "demokrasi" maskesi olarak nitelendirilebilmektedir. Uluslararası sistemde yer alan diğer aktörlere Irak'ın demokratikleştirilme sürecinde önemli bir adım olarak duyurulan ICG ile Amerikan yönetimi, yaşanan başarısızlıkları ve yapılan hataları gizlemeye çalışmıştır.

Bremer kontrolündeki Irak'ta yer alan CPA ve ICG görünürde devlet yönetiminin birbirine paralel olarak ilerlediği iki ana koldur. Başka bir deyişle,

⁶²⁰ Wiley, *Irak Şiileri*, pp. 30-55.

⁶²¹ Revkin, "Competitive Governance and Displacement Decisions Under Rebel Rule: Evidence from the Islamic State in Iraq", pp. 46-80.

⁶²² Brinkerhoff, Johnson, "Decentralized local governance in fragile states: learning from Iraq", pp. 585-607.

⁶²³ Wiley, *Irak Şiileri*, pp. 30-55.

⁶²⁴ Brinkerhoff, Johnson, "Decentralized local governance in fragile states: learning from Iraq", pp. 585-607.

⁶²⁵ Hehir, "Iraq: A 'Never-Ending Nightmare'?", pp. 220-228.

Bremer'in yönetimindeki CPA, Irak'ta yönetime müdahale etmeden işlerliğini denetlemekle görevlidir. Bu bağlamda, CPA, iktidarı ne tam olarak bir hükümet ne de tam olarak bir danışma meclisi denenebilecek, lakin ikisi arasında bir yapı olan IGC ile paylaşmıştır.⁶²⁶ Ancak, tahmin edileceği üzere, ICG'nin üye seçimlerinin Bremer ve ekibi tarafından yapılması, alınan kararların arkasında yine Bremer ve ekibinin oluşu yönetimin esasen Amerika'nın tekelinde olduğunu göstermektedir. Bu durumun en belirgin örneği, CPA'nın kontrolü elinde tutması için IGC'nin yetkilerini sınırlandırmasıdır.⁶²⁷ ICG'nin CPA'ye danışması teşvik edilmiş ve CPA'ye konseyin aldığı tüm kararlar üzerinde veto hakkı tanınmıştır.⁶²⁸ Amerikan yönetimiyle aynı düşünceye sahip olan Bremer'a göre IGC halkın taleplerini kendilerine iletecek, CPA da bunları yerine getirerek halkın gözünde IGC'nin itibarını artıracak ve CPA, kendi kontrolünde meşru görünen bir muhataba sahip olacaktır.⁶²⁹ Ancak, beklenen olmamış ve ICG, Irak'taki şiddet ve direnişin karşısında etkisiz kalmıştır. IGC üyelerinin çoğunun sürgünden dönen kişilerden seçilmesi, halkın Bremer ve ekibine olan güvensizliğini daha da arttırmıştır. Bu duruma ek olarak IGC üyelerinin sıklıkla yurtdışına çıkması, ICG ile halkın iletişim kurmasını engellemiştir. Halk nadiren görebildiği ICG üyelerini tanıma fırsatı elde edememiş ve üyelerin halkla olan ilişkileri de yüzeysel olarak kalmıştır.⁶³⁰

ABD tarafından Irak'ın yeni demokratik yönetim doğrultusundaki ilk adımı ICG ile uluslararası sisteme lanse edilirken, ülkede El-Kaide terör örgütü saldırıları ve direnişlere ek olarak farklı gruplar tarafından düzenlenen suikastlar giderek artmıştır. Bombalı saldırılar, elektrik, su ve petrol tesislerini hedef alırken; Amerikalıların savaş sonrası kalkınma faaliyetlerini gerçekleştiren müteahhitler, Amerikalılarla iş birliği yapan tercümanlar ve politikacılar suikasta maruz kalmış ve çoğu hayatını kaybetmiştir. 2004'ün Nisan ayında Irak'taki direnişler ve saldırılar, direnişçi grupların Felluce'de kontrolü ele geçirerek Ramadi ve Musul'a ilerlemesiyle iç savaş

⁶²⁶ Arnove, *Amerika'nın Irak Savaşı*, pp. 20-168.

⁶²⁷ Barak, "Dilemmas of Security in Iraq", pp. 455-475.

⁶²⁸ Bahgat, "Beyond Sanctions: US Policy toward Iraq", pp. 57-68.

⁶²⁹ Bahgat, "Beyond Sanctions: US Policy toward Iraq", pp. 57-68.

⁶³⁰ Revkin, "Competitive Governance and Displacement Decisions Under Rebel Rule: Evidence from the Islamic State in Iraq", pp. 46-80.

dönüşmüştür.⁶³¹ CPA, direnişi bastırmak için Irak'taki Kürtlerden destek almak zorunda kalmıştır. Bu kapsamda peşmerge 6000 kişilik 9 tümenle Irak ordusuna destek olmuştur.⁶³²

3.3.3.4. 15 Kasım 2003 Anlaşması

Irak'taki direnişçilerin durdurulamaması ve artan şiddet olaylarını göz önüne alarak BMGK, 1511 sayılı karar çerçevesinde işgalci güçlerin en kısa zamanda yetkileri Iraklılara geri vermesini ve en geç 15 Kasım 2003'e kadar süreçle ilgili bir takvim sunulmasını istemiştir.⁶³³ Bu kapsamda CPA, Irak'ta anayasa hazırlık çalışmalarına başlamak için 20-30 üyeden oluşan bir danışma meclisi ve 200-250 kişilik bir anayasa konseyi oluşturmayı planlamıştır.⁶³⁴ Irak'taki direnişçiler üzerinde etkin bir hakimiyet sağlayan Şiiilerin dini önderi Ayetullah Sistani, ABD tarafından atanan görevlilerin hazırlayacağı anayasaya karşı olduğunu açıklamıştır.⁶³⁵ Sistani, anayasayı hazırlayacak komisyonun belirlenmesi için seçim yapılmasını önermiş ve hazırlanacak anayasanın halka referandum yoluyla sorulmasını istemiştir.⁶³⁶

15 Kasım 2003'te CPA ve Celal Talabani başkanlığındaki IGC arasında, geçiş sürecinde faaliyete konulacak yasayı yapma ve egemenliğin devri ile ilgili konuların takvime bağlandığı, ayrıca anayasa hazırlık konseyi üyelerinin seçiminde karmaşık bir sistemin devreye sokulmasını içeren "15 Kasım Anlaşması" imzalanmıştır.⁶³⁷ 15 Kasım Anlaşması'yla, 28 Şubat 2004 tarihine kadar Geçici İdari Yasa (TAL) hazırlanması ve onaylanmasının ardından Bremer'ın isteği doğrultusunda Geçici Meclisin dolaylı yoldan seçilmesi kararlaştırılmıştır. Böylece, 30 Haziran 2004'e kadar geçici hükümet oluşturulması ve CPA'nın feshedilmesinde mutabık kalınmıştır.

Şii yetkililerin seçimlerin daha erken tarihte yapılması talebi ABD yönetimi tarafından kabul edilmemiştir. Seçim tarihi konusunda yaşanan anlaşmazlık 15 Kasım

⁶³¹ Barak, "Dilemmas of Security in Iraq", pp. 455–475.

⁶³² Brinkerhoff, Johnson, "Decentralized local governance in fragile states: learning from Iraq", pp. 585–607.

⁶³³ Revkin, "Competitive Governance and Displacement Decisions Under Rebel Rule: Evidence from the Islamic State in Iraq", pp. 46–80.

⁶³⁴ Bahgat, "Beyond Sanctions: US Policy Toward Iraq", pp. 57–68.

⁶³⁵ Hehir, "Iraq: A 'Never-Ending Nightmare'?", pp. 220–228.

⁶³⁶ Wiley, *Irak Şiiileri*, pp. 30-55.

⁶³⁷ Arno, *Amerika'nın Irak Savaşı*, pp. 20-168.

Anlaşması'nı etkisiz kılmış ve Irak'taki çatışmalar azalmadan hatta artarak devam etmiştir. Nihayetinde hem Irak'taki muhalefeti arkasına alan Sistani hem de masrafları artan ve bu konuda çıkmaza giren Amerika, BM'nin Irak'ta tekrar devreye girmesinden yana tavır almıştır.⁶³⁸ Bunun üzerine BM Genel Sekreteri Kofi Annan'ın özel temsilcisi Cezayirli diplomat Lakhdar Brahimi Irak'taki sorunu çözmek için görevlendirilmiştir.⁶³⁹ Brahimi'nin girişimleriyle seçimler ertelenmiş ve 15 Kasım Anlaşması'nın geri kalan süreci uygulanmaya devam edilmiştir.⁶⁴⁰ Böylece Sistani, ABD'nin karşısında sürdürdüğü muhalefet ile Iraklılar arasında demokrasiyi savunan tek unsur olarak ön plana çıkmıştır. Nitekim etkin muhalefeti ile Sistani, Irak'ta hem Sünnilerin hem de Şiilerin saygı duyduğu, önemli bir konuma gelmiştir.⁶⁴¹

Sistani'nin Iraklılar arasında ön plana çıktığı dönemde, Geçici İdari Yasa (TAL-Transitional Administrative Law) için taslak hazırlama çalışmalarına başlanmıştır. CPA çalışanları, IGC görevlileri, Irak asıllı Amerikalılar ve BM uzmanlarınca oluşan bir komite tarafından hazırlanmaya başlayan anayasa taslağında Irak'ta yer alan gruplar, kendi hak ve çıkarlarını baskın kılmaya çalışmıştır.⁶⁴² Şiiler İslami yasa, Sünniler merkezi ve bütün bir Irak'ı tesis edecek bir yasa ve Kürtler I. Körfez Savaşı'ndan beri elde ettiği özerk yapıyı koruyacak bir yasa talep etmiştir.⁶⁴³ Grupların çatışmasına mahal vermeden CPA ve IGC arasında imzalanan taslak anayasa 2004'te kabul edilmiştir.⁶⁴⁴

Kabul edilen anayasa ile Irak'ta federal, demokratik, çoğulcu ve kuvvetler ayrılığına dayanan bir siyasal sistem yürürlüğe girmiş, üç kişiden oluşan bir başkanlık konseyi ile bir başbakanın idaresinde oluşacak bir hükümet yapısı oluşturulmuştur.⁶⁴⁵ Irak'ın dini yapısı ve mezhepsel farklılıkları göz önüne alınarak vatandaşlara din ve vicdan özgürlüğü sağlanmıştır. Devletin dininin İslam olduğu ve yasaların İslam'a,

⁶³⁸ Hehir, "Iraq: A 'Never-Ending Nightmare'?", pp. 220–228.

⁶³⁹ Brinkerhoff, Johnson, "Decentralized local governance in fragile states: learning from Iraq", pp. 585–607.

⁶⁴⁰ Revkin, "Competitive Governance and Displacement Decisions Under Rebel Rule: Evidence from the Islamic State in Iraq", pp. 46–80.

⁶⁴¹ Wiley, *Irak Şiileri*, pp. 30–55.

⁶⁴² Arnove, *Amerika'nın Irak Savaşı*, pp. 20–168.

⁶⁴³ Arnove, *Amerika'nın Irak Savaşı*, pp. 20–168.

⁶⁴⁴ Wiley, *Irak Şiileri*, pp. 30–55.

⁶⁴⁵ Bahgat, "Beyond Sanctions: US Policy Toward Iraq", pp. 57–68.

demokrasiye ve insan haklarına aykırı olamayacağı belirtilmiş, Kürtlerin kuzeyde fiilen oluşturduğu özerk yapı geçici idari yasa ile hukuki nitelik kazanmıştır.⁶⁴⁶ Böylece, Irak'ın kuzeyinde yer alan bölgede Kürtler kendi meclisi, bakanlar kurulu ve bölgesel yargı kurumlarını kurma hakkı elde etmiştir. Ayrıca Bağdat ve Kerkük hariç, en fazla herhangi üç il birleşerek özerk bölge oluşturabilecektir.⁶⁴⁷ Geçici anayasanın maddeleri, Irak'taki hiçbir grubu tam anlamıyla tatmin etmemiştir. Seçimlere kadar devam eden süreçte, anayasanın hazırlanması ve kabulü ülkedeki güvenliği sağlamada etkisiz kalmış, çeşitli grupların isteklerini elde edememesi nedeniyle isyanlara yol açmıştır.

3.3.3.5 Iraklılar Yönetimi

28 Mayıs 2004'te Bush yönetiminin onayıyla Allavi, Irak geçiş dönemi başbakanı, Sünni Gazi el-Yaver ise devlet başkanı olarak atanmıştır.⁶⁴⁸ Yaver'in devlet başkanı olması, bu makamı isteyen başta Celal Talabani olmak üzere, Kürtlerin hoşnutsuzluğuna sebep olmuştur. Bağdat'ta dünyadaki en büyük ABD elçiliği açılarak, arka planda Amerikan vesayetinin devamlılığı sağlanmıştır.⁶⁴⁹

Direnışlerin gölgesinde gerçekleşen 30 Ocak 2005 seçimlerinde çoğunluğu elde eden 140 sandalyeli Birleşik Irak İttifak'ının basit çoğunlukla istediğini yapabileceği, ancak önemli konularda meclisin 2/3 çoğunluğuna ihtiyaç duyacak olması, Irak'ta farklı gruplara birbiriyle uzlaşma zorunluluğu getirmiştir.⁶⁵⁰ Başka bir deyişle, Şiilerin yeni anayasa, devlet başkanı ve hükümet seçimi gibi nitelikli çoğunluğa ihtiyaç duyulan meselelerde Kürtler ya da Sünniler ile uzlaşması adeta zorunlu hale gelmiştir.

Anayasa sürecinde olduğu gibi, gerçekleşen seçimler ne direnişlerin önüne geçebilmiş ne de Irak'taki grupları tatmin etmiştir. Seçimlerin ardından süren tartışmalar neticesinde Kürt lider Celal Talabani Geçici Meclis tarafından devlet

⁶⁴⁶ Bahgat, "Beyond Sanctions: US Policy Toward Iraq", pp. 57–68.

⁶⁴⁷ Brinkerhoff, Johnson, "Decentralized local governance in fragile states: learning from Iraq", pp. 585–607.

⁶⁴⁸ Arnove, *Amerika'nın Irak Savaşı*, pp. 20-168.

⁶⁴⁹ Arnove, *Amerika'nın Irak Savaşı*, pp. 20-168.

⁶⁵⁰ Brinkerhoff, Johnson, "Decentralized local governance in fragile states: learning from Iraq", pp. 585–607.

başkanlığına seçilmiştir.⁶⁵¹ İki başkan yardımcısından birine Sünni Gazi el-Yaver, diğerine de Şii Adil Abdülmehdi seçilmiştir.⁶⁵² Meclis Başkanlığı'na Sünni siyasetçi Hacim el-Hasani seçilirken, üzerinde uzlaşılan İbrahim Caferi de başbakan olarak Talabani tarafından atanmış ve Caferi yeni kabineyi oluşturmuştur.⁶⁵³

2005 yılına gelindiğinde, geçici hükümet, süregelen isyanlar ve direnişlere ek olarak güçlenen El- Kaide terör örgütünün tehdidi altında görevini tamamlamıştır. Irak anayasası, maddelerde farklı grupların değişim talepleri olmasına karşın halk oylamasıyla büyük ölçüde aynı kalarak kabul edilmiştir. 2006 yılında Talabani tarafından hükümeti kurma görevi, İran'a mesafeli tavrıyla ABD'nin de onayını almış Nuri el-Maliki'ye verilmiş ve Irak'ta Maliki Dönemi başlamıştır.⁶⁵⁴ Sünniler ve Kürtlerin katılımıyla Maliki öncülüğünde kurulan koalisyon hükümeti, geçici nitelikte olmayan Irak'taki ilk hükümettir. Kabinede 19 bakanlık Şiilere, 6 bakanlık Kürtlere, 5 bakanlık Sünnilere, 2 bakanlık Allavi grubuna, 5 bakanlık ise bağımsızlara verilmiştir.⁶⁵⁵ İki başbakan yardımcısından biri Kürt Berham Salih, diğeri Sünni-Arap Selam el-Zubayi olmuştur.⁶⁵⁶

ABD, Irak'ta geçici nitelikte olmayan ilk hükümetin kurulmasıyla planlanandan çok daha uzun süren Irak'taki varlığını kademeli olarak azaltmayı düşünmüştür. Ancak, Maliki yönetimi sırasında ülkedeki karışıklıklar azalmamış, aksine El- Kaide terör örgütünün saldırılarıyla giderek artmıştır. ABD, Maliki yönetiminin de Irak'taki düzeni sağlayamaması üzerine büyük bir problemle karşı karşıya olduğunu nihayetinde fark etmiştir. Başka bir deyişle, kendisiyle uyumlu çalışacak bir hükümet kurulduktan sonra Irak'taki rolünü azaltma kanaatinde olan Amerika, koalisyon güçlerinin Irak'ta kalmaya ve kayıp vermeye devam edeceğini gösteren tablo karşısında hayal kırıklığına uğramıştır.⁶⁵⁷

⁶⁵¹ Wiley, *Irak Şiileri*, pp. 30-55.

⁶⁵² Wiley, *Irak Şiileri*, pp. 30-55.

⁶⁵³ Mara Redlich Revkin, a.g.e., *Competitive Governance and Displacement Decisions Under Rebel Rule: Evidence from the Islamic State in Iraq*, pp. 46–80.

⁶⁵⁴ Brinkerhoff, Johnson, "Decentralized local governance in fragile states: learning from Iraq", pp. 585–607.

⁶⁵⁵ Wiley, *Irak Şiileri*, pp. 30-55.

⁶⁵⁶ Arnove, *Amerika'nın Irak Savaşı*, pp. 20-168.

⁶⁵⁷ Brinkerhoff, Johnson, "Decentralized local governance in fragile states: learning from Iraq", pp. 585–607.

Hükümetin kurulmasının Irak'taki tansiyonu düşürmemesi, ABD yönetiminin Irak'la ilgili yeni kararlar almaya yöneltmiştir. Bu kararlar çerçevesinde atılan ilk adım, Irak ekibinin içerisindeki neo-conların tasfiyesidir.⁶⁵⁸ ABD yönetimi ikinci adım olarak Cumhuriyetçi ve Demokrat Partili 10 üyeden oluşan Irak Çalışma Grubu'nu oluşturmuş ve bu gruptan Irak'taki güvenlik güçlerinin istikrarı sağlamadaki başarısızlıklarının tespiti ve muhasebesini yapan bir rapor hazırlamalarını istemiştir.⁶⁵⁹ Baker ve Hamilton Raporu olarak isimlendirilen bu raporda, Amerikan askerlerinin ihtiyaca yönelik olarak Afganistan'a kaydırılması, Irak'ın komşu ülkeleri olan Suriye ve İran'la iş birliği yapılması, merkezi hükümetin güçlendirilmesi ve eski Baasçıların siyasi sisteme dahil olmasını engelleyen yasakların kaldırılmasına yönelik dikkat çekici tavsiyelere yer verilmiştir.⁶⁶⁰ Irak'taki iç savaşı sonlandırmaya yönelik çözüm önerilerinin geliştirilmesi için hazırlatılan bu raporun sahanın durumu ile ilgili yeterli bilgi içermemesi, ABD yönetimini bir kere daha Irak'la ilgili başka çözüm arayışlarına yönlendirmiştir.

Baker ve Hamilton raporundan istenilen verimi alamayan Amerikan yönetimi 2008 yılına gelindiğinde Irak'ta Maliki'nin kontrolü sağlayamadığını görmüştür. Amerika'nın desteğini alan Maliki'nin Sadr'a bağlı grupları da hedef alması, Sadr yanlısı bakanların hükümeti terk etmesiyle sonuçlanmıştır.⁶⁶¹ Hükümetten ayrılışlar, Irak Uzlaşma Cephesi'nin bakanları ve İyad Allavi'nin Irak Ulusal Listesi'nden hükümete giren bakanlarla devam etmiştir. Kurulan ilk hükümetin başarısız olması ve kontrolü sağlayamaması, ABD'nin Irak'tan çekilme planlarını ertelemesine neden olmuştur. Hükümetten ayrılan bakanları geri getirmek ve sistemin işlerliğini yeniden tesis etmek amacıyla, ABD, Maliki yönetimine önceden Irak meclisinde yer alan eski Baasçıların devlette yeniden görev alması hususunda baskı yapmıştır.⁶⁶² Nitekim, ABD, Irak'ta Baas'ın köklü yapısını ve önemini dinmek bilmeyen isyanların ardından kabul etmiştir. Baasçıların devlet kademelerine geri dönüşüne yönelik düzenlemenin

⁶⁵⁸ Revkin, "Competitive Governance and Displacement Decisions Under Rebel Rule: Evidence from the Islamic State in Iraq", pp. 46–80.

⁶⁵⁹ Brinkerhoff, Johnson, "Decentralized local governance in fragile states: learning from Iraq", pp. 585–607.

⁶⁶⁰ Arnove, *Amerika'nın Irak Savaşı*, pp. 20-168.

⁶⁶¹ Bahgat, "Beyond Sanctions: US Policy Toward Iraq", pp. 57–68.

⁶⁶² Hehir, "Iraq: A 'Never-Ending Nightmare'?", pp. 220–228.

Maliki tarafından gerçekleştirilmesiyle, Sünni Arapların temsilcisi olan Irak Uzlaşma Cephesi'nin bakanları hükümete geri dönmüş ve diğerlerinden boşalan koltuklar da Irak Uzlaşma Cephesi'ne verilmiştir.⁶⁶³

Direnış ve isyanların bastırılmasının ardındaki asıl sebep, ABD yönetiminin geç de olsa Irak'taki güvenliği dışarıdan müdahale ile sağlayamayacağını fark etmesiyle gerçekleşmiştir. Irak topraklarının farklı dinamikleri ve yapısının göz ardı edilerek ülkeyi başka bir sisteme dönüştürme çabası ve stratejisi, ABD yönetimi tarafından bu noktada terk edilmiştir. Nitekim, direnişin bastırılmasındaki temel etmen Maliki aracılığıyla ABD'nin Sünni aşiretleri ile uzlaşmasıdır.⁶⁶⁴ Aşiretlerin El Kaide'ye destek vermeyi bırakması ve direnişçileri geri çekmesi, Irak'taki saldırıları büyük oranda durdurmuştur.⁶⁶⁵ Aşiretlerle uzlaşma çabalarının başarıyla sonuçlanması, bahsedildiği üzere, ABD'yi yerel yapılarla iş birliği yapmaya yöneltmiştir. Bu çerçevede, ABD, 60 aşiretten oluşan "Sahva Kuvvetleri" olarak adlandırılan milis gücüyle de anlaşma yapmıştır.⁶⁶⁶ Böylece, Sünni yapılar yeniden sistem içine dahil edilmiş; Sahva Kuvvetleri ile yapılan birliktelikten sonra, lider kadrosunun %80'ini kaybeden El-Kaide ise yer altına çekilmiştir.⁶⁶⁷

Irak'taki direnişin bastırılması ve aşiretlerle olan anlaşmaların ardından isyanların azalması üzerine, Amerikan askerlerinin çekilme sürecinin organize edilmesi ABD yönetimi tarafından öncelikli alınacak kararlar listesine eklenmiştir. Irak'tan çekilme sürecinin bir takvime bağlanması gerekliliğinin tartışılması, aynı zamanda ABD'nin başkanlık seçimleriyle de bağlantılıdır. Bush'un seçimlerde Irak iç savaşıyla ilgili suçlamaların önüne geçmek için hızlı bir şekilde Irak'tan çekilme stratejisini benimsemek zorunda kalmıştır.

2009 yılında Irak'ta yapılan seçimlerin tek kazananı Maliki olmuştur. Ancak, Maliki'nin bu başarısı uzun süre devam etmemiştir. Maliki, koltuğunu ve Irak'taki gücünü kaybetmemek adına merkezi hükümette etkisini ve kontrolünü gün geçtikçe

⁶⁶³ Hehir, "Iraq: A 'Never-Ending Nightmare'?", pp. 220–228.

⁶⁶⁴ Brinkerhoff, Johnson, "Decentralized local governance in fragile states: learning from Iraq", pp. 585–607.

⁶⁶⁵ Gawdat Bahgat, a.g.e., *Beyond Sanctions: US Policy Toward Iraq*, pp. 57–68.

⁶⁶⁶ Arnove, *Amerika'nın Irak Savaşı*, pp. 20-168.

⁶⁶⁷ Arnove, *Amerika'nın Irak Savaşı*, pp. 20-168.

arttırmıştır. Anayasa'daki boşlukları da çok iyi değerlendiren Maliki, mevcut kurumların alternatifi ya da üst yönetimi niteliğinde olan kendine bağlı yeni kurumlar oluşturmuştur.⁶⁶⁸ Irak'ta önceki liderlerle benzer olarak, hükümette kritik pozisyonlara güvendiği kişileri ve akrabalarını yerleştirmiştir.⁶⁶⁹ Yine Maliki'nin etkisinde bulunan Irak Yüksek Mahkemesi almış olduğu bir kararla, Irak devleti ve siyaseti için önemli olan bağımsız üç kuruluşu (Irak Yüksek Seçim Komisyonu- Dürüstlük Komisyonu-Merkez Bankası) başbakanlık ofisine bağlamıştır.⁶⁷⁰ Bu çerçevede, Irak'taki gücün tek elde toplanması geleneğinin Amerikan işgaline ve devlet inşa sürecine karşın galip geldiği görülmüştür. Maliki'nin giderek daha da fazla otoriterleşmesinin en çarpıcı kanıtı; Ortadoğu'yu etkisi altına alan Arap Baharı sürecinde demokrasi hareketinin Irak'a ulaşması sonucunda yaşanan protestolardan dolayı, iki muhalif partiyi (Irak Komünist Parti ve Irak Ulusal Demokratik Parti) kapatması olmuştur.⁶⁷¹

ABD askerinin Irak'tan çekilmesinin ardından, ülke üzerinde Maliki kontrolü ve otoritesi artış göstermeye devam etmiştir. Başbakanlık görevine ek olarak İçişleri, Savunma ve Güvenlik Bakanlıklarının yönetimini de kendine bağlayan Maliki, Iraklılar tarafından tepkiyle karşılanmaya başlamıştır.⁶⁷² Maliki'nin artan otoritesine karşı ilk tepki 2011 yılında Tarık el-Haşimi olayı ile gerçekleşmiştir.⁶⁷³ Tarık El Haşimi ve kendisini destekleyen Sünni siyasetçiler, Sünnilerin yoğun olduğu Selahaddin, Anbar ve Diyala'da bir bölgesel yönetim kurmak istemiştir.⁶⁷⁴ Bu isteğe yönelik olarak, 27 Ekim 2011'de Selahaddin Vilayet Meclisi, ardından da Diyala Vilayet Meclisi bu konu için referanduma gitme kararı almıştır.⁶⁷⁵ Bu referandum kararını tepkiyle karşılayan Maliki, Cumhurbaşkanı yardımcısı Tarık el- Haşimi'nin teröre destek verdiği iddiasında bulunarak tutuklama kararı çıkartmıştır. Ülke içinde

⁶⁶⁸ Revkin, "Competitive Governance and Displacement Decisions Under Rebel Rule: Evidence from the Islamic State in Iraq", pp. 46–80.

⁶⁶⁹ Hehir, "Iraq: A 'Never-Ending Nightmare'?", pp. 220–228.

⁶⁷⁰ Brinkerhoff, Johnson, "Decentralized local governance in fragile states: learning from Iraq", pp. 585–607.

⁶⁷¹ Arnove, *Amerika'nın Irak Savaşı*, pp. 20-168.

⁶⁷² Rayburn, Sobchak, "The U.S. Army in the Iraq War: Volume 1: Invasion – Insurgency – Civil War, 2003-2006", pp. 241-387.

⁶⁷³ Arnove, *Amerika'nın Irak Savaşı*, pp. 20-168.

⁶⁷⁴ Revkin, "Competitive Governance and Displacement Decisions Under Rebel Rule: Evidence from the Islamic State in Iraq", pp. 46–80.

⁶⁷⁵ Barak, "Dilemmas of Security in Iraq", pp. 455–475.

Şii-Sünni gerilimi hız kazanırken Maliki'nin Arap Baharı vesilesiyle Suriye'de yaşanan iç savaşta İran ile hareket etmesi, ülke içinde sindirmeye çalıştığı Sünnileri daha da öfkelenmiştir.⁶⁷⁶

Maliki yönetimine karşı artan protestolara El-Kaide bağlantılı terör örgütlerinin saldırılarının eklenmesi, Irak'ı yeniden güvensizlik ortamına sürüklemiştir. 2013 yılında hükümet karşıtı 80 civarı aşiretin Baas kökenli silahlı unsurları bir araya getirerek "Irak Devrimcileri Askeri Konseyi"ni oluşturmasıyla Maliki'ye karşı yeni bir Sünni muhalefet oluşmuştur.⁶⁷⁷ Sünni muhalefetin silahlanmasının ortaya çıkardığı kötü ortamın neticesinde El-Kaide'nin içerisinde çıkan IŞİD terör örgütü, Haziran 2014'te Musul'daki Irak güvenlik güçlerini büyük bir hezimete uğratarak Musul'u 1.300 civarı militanı ile dört-altı günde ele geçirmiştir.⁶⁷⁸ Öyle ki, 2003'te Amerikan işgali sırasında üniformalarını çıkarıp kaçan Saddam'ın askerleri gibi, Maliki'nin başkomutanı olduğu Irak ordusu da üniformalarını bırakıp kaçmıştır.⁶⁷⁹ Irak topraklarının önemli bir kısmında alan hakimiyeti sağlayan IŞİD, terör örgütü ile devlet yapılanması arasında örgütsel bir yapı tesis etmiştir. Kısacası Irak'ta hukuki Şii ve Kürt devletçiklerinin yanına, terör örgütü IŞİD vasıtasıyla *de facto* bir Sünni otonom yapı eklenmiştir.⁶⁸⁰

ABD'nin Irak'ı işgali ve devlet inşa süreci, planlanandan çok daha maliyetli, uzun ve problemli olmuştur. İşgalin ardından yaklaşık 9 yıl sonra 18 Aralık 2011 tarihinde son bulan ABD'nin Irak'taki varlığı, ülkeyi önce derin bir güvensizliğe sonrasında ise iç savaşa sürüklemiştir. Ülkedeki işgal ve iç savaş, sayıları net olarak bilinmemekle birlikte bir milyon sivilin hayatını kaybetmesine⁶⁸¹, çok daha fazlasının da göç etmesine yol açmıştır. Irak Sağlık Bakanlığı'nın verileri üzerinde çalışma yapan

⁶⁷⁶ Brinkerhoff, Johnson, "Decentralized local governance in fragile states: learning from Iraq", pp. 585–607.

⁶⁷⁷ Brinkerhoff, Johnson, "Decentralized local governance in fragile states: learning from Iraq", pp. 585–607.

⁶⁷⁸ Bahgat, "Beyond Sanctions: US Policy Toward Iraq", pp. 57–68.

⁶⁷⁹ James M. Dubik, "Building Security Forces and Ministerial Capacity: Iraq as a Primer", *Institute for the Study of War*, 2009, pp. 2–20.

⁶⁸⁰ Arnove, *Amerika'nın Irak Savaşı*, pp. 20–168.

⁶⁸¹ Alvin Powell, "20 years post-invasion, many Iraq veterans haven't found peace", *Harvard Gazette*, <https://news.harvard.edu/gazette/story/2023/03/20-years-post-invasion-many-iraq-veterans-havent-found-peace/>

bağımsız bir organizasyona göre ise Irak'ta 2003-2011 yılları arasında çatışmalardan kaynaklı yaklaşık 120 bin sivil hayatını kaybetmiştir.⁶⁸²

3.3.4. Irak'ın Askeri Yeniden Yapılanma Süreci

Irak işgalinin iç savaşa dönüşmesi ve Amerikan askerlerinin ülkede güvenliği sağlayamaması üzerine Amerikan bürokrasisi tarafından farklı stratejiler geliştirilmiştir. Bu doğrultuda, Irak'ta gerçekleştirilmesi hedeflenen askeri yeniden yapılandırma süreci, birbirinden farklı çözümleri içeren dönemsel politikalara sahne olmuştur.

2001 yılında Irak'a yönelik geliştirilen ilk Amerikan stratejisi, işgal sürecinin planlanmasına yöneliktir. Terörizmle Savaş (War on Terrorism) kampanyası çerçevesinde gerçekleştirilen Afganistan'ın işgali, ABD yönetimi tarafından medyaya başarılı operasyon imajıyla yansıtılmıştır.⁶⁸³ Bu sözde başarıyı takiben, Bush ve yönetimi Irak'ın kitle imha silahları ürettiği iddiasını gündeme taşımış ve CENTCOM (U.S. Central Command/ABD Merkez Kuvvetler Komutanlığı)'a, Irak'ı işgal etme ve Saddam rejimini ortadan kaldırmaya yönelik olası durum planı hazırlamasını emretmiştir.⁶⁸⁴

CENTCOM tarafından Irak'ın işgali ve sonrasında gerçekleştirilmesi planlanan devlet inşası süreci için hazırlanan plan dört aşamadan oluşmaktadır. Planın ilk aşaması, işgal öncesinde koalisyonun oluşturulması ve uluslararası desteği sağlamayı amaçlamaktadır. İkinci aşama, Amerikan ve koalisyona katılacak ülke askerlerinin Irak'taki olası direnişi engellemesini kapsamaktadır. Baas rejimi destekçilerine karşı yürütülecek psikolojik ve askeri yıpratma operasyonlarıyla Irak işgalinin büyük bir bölümünün tamamlanacağı öngörülmektedir. Planın üçüncü aşaması, askeri operasyonlarla Irak'ın işgalinin tamamlanacağını belirtmektedir. İşgali takiben uygulanacak dördüncü aşama tahmin edildiği üzere devlet inşa sürecinin

⁶⁸²Rayburn, Sobchak, "The U.S. Army in the Iraq War: Volume 1: Invasion – Insurgency – Civil War, 2003-2006", pp. 241-387.

⁶⁸³ Rayburn, Sobchak, "The U.S. Army in the Iraq War: Volume 1: Invasion – Insurgency – Civil War, 2003-2006", pp. 241-387.

⁶⁸⁴ US Central Command, Posture Statement of General Kenneth F. McKenzie, Jr., Commander, United States Central Command Before The Senate Armed Services Committee, <https://www.centcom.mil/ABOUT/US/POSTURE-STATEMENT/>

başlangıcıdır. Bu plan çerçevesinde, Irak işgal planının amaçları, Irak'taki Cumhuriyet Muhafızlarını yenme, rejimin içten çöküşünü sağlayana kadar Bağdat'a askeri baskı uygulama, ülkenin yönetimini iki ay süre ile İmar ve İnsani Yardım Ofisine devretme ve yabancı bir yetkili liderliğinde Irak Geçici Hükümeti'ni kurma olarak belirtilmiştir.⁶⁸⁵

Irak'ta Zafer İçin Ulusal Strateji (National Strategy for Victory in Iraq) belgesi 2005 yılında Irak'taki işgal sonucunda ortaya çıkan iç savaşı sonlandırma, toplumsal güvenliği sağlama ve yönetim kademelerini kurma amaçlarını içermektedir.⁶⁸⁶ Toplumsal güvenliğin sağlanmasına engel olan gruplar, Baas rejimi destekçileri ve El-Kaide terör örgütü bağlantılı silahlı gruplar olarak belirtilmiştir. Şii gruplar tarafından gerçekleştirilen ayaklanmalar, engellenecek boyutta olarak tanımlanmıştır. Bu bağlamda, strateji belgesi, İran'ın Şii grupları iç çatışma için desteklediği bilgisinden yoksundur.⁶⁸⁷

Ocak 2007'de yayınlanan İlerlemede Yeni Yol (New Way Forward) stratejisi, ABD yönetiminin sahaya direkt bağlantıya geçmesiyle diğer stratejilere nazaran başarılı olmuştur. Ortadoğu uzmanlarının Irak'ın kritik birimlerinde görevlendirilmesi, saha raporlamalarının kalitesinin artmasını sağlamıştır. Bush ve ekibinin düzenli olarak sahaya video konferans ile bağlanarak direkt bilgi alması, karar aşamasını hızlandırmıştır.⁶⁸⁸ Sahadan gelen objektif değerlendirmeler, ABD'nin doğru bilgilerle karar almasını sağlamış ve Irak'taki güvenliğin sağlanması eski dönemlere göre ilerleme kaydetmiştir. JSAT çalışmaları bu çerçevede başarı olarak görülmüştür.

Şekil 3.12: Irak'ın Devlet İnşa Sürecine Yönelik Hazırlanan Askeri Karar Belgeleri

⁶⁸⁵ Dubik, "Building Security Forces and Ministerial Capacity: Iraq as a Primer", pp. 2-20.

⁶⁸⁶ The White House, *National Strategy for Victory in Iraq*, 2003, https://georgewebush-whitehouse.archives.gov/infocus/iraq/iraq_strategy_nov2005.html

⁶⁸⁷ Rayburn, Sobchak, "The U.S. Army in the Iraq War: Volume 1: Invasion – Insurgency – Civil War, 2003-2006", pp. 241-387.

⁶⁸⁸ Rayburn, Sobchak, "The U.S. Army in the Iraq War: Volume 1: Invasion – Insurgency – Civil War, 2003-2006", pp. 241-387.



Kaynak: Şekil yazar tarafından hazırlanmıştır.

Yukarıdaki şekilde görüldüğü üzere, Irak askeri yeniden yapılandırılmasına yönelik belgeler ve stratejiler, birbirine benzer adımları ve bilgileri tekrar etmiştir. Bu durumun temel nedeni, sahadan gelen bilginin ABD yönetimine aktarılmamasıdır. ABD yönetiminin Irak'tan çekilmeye odaklı karar alma süreci, saha dinamiklerinin göz ardı edilmesine neden olmuştur. 2007 yılında uygulanan strateji belgesinin görece başarısı ise sahaya daha iyi bir bağlantı kurulması nedeniyle mümkün olabilmiştir.

3.3.5. Irak'ta Verilen Askeri Güvenlik Eğitimleri

2004 yılında Irak'ta güvenliğin sağlanamaması üzerine ABD tarafından yeni birlikler ve personelin gönderilmesi ve görev süresi dolan askerlerin yeni görev yerlerine atanması gerçekleştirilmiştir. Görev yerine alıšan, mevcut tehditlerin farkına varan ve güncel bilgiye sahip olan askerlerin sık yer değiştirmesi, güvenliğin sağlanamamasının nedenlerinden biridir. Bu duruma ek olarak, yer değiştiren askeri birimler arasındaki iletişim kopukluğu nedeniyle yeni bölgesine atanan askerler güvenliğin sağlanma sürecine en baştan başlamak zorunda kalmıştır. Birimler arasındaki bu iletişim kopukluğunun çözümü ABD yönetimi tarafından öncelikli bir adım olarak görülmediğinden 2008 yılına değin benzer sorunlar devam etmiştir.⁶⁸⁹

2004 yılından itibaren, yeni görevlendirilen askerlerin Irak'a ilişkin temel bilgi edinmesi amacıyla Müşterek Hazırlık Eğitim Merkezi (Joint Readiness Training

⁶⁸⁹ Rayburn, Sobchak, "The U.S. Army in the Iraq War: Volume 1: Invasion – Insurgency – Civil War, 2003-2006", pp. 241-387.

Center) kurumu kurulmuştur.⁶⁹⁰ Askerlere sahanın genel yapısıyla ilgili oryantasyon eğitiminin verildiği bu kurum da Irak'ta bölgelerin farklı dinamiklere sahip olması nedeniyle güvenliği sağlayamamıştır. Örneğin, Şiiilerin hakim olduğu bir bölgenin nitelikleri ve güvenlik ihtiyacı, Kürt toplumunun ağırlıklı olduğu bölgeden farklılık göstermektedir.⁶⁹¹ Bu nedenle, verilen temel eğitim güncel bilgilerden yoksun olması nedeniyle askerlere beklenen ölçüde yardımcı olmamıştır.

2005 yılında kurulan Ayaklanmalarla Mücadele Akademisi (COIN Academy), Müşterek Hazırlık Eğitim Merkezi'yle aynı amaç çerçevesinde kurulmuştur.⁶⁹² Bir hafta süren eğitimle bölgede yeni görevlendirilen askerlerin ayaklanmalara karşı koyma yöntemlerini öğrenmesi zorunlu tutulmuştur. Her ayaklanmanın ortak noktaları ve müdahale yöntemleri olmasına karşın, Irak'ta birçok farklı grubun yer alması ve bu gruplara ek olarak terör örgütleri tarafından saldırılar gerçekleştirilmesi, askerlerin müdahale bilgisinin yetersiz kalmasına neden olmuştur. Irak'ta görevlendirilen asker ve polislerin ayaklanmalar sırasında etkisiz ve güçsüz kalması, birliklerin motivasyonunu olumsuz yönde etkilemiştir. ABD tarafından desteklenmediğini hisseden, ailelerinden uzak kalan, gönderildiği bölgeye dair bilgisi olmayan ve en önemlisi bölge dilini bilmeyen ABD'li asker ve polisler, amaçlarından giderek uzaklaşmıştır. Öte yandan, görev yerlerinde yapılan sık değişiklikler, askerlerin aidiyet duygularını köreltmış, birimlerine olan bağlılıklarını kaybetmesine neden olmuştur. Tüm bu durumların etkisiyle, asker ve polislerin güvenliği sağlamak için çabalamayı bırakması, ayaklanmaları durdurmak için herhangi bir çaba göstermemesi hatta yerel unsurların bazı terör örgütleriyle iletişime geçerek saf değiştirmesi, ABD yönetimi tarafından iletişimsizlik nedeniyle fark edilmemiştir.⁶⁹³ Güvenlik sorunlarının önüne geçilememesi, devlet inşası sürecinin ikinci adımında yer alan kurumların yeniden yapılandırılması ve toplumda düzenin sağlanması için gerekli olan faaliyetlerin aksamasını beraberinde getirmiştir.

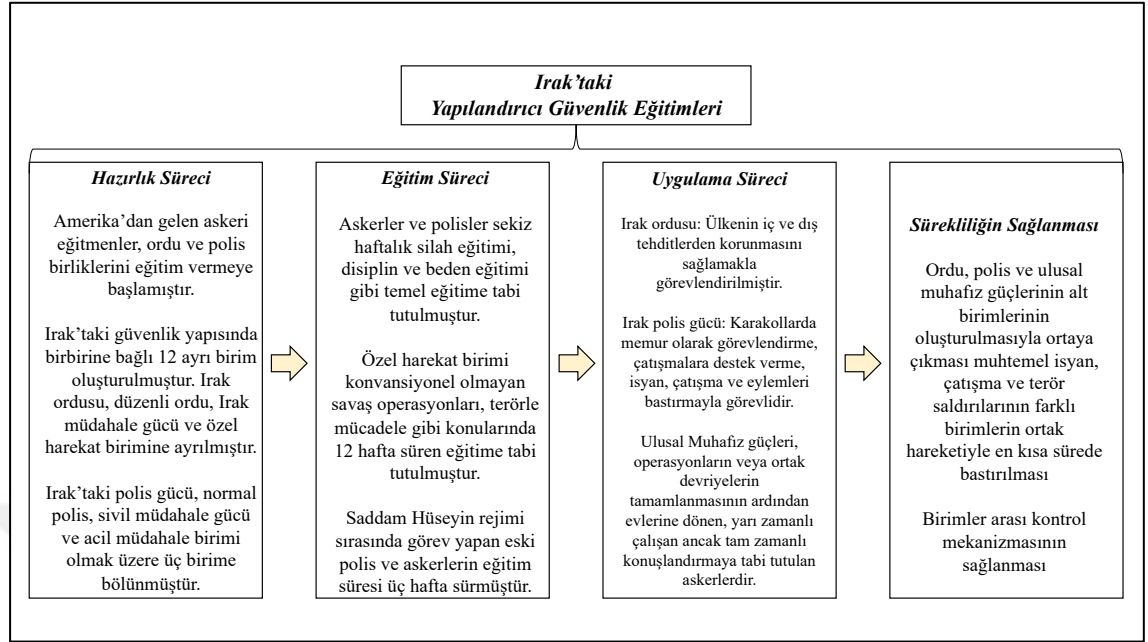
⁶⁹⁰ Major Matthew R. Hover, "The occupation of Iraq: a military perspective on lessons learned", *International Review of the Red Cross*, Vol.94, 2012, pp. 2-8.

⁶⁹¹ Dubik, "Building Security Forces and Ministerial Capacity: Iraq as a Primer", pp. 2-20.

⁶⁹² Pirnie, Bruce R. and Edward O'Connell, *Conducting Counterinsurgency Operations: Lessons from Iraq (2003-2006)*. Santa Monica, RAND Corporation, 2008
https://www.rand.org/pubs/research_briefs/RB9323.html.

⁶⁹³ Hover, "The occupation of Iraq: a military perspective on lessons learned", pp. 2-8.

Şekil 3. 13: Irak'taki Yapılandırıcı Güvenlik Eğitimleri Süreci



Kaynak: Şekil yazar tarafından hazırlanmıştır.

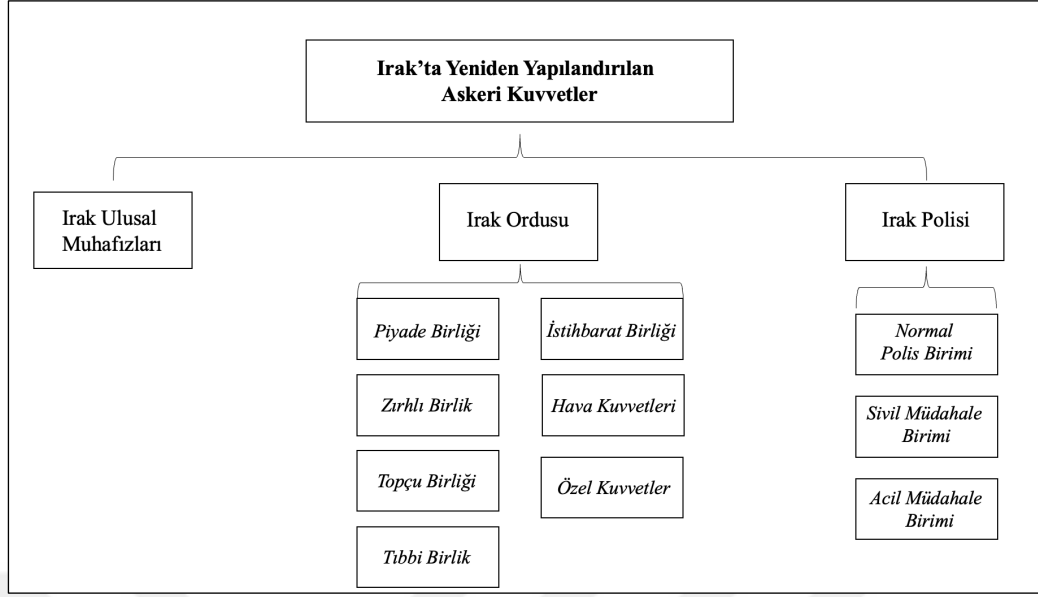
3.3.5.1. Hazırlık Süreci

2008 yılına gelindiğinde, ABD, Irak'tan çekilmeden önce güvenliğin devamlılığını sağlamak için Irak ordusu ve polislerinin düzenli eğitimlerini içeren planlamaları uygulamaya başlamıştır. ABD'den gelen askeri eğitimciler, ordu ve polis birliklerinde eğitim vermeye başlamıştır. ABD'nin Irak'ta oluşturduğu yeni güvenlik yapısında ordu ve polislerden ayrı bir güvenlik kanadı oluşturan ulusal muhafızlar orduyla iş birliği içerisinde hareket etmekle görevlendirilmiştir.⁶⁹⁴ Irak'taki polis gücü, normal polis, sivil müdahale gücü ve acil müdahale birimi olmak üzere üç birime bölünmüştür.⁶⁹⁵

Şekil 3.14: Irak'ta Yeniden Yapılandırılan Askeri Kuvvetler

⁶⁹⁴ Dubik, "Building Security Forces and Ministerial Capacity: Iraq as a Primer", pp. 2-20.

⁶⁹⁵ Hover, "The occupation of Iraq: a military perspective on lessons learned", pp. 2-8.



Kaynak: Şekil yazar tarafından hazırlanmıştır.

3.3.5.1.1. Eğitim Yerleşkeleri

Irak'ta verilen yapılandırıcı güvenlik eğitimleri, isyan ve ayaklanmaların uzun süre engellenememesi ve iç savaşa dönmesi nedeniyle asker ve polisler için dönemsel olarak verilmiştir. Bu nedenle, yapılandırıcı güvenlik eğitimlerinin hazırlık, eğitim, uygulama ve sürekliliğin sağlanması adımları sırasıyla gerçekleştirilememiş, eğitimler güvenlik güçlerine kısa süreli ve yoğunlaştırılmış olarak sağlanmıştır. Dönemsel verilen güvenlik eğitimlerinin yerleri, ihtiyaç önceliği gözetilerek belirlenmiştir. Bu kapsamda, eğitimler okullarda, kurulan akademilerde, eğitim komplekslerinde hatta çoğu zaman para militer örgütlerin saldırı olasılığının düşük olduğu, Amerikan askerlerini destekleyen halkın yoğunlukta olduğu güvenli bölgelerde gerçekleştirilmiştir. ABD'nin Irak'taki yapılandırıcı güvenlik eğitimi verdiği alanlar aşağıdaki listede yer almaktadır.

Tablo 3.11: Irak'ta Yapılandırıcı Güvenlik Eğitiminin Verildiği Okullar, Eğitim Merkezleri ve Kompleksler

Eğitim Yeri	Verilen Eğitimler
Besmaya Menzil Kompleksi	Bağdat yakınlarında bulunan Besmaya Menzil Kompleksi'nde, Irak güvenlik güçlerine temel eğitim, nişancılık, taktik tatbikatlar ve kentsel savaş eğitimi verilmiştir.
Taji Askeri Kompleksi	Taji Askeri Kompleksi'nde Irak askerleri özel muharebe eğitimi ve lojistik destek eğitimi almıştır.
Irak Askeri Akademisi	Irak Askeri Akademisi, Irak ordusunun subay eğitim kurumudur. Temel asker eğitimi ve taktik eğitimi başta olmak üzere askerlere verilen eğitimlerin çoğu Irak Askeri Akademisi'nde verilmiştir.
Terörle Mücadele Akademisi	Bağdat'ta bulunan Terörle Mücadele Akademisi'nde Irak özel kuvvetleri ve terörle mücadele birimleri isyanla mücadele operasyonları, yakın dövüş, istihbarat toplama ve rehine kurtarma konularında eğitim almıştır.
Bağdat Polis Koleji	Bağdat Polis Koleji'nde Irak polis güçleri yasa uygulama teknikleri, kalabalık kontrolü ve cezai soruşturma prosedürleri başta olmak üzere polislik eğitimi almıştır.
Erbil Polis Akademisi	Irak'ın kuzeyindeki polis güçleri Erbil Polis Akademisi'nde toplum polisliği, suç önleme ve terörle mücadele gibi çeşitli alanlarda eğitim almıştır.
Bölgesel Eğitim Merkezleri	Irak güvenlik güçlerine verilen uzmanlık eğitimleri için Irak genelinde çok sayıda bölgesel eğitim merkezi kurulmuştur. Bu merkezler, polis ve askerlere uzmanlıklarına göre savaş tıbbı, istihbarat analizi, patlayıcı mühimmat imhası (EOD) ve karşı-IED (Patlayıcı Cihaz) operasyonları gibi özel eğitimler vermiştir.

Kaynak: The Guardian, “US troops begin training Iraqi military forces at bases in Anbar and Taji”, 2015, <https://www.theguardian.com/world/2015/jan/05/us-troops-train-iraq-military-anbar-taji>, erişim tarihi: 13.08.2023.

3.3.5.1.2. Eğitim Materyalleri

Irak'ta verilen yapılandırıcı güvenlik eğitimlerinde ABD saha kılavuzları, NATO müttefik ülkelerinin ortaklaşa yayınladıkları eğitim materyalleri ve yayınları, Birleşmiş Milletler barışı koruma eğitim kılavuzları ve ABD'nin barışı koruma eğitimlerinde kullandığı eğitim materyalleri kullanılmıştır.⁶⁹⁶ ABD tarafından diğer

⁶⁹⁶ Robert Cole, Jan Hogan. *Under the Gun in Iraq: My Year Training the Iraqi Police*, Prometheus, 2007.

ülkelere verilen askeri eğitimlerde de kullanılan saha kılavuzları, temel askeri eğitime ek olarak terörle mücadeleye dair askeri stratejiler ve özel teknikleri içermektedir. Saha kılavuzları Irak Askeri Akademisi, Terörle Mücadele Akademisi ve bölgesel eğitim merkezlerinde verilen eğitimlerde kullanılmıştır.

NATO Çatışmayla Mücadelede Ortak Doktrini (AJP-3.4), yapılandırıcı güvenlik eğitimlerinde kullanılan diğer bir kaynaktır.⁶⁹⁷ Çatışma ortamında yer alan askeri birliklere rehberlik sağlamayı hedefleyen AJP-3.4, çatışma operasyonlarının doğası, çatışmaya müdahale, çatışma sonrası güvenliğin sağlanması konularını detaylı şekilde ele almaktadır. AJP-3.4, çatışma sonrasında güvenliğin sürekliliğinin sağlanması için yerel halkın güveninin kazanılmasına ilişkin stratejilerin önemini vurgulamaktadır. *Birleşmiş Milletler Barışı Koruma Eğitim El Kitabı* ise barışı koruma görevlerinde yer alan asker birimlerinin eğitiminde kullanılmaktadır.⁶⁹⁸ Irak iç savaşı sürecinde verilen dönemsel yapılandırıcı güvenlik eğitimlerinde kullanılan bu kitap, devriye gezme, sivilleri koruma ve güvenli ortamı koruma gibi barışı koruma görevlerini yerine getirme ilkeleri ve yönergeleri de dahil olmak üzere devlet dışı silahlı gruplar, silahsızlanma ve terhis süreçleriyle başa çıkmanın zorluklarını ele almaktadır.

3.3.5.2. Eğitim Süreci

3.3.5.2.1. Eğiticilerin Eğitimi

Irak asker ve polislerinin eğitimi çoğunlukla ABD'den gelen özel eğitimciler tarafından gerçekleştirilmiştir.⁶⁹⁹ Bu durumun nedeni, Irak'taki yapılandırıcı güvenlik eğitimlerinin acil ihtiyaca göre dönemsel olarak verilmesidir. Eğiticilerin eğitimi, Batı Almanya ve Japonya'daki eğitimlere göre daha yoğun bir programı içermesine karşın daha az sürede tamamlanmıştır. Irak'ta eğitimcilere verilen yapılandırıcı güvenlik eğitimleri ve bu eğitimlerin içeriği aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Tablo 3.12: Irak'ta Eğitimcilere Verilen Eğitimler ve İçerikleri

⁶⁹⁷ Cole, Hogan, *Under the Gun in Iraq: My Year Training the Iraqi Police*, s.143.

⁶⁹⁸ Cole, Hogan, *Under the Gun in Iraq: My Year Training the Iraqi Police*, s.143-145.

⁶⁹⁹ Cole, Hogan, *Under the Gun in Iraq: My Year Training the Iraqi Police*, s.143-145.

Eğiticilere Verilen Eğitim	Eğitim İçeriği
Terörle Mücadele Eğitimi	Terörle mücadele eğitiminde terörle mücadele taktikleri, istihbarat toplama ve isyanla mücadele stratejilerine yer verilmiştir.
Şehir Gerilla Savaşı Eğitimi (Urban Guerrilla Warfare Training)	Şehir gerilla savaşı eğitiminde şehirde yaşanan terör saldırıları ve çatışmalar için çoğunlukla askeri içerikli konular yer almıştır.
Kültürel Farkındalık ve Duyarlılık Eğitimi	Kültürel farkındalık ve duyarlılık eğitiminde Irak'ta yaşayan farklı grupların sosyo-kültürel yapısına dair bilgiler verilmiştir.
İlkyardım Eğitimi	Operasyonlarda yer alan asker ve polislerin acil durumda yaralıya müdahale edebilmek için bilmekle yükümlü oldukları temel tıbbi eğitimi içermektedir.
Barışı Koruma ve İstikrar Operasyonları	Barışı koruma ve istikrar operasyonları eğitimi ABD'nin diğer ülkelere verdiği barışı koruma ve çatışma çözümü eğitimlerinin kısa özeti niteliğindedir.
Stratejik Planlama	Stratejik planlanama eğitimi, askeri operasyonlarda karar verme taktikleri, saldırı stratejisi, sahada asker konumlandırma gibi konuları içermektedir.
Asker- Sivil koordinasyonu ve Kurumlar arası İş birliği	Eğitimin asker- sivil koordinasyon bölümü, yerel halkla askerlerin iletişimini geliştirmek ve onların güvenliğini kazanmaya yönelik iletişim tekniklerini içermiştir. Kurumlar arası iş birliği bölümü ise uluslararası organizasyonların temel amacı, bu organizasyonda görev yapan personelle ortak çalışma koşullarını kapsamıştır.

Kaynak: Cole, Hogan, *Under the Gun in Iraq: My Year Training the Iraqi Police*, s.143-145.

3.3.5.2.2. Irak Ordusu

Irak ordusu, 7 alt birimden oluşmaktadır. Diğer ülkelerle benzer olarak, düzenli Irak ordusu, ülkenin iç ve dış tehditlerden korunmasını sağlayan temel ordu olarak görevlendirilmiştir. ABD, Irak ordusunun alt birimlerini, Irak'ta yaşanan iç savaş tecrübesini temel alarak oluşturmuştur. Başka bir deyişle, ABD, Irak'taki terör gruplarının varlığı, etnik ve mezhepsel ayaklanmalar, iç isyanlar, para-militer gruplar ve aşırı grupları göz önüne alınarak, ordunun alt birimlerinde yer alan askerlerin çeşitli alanlarda uzmanlaşarak olası bir durum karşısında erken ve etkin müdahale sağlanması

amaçlanmıştır. Olaylara hangi güvenlik gücünün müdahale edeceğine yönelik belirsizlik ortadan kaldırılarak ordunun müdahale edeceği durumlar açıkça belirlenmiş ve polislerin görevlerinden ayrıştırılmıştır. Irak'ta terör saldırılarının sıklıkla görülmesi nedeniyle, orduda Irak müdahale gücü, özel olarak eğitilmiş bir kontrgerilla olarak yer almaktadır.⁷⁰⁰ Özel hareket gücü ise gizli ve özel görevleri yürüten sayıca az, yüksek eğitilmiş bir grup olarak ifade edilmektedir.

Pentagon, mevcut askerlerin çoğunun sekiz haftalık silah eğitimi, disiplin ve beden eğitimi gibi temel eğitime tabi tutulduğunu açıklamıştır.⁷⁰¹ Ordu eğitimleri sırasında, önceden Saddam Hüseyin'in ordusunda görev yapan asker veya subaylar için yeni, hızlandırılmış bir program uygulanmıştır.⁷⁰² Burada dikkat çeken detay ise Saddam döneminde görev yapan bu grubun ordu birimine katılmadan önce üç haftalık Amerikan eğitimi almasıdır. Irak müdahale gücünde görev yapan askerler, sokak aralarında çıkan kavgaları, isyana dönüşmesi muhtemel eylemleri ve gösterileri engelleme ve müdahale etme, bina temizleme operasyonları gibi müdahale taktiklerine yoğunlaşan altı haftalık ek bir eğitim almıştır.

Özel Harekat Birimi, konvansiyonel olmayan savaş operasyonları, terörle mücadele, hayatta kalma ve kaçış becerileri konularında 12 hafta süren yoğun bir eğitime tabi tutulmuştur.⁷⁰³ 12 haftalık özel eğitimi takiben, özel hareket birimindeki askerler 36. Komando Taburu ve Irak Terörle Mücadele Taburu olmak üzere iki farklı taburda görevlendirilmiştir.⁷⁰⁴ 36. Komando Taburu, Saddam Hüseyin'e karşı çıkan siyasi partilere bağlı milis savaşçılardan oluşmuştur.⁷⁰⁵ Irak Terörle Mücadele Taburu ise 12 haftalık özel eğitime ek olarak teröristleri izleme konusunda özel eğitim almıştır. Irak ordusu ve alt birimlerine verilen yapılandırıcı güvenlik eğitimleri aşağıdaki tabloda belirtilmektedir:

⁷⁰⁰ Rayburn, Sobchak, "The U.S. Army in the Iraq War: Volume 1: Invasion – Insurgency – Civil War, 2003-2006", pp. 241-387.

⁷⁰¹ Rayburn, Sobchak, "The U.S. Army in the Iraq War: Volume 1: Invasion – Insurgency – Civil War, 2003-2006", pp. 241-387.

⁷⁰² Dubik, "Building Security Forces and Ministerial Capacity: Iraq as a Primer", pp. 2-20.

⁷⁰³ Dubik, "Building Security Forces and Ministerial Capacity: Iraq as a Primer", pp. 2-20.

⁷⁰⁴ Hover, "The occupation of Iraq: a military perspective on lessons learned", pp. 2-8.

⁷⁰⁵ Rayburn, Sobchak, "The U.S. Army in the Iraq War: Volume 1: Invasion – Insurgency – Civil War, 2003-2006", pp. 241-387.

Tablo 3.13: Irak Ordusu ve Alt Birimlerine Verilen Yapılandırıcı Güvenlik Eğitimleri

Ordu Birimi	Verilen Dersler
Piyade Birliği	Temel muharebe eğitimi, piyade taktikleri, iç savaş stratejisi, isyanla mücadele operasyonları, nişancılık, rehine kurtarma, temel istihbarat taktikleri, terörle mücadele, bomba uzmanlığı ve imhası
Zırhlı Birlik	Zırhlı birlik için eğitim, savaş taktikleri, tank operasyonları, mürettebat koordinasyonu, zırhlı araçların bakımı, iç savaş tatbikatı, terörle mücadele teknikleri, savunma teknikleri, fiziksel eğitim dersleri
Topçu Birliği	Topçu birliği, operasyon koordinasyonu, hedef tespiti, hassas ateşleme, ateş destek koordinasyonu, özel atış eğitimi, kamuflaj eğitimi, iç savaş tatbikatı, terörle mücadelede diğer birimlerle iletişim kurmaya yönelik askeri organizasyon eğitimi ve topçu sistemlerinin bakımına dair eğitimler
Hava Kuvvetleri	Hava savunma birimlerinden oluşmaktadır. Birimler, temel ders olarak hava savunma operasyonları, radar operasyonu, karadan havaya füze sistemleri, hava gözetimi, helikopter operasyonları, havadan keşif, yakın hava desteği, hava saldırısıyla mücadele
Özel Kuvvetler	İleri muharebe teknikleri, özel hareket taktikleri, terörle mücadele operasyonları, rehine kurtarma, istihbarat toplama, özel silah ve teçhizat eğitimi, hayatta kalma eğitimi, bomba imha, ileri nişancılık, yakın savunma eğitimi gibi temel dersleri almışlardır. Özel kuvvetlerin alt birimleri bulunmaktadır. Bu birimler, üst düzey liderlerin korunmasına yönelik eğitimler, keskin nişancılık uzmanlığı
İstihbarat Birliği	İstihbarat analizi, gözetleme ve keşif teknikleri, bilgi toplama, keskin nişancılık, sorgu teknikleri, iletişim ve koordinasyon, dinleme cihazlarının kullanımı
Tıbbi Birlik	Tıbbi acil müdahale, saha tıbbi operasyonları, yaralı tahliyesi, hayat kurtarıcı tekniklerle mücadele ve tıbbi ekipman yönetimi

Kaynak: Hover, “The occupation of Iraq: a military perspective on lessons learned”, p.5.

3.3.5.2.3. Irak Ulusal Muhafızları

Irak ordusu ve Irak polisine ek olarak, ülkede yer alan diğer güvenlik gücü Irak Ulusal Muhafızları’dır. Bu birlik, Amerikan Ulusal Muhafız güçleri temel alınarak oluşturulmuştur. Ulusal Muhafızları, operasyonların veya ortak devriyelerin

tamamlanmasının ardından evlerine dönen, yarı zamanlı çalışan ancak tam zamanlı konuşlandırmaya tabi tutulan askerler olarak tanımlanmaktadır.⁷⁰⁶ İhtiyaç duyulduğunda göreve çağırılan Ulusal muhafızlar, temel atış eğitimi, beden eğitimi, asayiş sağlama gibi konuları içeren üç haftalık eğitim almıştır.⁷⁰⁷ Irak ulusal muhafızları çoğu zaman Irak ordusuna destek sağlamakla görevlendirilmiştir.

Şekil 3.15: Irak Ulusal Muhafızları



Kaynak: US Department of Defense, Iraqi National Guardsmen patrol alongside their coalition counterparts, <https://dod.defense.gov/OIR/gallery/igphoto/2001241885/> erişim tarihi 13.08.2023

3.3.5.2.4. Irak Polisi

Irak polis gücü, normal polis, sivil müdahale gücü ve acil müdahale gücü olmak üzere birbirini destekleyen üç ana birime ayrılmıştır. Normal polisler, ulusal düzeyde örgütlenmiş bir gücün parçası olarak belediyelerde memur olarak görev yapmaktadır.⁷⁰⁸ Normal polis gücünün bir üst seviyesi olarak kabul edilen sivil müdahale gücü, polislerin gücünün yetmediği isyanlar ve çatışmalara destek

⁷⁰⁶ Rayburn, Sobchak, “The U.S. Army in the Iraq War: Volume 1: Invasion – Insurgency – Civil War, 2003-2006”, pp. 241-387.

⁷⁰⁷ Rayburn, Sobchak, “The U.S. Army in the Iraq War: Volume 1: Invasion – Insurgency – Civil War, 2003-2006”, pp. 241-387.

⁷⁰⁸ Rayburn, Sobchak, “The U.S. Army in the Iraq War: Volume 1: Invasion – Insurgency – Civil War, 2003-2006”, pp. 241-387.

vermektedir.⁷⁰⁹ Başka bir deyişle, sivil müdahale gücü, normal polis gücünün yetersiz kaldığı durumlarda onların yerine müdahalede bulunan daha iyi eğitilmiş ve silahlanmış yedek polis birimi olarak görev yapmıştır. Acil müdahale birimi ise isyan, çatışma ve eylemlerde polis sayısının az olması durumunda destek ekip olarak görevlendirilmiştir.

Irak ordusunda söz konusu olduğu gibi, polis eğitimlerinde de Saddam Hüseyin rejimi sırasında görev yapan eski polislerin eğitim süresi yeni başlayanlara göre daha az tutulmuş ve üç hafta olarak belirlenmiştir.⁷¹⁰ Irak'ta sıklıkla yaşanan isyan ve çatışmalar göz önüne alınarak, polislerin eğitimleri saha bilgisine dayalı olarak verilmektedir. Polis karakollarının sıklıkla saldırıya uğramasının engellenmesi için karakola bağlı görev yapan normal polisler ve sivil müdahale güçleri, altı haftalık ek eğitime tabi tutulmuştur.⁷¹¹ Irak polis güçlerinin aldıkları eğitimler aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Tablo 3.14: Irak'ta Polislere Verilen Yapılandırıcı Güvenlik Eğitimleri

Polis Birimi	Verilen Dersler
Normal Polis Birimi	Normal polis birimine temel kolluk kuvvetleri eğitimi, devriye ve taktik eğitimi ve olay yeri incelemesi eğitimleri verilmiştir.
Sivil Müdahale Polis Birimi	Sivil müdahale ve polis birimine temel kolluk kuvvetleri eğitimi, terörle mücadele eğitimi, kalabalık kontrolü ve isyan eğitimi ve olay yeri incelemesi eğitimleri verilmiştir.
Acil Müdahale Birimi	Acil müdahale birimine temel kolluk kuvvetleri eğitimi, acil müdahale ve kriz yönetimi eğitimi ve olay yeri incelemesi eğitimleri verilmiştir.

Kaynak: Marc Youngquist, *The 143rd in Iraq: Training the Iraqi Police in spite of it all*, Emerald Lake Books, 2016, pp.220-222.

Irak'taki tüm polis birimlerine temel kolluk kuvveti eğitimi verilmiştir. Temel kolluk kuvvetleri eğitimi, ceza hukuku, soruşturma teknikleri, delil toplama ve

⁷⁰⁹ Dubik, "Building Security Forces and Ministerial Capacity: Iraq as a Primer", pp. 2-20.

⁷¹⁰ Dubik, "Building Security Forces and Ministerial Capacity: Iraq as a Primer", pp. 2-20.

⁷¹¹ Rayburn, Sobchak, "The U.S. Army in the Iraq War: Volume 1: Invasion – Insurgency – Civil War, 2003-2006", pp. 241-387.

tutuklama prosedürleri ve kolluk kuvvetleri ilkeleri konularını içermektedir.⁷¹² Temel kolluk kuvvetleri eğitimine ek olarak, Irak'taki normal polis birimi devriye ve taktik eğitimi ve olay yeri incelemesi eğitimlerini almıştır. Devriye ve taktik eğitimi, kamu güvenliğinin sağlanması amacına paralel olarak devriye teknikleri ve taktik operasyonlara dair konuları kapsamıştır.⁷¹³ Olay yeri incelemesi eğitiminde polisler, olay yerinin kontrol altına alınması, yönetimi ve kanıtların korunması gibi teknik bilgileri edinmiştir.

Şekil 3.16: Irak Polisi Eğitimi



Şekil

Kaynak: Joe Thompson, “National Guard trains Iraqi police to become self-sufficient”, US Army, https://www.army.mil/article/24939/national_guard_trains_iraqi_police_to_become_self_sufficient erişim tarihi: 13.08.2023

Sivil müdahale polis birimine temel kolluk kuvvetleri eğitimi, terörle mücadele eğitimi, kalabalık kontrolü ve isyan eğitimi ve olay yeri incelemesi eğitimleri verilmiştir.⁷¹⁴ Terörle mücadele eğitimi, terörle mücadele taktiklerini içermiştir. Bu çerçevede, sivil müdahale polis birimi, teröristlerin tespit edilmesi, patlayıcıların

⁷¹² Youngquist, *The 143rd in Iraq: Training the Iraqi Police in spite of it all*, pp.220-245.

⁷¹³ Youngquist, *The 143rd in Iraq: Training the Iraqi Police in spite of it all*, pp.220-245.

⁷¹⁴ Youngquist, *The 143rd in Iraq: Training the Iraqi Police in spite of it all*, pp.220-245.

kullanımı ve imha edilmesi konularında eğitilmiştir.⁷¹⁵ Kalabalık kontrolü ve isyan eğitimi, kalabalık kontrol teknikleri, isyanı önleme ve halka açık aktiviteler esnasında polislerin güvenliği sağlama yöntemlerini kapsamıştır.

Acil müdahale birimine temel kolluk kuvvetleri eğitimi, acil müdahale ve kriz yönetimi eğitimi ve olay yeri incelemesi eğitimleri verilmiştir. Acil müdahale birimleri öncelikli olarak doğal afetler ve halk sağlığını tehdit eden durumlara müdahale etmek ve kriz durumlarını etkin bir şekilde yönetmek için eğitilmiştir.

3.3.5.3. Uygulama ve Sürekliliğin Sağlanması

Irak'ta yapılandırıcı güvenlik eğitimleri güncel ihtiyaçlara yönelik hızlıca hazırlanan, detaylı planlamadan yoksun belge ve kararlar aracılığıyla kısa dönemli aralıklarla gerçekleştirilmiştir. Dönemsel eğitim uygulamalarının ilki, 2004 yılında ABD tarafından Irak'a güvenliğin sağlanamaması üzerine Amerika tarafından yeni birlikler ve personelin gönderilmesi ve görev süresi dolan askerlerin yeni görev yerlerine atanmasıyla gerçekleştirilmiştir. Görev yerine alışan, mevcut tehditlerin farkına varan ve güncel bilgiye sahip olan askerlerin yer değiştirmesi, güvenliğin sağlanamamasında etkin bir unsur olmuştur. Saha dinamiklerine alışan personelin sürekli yer değiştirmesi, iç savaşın etkisinin azaltılması için kullanılan tampon eğitim uygulamasının bir örneğidir. Sahadan ihtiyaçların iletişim eksikliği nedeniyle direkt olarak yönetime aktarılmaması ve bu eksik iletişim sonucunda süreç için yeterli olmayacak kısa süreli eğitimlerin uygulanması, Irak'ın yeniden yapılandırılma sürecini olumsuz etkilemiştir.

Saha ve yönetim arasındaki iletişim eksikliğin bir sonucu olarak eğitim almadan süreçte sahaya uyum sağlayan personelin, bilgi sahibi olmadığı başka bir yere gönderilmesi, başka bir başarısız uygulamadır. Bu uygulamanın Irak'ta başarılı olmadığının fark edilmesi üzerine, 2004 yılından itibaren, yeni görevlendirilen askerlerin Irak'a ilişkin temel bilgi edinmesi amacıyla Müşterek Hazırlık Eğitim Merkezi (Joint Readiness Training Center) kurumu kurulmuştur. Eğitim merkezinde, Irak'a dair genel bilgilerden oluşan oryantasyon eğitimleri verilmiştir. Ancak, Irak'ta bölgelerin farklı dinamiklere sahip olması, sahanın aşiretler arasında bölüşülmesi gibi

⁷¹⁵ Youngquist, *The 143rd in Iraq: Training the Iraqi Police in spite of it all*, pp.220-245.

göz ardı edilen detaylar nedeniyle bu eğitim uygulaması da başarısızlıkla sonuçlanmıştır.

2005 yılında kurulan Ayaklanmalarla Mücadele Akademisi (COIN Academy), Müşterek Hazırlık Eğitim Merkezi, yapılandırıcı güvenlik eğitimleri kapsamında denenen başka bir dönemsel uygulamadır. Bu uygulama çerçevesinde, bir hafta süren eğitimle bölgede yeni görevlendirilen askerlerin ayaklanmalara karşı koyma yöntemlerini öğrenmesi zorunlu tutulmuştur. Ancak, iç savaşın giderek şiddetlendiği Irak için bir haftalık eğitim son derece yetersiz kalmıştır.

2008 yılına gelindiğinde, Bush ve ekibinin, Dışişleri ve Savunma Bakanlığı ve sahayla düzenli iletişim sağlayarak Irak'taki durumu düzeltmeye çalıştığı görülmektedir. Irak'taki gruplarla anlaşma yaparak sorunların çözüldüğünü fark eden ABD, bu iş birliği üzerinden uzlaşma sağlamayı denemiş ve önceki seferlere göre daha başarılı bir sonuç elde etmiştir. Bu durumun en belirgin örneği, adına Irak ordusu ve polislerinin düzenli eğitimlerinin başlamasıdır. Başka bir deyişle, Irak'ta Amerika'nın aşiretlerle anlaşma sağlaması, iç savaşın şiddetinin azalmasını sağlamıştır. Halihazırda beklenenden çok daha maliyetli ve uzun süren devlet inşa süreci, birbirini takip eden adımlar yerine süreçte yer alan adımların aynı anda başlatılıp hızla ilerletilmesiyle tamamlanmaya çalışılmıştır. ABD'nin süreci bir an önce tamamlayıp ülkeden ayrılma hedefi, yapılandırıcı güvenlik eğitimlerine yansımıştır. Eğitim saatlerinin yüksek tutulması, eğitim ve saha uygulamalarının eş zamanlı gerçekleştirilmesi bu hedef kapsamında gerçekleştirilen adımlardır. Amerika'dan gelen askeri eğitmenler aracılığıyla 12 birime ayrılan ordu ve polis birlikleri yoğunlaştırılmış eğitim almaya başlamıştır. Irak ordusu, düzenli ordu, Irak müdahale gücü ve özel hareket birimine ayrılmış; ordu ve polislerden ayrı bir güvenlik kanadını oluşturan ulusal muhafızlar, orduyla iş birliği içerisinde hareket etmekle görevlendirilmiştir. Irak'taki polis gücü, normal polis, sivil müdahale gücü ve acil müdahale birimi olmak üzere üç birime bölünmüştür. Güvenlik güçlerinin birçok alt birime ayrılması ve her birinin bir diğerini destekleyici ve kontrol edici pozisyonda görevlendirilmesi, Amerika'nın Irak'ta zor sağlanan güvenliğin sürdürülebilir yapıda ilerlemesini sağlamak için geliştirdiği bir stratejidir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ABD TARAFINDAN BATI ALMANYA, JAPONYA VE IRAK'TA SİLAHLI KUVVETLERE VERİLEN YAPILANDIRICI GÜVENLİK EĞİTİMLERİNİN KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

Devlet inşa sürecine maruz kalan her ülke, işgalci ülkenin kontrolünde yeni bir yönetim sistemi ve dış politika tercihleriyle uluslararası sistemde yer almaktadır. Burada belirtilmesi gereken kritik husus, işgalci ülkenin “kontrol” mekanizmasını oluşturduğu stratejik etmenler ve bu etmenleri kendi çıkarlarını gözeterek şekillendiren işgalci ülke politikalarıdır. Başka bir deyişle işgalci ülke, devlet inşası uyguladığı ülkeyi piyon ülke konumuna getirerek kendi güvenliğini sağlamakta ve uluslararası sistemde kendine uzun dönemli çıkarları için ek bir alan açmaya çalışmaktadır. Devlet inşasına maruz kalan ülkenin yönetim biçimine karar veren, anayasasını tekrar oluşturan, ekonomik planlamalar aracılığıyla uluslararası pazarda nasıl bir konum alacağına karar veren işgalci devletin kontrol mekanizmasındaki en temel stratejik etmen yapılandırıcı güvenlik eğitimidir. Yapılandırıcı güvenlik eğitimi, etkisi uzun dönemde görülmesine karşın insan sermayesine yapılan en kalıcı yatırımlardan biridir. Eğitimcilerin eğitilmesiyle başlayan süreç, bilgi aktarımı ve eğitim sisteminin köklenerek gelişmesiyle ülkenin güvenlik alanında yeni bir kimlikle doğuşunu sağlamaktadır.

Devlet inşa sürecinin gerçekleştiği ülkede huzurun ve güvenliğin sağlanması, askeri kuvvetlerin geniş kapsamlı eğitimler alarak halka güven teşkil etmesiyle mümkündür. Yönetimin isyan, ayaklanma veya çatışmalara maruz kalmadan sorunsuz ilerlemesi, halkın kendini güvende hissederek gündelik yaşamlarına dönmesini sağlamaktadır. Huzurun ve istikrarın sağlandığı toplum yapısında yeni kurulan ülkenin ekonomik kalkınması ve düzeni, ancak güven ortamının yaratılmasıyla mümkündür. Bu çerçevede, askeri kuvvetlerin öncelikli olarak gerekli eğitimleri alması, güvenlik mekanizmasının sağlanmasındaki ilk adımdır.

Askeri kuvvetin yapılanması, iç güvenliğin sağlanması kadar uluslararası sistemde yeniden yer almaya başlayan ülkenin dış tehditlere karşı hazırlıklı olması hususunda da önem teşkil etmektedir. Uluslararası sistemde gerçekleştirilen her işgal ve ardından yürütülen devlet inşa süreci, diğer aktörlerin dış politika hamlelerinde güvenlik ikilemine yol açmaktadır. Başka bir deyişle, askeri olarak yeniden yapılanan bir ülkenin dış politikası, diğer aktörlerin nezdinde belirsiz durumdadır. Saldırgan, statükocu veya işgalci ülkenin politikasını destekler nitelikte kalma ihtimallerini içeren dış politika seçimi, her hâlükârda uluslararası sistemdeki güç dengesini bozmaktadır.

II. Dünya Savaşı döneminde ABD'nin Batı Almanya ve Japonya'da gerçekleştirdiği devlet inşa süreçlerini yürüten askeri birlik liderleri, yapılandırıcı güvenlik eğitiminin toplumu dönüştürmesindeki etkisini açığa çıkartmıştır. ABD'nin dönemsel politikalarına paralel olarak Batı Almanya'da Nazi milliyetçiliğinin engellenmesi, Japonya'da İmparatorun halk üzerindeki etki ve gücünün ortadan kaldırılması, askeri kuvvetlere başvuran adaylarda aranan tek seçim kriteri olarak belirlenmiştir. Böylece ABD, kendi çıkarları doğrultusunda eğitim aracılığıyla yetiştirebileceği insan sermayesini elde etmeyi başarmıştır. Yeni kurulan ülkenin güvenliğini öncelemekten ziyade ABD'nin dönemsel politikalarını destekleyen askeri kuvvetlerin oluşturulmasında yapılandırıcı güvenlik eğitimleri stratejik bir plan olarak uygulanmıştır. Her iki ülkedeki ders içerikleri, bu durumu kanıtlar niteliktedir. Ek olarak, ABD, devlet inşa sürecinin tamamlanmasına karşın her iki ülkede kurduğu gizli ve/ya açık askeri üsler aracılığıyla ülkelerdeki varlığını ve etkisini sürdürmüştür.

Yapılandırıcı güvenlik eğitimini tamamlayan asker ve polisler, Batı Almanya ve Japonya'da göreve başladıklarında halka iletişim kurmayı başarmıştır. ABD tarafından verilen eğitimlerin ardından zamanla halkın güvenini kazanan asker ve polisler, ABD'nin işgalci devlet imajını destekçi ülke imajıyla değiştirmeyi başarmıştır. Özellikle Mac Arthur'un yerel halkın güvenini kazanmak için yapılandırıcı güvenlik eğitimlerine halkla iletişim dersini ekletmesi gibi Japonya'da yürüttüğü stratejik hamleler sayesinde ABD, her iki ülkedeki devlet inşa sürecini “az hasarla” tamamlamayı başarmıştır.

Batı Almanya ve Japonya'daki devlet inşa süreçlerinde yapılandırıcı güvenlik eğitiminin etkisini fark eden ABD yönetimi, Soğuk Savaş ve sonraki dönemlerde

askeri eğitimlere özel bütçe ayırmıştır. Sovyetlerin yayılmasının önlenmesi için ABD, birçok ülkeye askeri eğitim vererek kendi çıkarlarına yönelik askerler yetiştirmiştir. Soğuk Savaş döneminde başlayan askeri eğitim programlarının birçoğu, ABD çıkarlarına göre yeniden düzenlenerek günümüzde ulaşmıştır. Bu noktada belirtilmesi gereken temel husus, ABD'nin II. Dünya Savaşı'nda işgalin ardından görünür olarak yürüttüğü yapılandırıcı güvenlik eğitimlerini Soğuk Savaş dönemi ve sonrasında yumuşak güç unsuru olarak kullanmaya başladığıdır.

ABD'nin yapılandırıcı güvenlik eğitimi stratejisi, Irak'ta Batı Almanya ve Japonya'dan çok daha farklı bir yönde ilerlemiştir. 11 Eylül saldırıları ve Afganistan'ın işgali gibi ABD dış politikasında dönüm noktaları olarak kabul edilen gelişmeler neticesinde, ABD yönetimi askeri belge hazırlık sürecini göz ardı ederek Irak işgalini gerçekleştirmiştir. İşgal süreci ve devlet inşasına dair planlamanın eksikliği sonucunda Irak'taki askeri işgal birliklerinin bölgelere göre değişen sosyo-kültürel ve mezhepsel çeşitliliği hakkında bilgi sahibi olmaması, çatışmaların hızla büyüyerek iç savaşa dönüşmesine yol açmıştır. Devlet inşa süreci uzun süre tamamlanamayan Irak'ta, ABD, Kürtler ve diğer gruplarla anlaşma yoluna giderek “görece” uzlaşa sağlamıştır. Bu görece uzlaşa, ABD'nin Irak'ta verdiği yapılandırıcı güvenlik eğitimlerinde açıkça görülmektedir. 12 birime ayrılan Irak ordusu, ordudan ayrı bir yapılanmayla oluşturulan Irak polisleri ve Ulusal Muhafızların seçiminde gözetilen iki kriter ABD yanlısı olmak ve terör örgütü mensubu olmamaktadır. ABD'nin Irak'ta oluşturduğu askeri yapılanma, birbirini kontrol eden 3 ana kola ayrılarak kendi içerisinde bir denetim mekanizması oluşturmayı hedeflemiştir. Ancak, Irak'ta oluşturulan askeri yapılanmada üç ana askeri kuvvet kolları arasında birlik ve aidiyet duygusu yapılandırıcı güvenlik eğitimleri aracılığıyla sağlanamamıştır. Orduda veya ulusal güvenlik muhafızı olarak görev yapan eski Saddam dönemi askerleri, göreve yeni başlayan asker ve polisleri ABD sempatzanı olarak görmüştür. ABD, Irak askeri kuvvetleri arasında yaşanan bu durum sonucunda yapılandırıcı güvenlik eğitimlerine yatırım yapmak yerine özel askeri şirketleri kullanarak Irak'ta varlığını sürdürmüştür.

ABD, kendi ulusal güvenliğini ve hegemonluğunu korumak için II. Dünya Savaşı döneminden itibaren yapılandırıcı güvenlik eğitimlerini insan sermayesine yapılan stratejik bir yatırım olarak kabul etmiş ve uygulamıştır. Başka bir deyişle, ABD, Batı Almanya'da Nazi milliyetçiliğinin tekrar ortaya çıkışı, Japonya'da

Sovyetlerin yayılması ve Irak'ta ABD karşıtı terör örgütlerinin güçlenmesi olarak ortaya çıkan dönemsel tehditlere karşı insan sermayesine odaklanan yapılandırıcı güvenlik eğitimleri aracılığıyla yeniden oluşturulan silahlı kuvvetlerin normlarını ve uygulamalarını etkileyerek hegemonluğunu korumayı, milli güvenliğini sağlamayı ve bu ülkelerde uzun dönemde ekonomik çıkar elde etmeyi amaçlamıştır.

Çalışmanın bu bölümü, ABD'nin Batı Almanya, Japonya ve Irak'taki askeri kuvvetlere aldığı kişilere uyguladığı seçim kriterlerini, ordu ve polisler verilen yapılandırıcı güvenlik eğitimlerinin içeriğini, eğitmenlere verilen eğitimleri ve eğitimlerin uygulama ve sürekliliğinin sağlanması süreçlerini analiz etmektedir. Yapılandırıcı güvenlik eğitimi sürecinde yer alan bu etmenlerde ABD'nin dönemsel dış politika önceliklerinin analiz edilmesi amaçlanmaktadır.

4.1. ASKER VE POLİS SEÇİM KRİTERİ

Devlet inşasının planlandığı ülkede askeri kuvvetler, ülkede gerçekleşmesi muhtemel her türlü saldırı ve tehlikeyi önleyebilir nitelikte oluşturulmalıdır. Ayaklanmalarla mücadele eden, isyanları bastırmaya çalışan, bitmek bilmeyen iç savaşlarda çeşitli roller üstlenen silahlı kuvvetler, son derece zorlu koşullarda görev yapmaktadır. Tüm bu zorlu koşullar göz önüne alındığında, silahlı kuvvetlerde görev almak isteyen adayların fiziksel ve psikolojik olarak uygun kriterleri sağlaması gerekmektedir. Emir – komuta zincirine uyan, uygun yaş aralığında yer alan, eğitime açık, itaatkar, herhangi bir suç işlememiş, silah ve çatışma korkusu bulunmayan, halkla iyi ilişki kurabilecek, herhangi bir fiziksel ve mental hastalığı olmayan bireylerden oluşturulan askeri kuvvetlerde düzenin, birlik ve beraberlik bilincinin sağlanması daha kolay gerçekleştirilmektedir.

Güçlü ve donanımlı askeri kuvvetin oluşturulması, düzenin sağlanması ve aidiyet duygusunun yaratılmasıyla mümkündür. Bu nedenle, bahsedilen kriterlere sahip kişilerin asker ve polis olarak seçilmesi son derece önemlidir. Devlet inşasının gerçekleştirildiği ülkelerde isyan, çatışma ve ayaklanmalar sıklıkla yaşanmaktadır. Kırılgan devlet yapısının devam ettiği bu dönemde, askeri kuvvetlerin güvenliği sağlayamaması hızla daha büyük sorunlara yol açmaktadır. Irak'taki ABD askerlerinin

ayaklanma ve isyanların önüne geçememesi ve takip eden dönemde yaşanan iç savaş bu durumun trajik bir örneğidir.

İşgalci devlet, askeri kuvvetlerin oluşturulmasında tüm bu kriterleri ve riskleri göz önüne alarak adayları uygun bir eleme sürecine tabi tutmayı amaçlar. Ancak, devlet inşa sürecinin hızla tamamlanma isteği, maliyetin artması, güven ortamının bir an önce sağlanma zorunluluğu gibi etmenler nedeniyle asker ve polis seçimlerinde zaman zaman bu kriterlerin göz ardı edildiği görülmektedir. Bu kriterler yerine, işgalci devlet, her koşulda kendisini destekleyecek, itaatkar ve “suça karışmamış olan” adayları tercih etmektedir. Aşağıdaki tabloda yer alan ABD’nin Batı Almanya, Japonya ve Irak’taki asker ve polis seçim kriterleri bu durumun belirgin örnekleri arasındadır.

Tablo 4.1: Batı Almanya, Japonya ve Irak’ta Yapılandırıcı Güvenlik Eğitimi Alacak Asker ve Polis Seçim Kriterleri

	Asker ve Polis Seçim Kriteri	ABD Politikası
Batı Almanya	Adayların geçmişinde Nazi milliyetçiliğine dair herhangi bir delilin tespit edilmemesi, Nazi yanlısı olmaması	Nazi milliyetçiliğinin ortadan kaldırılması
Japonya	Adayların İmparator destekçisi olmaması	Sovyetler Birliği’nin yayılmasının engellenmesi
Irak	Adayların terör örgütleriyle bağlantısının olmaması, ABD destekçisi olması	Uluslararası terörizmle mücadele edilmesi

Kaynak: Tablo yazar tarafından hazırlanmıştır.

ABD, işgal amacına paralel olarak Batı Almanya’da gerçekleştirdiği devlet inşa süreciyle Nazi milliyetçiliğini ortadan kaldırarak kendi dış politikasını uluslararası sistemde destekleyen bir ülke yaratmayı amaçlamıştır. Hitler dönemi Almanya’sında Nazi milliyetçiliği büyük destek görmüş ve halk tarafından benimsenmiştir. Almanya’nın işgaliyle topluma yerleşen bu milliyetçilik anlayışının yok olmayacağını bilincinde olan ABD yönetimi, devlet inşa sürecinde yapılandırıcı güvenlik eğitimleri aracılığıyla yerel halkın kendisini destekleyen, milliyetçilikten uzak bir bilince ulaşmasını planlamıştır. Bu plan çerçevesinde, devlet inşasını

gerçekleştirmekten sorumlu ABD askeri birliği OMGUS, General Lucius D. Clay yönetiminde kurulmuştur.

ABD'nin OMGUS'un başına getirilen General Lucius D. Clay'e verdiği ilk görev, Nazilerin ve Nazi destekçilerinin cezalandırılması olmuştur. Nazi milliyetçisi olanların yargılama süreçlerinin yürütüldüğü esnada yeni oluşturulacak askeri kuvvetlere alım gerçekleştirileceği yerel halka duyurulmuştur. Ekonominin durduğu Batı Almanya'da işsizliğin büyük bir sorun haline gelmesiyle birçok kişi askeri kuvvetlerde görevlendirme için OMGUS'un yürüttüğü alım sürecine başvuruda bulunmuştur. Batı Almanya'daki askeri kuvvetlere seçim kriteri olarak tek koşul konulmuştur. Bu koşul, adayların Nazi destekçisi olmamasıdır. Adaylar hakkında yapılan kısa süreli soruşturmalar, adayların Nazi bağlantılı geçmişinin olup olmadığına yöneliktir.

Asker ve polis olma kriterlerinin tek maddeye indirildiği bu süreç, devlet inşa sürecinin işgalci ülke stratejisi ve işgal edilen ülkenin durumu olmak üzere iki taraflı değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir. ABD yönetimi, Nazi milliyetçiliğini ortadan kaldırmayı, Almanya'da ABD yanlısı bir toplum ve askeri kuvvet yaratarak uluslararası sistemde kendisini destekleyen müttefik bir ülke yaratmayı ve ülkede kendi kriterlerine uygun bir ekonomik kalkınma planı oluşturarak bu durumdan yararlanmayı hedeflemiştir. Yapılandırıcı güvenlik eğitimleri, öncelikli olarak askeri kuvvetlerin bu amaçlar çerçevesinde yetiştirilmesini sağlamıştır. Bu nedenle, asker ve polis seçimlerinde ABD, Almanya'da kendini idare edebilecek bir yapı kurmaktan ziyade kendi hegemonik amaçları çerçevesinde asker ve polis alımını gerçekleştirmiştir.

Batı Almanya'nın ardından ABD, Japonya'daki devlet inşa sürecinde yapılandırıcı güvenlik eğitimlerini Sovyet ilerleyişini durdurmak ve Japonya'daki İmparatorun etkisini yok etmek için stratejik bir araç olarak kullanmıştır. Japonya'nın Uzakdoğu'da topraklarını genişleterek etkisini arttırması, SSCB ile Tarafsızlık ve Saldırmazlık Anlaşması imzalaması ve ardından gerçekleştirdiği Pearl Harbor saldırısı sonrasında ABD, ulusal güvenliğini korumak ve kendisinden yardım talep eden Avrupa'ya destek olmak için II. Dünya Savaşı'na girmiştir. ABD'nin orantısız güç olarak atom bombası saldırılarının ardından Japonya'daki hayat durma düzeyine

gelmiştir. İmparator'un teslim olması ve Japonya'nın savaştan çekilmesiyle ABD, Japonya'da devlet inşa sürecine başlamıştır.

ABD, devlet inşa sürecinde Japonya'daki saldırgan politikayla yöneterek ulusal güvenliğini tehdit eden, halk üzerinde mutlak güce sahip İmparatorun etkisini ortadan kaldırmayı öncelikli hedef olarak belirlemiştir. Bu amaç çerçevesinde ABD, Batı Almanya'nın Nazi etkisinden arındırılmasına benzer olarak Japonya'daki devlet inşa sürecinde de yapılandırıcı güvenlik eğitimleri aracılığıyla başta silahlı kuvvetler olmak üzere toplumu kendi tarafına çekmek ve dönüştürmek için tercih etmiştir. Japonya'daki devlet inşa süreci, MacArthur ve SCAP askeri birliği tarafından yönetilmiştir. ABD yönetimi, MacArthur'a "Japonya'nın demokratikleştirilmesi" için geniş yetki tanımıştır. MacArthur, Japonya'daki asker ve polis seçimlerinde sadece İmparator yanlısı olmama kriterini uygulamıştır. Bu kriteri uyan ve başvuruda bulunan Japonlara eski görevlerine dönme imkanı sağlanarak devlet inşa süreci hızlandırılmıştır. Batı Almanya'daki asker ve polis seçimi kriteriyle benzer olarak gerçekleştirilen seçimlerin ardından yapılandırıcı güvenlik eğitimlerine başlanmıştır.

ABD'nin Irak'taki asker ve polis seçimi ise Batı Almanya ve Japonya'dan farklı gerçekleşmiştir. Bu durumun birçok sebebi bulunmaktadır. Bunlardan ilki, Irak'ta isyan ve ayaklanmalarla başlayan ve iç savaşa dönen kaotik ortam nedeniyle devlet inşa sürecine tam olarak başlanamamasıdır. ABD askerleri bölgedeki farklı gruplara, sınırlara, coğrafi koşullara, kullanılan dillere ve toplumsal yapıya dair bilgi eksikliği nedeniyle çatışmalarda etkisiz kalmıştır. Bu çerçevede, ABD yerel halktan oluşturulan askeri kuvvetlere Batı Almanya ve Japonya'daki tecrübelerine kıyasla çok daha fazla ihtiyaç duymuştur. Bu askeri kuvvetlerin oluşturulmasında ABD destekçisi olma tek seçim kriteri olarak uygulanmış; yapılandırıcı güvenlik eğitimleri dönemsel olarak kısa periyotlarla sağlanmıştır. ABD'nin Irak'taki devlet inşa sürecini farklı kılan diğer bir unsur, uluslararası sistemde hegemon rolüyle Irak işgalini gerçekleştirmesidir. 9/11 saldırıları ve Afganistan'ın işgalinin ardından, ABD hegemon ülke olarak uluslararası terörizmle mücadele hareketinin öncülüğünü üstlenmiştir. Batı Almanya ve Japonya'da gerçekleştirilen devlet inşa süreçlerinde ABD, öncü olmasına karşın henüz hegemon kabul edilmeyen ülke konumunda yer almıştır. Soğuk Savaş'ın ardından hegemon olarak sistemde yer alan ABD yönetimi, Irak işgalinin başarısız olma ihtimalini göz ardı etmiştir. Dış politikada başarısızlık

ihtimalinin reddedilmesi, Irak işgalinin hazırlıklarının tamamlanmadan gerçekleştirilmesine yol açmıştır. Bu nedenle, ABD hegemon olmadan gerçekleştirdiği iki devlet (Almanya ve Japonya) inşa sürecinde kendi çıkarlarını korumayı başarırken, paradoksal olarak hegemon olduğu dönemde Irak'ta iç savaşa neden olmuş ve başarısızlığa uğramıştır.

4.2. EĞİTİCİLERİN EĞİTİMİ

Askeri kuvvetlere verilen eğitimin sürdürülebilir bir sistemde uygulanması, eğitimcilerin eğitilmesiyle mümkündür. Başka bir deyişle, eğitimcilerin aldıkları eğitimin kalitesi, askeri kuvvetlerin başarısını belirlemektedir. Yapılandırıcı güvenlik eğitimi kapsamında yer alan eğitimcilerin eğitim içeriği, işgal öncesinde hazırlanan askeri belgelerde belirtilmektedir. Ancak, askeri birlik lideri devlet inşası sürecinde yaşanan isyan, ayaklanma, çatışma veya eğitime engel teşkil etme olasılığı olan diğer gelişmeleri göz önüne alarak eğitim içeriğini güncelleme, eğitim süresini kısaltma veya uzatma, eğitime ara verme gibi yetkilere sahiptir. Askeri birlik lideri, bu gibi durumlarda işgalci ülkeyi aksama veya değişikliklerle ilgili bilgilendirmekle yükümlüdür. Eğitimcilerin eğitimi, işgalci ülkenin eğitim stratejisine yaptığı yatırımın temel kaynağıdır. İlk eğitici grubun eğitimi tamamlandıktan sonra askeri kuvvetlerde görev yapacak olan polis ve askerlerin eğitimi onlara devredilmektedir. Bu çerçevede eğitimciler, işgalci ülkenin eğitim stratejisini polis ve askerlere ileten halkadır. Eğitimcilerin eğitimlerinde kullanılan eğitim materyalleri polis ve askerlerin eğitiminde kullanılanlarla aynıdır. Ortak kullanılan eğitim kitabı ve askeri dokümanlar aracılığıyla, askeri kuvvetlerde görevlendirilen herkesin temel bilgi seviyesinin aynı düzeyde tutulması hedeflenmektedir. Bu durum, işgalci ülkenin askeri kuvvetlerde düzenin aksamaması için uyguladığı bir stratejidir. Herhangi bir tehdit veya saldırı durumunda, askeri kuvvetlerde eğitim alan her polis ve askerin bu eğitimi verebilir nitelikte yetiştirilmesi, askeri kuvvetlerde düzenin aksamaması için bilinçli olarak planlanmaktadır. Başka bir deyişle, yetiştirilen polis ve askerler, gerektiği durumda temel düzeyde olmasına karşın eğitici olabilecek kapasitede eğitim almaktadır.

ABD, yapılandırıcı güvenlik eğitimi kapsamında Batı Almanya, Japonya ve Irak'ta eğitimcilere farklı içerikte eğitim vermiştir. Daha önce belirtildiği üzere, ABD

yönetimi yapılandırıcı güvenlik eğitimlerini insan sermayesine yapılan yatırım olarak görmektedir. Eğitimcilerin eğitimlerinde asker ve polisler için özel olarak belirtilmesi gereken hususlar ve kurallar belirtilmiştir. Aşağıdaki tabloda ABD yönetiminin Batı Almanya, Japonya ve Irak'ta verdiği eğitimci eğitimlerindeki ders içeriği ve derslerde öne çıkarılan hususlar yer almaktadır:

Tablo4.2: Batı Almanya, Japonya ve Irak'ta Eğitimciler Verilen Yapılandırıcı Güvenlik Eğitimi Karşılaştırması

	Eğiticilerin Eğitiminde Verilen Dersler	ABD Politikasının Eğitim Aracılığıyla Uygulanma Stratejisi
Batı Almanya	Silah Eğitimi, taktik atış ve saha uygulaması, halkla iletişim, demokrasi ve insan hakları eğitimi	Eğiticilerin eğitiminde özellikle milliyetçilik söylemlerinden kaçınılma zorunluluğu ve nedenleri, özgürlük ve demokrasi kavramları, Almanya'nın Hitler döneminde gördüğü zarar gibi tarihsel ve sosyolojik unsurların asker ve polisler için detaylı olarak açıklanması vurgulanmıştır.
Japonya	Silah Eğitimi, taktik atış ve saha uygulaması, halkla iletişim ve yönetim kurumları bilgisi, demokrasi ve insan hakları eğitimi	Eğiticilerin eğitiminde yönetim kurumları bilgisi detaylı olarak anlatılmıştır. İmparator yanlılarının neden ihbar edilmesi gerektiğine dair gerekçelerin asker ve polisler için detaylı olarak açıklanması vurgulanmıştır.
Irak	Terörle mücadele eğitimi, şehir gerilla savaşı eğitimi (urban guerrilla warfare training), kültürel farkındalık ve duyarlılık eğitimi, ilk yardım eğitimi, barışı koruma ve istikrar operasyonları (peace-keeping operations), stratejik planlama eğitimi, asker- sivil koordinasyonu ve kurumlar arası iş birliği eğitimi, demokrasi ve insan hakları eğitimi	Eğiticilerin eğitiminde terörle mücadeleye dair detaylı taktik ve stratejilere yer verilmiştir. Demokrasi ve insan hakları dersi kapsamında ABD'nin iş birliği ve demokratik yapısı öne çıkarılarak Irak'ın modernleşme gerekliliğinin asker ve polisler için detaylı olarak açıklanması vurgulanmıştır.

Kaynak: Tablo yazar tarafından hazırlanmıştır.

Batı Almanya'daki eğitimcilerin eğitim müfredatında silah eğitimi, taktik atış ve saha uygulaması, halkla iletişim ve demokrasi ve insan hakları eğitimi yer almıştır.

Eğiticilerin eğitiminde özellikle milliyetçilik söylemlerinden kaçınılma zorunluluğu ve nedenleri, özgürlük ve demokrasi kavramları, Almanya'nın Hitler döneminde gördüğü zarar gibi tarihsel ve sosyolojik unsurların asker ve polisler verilecek eğitimlerde vurgulanması istenmiştir. Eğiticilere verilen silah eğitimi, taktik atış ve saha uygulaması temel eğitim niteliğindedir. Halkla iletişim dersi, polis ve askerin yerel halkla bağlarını nasıl kuvvetlendireceğini açıklayan bir ders olarak müfredatta yer almıştır. Eğiticilerin eğitiminde, askeri kuvvetlerin toplumun güvenini kazanması gerekliliği vurgulanan diğer bir noktadır. Hitler dönemine ait sosyo-kültürel unsurların ve Nazi milliyetçiliğinin ülkede sebep olduğu zararların polis ve askerlere eğiticiler aracılığıyla derslerde aktarılması talebi, ABD'nin yapılandırıcı güvenlik eğitimlerini kendi hegemonik hedefi için kullandığının temel bir kanıtıdır.

Japonya'daki eğiticilere silah eğitimi, taktik atış ve saha uygulaması, halkla iletişim ve yönetim kurumları bilgisi ve demokrasi ve insan hakları eğitimi verilmiştir. Batı Almanya'daki eğitici eğitimine benzer olarak, Japonya'daki eğiticilere de temel silah eğitimi kapsamında taktik atış ve saha uygulaması eğitimi verilmiştir. Japonya'da eğiticilere verilen halka ilişkiler dersinin kapsamı, ülkede yeni oluşturulan yönetime dair bilgiler eklenerek genişletilmiştir. Bu farklılığın nedeni, MacArthur tarafından İmparator destekçisi olmadığı tespit edilen Japonların görevlerine dönmelerine izin verilmesiyle bağlantılıdır. Japonya'da eğitimlerini tamamlayan asker ve polislerin bir bölümü, kamu kurumlarında eski görevine dönen Japonları denetlemektedir. Bu nedenle, polis ve askerlere yeni yönetim sistemindeki işleyişe dair detaylı olarak bilgi verilmiştir. Polis ve askerlere bu bilgileri vermekle yükümlü olan eğiticilerin müfredatında da bu ders yer almıştır.

Irak'taki eğiticilerin eğitimi, diğer ülkelere göre daha farklı şekilde gerçekleşmiştir. Ülkedeki iç savaş nedeniyle yapılandırıcı güvenlik eğitimlerinin hepsi dönemsel olarak öncelikli ihtiyaca yönelik sağlanmıştır. Eğiticilerin eğitimi, diğer ülkelere göre daha kısa ve kısıtlı tutulmuş; ABD'den gelen özel eğitimciler aracılığıyla asker ve polisler ders verilmiştir. Bu çerçevede, eğiticilerin eğitimine en az önem verilen ve desteklenen ülke Irak'tır. Eğiticilere, terörle mücadele eğitimi, şehir gerilla savaşı eğitimi (urban guerrilla warfare training), kültürel farkındalık ve duyarlılık eğitimi, ilk yardım eğitimi, barışı koruma ve istikrar operasyonları (peace-keeping operations), stratejik planlama eğitimi, asker- sivil koordinasyonu ve kurumlar arası iş

birliği eğitimi ve demokrasi ve insan hakları eğitimi verilmiştir. Eğitim içeriğinin yoğun tutulduğu ancak kısa süreli ve dönemsel sağlandığı eğitici eğitimleri daha çok Irak'taki düşman ve işgalci güç olan ABD imajını silmek için kullanılmıştır. Yerel halkın ABD'ye karşı olan tepkisinin azaltılması için eğitimciler ABD'nin Irak'a sağladığı destekler ve yardımlar özel olarak anlatılmıştır.

ABD yönetimi, tarihsel dönem farklılığına karşın, seçilen üç ülkede görev yapacak olan eğitimciler demokrasi ve insan hakları eğitimi vermiştir. ABD'de uygulanan demokratik sistem, ABD'nin özgürlükçü yaklaşımı ve insan haklarına karşı olan olumlu tutumu gibi içeriklerin yer aldığı bu ders aracılığıyla, eğitimcilerin ABD'yi işgalci ülke yerine modernleştirici güç olarak görmesi hedeflenmiştir. Eğitimcilerin eğitiminde yer alan bu ders, aynı amaca yönelik olarak her üç ülkenin asker ve polis eğitimlerinde de yer almaktadır. ABD yönetimi için ülkenin iç ve dış güvenliğini koruyan ve toplum düzeninin sağlanmasında aktif rol oynayan askeri kuvvetlerin desteğini kazanmak, devlet inşası gerçekleştirdiği ülkeyi kontrol altında tutmak için en temel gereklilik olarak kabul edilmiştir. Bu nedenle, ABD, devlet inşası gerçekleştirdiği ülkelerin yerel halk ve askeri kuvvetlerinde işgalci ülke yerine demokrasi ve özgürlükleri diğer ülkelere taşıyan, hegemon ve destekçi ülke olarak benimsenmek için başta eğitim olmak üzere çeşitli yumuşak güç unsurlarını kullanmıştır.

4.3. POLİSLERE VERİLEN EĞİTİMLER

ABD Batı Almanya, Japonya ve Irak'ta ordudan önce polis eğitimlerini vermiştir. Bu durumun nedeni, her üç ülkede devlet inşasının kesintiye uğramadan devam edebilmesi için öncelikli olarak güvenliğin sağlanmasına duyulan ihtiyaçtır. Ordunun yeniden yapılandırılması polis teşkilatına göre daha kapsamlı ve zaman alan bir süreçtir. Bu nedenle polis teşkilatları, eğitim alan ilk askeri kuvvettir. Devlet inşasının gerçekleştirildiği her üç ülkede, polisler demokrasi ve insan hakları eğitimiyle ABD'nin işgalci ve saldırgan ülke görünümü yerine “demokratik değerlere saygı duyan, iş birliği yapan ülke” imajı benimsetilmeye çalışılmıştır. Askeri kuvvetlerde görev yapan her personelin bu imajı benimsemesi son derece önemlidir. Bu durumun

nedeni, askeri kuvvetlerin çatışma veya isyanlarda saf değiştirme olasılığıdır. ABD'yi özgürlükçü ve işbirlikçi gören polis ve askerler, herhangi bir ayaklanma veya çatışma durumunda saf değiştirmeden ABD'nin yeniden kurduğu ülkeyi koruyacaktır.

Batı Almanya ve Japonya'daki polis teşkilatları, toplumun güvenliğini kazanmayı başarmıştır. Batı Almanya'da oluşturulan polis teşkilatının toplum tarafından benimsenmesi ve hızla gelişim göstermesinin ardından ABD, Japonya'da da aynı sistemi uygulamıştır. Irak'taki polis teşkilatı, iç savaşın hüküm sürdüğü bölünmüş toplumda son derece yetersiz kalmıştır. Yerel halkın farklı grupların etkisi altına girmesi, toplumda tarihsel olarak süregelen ABD karşıtlığı polislerin küçük olaylara dahi müdahalede yetersiz kalmasına yol açmıştır. Her üç ülkede polislere verilen eğitimler ve ABD'nin bu eğitimler aracılığıyla söz konusu ülkeyi kendi çıkarları doğrultusunda nasıl kontrol altında tuttuğuna dair örnekler aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Tablo 4.3.: ABD’nin Batı Almanya, Japonya ve Irak’ta Polislere Verdiği Yapılandırıcı Güvenlik Eğitimleri Karşılaştırması

	Polislere Verilen Eğitimler	ABD Politikasının Eğitim İçeriğine Yansıması
Batı Almanya	Polizeiausbildung (Polis Eğitimi), Kriminalpolizei (Ceza Soruşturması), Bereitschaftspolizei (Kamu Güvenliği Polisliği / Çevik Kuvvet), Berittene Polizei (Atlı Polis Eğitimi), Training mit Waffen und taktischem schießen (Silah Kullanma ve Taktik Atış Eğitimi), Geopolitik (Jeopolitik), demokrasi ve insan hakları eğitimi	Ceza soruşturması eğitiminde polisler Nazi milliyetçilerinin tespit edilmesi, cezalandırılması ve yargıya sevk edilmesine dair süreç yönetimi anlatılmıştır. Kamu güvenliği eğitiminde Hitler ibarelerinin toplumdaki silinmesine yönelik (Hitler’in fotoğrafının kamu kurumlarından kaldırılması, heykellerinin imha edilmesi, milliyetçilik propagandası yapılan alanlar ve kişilerin tespit edilmesi vb.) polisin nasıl kontrol ve denetleme gerçekleştireceğine dair bilgi verilmiştir. Demokrasi ve insan hakları eğitiminde ABD’nin işgalci imajının yerine “demokratik değerlere saygı duyan, iş birliği ülke” imajı polisler için yerleştirilmeye çalışılmıştır.
Japonya	Temel Kolluk Kuvvetleri Eğitimi, Demokratik Polislik İlkeleri, Toplum Polisliği, İsyan Kontrolü ve Asayiş Yönetimi, Cezai Soruşturma Teknikleri, demokrasi ve insan hakları eğitimi Japonya’daki Polis Özel Kolluk Kuvvetleri: İstihbarat ve Gözetim, Kamu Düzeni Yönetimi, İhtisas Birimleri, demokrasi ve insan hakları eğitimi	Toplum polisliği ve cezai soruşturma eğitimleriyle Japonya’daki polisler İmparator ve eski sistemi destekleyen ibarelerinin toplumdaki silinmesine yönelik (İmparator’un fotoğrafının kamu kurumlarından kaldırılması, heykellerinin imha edilmesi, eski sistem propagandası yapılan alanlar ve kişilerin tespit edilmesi vb.) polisin nasıl kontrol ve denetleme gerçekleştireceğine dair bilgi verilmiştir. Bu durumların polis tarafından tespit edilmesi halinde cezai soruşturmanın ilerleyişine dair bilgiler cezai soruşturma eğitimiyle polisler için anlatılmıştır. Demokratik polislik eğitimi dersinde Japonya’nın Hristiyanlaştırılması amaçlanmıştır.
Irak	Normal Polis Birimi: Temel kolluk kuvvetleri eğitimi, devriye ve taktik eğitimi ve olay yeri incelemesi, demokrasi ve insan hakları eğitimi Sivil Müdahale Polis Birimi: Temel kolluk kuvvetleri eğitimi, terörle mücadele eğitimi, kalabalık kontrolü ve isyan eğitimi ve olay yeri incelemesi, demokrasi ve insan hakları eğitimi Acil Müdahale Birimi: Temel kolluk kuvvetleri eğitimi, acil müdahale ve kriz yönetimi eğitimi ve olay yeri incelemesi, demokrasi ve insan hakları eğitimi	ABD, Irak’ta kendi polis teşkilat yapısına benzer bir oluşum gerçekleştirmiştir. Irak’taki çatışmaların önlenmesi ve terörle mücadele için polis teşkilatına bu amaçlara yönelik eğitim verilmiştir.

Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır.

ABD, Batı Almanya'daki polislere polizeausbildung (polis eğitimi), kriminalpolizei (ceza soruşturması), bereitschaftspolizei (kamu güvenliği polisliği / çevik kuvvet), berittene polizei (atlı polis eğitimi), training mit waffen und taktischem schießen (silah kullanma ve taktik atış eğitimi), geopolitik (jeopolitik) ve demokrasi ve insan hakları eğitimi vermiştir. Polisler ceza soruşturması ve kamu güvenliği eğitimleri Batı Almanya'da Hitler milliyetçiliğinin ortadan kaldırılması ve tekrar ortaya çıkmasının engellenmesi için verilmiştir. Ceza soruşturması eğitiminde polisler Nazi milliyetçilerinin tespit edilmesi, cezalandırılması ve yargıya sevk edilmesine dair süreç yönetimi anlatılmıştır. Kamu güvenliği eğitiminde ise Hitler ibarelerinin toplumdan silinmesine yönelik polisin nasıl kontrol ve denetleme gerçekleştireceğine dair bilgi verilmiştir. Polislerin görevi Hitler'in fotoğrafının kamu kurumlarından kaldırılması, heykellerinin imha edilmesi, basında milliyetçilik propagandasının yapılıp yapılmadığının kontrolü, kamudaki resmi belgelerin kontrolü gibi geniş bir alanı kapsamıştır.

ABD, Japonya'daki yapılandırıcı güvenlik eğitimleriyle Japonlar üzerindeki İmparator etkisini silmeyi ve Sovyetlerin ülkedeki yayılma ihtimalinin önüne geçmeyi hedeflemiştir. Her iki amaç doğrultusunda da ABD, Japonya'daki varlığını güçlendirerek ülkeyi yeniden yapılandırmıştır. Batı Almanya ve Irak'la karşılaştırıldığında, ABD'nin yapılandırıcı güvenlik eğitimlerini kullanarak hegemonluğunu koruduğu ve milli güvenliğini güvenceye aldığı en belirgin örnek Japonya'dır. Seçilen ülkeler arasında Japonya'nın öne çıkması, ülkenin kapalı toplum yapısına ek olarak MacArthur ve ekibi SCAP'nin etkisiyle bağlantılıdır. Japonya'nın sosyo-kültürel yapısını bilen MacArthur, çeşitli stratejiler kullanarak devlet inşa sürecini yerel halkın güvenini kazanarak gerçekleştirmeyi amaçlamıştır. Bu durumun belirgin örneği, İmparator'la yapılan anlaşmadır. MacArthur, İmparator'un cezalandırılması ve yargılanmasından ziyade onu Japonların ABD'yi desteklemesi için kullanmıştır. Böylece, Japonların MacArthur ve ekibine tepkiyle yaklaşması engellenmiş; aynı zamanda Japonya'da komünizmin yayılması da önlenmiştir.

Demokrasinin Hristiyanlıkla var olup gelişebileceğine inanan MacArthur, Japonya'nın Hristiyanlaşması için büyük çaba sarf etmiştir. Japon toplum inancının

değiştirilmesi için Hristiyan okullarının açılması, İncil dağıtımı, gibi uygulamalar gerçekleştirilmiştir. MacArthur'un bu inancının diğer bir yansımasını yapılandırıcı güvenlik eğitimlerinde görmek mümkündür. Demokratik polislik dersinde Hristiyanlığın demokrasiyle uyumu ve toplumda güvenin kazanılmasında Hristiyan inancının katkısı gibi konu başlıkları yer almıştır.

Demokratik polislik dersine ek olarak, Japonya'daki polisler, temel kolluk kuvvetleri eğitimi, toplum polisliği, isyan kontrolü ve asayiş yönetimi, cezai soruşturma teknikleri ve demokrasi ve insan hakları eğitimi almıştır. Japonya'daki polislere toplum polisliği eğitimiyle İmparator ve eski sistemi destekleyenlerin nasıl tespit edileceği öğretilmiş; polisin nasıl kontrol ve denetleme gerçekleştireceğine dair bilgi verilmiştir. Bu durumların polis tarafından tespit edilmesi halinde cezai soruşturmanın ilerleyişine dair bilgiler cezai soruşturma eğitimiyle polislere anlatılmıştır.

MacArthur denetimindeki SCAP, Japonya'daki askeri kuvvetlerin yeniden oluşturulması için yapılan sorgulamalarda İmparator destekçisi olup olmama kriterini temel almıştır. İmparator destekçisi olmayan, eskiden kamu kurumlarında görev yapan Japonlara görevlerine yeniden başlama hakkı tanınmıştır. Devlet inşa sürecinin daha kolay ilerlemesini ve toplumun güvenliğini kazanmak isteyen MacArthur, bu stratejiyle iki amacına da ulaşmıştır. Görevlerine dönen Japonlar ise eğitimlerini tamamlayan polisler tarafından sıkı bir denetim ve kontrole maruz bırakılmıştır. Polisler verilen kamu düzeni ve güvenliği dersi, yeni kurulan kamu sisteminde çalışan personelin denetlenmesi ve kontrol edilmesini sağlayan bilgileri içermiştir. Polisler, kamu personelinin yaptığı işleri kontrol ederek İmparator'un desteklenmesi veya yeniden güç kazanması için herhangi bir girişim olup olmadığını kontrol etmekle görevlendirilmiştir. Japonya'daki polis özel kolluk kuvvetleri, polislerin yetersiz kaldığı ayaklanma, isyan ve çatışma durumlarında onlara destek sağlamak için oluşturulmuştur. Normal polislik eğitimini tamamlayan bu birim, ek olarak istihbarat ve gözetim, kamu düzeni yönetimi, ihtisas birimleri ve demokrasi ve insan hakları eğitimi almıştır.

Irak'ta yeniden oluşturulan polis teşkilatı normal polis birimi, sivil müdahale polis birimi ve acil müdahale birimi olmak üzere birbirini destekleyen üç ayrı kola

ayrılmıştır. Polis teşkilatına verilen eğitimlerin temel amacı, terörle mücadele ve çatışmaların engellenmesidir. Normal polis birimine temel kolluk kuvvetleri eğitimi, devriye ve taktik eğitimi, olay yeri incelemesi ve demokrasi ve insan hakları eğitimi verilmiştir. Irak'taki iç savaşın ardından, ABD polis teşkilatının ülke genelinde kontrol sağlaması için devriye eğitimlerine son derece önem vermiştir. Normal polislerin desteğe ihtiyaç duyduğu durumlarda, sivil müdahale polis birimi devreye girmektedir. Sivil müdahale polis birimine temel kolluk kuvvetleri eğitimi, terörle mücadele eğitimi, kalabalık kontrolü ve isyan eğitimi, olay yeri incelemesi, demokrasi ve insan hakları eğitimi verilmiştir. Bu bağlamda, her iki polis kolunun birbirini destekleyen şekilde görevlendirilmesi söz konusudur. ABD, Irak'ta kendi polis teşkilat yapısına benzer bir oluşum gerçekleştirmiştir. Bu duruma paralel olarak, ABD polis teşkilatında da yer alan acil müdahale birimi, Irak'taki polis teşkilatında da kurulmuştur. Temel kolluk kuvvetleri eğitimi, acil müdahale ve kriz yönetimi ve olay yeri incelemesi ve demokrasi ve insan hakları eğitimi alan bu birim, normal ve sivil müdahale birimlerinin desteklenmesi gereken durumlarda görev almaktadır. Irak'taki ABD karşıtlığı, tarihsel köklere sahiptir. Bush'un açıklamalarının ardından gerçekleşen Irak işgali ve iç savaş, Iraklıların ABD askerlerine karşı olan tepkisini artırmıştır. ABD yönetiminin Irak'ta kurduğu yönetim ve askeri kuvvetlere karşı olan tepki, ABD'nin ülkeden çekilmesinden sonra da devam etmiştir. ABD, bu durumun önüne geçmek için polis ve askerlere verilen demokrasi ve insan hakları eğitimini kullanmıştır. ABD'nin "özgürlükler ülkesi" ilkesinin Irak'ın refah ve kalkınması için kullanılacağını öne çıkaran bu dersle askeri kuvvetlerin güveninin kazanılması hedeflenmiş ancak başarısız olunmuştur. ABD paralı askerlerinin Irak'taki görevlendirmelerinde yaşanan artış, bu durumun belirgin örneğini teşkil etmektedir.

4.4. ORDUYA VERİLEN EĞİTİMLER

Orduya verilen yapılandırıcı güvenlik eğitimleri, polislerin yetiştirilip sahada görevlendirilmesini takiben başlamaktadır. Polisler için kurulan eğitim sisteminin ordu düzeyinde tekrar düzenlenmesi askeri lider ve ekibine kolaylık sağlamaktadır. Polislerin eğitiminde kullanılan eğitim yerleşkesi, ordunun alacağı eğitim için tekrar düzenlenmektedir. Eğitim yerleşkesinin yetersiz kaldığı durumlarda yeni eğitim alanları kararlaştırılmakta, bu alanların eğitim için elverişli konuma getirilmesi

sağlanmaktadır. Örneğin, Japonya ve Irak'ta orduların yapılandırıcı güvenlik eğitimleri birçok farklı kamp alanında eş zamanlı gerçekleştirilmiştir. Eğitim içeriğinin kullanılan askeri kaynak ve kitaplar temelinde aynı tutulmasına karşın, eğitim sürelerinde farklılıklar meydana gelmiştir.

Ordulara verilen yapılandırıcı güvenlik eğitiminde, ülke güvenliğini sağlama ve sınır hattını koruma temel amaç olarak belirlenmiştir. Polisler, ordunun yeniden yapılandırılmasının ardından kırsal ve sınır görevlerinden iç güvenlik alanlarında görevlendirilmeye çekilmiştir. Burada belirtilmesi gereken kritik husus, ordu ve polisin görev tanımlarının net olarak belirlenmesi gerekliliğidir. Özellikle Batı Almanya'da polis teşkilatının aldığı kapsamlı ve uzun dönemli eğitimin ardından, ordunun sahada görev almasıyla polis ve askerler arasında olaylara müdahale esnasında görev tanımı eksikliği nedeniyle uyuşmazlıklar ortaya çıkmıştır. ABD tarafından Batı Almanya, Japonya ve Irak'ta yeniden yapılandırılan ordu personeline verilen eğitimler aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Tablo 4.4.: ABD'nin Batı Almanya, Japonya ve Irak'ta Ordulara Verdiği Yapılandırıcı Güvenlik Eğitimleri Karşılaştırması

	Orduya Verilen Eğitimler	ABD Politikasının Eğitim İçeriğine Yansıması
Batı Almanya	Grundausbildung (Temel Eğitim), Führungslehre (Liderlik Eğitimi), Truppenübungsplatz (Eğitim Alanı Tatbikatları), Spezialausbildung (Uzmanlık Eğitimi), Ausbildung im Gefechtsdienst (Savaş Eğitimi)	
Japonya	Temel Muharebe Eğitimi, Taktik Eğitim, Silah Eğitimi, İlk yardım Eğitimi, Demokrasi İlkeleri	Japon ordusu, kurulan polis teşkilatına benzer yapıda oluşturulmuştur. Sınır güvenliğinin sağlanması ve Sovyet yayılmasının engellenmesi, ordunun temel görevi olarak belirlenmiştir. Ordunun kurulmasının ardından polislerin büyük bir bölümü sınır ve şehirden çekilerek kamuda görevlerine dönen

		Japonları denetlemekle görevlendirilmiştir.
--	--	---

Tablo 4.4.: ABD'nin Batı Almanya, Japonya ve Irak'ta Ordulara Verdiği Yapılandırıcı Güvenlik Eğitimleri Karşılaştırması (Devamı)

Irak	Piyade Birliği: Temel muharebe eğitimi, iç savaş stratejisi, isyanla mücadele operasyonları, nişancılık, rehine kurtarma, temel istihbarat taktikleri, terörle mücadele, bomba uzmanlığı ve imhası dersleri, hedef tespiti, hassas ateşleme, ateş destek koordinasyonu, özel atış eğitimi, kamuflaj eğitimi, istihbarat analizi, gözetleme ve keşif teknikleri, bilgi toplama, sorgu teknikleri, iletişim ve koordinasyon	ABD tarafından Irak'ta oluşturulan ordu, birçok alt birime ayrılmıştır. Bu birimler, ülkede meydana gelmesi muhtemel eş zamanlı güvenlik tehditlerinin yayılmasını engellemek için sayıca fazlalaştırılmıştır. Her birim, bir diğerini destekler niteliktedir. Birimlerin ortak çalışması, beraberinde iç yapıda kontrol ve denetim mekanizmasını oluşturmuştur. Böylece, ordu içerisine sızan herhangi bir terörist, diğer birim tarafından kolayca tespit edilebilmektedir.
------	--	--

Kaynak: Tablo yazar tarafından hazırlanmıştır.

4.5. UYGULAMA SÜRECİ

Uygulama süreci, eğitimlerini tamamlayan asker ve polislerin sahada görevlendirildiği aşamadır. Asker ve polisler, görev tanımlarına göre, ülkenin coğrafi konumu, güvenlik seviyesi gibi unsurlar kapsamında kırsal, şehir ve sınırda yer almaya başlamaktadır. Devlet inşasının gerçekleştirildiği ülkenin ihtiyacına yönelik yeni polis ve asker alımlarının gerçekleştirilmesi bu aşama esnasında mümkündür. Eğitimlerin uygulama sürecinde yönetim ve saha görevlileri arasındaki iletişim ve bilgi paylaşımı eksikliği faktörünün etkisi diğer iki faktöre göre daha etkilidir. Ülkedeki mevcut güvenlik durumunun, ihtiyaçların ve halkın güvenlik güçlerine karşı olan tepkisinin yönetime iletilmesi, eğitimlerin uygulama aşamasındaki başarı oranını doğrudan etkilemektedir.

Almanya, Japonya ve Irak'taki eğitimlerin uygulama süreçleri incelendiğinde, Irak'taki eğitim uygulamasının Almanya ve Japonya'daki süreçlere göre çeşitli aşamalardan geçtiği görülmektedir. Almanya ve Japonya'daki eğitim uygulamaları, ülke yapısı ve ihtiyaçları göz önüne alınarak gerçekleştirilmiştir. Almanya'da saha ve yönetim arasındaki iletişimin ardından güvenlik ihtiyacının bir an önce karşılanması için öncelikli olarak polislerin yetiştirilmesinin tercih edilmesi, bu durumun bir

örneğidir. Japonya'daki güvenlik güçleri, alışılmışın dışında kırsal, şehir merkezi veya sınır yerine kamu kurumlarında çalışanları denetlemekle görevlendirilmiştir. Her iki ülkede de eğitim uygulamalarına dair farklılıklar gözlemlenmesine karşın, yapılandırıcı güvenlik eğitimleri süreci tek aşamada tamamlanmıştır. Irak'ta ise durum farklıdır.

Çatışma ve isyanların iç savaşa dönüştüğü Irak'ta yapılandırıcı güvenlik eğitimleri polis ve askerlerin sahaya almasını sağlamak adına tampon görevi görmüştür. Başka bir deyişle, eğitimler, güncel ihtiyaçlara yönelik hızlıca hazırlanan, detaylı planlamadan yoksun belge ve kararlar aracılığıyla kısa dönemli periyotlarda gerçekleştirilmiştir. Dönemsel eğitim uygulamalarının ilki, 2004 yılında Irak'a güvenliğin sağlanamaması üzerine Amerika tarafından yeni birlikler ve personelin gönderilmesi ve görev süresi dolan askerlerin yeni görev yerlerine atanmasıyla gerçekleştirilmiştir. Görev yerine alışan, mevcut tehditlerin farkına varan ve güncel bilgiye sahip olan askerlerin yer değiştirmesi, güvenliğin sağlanamamasında etkin bir unsur olmuştur. Saha dinamiklerine alışan personelin sürekli yer değiştirmesi, iç savaşın etkisinin azaltılması adına kullanılan tampon eğitim uygulamasının bir örneğidir. Sahadan ihtiyaçların iletişim eksikliği nedeniyle direkt olarak yönetime aktarılmaması ve bu eksik iletişim sonucunda süreç için yeterli olmayacak kısa süreli eğitimlerin uygulanması, Irak'ın yeniden yapılandırılma sürecini olumsuz etkilemiştir.

Saha ve yönetim arasındaki iletişim eksikliğinin bir sonucu olarak eğitim almadan süreçte sahaya uyum sağlayan personelin bilgisi olmayan başka bir yere gönderilmesi, Irak'ta uygulanan başka bir başarısız uygulamadır. Bu uygulamanın Irak'ta başarılı olmadığı fark edilmesi üzerine, 2004 yılından itibaren, yeni görevlendirilen askerlerin Irak'a ilişkin temel bilgi edinmesi amacıyla Müşterek Hazırlık Eğitim Merkezi (Joint Readiness Training Center) kurumu kurulmuştur. Eğitim merkezinde, Irak'a dair genel bilgilerden oluşan oryantasyon eğitimleri verilmiştir. Ancak, Irak'ta bölgelerin farklı dinamiklere sahip olması, sahanın aşiretler arasında bölüşülmesi gibi göz ardı edilen detaylar nedeniyle bu eğitim uygulaması da başarısızlıkla sonuçlanmıştır.

2005 yılında kurulan Ayaklanmalarla Mücadele Akademisi (COIN Academy), Müşterek Hazırlık Eğitim Merkezi, yapılandırıcı güvenlik eğitimleri kapsamında

denenen başka bir dönemsel uygulamadır. Bu uygulama çerçevesinde, bir hafta süren eğitimle bölgede yeni görevlendirilen askerlerin ayaklanmalara karşı koyma yöntemlerini öğrenmesi zorunlu tutulmuştur. Ancak, iç savaşın giderek şiddetlendiği Irak için bir haftalık eğitim son derece yetersiz kalmıştır.

2008 yılına gelindiğinde, Bush ve ekibinin, Dışişleri ve Savunma Bakanlığı ile sahaya düzenli iletişim sağlayarak Irak'taki durumu düzeltmeye çalıştığı görülmektedir. Irak'taki gruplarla anlaşma yaparak sorunların çözüldüğünü fark eden Amerika, bu iş birliği üzerinden uzlaşma sağlamayı denemiş ve önceki deneyişlere nazaran bu sefer daha başarılı bir sonuç elde etmiştir. Bu durumun en belirgin örneği, adına Irak ordusu ve polislerinin düzenli eğitimlerinin başlamasıdır. Başka bir deyişle, Irak'ta Amerika'nın aşiretlerle anlaşma sağlaması, iç savaşın şiddetinin azalmasını sağlamıştır. Halihazırda beklenenden çok daha maliyetli ve uzun süren devlet inşaa süreci, birbirini takip eden adımlar yerine süreçte yer alan adımların aynı anda başlatılıp hızla ilerletilmesiyle tamamlanmaya çalışılmıştır. Amerika'nın süreci bir an önce tamamlayıp ülkeden ayrılma hedefi, yapılandırıcı güvenlik eğitimlerine yansımıştır. Eğitim saatlerinin yüksek tutulması, eğitim ve saha uygulamalarının eş zamanlı gerçekleştirilmesi bu hedef kapsamında gerçekleştirilen adımlardır. Amerika'dan gelen askeri eğitimciler aracılığıyla 12 birime ayrılan ordu ve polis birlikleri yoğunlaştırılmış eğitim almaya başlamıştır. Irak ordusu, düzenli ordu, Irak müdahale gücü ve özel hareket birimine ayrılmış; ordu ve polislerden ayrı bir güvenlik kanadını oluşturan ulusal muhafızlar, orduyla iş birliği içerisinde hareket etmekle görevlendirilmiştir. Irak'taki polis gücü, normal polis, sivil müdahale gücü ve acil müdahale birimi olmak üzere üç birime bölünmüştür. Güvenlik güçlerinin birçok alt birime ayrılması ve her birinin bir diğerini destekleyici ve kontrol edici pozisyonda görevlendirilmesi, Amerika'nın Irak'ta zor sağlanan güvenliğin sürdürülebilir yapıda ilerlemesini sağlamak için geliştirilen bir stratejidir.

4.6 SÜREKLİLİĞİN SAĞLANMASI

Yapılandırıcı güvenlik eğitimlerinin son aşaması, ülke güvenliğinin uzun dönemli korunması ve sağlanmasıdır. Ordu ve polis birimlerinin kurulması ve uygulama aşamasında bu birimlerin göreve başlamalarının ardından tamamlanan devlet inşaa

süreci, işgalci ülkenin yeniden yapılandırılan ülkeden askerlerini çekmesiyle tamamlanmış olarak kabul edilmektedir. Başka bir deyişle, ülkenin kendi kendine yetebilecek ve uluslararası sistemde varlığını başka bir gücün desteğini almadan sürdürebilecek konuma ulaşması, devlet inşa sürecinin tamamlanma aşaması olarak tanımlanmaktadır.

Devlet inşa sürecine dair yaklaşımlarda işgalci ülkenin geri çekilmesi sırasında birçok problemle karşılaşmaktadır. Bu problemlerden ilki, devlet inşasına maruz kalan ülke güvenliğinin kırılgan yapısıyla ilişkilidir. Yeni yapılandırılan ordu ve polisin halkın güvenini kazanması uzun dönemde gerçekleşeceğinden, aniden ortaya çıkan isyan veya ayaklanmada halkın güvenlik güçlerinin yanında yer alma ihtimali tartışmaya açıktır. İkinci problem, işgalci ülkenin devlet inşası sürecini tam olarak gerçekleştirip gerçekleştiremediğinden emin olamama durumudur. Güvenlik ikilemi kapsamında değerlendirilebilecek bu unsur, her iki ülkenin birbirine şüpheyile yaklaşmasını ifade etmektedir. Üçüncü problem ise, işgalci ülkenin sistemde yer alan diğer aktörler tarafından potansiyel tehdit olarak algılanmasıdır. Bu çerçevede, işgalci ülkenin askeri alanda gerçekleştireceği herhangi bir teknolojik gelişme veya silah üretimi, sistemdeki diğer aktörlerin savunmaya geçmesini tetiklemektedir.

Amerika'nın Almanya, Japonya ve Irak'taki yapılandırıcı güvenlik eğitimleri incelendiğinde, yukarıda belirtilen problemlerin süreçte ortaya çıktığı görülmektedir. Bu problemlerin çözüme ulaşmasını sağlayacak olan etmen, askeri belgelerde veya Irak'ta olduğu gibi strateji belgelerinde çekilme sürecinin planlanması ve gerekli önlemlerin alınmasıdır. Amerika'nın çalışmada incelenen üç ülkede güvenliğin sürdürülebilir yapısının nasıl korunacağı hakkında askeri belgelerde herhangi bir planlama yapılmadığı; bu planlamanın süreçte ülkenin durumuna göre alınan kararlarla gerçekleştirildiği görülmektedir. Alınan kararların ülke özelinde belirlenmesi, kararların birbirinden farklı olmasına yol açmıştır. Almanya'nın devlet inşa sürecinin sonuna gelindiğinde, Amerika, ülkeden çekilme esnasında süreci uzaktan gözlemlleme stratejisini tercih etmiştir. Güvenliğin sağlanmasında polislerin halk tarafından benimsenmesi ve istenen düzeye ulaşması, ordunun aynı aşamalarda kurulması ve görevini yerine getirmesi üzerine, Amerika Almanya'yı uzaktan gözlemleyerek herhangi bir problem çıkma durumunda müdahale etmeyi tercih etmiştir. Japonya'da ise MacArthur, polis ve ordunun Japonlar tarafından

benimsenmesi ve güvenlerini kazanması adına adımlar atmıştır. Japon kültür ve toplum yapısına saygı duyularak halka iletişimin arttırılması, bu yapının polis ve ordu tarafından öğrenilmesi ve uygulanmasına yönelik derslerin müfredata eklenmesi gibi etmenler gözetilerek Amerika'nın Japonya'dan çekilişi gerçekleştirilmiştir. Amerika'nın Irak'tan çekilmesi, diğer ülkelere nazaran çok daha zorlu olmuştur. Organize edilen ve eğitimleri tamamlanan güvenlik birimlerinin birbiriyle uyum içerisinde görevlerini yapması, kurulan yeni yönetimin kırılgan yapısı, her an patlak verebilecek isyan ve çatışmalar sonucu Amerika'nın Irak'tan ayrılışının sözde kaldığı, uygulamada halihazırda müdahalelerin uzaktan devam ettiği görülmektedir.



SONUÇ

Bu çalışma, ABD'nin milli güvenliğini koruma, hegemonluğunu sürdürme ve uzun dönemli ekonomik çıkar elde etme politikaları kapsamında Batı Almanya, Japonya ve Irak'ta yeniden yapılandırılan askeri kuvvetleri yapılandırıcı güvenlik eğitimleri aracılığıyla nasıl etkilediğini analiz etmeyi amaçlamaktadır. Uluslararası güvenlik literatüründe yer alan devlet inşasına yönelik çalışmalarda, yapılandırıcı güvenlik eğitimleri ve askeri yeniden yapılanma alanında boşluk tespit edilmesi üzerine seçilen bu konu başlığı, ilgili literatüre bu bağlamda katkı sağlamayı hedeflemiştir.

Güvenlik eğitimleri, askeri kuvvetlerin uygulama ve normlarını etkileyen kritik bir güç unsurudur. Barışı koruma, barış inşası, askeri kapasite geliştirme gibi çeşitli alt dalları olan bu alanda yapılandırıcı güvenlik eğitimleri işgal sonrasında gerçekleştirilmesiyle farklı bir konumda yer almaktadır. Askeri eğitim çeşitleri arasında en maliyetli olan yapılandırıcı güvenlik eğitimidir. Çalışmanın problematiği, ABD'nin Batı Almanya, Japonya ve Irak'ta işgal sonrasında ülkelerde güç elde etmesine ve temel amacına ulaşmasına karşın, bu üç ülkede daha çok maliyete neden olan yapılandırıcı güvenlik eğitimi verme seçeneğini neden tercih ettiği üzerine kuruludur. Çalışma, ABD'nin bu tercihinin milli güvenliğini sağlama, hegemonluğunu koruma ve uzun dönemli ekonomik çıkar elde etmek için yapılandırıcı güvenlik eğitimlerini bir strateji olarak Batı Almanya, Japonya ve Irak'ta uyguladığı hipoteziyle açıklamaktadır. Bu çerçevede çalışma, belirtilen üç ülkedeki yapılandırıcı güvenlik eğitimlerini hazırlık, eğitim, uygulama ve sürekliliğin sağlanması aşamalarıyla incelemektedir.

ABD'nin yapılandırıcı güvenlik eğitimleri aracılığıyla askeri kuvvetlerin uygulama ve normlarına olan etkisini tespit etmek için eğitici eğitimleri, eğitim dokümanları ve ülkelere verilen ders içerikleri içerik analiziyle değerlendirilmiştir. Çalışmada, nitel araştırma yöntemi tercih edilmiş olup, ABD ulusal güvenlik arşivindeki dokümanlar, askeri belgeler, işgal planları, askeri kuvvetlerde görev yapan personelin hatıratları, literatürde yer alan ilgili makale ve kitaplar kullanılmıştır.

Yapılandırıcı güvenlik eğitimleri, işgal kararının alınmasıyla başlayan, işgalin gerçekleşmesiyle devam eden ve işgalin ardından devlet inşa sürecinin son adımı olarak uygulanan bir süreçtir. Bu bağlamda, çalışmanın ilk bölümünde bu sürecin nasıl gerçekleştiği ve uygulandığı detaylı olarak incelenmektedir. İşgal kararının alınması her ülke için kritik bir önem taşımaktadır. Dış politika çerçevesinde işgal kararı, rasyonel bir yaklaşımla ele alındığında bir ülkenin milli güvenliğini tehdit eden durumlarda başvurulacak son politika seçeneğidir. Bu durumun nedeni, işgalin ülkeye getireceği ekonomik maliyet, uluslararası hukuk kurallarının ihlali neticesinde ülkeye uygulanacak yaptırımlar ve uluslararası sistemin güç dengesinin bozulmasıyla ilişkilidir. İşgal kararının alınması durumunda, Başkan tarafından Dışişleri Bakanlığı, Savunma Bakanlığı ve İstihbarat Birimi ortaklaşa çalışma yürüterek işgal ve sonrasında gerçekleştirilecek olan devlet inşa sürecinin detaylarını içeren askeri belgenin hazırlanmasıyla görevlendirilmektedir. Askeri belgeler, işgal ve işgal sonrasında uygulanacak sürecin yol haritalarıdır. Belgenin detaylı hazırlanması, işgalin ardından ülkede güvenliğin ve kontrolün sağlanmasında son derece önemlidir.

İşgalin gerçekleşmesinin ardından başlayan devlet inşa sürecinde, askeri belgelerde yer alan adımlar ve önceden geliştirilmiş planların uygulamasına başlanmaktadır. İlk adım olarak güvenliğin sağlanması, insani yardımın gerçekleştirilmesi gibi öncelikli konuların uygulanması için, ABD tarafından görevlendirilen askeri liderin kendi ekibini kurması ve yönetimle düzenli olarak iletişim sağlaması gerekmektedir. Ekibin kurulması ve ülkede güvenliği sağlaması, liderin yönetime gerekli ihtiyaçları iletmesi ve bilgilendirme yapmasıyla paralel olarak ilerlemektedir.

Askeri lider ve ekibi, yerel halkın güvenliğinin sağlanması ve insani yardımların gerçekleştirilmesinin ardından, ülkeyi işgale neden olan tehdit unsurundan “temizlemeye” başlamaktadır. Çalışma kapsamında seçilen ülkelerde gerçekleştirilen temizleme aşaması, Batı Almanya’da Nazi milliyetçiliği, Japonya’da İmparator destekçileri, Irak’ta El Kaide teröristlerini kapsamış; bu üç grubun destekçileri yargılanmış ve cezalandırılmıştır. Yargı süreciyle paralel olarak ilerleyen süreçte ülkenin yönetiminin tekrar kurulması, kamu kurumlarının kadrolarının oluşturulması, gerek görülmesi durumunda yeni anayasanın oluşturulması devlet inşa sürecinin

adımlarını oluşturmaktadır. En son adım olan yapılandırıcı güvenlik eğitimleri, askeri kuvvetlerin yeniden yapılandırılmasını sağlamaktadır.

Yapılandırıcı güvenlik eğitimi, eğitimcilere verilen eğitimleri, polislerin eğitimini ve ordunun eğitimini kapsamakta ve hazırlık, eğitim, uygulama ve sürekliliğin sağlanması adımlarıyla gerçekleştirilmektedir. Hazırlık aşaması, eğitici, asker ve polislerin seçimiyle başlamaktadır. Asker ve polis seçimleri, kurulacak yeni yapının uzun dönemde istikrarlı ilerleyişi ve yerel halkın güvenini kazanması için çeşitli kriterler gözetilerek gerçekleştirilmesi gereken kritik bir aşamadır. Asker ve polis olmak için fiziksel ve mental uygunluk, ağır koşullara dayanıklılık, silah korkusu olmama, itaatkar ve sabırlı olma gibi uluslararası ortak kriterler mevcuttur. ABD, tüm bu kriterleri göz ardı ederek Batı Almanya'da Nazi milliyetçisi olmayanları, Japonya'da İmparator destekçisi olmayanları ve Irak'ta terör bağlantısı bulunmayanları askeri kuvvetlere seçmiştir. Bu durum, ABD'nin söz konusu üç ülkenin güvenliğinin uzun dönemli olmasından ziyade kendi milli güvenliğine tehdit oluşturan unsurlara odaklandığının belirgin bir kanıtıdır. Asker ve polis seçimlerine ek olarak hazırlık aşamasında eğitim yerleşkesinin seçimi, eğitim departmanlarının oluşturulması, ders içeriklerinin askeri belgelere göre düzenlenmesi ve kontrol edilmesi gerçekleştirilmektedir.

Eğitim aşaması, eğitimcilerin eğitimiyle başlamaktadır. Eğitimciler, polis ve askerlere özel olarak aktarılması istenen eğitim “temasının” benimsetildiği grubu oluşturmaktadır. Bu çerçevede, eğitimcilere polis ve askerlerin eğitiminde öne çıkarılması gereken hususlar açıkça belirtilmektedir. ABD'nin işgalci ülke yerine işbirlikçi, destekleyici ve demokrasinin savunucu olarak benimsetilmesi, üç ülkede de eğitimcilere belirtilen ortak noktadır. Eğitimcilere verilen eğitim, polis ve askerlere verilen eğitimle temel olarak aynı kapsamda tutulmuştur. İlk eğitici eğitimlerinin tamamlanmasıyla, eğitimciler göreve başlamaktadır.

Batı Almanya, Japonya ve Irak'taki yapılandırıcı güvenlik eğitimlerinde eğitim aşaması, eğitimcilerin eğitimi yerine polislerin eğitimiyle başlamıştır. Bu durumun nedeni, ülkelerde güvenliğin sağlanmasına duyulan ihtiyaçtır. Eğitimcilerin eğitimi, polislerin eğitimiyle paralel olarak aynı zamanda başlatılmasına karşın yarım kalmış ve polis eğitimlerinden sonra tamamlanmıştır. Her üç ülkede de ilk eğitim alan ve

sahada görev yapmaya başlayan grup polislerdir. Polis teşkilatının oluşturulmasının ardından, ordu, bu teşkilat şeması ve uygulaması çerçevesinde eğitim almıştır. Bu durum, Batı Almanya ve Japonya’da polis teşkilatının yerel halk tarafından daha çok benimsenmesini sağlamıştır. Irak’ta ise polislerin ve askerlerin eğitimi ülkede yaşanan iç savaş nedeniyle dönemsel olarak verilmiştir.

Batı Almanya, Japonya ve Irak’taki polislere verilen eğitimlerde ABD’nin kendi politikasını benimsetme amacını tespit etmek mümkündür. Batı Almanya’da polisler ceza soruşturması ve kamu güvenliği eğitimleri Hitler milliyetçiliğinin ortadan kaldırılması ve tekrar ortaya çıkmasının engellenmesi için verilmiştir. Ceza soruşturması eğitiminde polisler Nazi milliyetçilerinin tespit edilmesi, cezalandırılması ve yargıya sevk edilmesine dair süreç yönetimi anlatılmıştır. Kamu güvenliği eğitiminde ise Hitler ibarelerinin toplumdan silinmesine yönelik polisin nasıl kontrol ve denetleme gerçekleştireceğine dair bilgi verilmiştir. Polislerin görevi, Hitler’in fotoğrafının kamu kurumlarından kaldırılması, heykellerinin imha edilmesi, basında milliyetçilik propagandasının yapıp yapılmadığının kontrolü, kamudaki resmi belgelerin kontrolü gibi geniş bir alanı kapsamıştır. Japonya’daki polisler de aynı görevleri İmparator etkisinin toplumdan silinmesi ve Sovyet yayılmasının engellenmesi için yerine getirmiştir. Batı Almanya ve Japonya’dan farklı olarak Irak’ta polisler, ayaklanma ve çatışmaların bastırılması, teröristlerin tespiti ve bölgelerin korumasıyla görevlendirilmiştir. ABD, yapılandırıcı güvenlik eğitimleriyle Irak polislerini kendi destekçisi olarak yetiştirmeyi amaçlamıştır. Herhangi bir ayaklanma ve çatışmada polislerin saf değiştirmesi olasılığı nedeniyle ABD, polisler demokrasî ve insan hakları dersleri aracılığıyla “destekçi ve özgürlükçü ülke” imajını benimsetmeye çalışmıştır.

Polis eğitimlerine benzer olarak, ABD’nin orduya verilen yapılandırıcı güvenlik eğitimlerinde de kendi milli güvenliğini tehdit eden unsurların ortadan kaldırılmasının birincil amaç olarak uygulandığı görülmektedir. Batı Almanya’da orduya verilen eğitimler, askeri belgeye uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Batı Almanya’da polis teşkilatının eğitim sistemi yapılandırmasıyla elde edilen başarı üzerine, ordunun eğitim sürecinde de aynı eğitim yapısı tercih edilmiştir. Ancak, kırsalda, şehirde ve sınırda uzun süre görev yapan polislerin yerel halk tarafından benimsenmesi, ordunun güçlenmesinin önüne geçen bir engel olmuştur. Ek olarak,

Batı Almanya’da polis ve ordunun görev tanımlarının netleştirilmemesi, olaylara müdahale noktasında problem yaratmıştır. ABD, Japonya’daki ordu yapılanmasında bu durumun önüne geçmek için polis ve ordunun görev tanımlarını net olarak belirlemiştir. Batı Almanya’ya benzer olarak, Japonya’da da polis teşkilatının ordudan daha çok benimsendiği ve olaylara müdahalede daha başarılı olduğu görülmektedir. Irak’ta ise polis ve ordunun birçok alt birime ayrılması, birimler arası iletişim kopukluğuna yol açmıştır. Birlik ve beraberlik bilincinin oluşamadığı ordu ve polis teşkilatı, Irak’ta istenilen başarıyı yakalayamamıştır. Bu durum neticesinde, ABD Irak’ta paralı asker stratejisini tercih etmiştir.



KAYNAKÇA

- Abir-Am Pnina G., Introduction to Spotlight on Post-WW2 Transatlantic Science Policies: Comparing Strategic, Political, and Economic Agendas in the United States of America, Europe, and East Asia, Centaurus, Vol. 52, 2010, s. 277.
- Adams Gordon, Shoon Murray, Mission Creep: The Militarization of US Foreign Policy, Georgetown University Press, 2014, ss. 200-231.
- Amin Samir, Kaos İmparatorluğu Yeni Kapitalist Küreselleşme, çev. Işık Soner, İstanbul, Kaynak Yayınları, 1993, s.12.
- Amnesty International, Unmatched Power Unmet Principles: the Human Rights Dimensions of US Training of Foreign Military and Police Forces, ss.78-85.
- Arı Tayyar ve Ferhat Pirinççi, Soğuk Savaş Döneminde ABD'nin Balkan Politikası, Alternatif Politika, Cilt.3, Sayı.1, s.5.
- Arıboğan Deniz Ülke, Güvenliksiz Barıştan, Barışsız Güvenliğe: Kartal'ın Kanat Sesleri: ABD Dış Politikasında Yeni Yönelimler ve Dünya, Ed. Toktamış Ateş, Ümit Yayıncılık, Ankara, 2004, s. 55-56.
- Arnove Anthony, Amerika'nın Irak Savaşı, Aram Yayınevi, 2017, pp. 20-168.
- Bahgat Gawdat, Beyond Sanctions: US Policy Toward Iraq, International Relations, vol.13, pp. 57-68.
- Barak Oren, Dilemmas of Security in Iraq, Security Dialogue, vol. 38, pp. 455-475.
- Baylis John. Uluslararası İlişkilerde Güvenlik Kavramı, Uluslararası İlişkiler, 2008.
- Berger M.; H. Weber, Beyond State-Building: Global Governance and the Crisis of the Nation-state System in the 21st Century, Third World Quarterly, 2006, vol.27, no. 1., s.203
- Berger Stephen D.,The Development of Legitimizing Ideas: Intellectuals and Politicians in Post-war Western Germany, New York, 1991

Bingöl Oktay, Afganistan’da Devlet İnşası Sürecinde Savaş Ağaları İle İşbirliği, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Doktora Tezi, 2012, ss. 8-16.

Birleşmiş Milletler İnsani İşler Koordinasyon Ofisi, Sınır Ötesi İnsani Faaliyetler, <https://www.unhcr.org/tr/sinir-otesi-faaliyetleri> erişim tarihi: 4.06.2023.

Blechman Barry, Stephen S. Kaplan, Force without War: U.S. Armed Forces as a Political Instrument, Brookings Institution Press, 1978, <https://www.brookings.edu/books/force-without-war/>

Borawski John, Partnership for Peace and Beyond, Royal Institute of International Affairs, Vol. 71, No. 2, 1995, pp. 233-246.

Borton Hugh, “Presuppositions, Prejudices, and Planning,” in Robert Wolfe, ed., Americans as Proconsuls: United States Military Government in Germany and Japan, 1944–1952, Carbondale, Ill.: Southern Illinois University Press, 1984, p. 2.

Braibanti Ralph J. D., The Role of Administration in the Occupation of Japan. The Annals of the American Academy of Political and Social Science, 1950, p.163.

Breuning Marijke, Foreign Policy Analysis: A Comparative Introduction, Palgrave Macmillan, 2007, pp. 53-85.

Brinkerhoff Derick W., Ronald W. Johnson, Decentralized local governance in fragile states: learning from Iraq. International Review of Administrative Sciences, vol 75 ,2009, pp. 585–607.

Bromley Simon, American Power and the Prospects for International Order, Polity Press, Cambridge, 2008, s. 85.

Brzezinski Zbigniew, Stratejik Vizyon: Amerika ve Küresel Güç Buhranı, s. 15.

Buhite Russell D., Douglas MacArthur: Statecraft and Stagecraft in America's East Asian Policy, Rowman & Littlefield Publishers, 2008, pp.123-146.

Bulus Orhan, Irak’ta Devlet İnşasında Dış Güçlerin Rolü: İngiltere ve A.B.D. İşgalleri Altında Devlet İnşası, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, 2019, pp. 30-32.

- Butler Michael J., U.S. Military Intervention in Crisis, 1945-1994: An Empirical Inquiry of Just War Theory, *Journal of Conflict Resolution*, 47(2), 2003, ss.226–248.
- Büyükanıt Yaşar, Güvenliğin Yeni Boyutları ve Uluslararası Örgütler Sempozyumu Açış Konuşması, Dördüncü Uluslararası Sempozyum Bildirileri, Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları, 2007.
- Cohen Theodore, *Remaking Japan: The American Occupation as New Deal*, Herbert Passin, ed., New York Free Press, 1987, s.15.
- Cole Robert, Jan Hogan. *Under the Gun in Iraq: My Year Training the Iraqi Police*, Prometheus, 2007.
- Coles Harry L. and Albert K. Weinberg, *Civil Affairs: Soldiers Become Governors*, Washington D.C., 1964
- Cope John A., *International Military Education And Training: An Assessment*, National Defense University, 1995, <https://www.files.ethz.ch/isn/23524/mcnair44.pdf>
- Cortell, A. P., Eisinger, R. M., & Althaus, S. L. Why Embed?: Explaining the Bush Administration's Decision to Embed Reporters in the 2003 Invasion of Iraq, *American Behavioral Scientist*, 2009, pp. 657–677.
- Cronin Thomas E., Michael A. Genovese, and Meena Bose, *The Paradoxes of the American Presidency*, 2022, pp. -225-312.
- Daalder Ivo H. and James M. Lindsay, *The Bush Revolution: The Remaking of America's Foreign Policy*, The Brookings Institution, 2003, ss. 33-35.
- Debiel Tobias, Daniel Lambach. How State-Building Strategies Miss Local Realities, *Peace Review*, 21:1, 2009, ss.22-28,
- Dedeoğlu Beril. *Uluslararası Güvenlik ve Strateji*, Yenyüzyıl Yayınları, 2008.

Defense Security Cooperation Agency, Chapter 14: Introduction to Security Cooperation, Greenbook, ss.14-37.
<https://www.dscu.edu/documents/publications/greenbook/14-Chapter.pdf?id=1>

Demirtepe M. Turgut, Hasan S. Özertem, Yükselen Tehdit Algısı Karşısında Çin'in Yumuşak Güç Siyaseti: Politikalar ve Sınırlılıkları, Bilig Dergisi, S. 65, 2013, s. 96.

Department of the Army, Joint Security Cooperation Education and Training, Army Regulation 12-15,
https://armypubs.army.mil/epubs/DR_pubs/DR_a/pdf/web/r12_15.pdf

Diamond Larry. What Went Wrong in Iraq. Foreign Affairs, vol.83,pp. 34-56.

Dobbins James, Michele A. Poole, Austin Long, and Benjamin Runkle, After the War: Nation-Building from FDR to George W. Bush. Santa Monica, CA: RAND Corporation, 2008.

Dobbins James, Michele A. Poole, Austin Long, and Benjamin Runkle. Post-World War II Nation-Building: Germany and Japan, in After the War: Nation-Building from FDR to George W. Bush RAND Corporation, 2008, ss. 11-36

Dobbins James, The Beginner's Guide To Nation-Building, RAND, 2007.

Dodge Toby, Iraq: The Contradictions of Exogenous State-Building in Historical Perspective, Third World Quarterly, no. 1, 2006, ss. 187-200.

Dorn Walter L. "The Debate over American Occupation Policy in Germany in 1944-1945" in Political Science Quarterly 72:4, 1957

Dorussen Han, Governance, Development and State Building, The European Journal of Development Research, 17:3, 2005, ss.411-422.

Dower John W, Embracing defeat: Japan in the aftermath of World War 2, 1999, Penguin Books.

Draper Robert, Dead Certain: The Presidency of George W. Bush. New York: Free Press, 2008.

- Dubik James M., Building Security Forces and Ministerial Capacity: Iraq as a Primer, Institute for the Study of War, 2009, pp. 2-20.
- Dunmire Patricia L., 9/11 changed everything': an intertextual analysis of the Bush Doctrine, *Discourse & Society*, 20(2), 195–222.
- Earhart Mary, The Value of Universal Military Training in Maintaining Peace, *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 241(1), 1945, ss.46–57
- East Whitfield B., A Historical Review and Analysis of Army Physical Readiness Training and Assessment, Combat Studies Institute Press US Army Combined Arms Center, 2013, ss.79-119.
- Edinger Lewis J., Kurt Schumacher: A Study in Personality and Political Behaviour, Stanford, 1965
- Efegil Ertan, Bush Doktrini ve Dünya Güvenliğine Etkileri, *Türkiyat Araştırmaları*, ss. 107-109, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/345715>
- Eren Yusuf, Uluslararası Hukukta Savaşa Varmayan Kuvvet Kullanma Yolları, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:3, Sayı:2, 2012, pp. 229-256.
- Ergül Nihal. Yeni Güvenlik Anlayışı Kapsamında Birleşmiş Milletler'in Rolü Ve Uygulamaları, Galatasaray Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü, 2014.
- Etzioni Amitai, 'A Self-Restrained Approach to Nation-Building by Foreign Powers', *International Affairs*, vol. 80, no. 1., 2004, ss.22-32.
- Featherstone Christopher, Why did the US and the UK decide to invade Iraq in 2003? A comparative Foreign Policy Analysis, University of Birmingham, 2021, pp. 96-183.
- Feith Douglas J., War and Decision: Inside the Pentagon at the Dawn of the War on Terrorism, Harper Collins Publishers, 2008.
- Fordham Benjamin O., A Very Sharp Sword: The Influence of Military Capabilities on American Decisions to Use Force, *Journal of Conflict Resolution*, 48(5), 2004, ss.632–656.

- Frank Richard B., *Downfall: The End of the Imperial Japanese Empire*, Penguin Books, 2001, pp. 234-245.
- Friedrich Carl J., *Military Government as a Step Toward Self-Rule*, *The Public Opinion Quarterly*, vol. 7, no. 4, Oxford University Press, American Association for Public Opinion Research, 1943, pp. 527–41.
- Galbraith Peter W., *The End of Iraq: How American Incompetence Created a War Without End*, Simon and Shuster, 2007, pp. 112- 288.
- Gallis Paul E., *Partnership For Peace*, Foreign Affairs and National Defense Division of Congressional Research Service, 1994, ss. 1-14.
- Gareau Frederick H. “Morgenthau’s Plan for Industrial Disarmament in Germany.” *The Western Political Quarterly*, vol. 14, no. 2, [University of Utah, Sage Publications, Inc., Western Political Science Association], 1961, pp. 517–34
- George Alexander. *Presidential Decision-Making in Foreign Policy: The Effective Use of Information and Advice*. Boulder, Westview Press, 1980, pp.32-43.
- George Matthew A., *The Operational Art of Political Transformation: General Lucius D. Clay, Post World War II Germany, and Beyond*, School of Advanced Military Studies US Army Command and General Staff College, 2018, ss.14-17.
- Goldsmith Andrew, ‘Does Nation-building Work?’ in Brinkerhoff, D., ed. ‘Governance in Post-Conflict Societies – Rebuilding Fragile States’, 2007, Routledge, p.28.
- Gott Kendall D., *Mobility, Vigilance, and Justice: The US Army Constabulary in Germany: 1946-1953*, Combat Studies Institute Press, 2005, ss.9-29.
- Gökhan Koçer. *Soğuk Savaş Sonrasında Uluslararası Güvenlik Ortamı ve Türkiye’nin Ulusal Güvenliği*, *Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 2005.
- Gönlübol Mehmet, *Uluslararası Politika*, Sevinç Matbaası, 1979.

- Greenfield Kent Roberts, United States Army in World War II: The War Against Japan, Center of Military History, United States Army, 2001, pp.76-213, https://history.army.mil/html/books/012/12-1/CMH_Pub_12-1.pdf
- Gregg Gary L II., George W. Bush: Foreign Affairs, Miller Center, University of Virginia, 2002, <https://millercenter.org/president/gwbush/foreign-affairs>
- Gregg Gary L. II, Mark J. Rozell. Considering the Bush Presidency, Oxford University Press, 2004.
- Gungwu Wang, Nation-Building: Five Southeast Asian Histories, Institute of Southeast Asian Studies, 2005, pp. 1-21.
- Haass Richard, Intervention: The Use of American Military Force in the Post-Cold War World, Gözden Geçirilmiş Baskı, Brookings Institution Press, Washington D.C. 1999, ss. 19-20.
- Halistoprak B. Toygar, İnsani Müdahale, Güvenlik Yazıları, no 21, 2019, s.4, https://trguvenlikportali.com/wp-content/uploads/2019/11/InsaniMudahale_ToygarHalistoprak_v.1.pdf
- Halperin Morton H., Bureaucratic Politics and Foreign Policy, Brookings Institution Press, 2006, pp. 99-226.
- Hammond Paul Y. “Directives for the Occupation of Germany: The Washington Controversy” in Harold E Stein (Editor), American Civil-Military Decisions: A book of Case Studies, Birmingham AL, 1963
- Hammond Paul Y., The Cold War Years: American Foreign Policy Since 1945, New York, 1969.
- Haney Patrick. Foreign Policy Advising: Models and Mysteries From the Bush Administration. Political Psychology, vol35, 2005, pp. 289–302.
- Hannah Sean T., Peter L. Jennings & Orly Ben-Yoav Nobel, Tactical Military Leader Requisite Complexity: Toward a Referent Structure, Military Psychology, 2010, 22:4, ss. 412-449.

- Hardesty Colonel J. Michael, Jason D. Ellis, *Training for Peace Operations: The U.S. Army Adapts to the*
- Harmon Ernest N., *Combat Commander: Autobiography of a Soldier*, Prentice-Hall, 1970, pp. 279–294.
- Hartenian Larry, *George W Bush Administration Propaganda for an Invasion of Iraq: The Absence of Evidence*, Routledge, 2021, pp. 320-325.
- Harwood J. H., *Soldier's Handbook*, US Government Printing Office, Washington, 1941, ss. 10- 262.
- Hehir Aidan, *Iraq: A 'Never-Ending Nightmare'? Political Studies Review*, 2009, pp. 220–228.
- Henshall Kenneth G., *A History Of Japan: From Stone Age to Superpower*, Palgrave Macmillan, 2004, pp. 106-124.
- Hermann Charles F., *When Things Go Wrong: Foreign Policy Decision Making under Adverse Feedback*, Routledge, 2011, pp.11-36.
- Hermann Charles F., *When Things Go Wrong: Foreign Policy Decision Making under Adverse Feedback*, Routledge, 2011, pp.11-36.
- Hippler Jochen, *Nation-Building: A Key Concept for Peaceful Conflict Transformation?*, Pluto Press, 2005, ss.121-130.
- Hiroshi Kitamura, Murata Ryohei and Okazaki Hisako, Daniel R. Zoll, trans. *Between Friends: Japanese Diplomats Look at Japan-U.S. Relations*, Weatherhill, 1985, p.34.
- Hogan Michael, *The Marshall Plan: America, Britain and the Reconstruction of Western Europe 1947-1952*, New York, Cambridge University Press, 1983, s.22.
- Hooks Gregory. *The Rise of the Pentagon and U.S. State Building: The Defense Program as Industrial Policy*. *American Journal of Sociology*, vol. 96, no. 2, 1990, pp. 358–404.

- Hoskins Halford L., Universal Military Training and American Foreign Policy, *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 1945,241(1), ss. 58–66.
- Hover Major Matthew R., The occupation of Iraq: a military perspective on lessons learned, *International Review of the Red Cross*, Vol.94, 2012, pp. 2-8.
- Hunt, Charles T. Bryn Hughes, Jodie Curth-Bibb, *Forging New Conventional Wisdom Beyond International Policing: Learning from Complex Political Realities*, Brill Publication, 2013, s.31.
- Hurrell Andrew, Explaining the Resurgence of Regionalism in World Politics, *Review of International Studies*, Vol. 21, No. 4, 1995, ss. 331-358
- Hutchinson H. Frederick, Rebuilding Germany's Security Services, *International Journal of Intelligence And Counterintelligence*, 2004, 17:4, 731-756.
- Hybel Alex Roberto, *US Foreign Policy Decision-Making from Truman to Kennedy: Responses to International Challenges*, Palgrave Macmillan, 2014, pp. 183-201.
- Ikuhiko Hata, Reexamining Plans to end the war: Japanese and the U.S. perspectives, *Journal of Military History* vol. 31, 1995, p. 19.
- Inoguchi Takashi - Paul Bacon, “Empire, Hierachy, and hegemony: American Grand Strategy and The Construction of Order In The Asia-Pacific”, *International Relations of the Asia-Pacific*, Vol. 5, 2005, s. 118.
- Isaak Robert A., *Managing World Economic Change*, New Jersey, Prentice Hall, 2000, s. 39.
- Isacson Adam and Nicole Ball, U.S. Military and Police Assistance to Poorly Performing States, Center for Global Development, <https://www.cgdev.org/sites/default/files/archive/doc/shortofthegoal/chap13.pdf>
- James Dobbins, *America's Role in Nation-Building: From Germany to Iraq*, RAND Corporation, 2005, ss.40-44.

- Jarusch Konrad H. and Michael Geyer, *Shattered Past: Reconstructing German Histories*, Princeton, 2003
- Jarusch Konrad H. and Michael Geyer, *Shattered Past: Reconstructing German Histories*, Princeton, 2003
- Jennings Tray Salvatore, *The Road Ahead: Lessons in Nation Building from Japan, Germany, and Afghanistan for Postwar Iraq*, United States Institute of Peace, 2003, pp. 13-25.
- Johnson Harold K., *Reports of General MacArthur*, US Army Archive, 1994, pp. <https://history.army.mil/books/wwii/macarthur%20reports/macarthur%20v1%20sup/index.htm>
- Kaba Ali, *Clinton Dönemi Amerikan Dış Politikası*, erişim tarihi: 05.07.2023 https://www.academia.edu/6094979/Clinton_D%C3%B6nemi_Amerikan_D%C4%B1%C5%9F_Politikas%C4%B1
- Kaufman David A., *Mobility, Vigilance, Justice: The U.S. Constabulary Forces in Germany, 1946-1952*, <https://armyhistory.org/mobility-vigilance-justice-the-u-s-constabulary-forces-in-germany-1946-1952/>
- Kaya Emirhan, *Karar Alma Yaklaşımı Çerçevesinde ABD'nin Soğuk Savaş Sonrası Dönemde Askeri Müdahaleleri*, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020, pp. 135-140.
- Keagle James M., *A Special Relationship: U.S. and NATO Engagement with the Partnership for Peace to Build Partner Capacity Through Education, Connections*, vol. 11, no. 4, 2012, ss. 59–74.
- Kepsutlu Nadide Benan, *Bill Clinton ve George W. Bush Dönemlerinde Amerika Birleşik Devletleri'nin Ortadoğu'ya Yönelik Ekonomi-Politik Yaklaşımları (1993 – 2008)*, Marmara Üniversitesi, 2015.
- Kerr William, *Fukoku Kyōhei: Nationalism in Japan, Darwinian Social Evolution and Social Change*, Palgrave Macmillan, 2021, pp. 143-177.

Kızılay Şeyma, Uluslararası İlişkilerde Ulus İnşası Kavramı Bağlamında Irak Örneği, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, 2019 s. 3-15.

Kissinger Henry, Does America Need a Foreign Policy? : Toward a Diplomacy for the 21st Century, 2001.

Kurlantzick Joshua, Reforming the U.S. International Military Education and Training Program, Council on Foreign Relations, 2016, <https://www.cfr.org/report/reforming-us-international-military-education-and-training-program>

Kushi Sidita, Monica Duffy Toft, Introducing the Military Intervention Project: A New Dataset on US Military Interventions, 1776–2019, Journal of Conflict Resolution, 67(4), 2023 ss.752–779.

Licklider Roy, The American way of state building: Germany, Japan, Somalia and Panama, Small Wars & Insurgencies, 10:3, 82-115.

M. Keagle James, A Special Relationship: U.S. and NATO Engagement with the Partnership for Peace to Build Partner Capacity Through Education, Connections, ss. 59–74.

M. Pei, and Kasper, S. Lessons from the past: The American record on nation building, Carnegie Endowment for International Peace, May 2003.

MacArthur, Douglas. Reminiscences, McGraw-Hill, 1964, p.310

Mathieu Xavier, Pol Bargués-Pedreny, The Politics of Peacebuilding in a Diverse World: Difference Exposed, Routledge, 2019, ss. 22-30.

Mazeika Erlinda A., Military Governance: The American Occupation of Germany and Japan After World War II, Political Science Dept. Rutgers Univ, 1995.

Mccormack David, General Douglas Macarthur: A Man Of The People?, The International Academic Forum, 2015, <https://think.iafor.org/american-caesar-general-douglas-macarthur-administration-of-japan/>

- McGeehan Robert, *The German Rearmament Question: American Diplomacy and European Defense After World War II*, Urbana, Ill.: University of Illinois Press, 1971, pp. 6–7
- McLauchlin Theodore, Lee JM Seymour, Simon Pierre Boulanger Martel, *Tracking The Rise of United States Foreign Military Training: IMTAD-USA, A New Dataset and Research Agenda*, *Journal of Peace Research*, 59(2), 2022, ss. 286–296.
- Meray Seha L., *Devletler Hukukuna Giriş*, C. 2, 1975 s.429.
- Merritt Anna J. and Richard L., *Public Opinion in Occupied Germany: The OMGUS Surveys, 1945-1949*, Urbana IL, 1970
- Merritt Richard L., *Democracy Imposed: U.S. Occupation Policy and the German Public, 1945-1949*, New Haven, 1995
- Metin Ümit, *Amerika Birleşik Devletleri'nde Ordu'nun Dış Politikadaki Yeri (ABD Dış Politikasında Karar Verme Süreci*, Gazi Üniversitesi, 2004, ss. 21 – 51.
- Miller Eric A., Steve A. Yetiv, *The New World Order in Theory and Practice: The Bush Administrations Worldview in Transition*, *Presidentials Quarterly* 31, No: 1, March 2001, s. 56-57.
- Miller Paul D., *Armed State Building : Confronting State Failure: 1898–2012*, Cornell University Press, 2012.
- Mintz Alex and Karl DeRouen, *Understanding Foreign Policy Decision Making*, Cambridge University Press, 2010, pp.15-20.
- Mitchell David and Tansa George Massoud, *Anatomy of Failure: Bush's Decision-Making Process and the Iraq War*, *Foreign Policy Analysis*, 2009, pp. 265–286
- Moaddel Mansoor, Julie de Jong, and Munqith Dagher, *Beyond Sectarianism in Iraq*, *American Sociological Association*, vol 10, 2011, pp. 66-67.
- Moree Ray. *Soldier Of God: Macarthur's Attempt to Christianize Japan*, University of Hawaii Press, 2011.

Morgenthau Hans, *Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace*, A. A. Knopf, 1948.

Nagórski Zygmunt, *The Potsdam Conference: Two Viewpoints*. *The Polish Review*, Vol. 6, No. 3, 1961, Pp. 108–16.

Nakahara Hidenori, *Japanese Police*, *Journal of Criminal Law and Criminology*, vol.46, 1956, pp.1-13.

National Archives, Records of Interservice Agencies, <https://www.archives.gov/research/guide-fed-records/groups/334.html>

Newman Carson, *Douglas MacArthur's Nation-Building: The Reconstruction of Japan*, 2020.

Nobel Orly Ben-Yoav, Donald Campbell, Sean T. Hannah, Brian Wortinger. *Soldiers' Negotiations in Combat Areas: The Effects of Role Clarity and Concern for Members of the Local Population*. *International Journal of Conflict Management*, 21, ss. 202–227.

Nye Joseph S., *What New World Order?*, *Foreign Affairs*, (Çevrimiçi) <http://www.foreignaffairs.com/articles/47760/joseph-s-nye-jr/what-new-world-order>, 18 Ağustos 2022.

Oakley Robert B., Michael J. Dziedzic, and Eliot M. Goldberg, eds., *Policing the New World Disorder: Peace Operations and Public Security*, Washington, D.C.: National Defense University Press, 1998, p. 27.

Ogun Mehmet Nesip, Murat Aslan, *Theory and Practice of State Building in the Middle East: A Constitutional Perspective on Iraq and Afghanistan*. *Journal of Applied Security Research*, 8:3, ss. 374-403

Okur Mehmet Akif, *Emperyalizm, Hegemonya ve İmparatorluk Tarihsel Dünya Düzenleri ve Irak'ın işgali*, Ötüken Neşriyat, 1. Basım, 2010, s. 280-283.

Olson Kim, *Iraq and Back: Inside the War to Win the Peace*, Naval Institute Press, 2006, pp. 134- 220.

- Omeličeva Mariya, Brittnee Carter And Luke B. Campbell, Military Aid and Human Rights: Assessing the Impact of U.S. Security Assistance Programs, *Political Science Quarterly*, Vol. 132, No. 1, 2017, ss. 119-144.
- Oxford Research Group, UK, 2017, ss. 23-26.
- Pearson Frederic, Foreign Military Interventions and Domestic Disputes, *International Studies Quarterly*, Cilt 18, Sayı 3, Eylül 1974, s. 261.
- Pickering Jeffrey and Emizet F. Kisangani, Political, Economic, and Social Consequences of Foreign Military Intervention, *Political Research Quarterly*, 59(3), 2006, ss.363–376.
- Pickering Jeffrey, Emizet F. Kisangani, The International Military Intervention Dataset: An Updated Resource for Conflict Scholars, *Journal of Peace Research*, 46(4), 2009, ss. 589–599.
- Pickering Jeffrey, Emizet F. Kisangani. Foreign Military Intervention and Post-Colonial State-Building: An Actor-Centric Analysis, *Conflict Management and Peace Science*, 31(3), 2014, ss. 244–264.
- Piketty Thomas, 21. Yüzyılda Kapital, Çev. Hande Koçak, Türkiye İş Bankası Kültürel Yayınları, İstanbul, 2014, s. 628-629.
- Pirnie, Bruce R. and Edward O'Connell, Conducting Counterinsurgency Operations: Lessons from Iraq (2003-2006). Santa Monica, RAND Corporation, 2008 https://www.rand.org/pubs/research_briefs/RB9323.html.
- Plaster Graham, Strengthening U.S. Strategic Influence: How to Make IMET the Most Powerful Tool in the Security Cooperation Toolkit, *FAOA Journal of International Affairs*, 2020, <https://faoajournal.substack.com/p/strengthening-us-strategic-influence>
- Porter Edgar A., Ran Ying Porter. Japanese Reflections on World War II and the American Occupation, Amsterdam University Press, 2017, pp. 17-38.
- Post–Cold War World, United States Institute of Peace, S.10.

- Priest Dana, U.S. Military Trains Foreign Troops, Washington Post, 1998, <https://www.washingtonpost.com/wp-srv/national/longterm/overseas/overseas1a.htm>
- Powell, Alvin, “20 years post-invasion, many Iraq veterans haven’t found peace”, *Harvard Gazette*, <https://news.harvard.edu/gazette/story/2023/03/20-years-post-invasion-many-iraq-veterans-havent-found-peace/>
- Rattan Jyoti, Changing Dimensions of Intervention Under International Law: A Critical Analysis, SAGE open, Vol.9:2, 2019, ss. 12-19.
- Rauer Michael A., Order out of Chaos The United States Constabulary in Postwar Germany, *Army History* , 1998, No. 45, 1998, ss. 22-35
- Rayburn Joel, Frank Sobchak. The U.S. Army in the Iraq War: Volume 1: Invasion – Insurgency – Civil War, 2003-2006, U.S. Army War College Press, 2019, pp. 241-387.
- Reus-Smit Christian, The Concept of Intervention, *Review of International Studies*, 39(5), 2013.
- Revkin Mara Redlich, Competitive Governance and Displacement Decisions Under Rebel Rule: Evidence from the Islamic State in Iraq. *Journal of Conflict Resolution*, 2021, pp. 46–80.
- Riedel Bruce, 9/11 and Iraq: The making of A Tragedy, Brookings Institute, <https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2021/09/17/9-11-and-iraq-the-making-of-a-tragedy/>
- Rosenau James N., The Concept of Intervention, *Journal of International Affairs*, Cilt 22, Sayı 2, (Intervention and World Politics), 1968, ss. 166-167.
- Roskin Michael G. & James J. Coyle, Politics of The Middle East Cultures and Conflicts, 2nd ed., Pearson Education, New Jersey, USA, 2008, s. 262.
- Rotberg Robert, ‘The Failure and Collapse of Nation-States: Breakdown, Prevention and Repair’ in ‘When States Fail: Causes and Consequences’, Princeton University Press , 2004, pp.137- 140.

- Rudd Gordon, *Reconstructing Iraq: Regime Change, Jay Garner, and the ORHA Story*, University Press of Kansas, 2011, pp. 267-234.
- Rudy John and Ivan Eland, *Special Operations Military Training Abroad and Its Dangers*, CATO Institute, 1999, <https://www.cato.org/foreign-policy-briefing/special-operations-military-training-abroad-its-dangers>
- Ruth Russell, *A History of the United Nations Charter: The Role of the United States, 1940–1945*, Washington, D.C.: Brookings Institution, 1958, s. 209.
- Sager John, *Universal Military Training and the Struggle to Define American Identity During the Cold War*, Federal History, 2013, s. 61.
- Sancar Gaye Aslı, *Kamu Diplomasisi ve Uluslararası Halkla İlişkiler*, Beta Yayınları, İstanbul, 2012, s. 23.
- Schaller Michael, *The American Occupation of Japan: The Origins of the Cold War in Asia*, Oxford University Press, 1987, p.18.
- Scott Shirley V., Olivia Ambler, *Does Legality Really Matter? Accounting for the Decline in US Foreign Policy Legitimacy Following the 2003 Invasion of Iraq*, *European Journal of International Relations*, vol 13, 2007, pp. 67–87.
- Seung-Whan Choi, Patrick James. *Why Does the United States Intervene Abroad? Democracy, Human Rights Violations, and Terrorism*, *Journal of Conflict Resolution*, 60(5), 2016, ss. 899–926.
- Seung-Whan Choi, *What determines U.S. Humanitarian Intervention?*, *Conflict Management and Peace Science*, vol.30, 2013, ss.121–40.
- Shigeru Yoshida, *The Yoshida Memoirs: The Story of Japan in Crisis*, Greenwood Press, 1973, p. 39.
- Skates John Ray, *The Invasion of Japan: Alternative to the Bomb*, University of South Carolina Press, 2000, pp. 121-122.
- Smith Martin A., *US bureaucratic politics and the decision to invade Iraq*, *Contemporary Politics*, vol 14:1, 2008, pp. 91-105.

Smith Steve, Wendt's World. Review of International Studies, 26(1), 2000, ss.151-163.

Strange Susan, The Persistent Myth of Lost Hegemony, International Organization, Vol. 41, No. 4, Autumn 1987, s. 560.

Tecott Rachel, Heidi A. Urban, Sharan Grewal, Norm Diffusion through US Military Training: An Exchange, Security Studies, 31:3, 2022, ss. 533-551

Terry Janice j., Ortadoğu'da Amerikan Dış Politikası: Lobiler ve Özel Çıkar Gruplarının Rolü, çev: Selim Tezcan, M. Akif Kireççi, Ankara Siyasal ve Ekonomik Araştırmalar Merkezi Yayınları, 2013, s. 12.

Tevington William M., The United States Constabulary - A History, ss.210-215.

Thapa Pradumna Bikram, Nation-Building In Failed States: The United States' Experiences In Germany And Iraq, Georgetown University, 2010.

The CIA, The Office of Strategic Services: America's First Intelligence Agency, erişim tarihi: 12.03.2023 <https://www.cia.gov/legacy/museum/exhibit/the-office-of-strategic-services-n-americas-first-intelligence-agency/>

The Guardian, US troops begin training Iraqi military forces at bases in Anbar and Taji, 2015, <https://www.theguardian.com/world/2015/jan/05/us-troops-train-iraq-military-anbar-taji>, erişim tarihi: 13.08.2023.

The War Crimes Documentation Initiative of Hawaii University, Mapping POW Camps in Japan during World War II, 2021, <https://manoa.hawaii.edu/wcdi/projects/mapping-pow-camps/>

The White House, National Strategy for Victory in Iraq, 2003, https://georgewbushwhitehouse.archives.gov/infocus/iraq/iraq_strategy_nov2005.html

The White House, Statement by the President in His Address to the Nation, <https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2001/09/20010911-16.html>

Thomasson Robert, U.S. Military Trains Foreign Troops, The Washington Post, 1998,
<https://www.washingtonpost.com/wp-srv/national/longterm/overseas/overseas1b.htm#TOP>

Thompson Joe, National Guard trains Iraqi police to become self-sufficient, US Army,
https://www.army.mil/article/24939/national_guard_trains_iraqi_police_to_become_self_sufficient erişim tarihi: 13.08.2023

Tillema Herbert K., Foreign Overt Military Intervention in the Nuclear Age: A Clarification, Journal of Peace Research, Cilt 26, Sayı 4, 1989, s. 419.

Torreon Barbara Salazar, Sofia Plagakis, Instances of Use of United States Armed Forces Abroad: 1798-2023, Congressional Research Service, 2023,
<https://sgp.fas.org/crs/natsec/R42738.pdf>

Toshio Nishi, Unconditional democracy: Education and politics in occupied Japan 1945-1952, Hoover Institution Press, 1982.

U.S. Department of State Archive, History of the Department of State during the Clinton Presidency: Security Policies, <https://2001-2009.state.gov/r/pa/ho/pubs/8519.htm>

United States Department of State Foreign Service Institute, The Potsdam Conference: 1945, <https://history.state.gov/milestones/1937-1945/potsdam-conf>

United States Department of State Foreign Service Institute. Directive to the United States Military Governor for Germany,
<https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1948v02/d470>

United States Department of the Army and United States Navy Department. United States Army and Navy manual of civil affairs military government. Washington: U.S. Govt. Print. Off, 1947. Pdf.
<https://www.loc.gov/item/2021692614/>.

United States Department of the Army, How to prepare and conduct military training, 1975, pp. 23-51.

United States General Accounting Office, Military Training: Management and Oversight of Joint Combined Exchange Training Report, 1999, GAO/NSIAD-99-173, <https://www.gao.gov/assets/nsiad-99-173.pdf>

United States Initial Post-Surrender Policy for Japan(SWNCC150/4), <https://www.ndl.go.jp/constitution/shiryō/01/022/022tx.html>

United States. War Dept. Military Intelligence Service, Germany Military Training, 1942, pp.5-10.

US Army Military History Institute, Soldiers Guide to the Japanese Army, 1944, pp. 12-193.
<https://usacac.army.mil/sites/default/files/documents/carl/wwII/spec/number27.pdf>

US Central Command, Posture Statement of General Kenneth F. McKenzie, Jr., Commander, United States Central Command Before The Senate Armed Services Committee, https://www.centcom.mil/ABOUT_US/POSTURE-STATEMENT/

US Department of Defense, Iraqi National Guardsmen patrol alongside their coalition counterparts, <https://dod.defense.gov/OIR/gallery/igphoto/2001241885/> erişim tarihi 13.08.2023

US Department of State Archive, Japan, China, the United States and the Road to Pearl Harbor: 1937-41, <https://2001-2009.state.gov/r/pa/ho/time/wwii/88734.htm>

US Department of State Bureau of Public Affairs, African Contingency Operations Training and Assistance (ACOTA) Program, 2013, <https://2009-2017.state.gov/r/pa/prs/ps/2013/02/203841.htm>

US Government Accountability Office, International Military Education and Training: Agencies Should Emphasize Human Rights Training and Improve Evaluations, 2011, <https://www.gao.gov/products/gao-12-123>

US. Army Training and Doctrine Command, Cold Region Operations: The Official U.S. Army Tactics, Techniques, and Procedures Manual Attp 3-97.11/McRp 3-35.1d (FM 31-70 and FM 31-71), Military Bookshop, 2011, ss.110-115.

- Vincent R. J., *Nonintervention and International Order*, Princeton University Press, Princeton 1974, s. 10.
- Volgy Thomas J., Keith A. Grant, Elizabeth Fausett, and Stuart Rodgers, *Mapping the Architecture of the New World Order: Continuity and Change in the Constellation of Post-Cold War Formal Intergovernmental Organizations*, *Mapping The New World Order*, Ed. Thomas J. Volgy vd., Wiley-Blackwell, Oxford, 2009, s. 31.
- Wallace Robert Daniel, *Whither State? The Institutional Politics of American Nation-building Policy*, *The Institutional Politics of American Nation-building Policy*, *Contemporary Security Policy*, 31:1,2010, s. 123.
- Wallace Robert Daniel. *Whither State? The Institutional Politics of American Nation-building Policy*, *Contemporary Security Policy*, 31:1, 114-133
- Watson Cynthia A., *Nation-Building and Stability Operations: A Reference Handbook (Contemporary Military, Strategic, and Security Issues)*, Praeger Security International, 2008, ss.24-46.
- Watts Tom and Rubrick Biegon, *Defining Remote Warfare: Security Cooperation, Remote Control*
- Weber Nathaniel R, *US Military Advisory Assistance Groups During The Cold War: 1945-1965*, Texas A&M University, 2016, ss. 48- 102.
- Weisz Christoph, *OMGUS-Handbuch: Die amerikanische Militärregierung in Deutschland 1945-1949*, München, Oldenbourg, 1994, ss. 345-556.
- Wiley Joyce N., *Irak Şiileri*, Çev.Metin Mutanoğlu , Osman Baş, Ekin Yayınları, 2004, pp. 30-55.
- Williams Josette H., *The Information War in the Pacific: 1945*, *Studies in Intelligence* Vol. 46, 2002, pp.2-13.
- Wittner Lawrence S., *MacArthur and the Missionaries: God and Man in Occupied Japan*, *Pacific Historical Review* Vol. 40, 1971, pp. 77-98.

Woodard William P., The Allied Occupation of Japan 1945-1952 and Japanese Religions, 1972, p. 241.

Woodsome Kate, David Byler. How 9/11 Conspiracy Theories Fueled the War on Reality, Sept. 8, 2021, The Washington Post,
<https://www.washingtonpost.com/opinions/interactive/2021/911-conspiracy-theories/>

Workman Samuel, The Dynamics of Bureaucracy in the US Government: How Congress and Federal Agencies Process Information and Solve Problems, Cambridge University Press, 2015, pp. 16-60.

Yalın Kürşat, İstihbarat Örgütlerinin Dış Politikada Karar Almaya Etkisinin İncelenmesi: 2'nci Körfez Savaşı Örneği, ss. 6-17.

Yavuzaslan Kıymet, 21. Yüzyılda Amerikan Hegemonyası, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, pp. 87 -153.

Youngquist Marc, The 143rd in Iraq: Training the Iraqi Police, In Spite of It All, 2016, pp.220-245.

Zartman William, 'Putting Things Back Together' from 'Collapsed States: The Disintegration and Restoration of Legitimate Authority', Lynne Reiner, 1995, p.273.

Ziemke Earl F., "Improvising Stability and Change in Postwar Germany," in Robert Wolfe, ed., Americans as Proconsuls: United States Military Government in Germany and Japan, 1944–1952, Carbondale, Ill.: Southern Illinois University Press, 1984, p. 58.

Zink Harold, The United States in Germany 1944–1955, Princeton, N.J.: D. Van Nostrand Company, 1957, p. 23.